

Türk sağlık MEVZUATI

Sağlıkla İlgili Tüm Kanun,
Kanun Hükmünde Kararname,
Tüzük ve Yönetmeliklerin
İncelenmesi ve Özetleri

Prof. Dr. Cemil Özcan
Yrd. Doç. Dr. Metin Fikret Genç

TÜRK SAĞLIK

MEVZUATI

Sağlıkla İlgili Tüm Kanun, Kanun Hükmünde Kararname,
Tüzük ve Yönetmeliklerin İncelenmesi ve Özetleri

Prof. Dr. Cemil Özcan
Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi
Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Metin GENÇ
İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi
Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

İZMİR 1998

ANKARA TABİP ODASI YAYINLARI NO : 3

KİTABIN ADI	TÜRK SAĞLIK MEVZUATI 2. BASKI
YAZARLAR	PROF. DR. CEMİL ÖZCAN YRD. DOÇ. DR. METİN GENÇ
DİZGİ	İMAJ MATBAACILIK
BASIM TARİHİ	NİSAN 1998 İMAJ MATBAACILIK
BASIM YERİ	Sanat Cad. No: 59 Çamdibi / İZMİR Tel: 232 469 08 99 ROTİS
KAPAK TASARIMI	Bayındır 1 Sok. Adilhan Çarşısı 6/11 Sıhhiye / ANKARA Tel: 312 431 75 96 ANKARA TABİP ODASI
YÖNETİM YERİ	Sezenler Sok. No : 6/2 06430 Sıhhiye , ANKARA Tel : 312 229 55 70 Faks : 312 229 15 50 E. posta : info(a)neuron. ato.org.tr

ISBN 975 - 6984 - 05 - 8

Hiçbir hekim yoktur ki mesleğinin sırasında sağlık mevzuatına ulaşma gücünü çekmemiş olsun. Yıllardır diğer alanlarda olduğu gibi sağlık alanında da yasal dokümantasyonu derleme ve kolay ulaşılabilir bir formatta alanda çalışanlara ulaştırma eksikliğini çekmekteyiz. Tabip odalarının bu eksikliğin üzerinde hassasiyetle durması gerektiğini düşünüyorum.

İlminin sivil sağlık otoritesi olmayı amaçlayan Odamız, "Türk Sağlık Mevzuatı" kitabı ile bu alandaki açığı kısmen de olsa kapatma amacını gütmektedir.

Başta yazarlar Prof. Dr. Cemil Özcan ve Yrd. Doç. Dr. Metin Genç olmak üzere kitabımızın yayma hazırlanmasında emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Dr. Mehmet Altınok
Ankara Tabip Odası Başkanı

1. BASKININ ÖNSÖZÜ

Sağlık alanının yazılı hukuk kuralları olarak tanımlanabilecek olan sağlık mevzuatı; kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük, yönetmelik, yönerge ve genelgeler ile diğer idari metinlerden oluşur. Sağlık alanında çalışan herkesin günlük işlerinde sıkça karşısına çıkan sağlık mevzuatını bir araya getiren Cumhuriyet döneminde yayımlanmış hiçbir resmi kaynak yoktur. Yayımlanmış sınırlı sayıdaki özel çalışmaların tümü, sağlık mevzuatının ancak bir kısmını kapsamaktadır ve en yenisi 1987 yılına aittir. Bu nedenle sağlık alanındaki bu eksikliğin giderilmesi ve tüm sağlık mevzuatının bir araya getirilmesi düşünülmüştür. Mevzuatın tümünün toplanıp yayımlanması ile yetinilmeyip, bu konuda daha kapsamlı bir çalışma planlanmıştır. Çalışmanın ilk aşamasında sağlık mevzuatının neler olduğunu belirlemek, bunları bir araya getirmek, mevzuatı sınıflamak, özetlemek, yorumlamak ve kantitatif olarak irdelemek amaçlanmıştır. Bu amaçla, araştırmanın ilk aşaması bir tez olarak ele alınmıştır. Yazarların İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı'nda birlikte çalıştıkları dönemde Anabilim Dalı Başkanı Dr. Cemil Özcan'ın tez danışmanlığında, Dr. Metin Genç uzmanlık tezi olarak bu kitabın temelini oluşturan çalışmayı tamamlamış ve halk sağlığı uzmanı olmuştur. Çalışmanın başlıca veri kaynağı olarak, Özcan'ın yıllardır güncelleştirerek biriktirdiği mevzuat metinleri esas alınmıştır. Sağlık mevzuatı metinlerinin neler olduğunun belirlenmesinde, alfabetik külliyat fihristlerinden ve bu konuda yapılmış özel çalışmalardan da yararlanılmıştır.

Ocak 1995 itibariyle geçerli olan sağlıkla ilgili 60 kanun, 3 kanun hükmünde kararname, 46 tüzük ve 103 yönetmeliğin alındığı araştırmaya yönerge, genelge ve diğer idari metinler dahil edilmemiştir. 23 Nisan 1920 tarihinden itibaren günümüze değin çıkarılmış olan ve Ocak 1995 itibariyle geçerli olmayan sağlık mevzuatı da, bazı değerlendirmelere dahil edilmiştir.

Kitabın "Hukuk ve Sağlık Mevzuatı" bölümünde, sağlık mevzuatının anlaşılmasını ve yorumlanmasını kolaylaştıracağı düşünülen genel bilgilere yer verilmiştir.

"Mevzuat Özetleri" bölümünde, kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük ve yönetmelikler kronolojik sıraya göre belli bir formatla özetlenmiş; sağlıkla doğrudan ilgili olan ve çoğu kişiyi ilgilendiren bazı mevzuat metinleri daha ayrıntılı ele alınmıştır.

Kitabın, "Mevzuatın Değerlendirilmesi" adını taşıyan son bölümünde ise, kamu sağlığının korunması, sağlık alanındaki meslekler, sağlık hizmetlerinin sunumu ve finansman başlıkları altında sağlık mevzuatı tartışılmıştır. Bölümün sonunda, tanımlayıcı istatistiklere yer verilmiştir.

Elbette ki özet metinlerin esas metinlerin yerini hiçbir zaman tutamayacağı açıktır. Sağlıkla ilgili tüm kanun, tüzük ve yönetmeliklerin tam metinlerinin yer alacağı kitapların gelecekte yayımlanması halinde bu çalışma tamamlanmış olacaktır.

Bir kitabın ilk baskısının kusursuz tam ve mükemmel olduğunu ileri sürmek imkansızdır. Bu çalışmanın da eleştirilebilecek pek çok yönünün olduğu bilinmektedir. Özellikle hukuk ve halk sağlığının ortak ilgi alanı olan sağlık hukuku ve mevzuatı konusunun akademik kurumlarda ayrı bir disiplin olarak ele alınmayışı bu konuda mükemmel bir eser ortaya koymak açısından büyük güçlük arz etmektedir. Konuya ilgi duyanların yapacağı eleştiriler kitabın bundan sonraki baskıları açısından hem yazarları cesaretlendirecek hem de daha iyi bir ürünün ortaya çıkmasına neden olacaktır. Kitapta belirlenecek hatalar ve eksikler, konusunda ilk olmasından ve yazarların çalışmayı bir an önce okuyucu ile paylaşma heyecanından kaynaklanmaktadır.

Bu kitabı ve buna temel oluşturan çalışmayı titizlikle okuyarak düzeltilmesine katkıda bulunan Doç.Dr.Erkan Pehlivan'a, Yrd.Doç.Dr.Gönül Dinç'e teşekkür etmeden önsöze son vermenin büyük bir haksızlık olacağı düşünülmektedir.

Konuya ilgi duyan herkese yararlı olmasını diliyoruz.

2. BASKININ ÖNSÖZÜ

Kitabın ilk baskısı maddi sorunlar nedeni ile yeterli sayıda basılamamış, yeterli sayıda basılma imkanı bulunduğu ilk baskıdan sonra Ocak 1995- Ocak 1998 tarihleri arasında yayımlanmış olan sağlık mevzuatının kitabın kapsamı içine alınması düşünülmüştür. Bu nedenle kitabın 2. baskısına 1 kanun, 1 kanun hükmünde kararname, 3 tüzük ve 16 yönetmelik eklenerek, Ocak 1998 itibariyle geçerli olan sağlıkla ilgili 61 kanun, 4 kanun hükmünde kararname, 49 tüzük ve 119 yönetmeliği kapsamı sağlanmıştır.

Ocak 1995 - Ocak 1998 tarihleri arasında yayımlanmış olan sağlık mevzuatı açısından kitabın güncelleştirilmesi "Mevzuatın Kantitatif Yönden İncelenmesi" bölümü dışındaki tüm bölümler için yapılmıştır.

Kitabın basılmasında destek veren Ankara Tabip Odası'na ve kitabın güncelleştirilmesinde katkıda bulunan Yrd. Doç. Dr. Gönül Dinç ve Yrd. Doç. Dr. Erhan Eser'e teşekkür ederiz.

Yazarlar

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1	HUKUK VE SAĞLIK MEVZUATI	11
	1.1 Genel olarak hukuk ve mevzuat	13
	1.2 Sağlık mevzuatı	18
	1.3 Sağlık mevzuatı ile ilgili özel eserler	18
BÖLÜM 2	MEVZUATIN İNCELENMESİNDE İZLENEN YÖNTEM	23
BÖLÜM 3	MEVZUATIN ÖZETLERİ	29
	3.1 Kanunlar	31
	3.2 Kanun hükmünde kararnameler	79
	3.3 Tüzükler	83
	3.4 Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan yönetmelikler	122
	3.5 Diğer yönetmelikler	138
BÖLÜM 4	MEVZUATIN DEĞERLENDİRİLMESİ	189
	4.1 Mevzuatın genel olarak değerlendirilmesi	191
	4.2 Mevzuatın konulara göre değerlendirilmesi	194
	4.3 Mevzuatın kantitatif yönden incelenmesi	232
SONSÖZ	237	
KAYNAK	239	
EKLER	241	

BOLUM 1
HUKUK VE SAĞLIK MEVZUATI

1.1 GENEL OLARAK HUKUK VE MEVZUAT

1.1.1 Sosyal düzen ve hukuk ile ilişkisi

Tarihin ilk çağlarından beri topluluk halinde yaşayan insanoğlu, birbirleriyle ilişkilerinde bazı kurallara göre davranmak zorunda kalmıştır. Bu kurallar başlangıçta, ahlak ve görgü kuralları ile din kuralları olmuştur. Sosyal hayatın karmaşıklaşması, yapılacak işlerin ve görevlerin çeşitlilik kazanması ile yem kurallara gerek duyulmuş ve "hukuk kuralları" ortaya çıkmıştır. Bu kuralların tümüne birden "sosyal kurallar" adı verilir. Sosyal kurallar, sosyal Ödevlerimizi düzenler. Ancak bu kurallara uyulmadığında "sosyal müeyyideler (yaptırımlar)" adı verilen toplum tepkisi ile karşılaşılır. Yazının bulunması ile sözlü kuralların yanısıra, yazılı kurallar da ortaya çıkmıştır. Mezopotamya'daki Asur uygarlığının Hamurabi kanunları, bu kuralların ilk örneklerinden biri olarak bilinmektedir.

Kuralların temelinde genellikle din kuralları vardır. Bu nedenle tarihi süreç içinde din kuralları aynı zamanda hukuk kuralı olarak da karşımıza çıkmıştır. Ancak günümüzde hukuk kuralları nitelikleri itibariyle diğer kurallardan farklılık gösterir.

Sosyal kuralların içinde yer alan din, ahlak, görgü ve hukuk kuralları, çoğu kez birbirinden bağımsız olmayıp içice geçmiş durumdadırlar. Nitekim pek çok kural, birden fazlasında aynen yer alır. Örneğin yalan söylememek gibi. Ancak kuralların çiğnenmesi durumunda uygulanan yaptırımlar din, ahlak, görgü ve hukuk açısından farklılık gösterebilir. Mahkemede yalancı tanıklık yapmak hukuk kuralları açısından ağır bir suç sayılırken ahlak kuralı açısından müeyyidesi ise, toplumsal eleştiri ve kınama ile sınırlı kalır. Yine, pijama ile sokağa çıkmak bir görgüsüzlük olup, hukuken suç değildir.

1.1.2 Hukuk ve hak kavramları

Hukuk bilmi terminolojisinde hak; "kişilere hukukun tanıdığı yetki" anlamında kullanılır. Hukuk ise sosyal bilimlerin bir dalıdır ve kavram olarak "kişilerin birbirleriyle ve toplumla olan ilişkilerini düzenleyen ve kamu gücü ile desteklenen sosyal kurallar bütünüdür" şeklinde tanımlanabilir.

Hukukta müeyyide (yaptırım), ceza verme, zorla yaptırma, tazminat ödetme, geçerli saymama, iptal etme biçiminde uygulanır.

1.1.3 Hukukun kaynakları

Yazılı hukuk kuralları, hukuk kaynakları içinde en önemlisi olup, yasama organı (ülkemizde Türkiye Büyük Millet Meclisi) ve yetkili kamu kuruluşları tarafından yürürlüğe konurlar. Yazılı olmayan örf ve adet hukuku ile mahkemelerin içtihatları ve bilimsel çalışmaların ürünü olan ve bilimsel içtihat olarak da adlandırılan doktrin de hukukun kaynakları arasındadır. Yazılı

hukuk kuralları bağlayıcı olmasına karşın mahkeme içtihatları (yüksek mahkemelerin içtihadı birleştirme kararları hariç) ve doktrin, bağlayıcı olmayıp, yardımcı kaynak niteliğindedir. Örf ve adet hukuku, duruma göre bağlayıcı veya yardımcı kaynak niteliği göstermektedir.

1.1.4 Yazılı hukuk kuralları: Mevzuat

Yazılı hukuk kuralları, "mevzuat" olarak bilinir. Mevzuat, Anayasa'daki ilgili hükümlere aykırı olmamak kaydıyla çıkarılan kanunlar ile bu kanunlara aykırı olmamak üzere yürürlüğe konan tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge ve diğer yazılı metinlerden oluşur. Bu sıralamada bir mevzuat, (örneğin kanun) kendinden güç bakımından önce gelen mevzuata (örneğin anayasaya) aykırı hükümler içeremez. İçerecek şekilde çıkarıldığı takdirde, yasalar Anayasa Mahkemesi tarafından, diğerleri Danıştay tarafından olmak üzere, ilgili mevzuatın aykırı olan maddeleri ya da tümü iptal edilir.

1.1.4.1 Anayasa

Devletin temel yapısını, yönetim biçimini, Devlete ait organların birbirleriyle ilişkilerini, bireylerin hak, sorumluluk ve ödevlerini genel esaslarıyla düzenleyen yasadır. Cumhuriyet öncesinde ilk Anayasa, 1876'da çıkarılan "Kanunu Esasi"dir. Cumhuriyet döneminde ilk Anayasa, Atatürk döneminde, 1924 yılında çıkarılan "Teşkilatı Esasi Kanunu" dur. 1961 yılında Kurucu Meclis tarafından çıkarılan Anayasayı nihayet 1982 yılında Danışma Meclisi tarafından çıkarılan ve halen yürürlükte olan son Anayasa izlemiştir.

1.1.4.2 Kanunlar

Çağdaş demokrasilerdeki kuvvetler ayrılığı ilkesinin üçlü sacayağı yasama, yürütme ve yargıdan birisi olan yasama gücü, Türkiye'de, ulus adına Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'ne aittir (1982 Anayasası-madde 87). Temsili demokrasilerde bu yolla millet, -kendisi yerine- seçtiği vekillerine, kendisine uygulanacak yasaları çıkarma yetkisi verir. Anayasa'ya göre kanun çıkarma, kanun teklifi ve kanun tasarısı şeklinde iki yolla olur. Anayasa'nın 88 inci maddesine göre, kanun tasarısı ve tekliflerinin Meclis'te görüşülme esasları içtüzükle düzenlenir. Bu, Meclis içtüzüğüdür. Kanun teklifi, Milletvekilleri tarafından, kanun tasarıları ise hükümet tarafından verilip, Meclis'te ilgili komisyonlarda görüşülür ve Meclis Genel Kurulu'nda genel olarak ve maddeler şeklinde görüşülür. Kanun tasarılarının tüm bakanlar tarafından imzalandıktan sonra Meclis Başkanlığı'na verilmesi gerekir. Kanun teklifinde de teklifi veren milletvekillerinin imzalanması gerekir. Hem teklif hem de tasarıların gerekçelerinde, tasarı veya teklifin tümü ve maddeleri hakkında yeterli bilgiler, kaldırılması, değiştirilmesi veya eklenmesi istenen hükümlerin neler olduğu ve nedenleri açıkça belirtilir. Şartlara uymayan tasarı ve teklifler

verildiğinde, Meclis Başkanı veya komisyonlar eksiklik ve düzeltmeleri tasarı ve teklifi verenlere tamamlamaya yetkilidirler. Meclisteki görüşmelerin sonrası yapılan oylamanın sonucuna göre kanun kabul edilir ve Cumhurbaşkanı tarafından 15 gün içinde onaylanırsa Resmi Gazete'de yayımlanır. Böylece yasa geçerlilik kazanır. Cumhurbaşkanı'nın yasayı incelenmek üzere Meclis'e geri gönderme yetkisi vardır. Ancak, Meclis aynı metni tekrar uygun görürse, Cumhurbaşkanı yasayı o haliyle onaylamak zorundadır. Ayrıca, Cumhurbaşkanı'nın Anayasa değişiklikleri için, değişiklik istemini halkoyuna sunma hakkı da vardır. Yasalar, Resmi Gazete'de yayımlanma tarihinde yürürlüğe girerler. Kanunlar ve kanun hükmünde kararname için Anayasa Mahkemesi'ne Anayasa'ya aykırılığı iddiası ile iptal davası açılabilir. Bu hak, Cumhurbaşkanı, iktidar ve ana muhalefet partisi meclis grupları ile TBMM'nin üye lam sayısının en az beşte biri oranındaki üyelere verilmiş olup, müracaatın ilgili mevzuatın Resmi Gazete'de yayım tarihinden başlayarak 60 gün içinde yapılması gereklidir (1982 Anayasası: madde 150, 151).

1.1.4.2.İ Kanunların numaralandırılması

a) 23 Nisan 1920 (TBMM'nin açılışından 27 Mayıs 1960 ihtilaline kadar, 7480 kanun çıkarılmış ve halen geçerli olanları, aynı kanun numaraları ile anılmaktadır.

b) Milli Birlik Komitesi'nin çalışmaya başladığı 27 Mayıs 1960 tarihinden, Temsilciler Meclisi'nin toplandığı 6 Ocak 1961 tarihine kadar çıkarılan 238 kanun, l'den başlayarak numaralandırılmıştır ve yürürlükte olanları halen aynı numaralar taşımaktadır.

c) 6 Ocak 1961 tarihinden itibaren Kurucu Meclis'in çıkardığı 137 Kanunun numaralan, 239'dan başlayarak devam etmiştir ve böylece 26 Ekim 1961 tarihine kadar toplam 375 kanun çıkmıştır. Bu 375 kanundan geçerliliği sürenlerin numaralan günümüzde de aynıdır.

d) 26 Ekim 1961 tarihinde toplanan T.B.M.M.'nin, 12 Eylül 1980 tarihine kadar çıkarmış olduğu 2300 kanun ise tekrar l'den başlayarak numaralandırılmıştır ve aynı kanun numaralan halen geçerlidir.

e) "12 Eylül 1980'den günümüze değin çıkarılan kanunlara ayrı bir numaralamaya gidilmemiş olup, 26 Ekim 1961 tarihinde l'den başlayan numara sırasını sürdürmektedir.

Böylece 375 de dahil olmak üzere 1- 375 arası, aynı numarayı taşıyan üç kanun, 376 - 7480 arası aynı numarayı taşıyan iki kanun bulunabilecektir.

1.1.4.3 Yasa gücünde metinler

Bunlar, milletlerarası andlaşmalar ve kanun hükmündeki kararnameler (KHK)'dir. Milletlerarası andlaşmaların onaylanması, TBMM'nin bir yasa ile andlaşmayı onaylamasına bağlıdır. Bunlar hakkında, Anayasa'ya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesi'ne başvurulamaz. Anayasa'nın içinde geçen

bazı konulara ilişkin çıkan Milletlerarası antlaşmaların onaylanmasına gerek olmayıp, yayımlandıkları tarihten itibaren yürürlüğe girerler.

Anayasa'da belirtilen temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile siyasi haklar ve ödevler dışında kalan konularda; amacı, kapsamı, ilkeleri ve süresi bir yetki yasası ile belirlenmek koşuluyla, TBMM tarafından Hükümete, kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi verilebilir. Olağanüstü hal ve sıkıyönetim durumunda, Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanmak şartıyla Bakanlar Kurulu, yetki yasası olmaksızın KHK çıkarabilir. KHK'ler, Resmi Gazete'de yayınlanıp yürürlüğe girerler ve TBMM'ne sunulurlar. Anayasa'ya aykırı olması durumunda Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilebilirler. TBMM tarafından ivedilikle görüşülmesi ve yasalaşması gereken KHK'ler, eğer kabul edilirse yasa halini alırlar; kabul edilmezlerse yürürlükten kalkarlar.

Cumhuriyet öncesi dönemde Padişah veya Meclis tarafından kabul edilmiş ve Cumhuriyet döneminde yürürlükten kaldırılmamış olan mevzuat, adı ne olursa olsun (kanun, nizamname, talimatname vb.), Cumhuriyet dönemi açısından kanun olarak kabul edilir. Bu özelliği taşıyan mevzuat azdır. Bunlardan bir örnek, Memurin Muhakemat Kanunu'dur ve yukarıda da belirtildiği gibi Cumhuriyet öncesinde çıkmış olmasına karşın, Cumhuriyet döneminde bu konuda başka bir kanun çıkmadığı için halen geçerlidir.

1.1.4.4 Tüzükler (Nizamnameler)

Kanunların uygulama şekli hakkında Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan ve Danıştay'ın incelemesinden ve Cumhurbaşkanı'nın onayından geçen, Resmi Gazete'de yayım tarihinden itibaren geçerli olan hukuk metinleridir. Tüzükler, ilgili yasa veya yasalara aykırı olamazlar. Her tüzük, mutlaka bir veya birden çok yasaya dayandırılmak zorundadır. Yayımlanırken de dayandığı kanunun numarası ve tarihi belirtilerek yayımlanırlar. Kanunlara aykırı tüzükler için Danıştay'a iptal davası açılabilir.

1.1.4.5 Yönetmelikler (Talimatnameler)

Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzel kişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren yasaların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla yönetmelikler çıkarabilirler. Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe giren yönetmelikler Resmi Gazete' de yayımlanır. Diğer yönetmeliklerden hangilerinin Resmi Gazete'de yayımlanacağı, kanunla belirlenir (24.5.1984 tarih ve 3011 sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanacak Olan Yönetmelikler Hakkında Kanun). Yasa ve tüzüğe aykırı olan yönetmelikler, Danıştay'a başvuru halinde iptal edilebilirler. Çıkarılmaları için yasa veya tüzükte belirtilmesi zorunluluğu olan yönetmelikler, Danıştay'ın görüşü alınmadan çıkarıldıkları için hukuki hatalar içerebilmektedir.

1.1.4.6 Diğer yazılı hukuk metinleri

Anayasa'da belirtilmemekle beraber kamu tüzel kişileri, yaptırım gücü açısından yönetmeliklerden sonra gelen metinler de çıkarmaktadır. Bunların en yaygın olanları, yönerge (talimat) ve genelge (tamim)'lerdir. Ayrıca Resmi Gazete' de karar, genel tebliğ, tebliğ adıyla da idari metinler yer almaktadır. Hiçbir ad verilmeksizin " .... Bakanlığında bildirilmiştir." biçiminde de idari metinler yer almakta ise de yönerge ve genelge dışındaki bu metinlerin yaptırım güçleri ve mevzuatta yaptırım sırası açısından yerleri konusunda açıklık yoktur.

Son yıllarda, tüzük çıkarmanın uzun süren hukuki işleyiş nedeniyle tüzük yerine yönetmelik çıkarılması yoluna gidilmektedir. Bu durumda da yönetmelikte yer almayan ayrıntıları açıklamak üzere çoğu kez yönerge çıkarılması gerekmektedir. Yani tüzüğün yerini yönetmelik, yönetmeliğin yerini de yönerge almış olmaktadır.

Benzer şekilde, yönetmelikle düzenlenmesi yeterli olabilecek bir konu için başka bir mevzuat çıkarma yetkileri olmaması nedeniyle milletvekilleri, kanun teklifinde bulunabilmektedir. Ya da kanun konusu olabilecek hususlar, tüzük, yönetmelik, hatta yaptırım gücü açısından daha alt sırada yer alan idari metinlerle düzenlenebilmektedir.

1.1.4.7 Yazılı hukuk kurallarının yayımlanması

Ülkemizde, yazılı hukuk kurallarından bir bölümü sürekli yayın biçiminde (periyodik olarak) yayımlanmaktadır. Bunların bir kısmı devletin, bir kısmı da özel kişi ve kuruluşların çıkardığı yayınlardır. Sürekli yayınlarda uçan yaprak (föy volan) sistemi kullanılmakta olup, abonelere periyodik olarak mevzuat değişiklikleri ve fihristler gönderilmektedir. Ayrıca bu konularda çeşitli özel kitaplar da yayımlanmıştır. Örneğin 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nu pek çok özel kişi ve kuruluş yayımlamıştır.

10 Ekim 1984 tarih ve 3056 sayılı Başbakanlık Teşkilat Kanunu'nun 10. maddesi ile, Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü'ne " hukuki metinleri toplamak, ayıklamak, yürürlükte olanlarını tespit etmek ve geçerli mevzuatı, ek ve değişiklikleri ile birlikte tek metin haline getirerek yayımlamak" görevleri verilmiştir. Bu görevlere dayanılarak şu süreli yayınlar yayımlanmaktadır:

-Resmi Gazete: 1927 yılından bu yana Başbakanlık tarafından düzenli biçimde günlük olarak yayımlanmaktadır. Resmi Gazetede, yasalar, milletlerarası andlaşmalar, KHK'ler, tüzükler, bazı yönetmelikler, Bakanlar Kurulu kararları, Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararları, içtihadı birleştirme kararları, tebliğler gibi kaynaklar yer almaktadır.

-Külliyyat: Bunlar, yürürlükteki kanunları, yürürlükteki bazı kanunların mülga hükümlerini, K.H.K'leri, tüzükleri, Bakanlar Kurulu

kararıyla yürürlüğe konan yönetmelikleri biraraya getiren mevzuat metinleridir.

-Düsturlar: TBMM çalışma dönemlerine göre "Tertip Düstur 1,11,111..." biçiminde düzenlenmiş mevzuat metinleri olup, külliyyatın da ana kaynağı niteliğindedir.

1.2 SAĞLIK MEVZUATI

Sağlıkla ilgili yazılı hukuk kuralları sağlık mevzuatı olarak tanımlanır. Genel mevzuat için belirtilen özellikler sağlık mevzuatı için de geçerlidir.

Sağlık mevzuatı, sadece sağlık hizmeti veren kişi, kurum ve kuruluşları değil, sağlık hizmeti alan kişileri de ilgilendirmektedir. Bu nedenle, geçerli mevzuatın nelerden ibaret olduğunu, bu mevzuata nasıl ulaşılacağını ve günlük uygulamalarda nasıl yararlanılacağını bilmek zorunluluğu vardır.

Sağlıkla ilgili meslekler günümüzde hayli artmıştır. Bu mesleklerin hepsi için gerekli olmakla birlikte, özellikle sağlık yönetimi alanında çalışanlar için mevzuat bilgisi daha önemlidir. Çünkü yönetici konumundaki kişi, mevzuat bilgisi gerektiren durumlarla daha çok karşılaşmakta ve mevzuatın uygulayıcısı olma görevinden dolayı sorumluluğu da daha fazla olmaktadır.

1.3 SAĞLIK MEVZUATI İLE İLGİLİ ÖZEL KAYNAKLAR

Türkiye'de, mevzuat ile ilgili resmi ve özel yayınlar olmakla birlikte, sadece sağlık mevzuatının biraraya getirildiği resmi bir kaynak yoktur. Bu konuda yapılmış sınırlı sayıdaki özel çalışmaların hiçbirisi tüm sağlık mevzuatını kapsayan yapıtlar değildir. Yapılmış en son özel çalışmanın da 1987 yılına ait olması nedeniyle, yedi yılı aşkın bir süre içerisinde mevzuatta yapılan değişiklikler ile yeni çıkan bazı mevzuat metinlerine ulaşmak için genel mevzuat kaynaklarından yararlanmaktan başka yol mevcut değildir. Bu genel kaynakları sağlık açısından inceleyen kişi, mevzuatın adı sağlıkla ilgili terim içermediğinde onu atlayabilir. Buna güzel bir örnek "Çeltik Ekimi Kanunu" dur. Kanunun adı sağlıkla ilgili görülmemesine karşın, içindeki hükümlere bakıldığında, sulak arazinin sıtma için risk yaratması dolayısıyla alınacak tedbirlerden bahsedildiği görülür. Bu örnekler çoğaltılabilir.

Bu bölümde sağlık mevzuatı alanının belli başlı eserlerinden olan beş özel çalışmadan bahsedilmiştir.

-Akay ve arkadaşları tarafından derlenen "Sağlık Nizamname,Talimatname, Tamim İndeksi" adlı eser :

Hıfzısıhha Okulu tarafından 1960 yılında çıkarılan bu eser, okuyucuya rehber niteliğinde bir indeks çalışması olup, 1960 yılından sonra yem baskısı yapılmamıştır. Yayımlandığı dönemin sağlıkla ilgili tüzük, yönetmelik, yönerge ve genelgelerinin isimlerinin eksiksiz bir derlemesi niteliğindedir.

Eserde, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığını İlgilendiren Nizamnameler (Tüzükler) Listesi, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Talimatname ve Talimatlar (Yönetmelikler ve Yönergeler) Listesi, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Tamimler (Genelgeler) Listesi, İndeks bölümleri yer almaktadır.

Birinci bölümde, tüzüklerin tarihi, numarası, adı ile yayımlandıkları Resmi Gazetenin numarası, düstur cildi ve sayfası liste halinde verilmiştir.

İkinci bölümde, yönetmelik ve yönergelerin tarihi, adı ve yayımlandığı yer (üç kaynak belirtilmiştir) liste halinde sunulmuştur.

Üçüncü bölümde, genelgelerin numarası ile yayımlandıkları Sağlık Dergisinin cildi, sayfa no.su ve sayısı liste halinde verilmiştir.

Dördüncü bölümde (İndeks) ise, alfabetik sırayla konu başlıkları verilmiş ve her konunun yanına ilgili tüm mevzuatın (tüzük, yönetmelik, yönerge ve genelge) numaralan yazılmıştır. Bu numaralardan, okurun ilgili 1,2 ve 3 no.lu listelere dönerek merak ettiği konuya ilişkin mevzuatın adlarını ve bunları nerelerden bulabileceğini öğrenmesi hedeflenmiştir. ...; -. Adından da anlaşılacağı üzere bir indeks çalışması olmasından dolayı özet veya tam metin biçiminde mevzuat metni içermeyen bu çalışma, kanunlar hariç tutulursa, ilgililer için eşsiz bir başvuru kaynağıdır. Ne yazık ki halen bu eserin yeni baskısı yoktur.

Demirel ve arkadaşlarının "Sağlık Mevzuatımız" adlı eseri:

10 Haziran 1969 tarihine kadar yapılan değişikliklerle yenilenmiş olan ikinci baskıdan sonra bu kitabın yeni baskısı yapılmamıştır. Kitap, 1031 sayfa olup, içerik olarak, sağlık personelinin ilgilendiren kanun, tüzük ve yönetmelikler ile Yargıtay, Danıştay, Adli Tıp Meclisi ve Yüksek Sağlık Şurası Kararlarından bir derleme biçimindedir. 37 kanun, 18 tüzük, 36 yönetmeliğin tam metinleri eserde yer almaktadır. "Diğer Konular" başlığı altında çeşitli sağlık meslek mensuplarının vazifeleri, antibiyotik tatbikatı, deterjanlar hakkında tebliğ, gıda maddelerinde kullanılacak boyalar ve katkı maddeleri,işçilerin sağlık işleri, adli tababetle ilgili konular, sağlık personelinin bilirkişilik ve şahitlikleri, mesleki suçlar, Yüksek Sağlık Şurası Kararları, Türk Ceza Kanunu'nun sağlık personelinin ilgilendiren maddeleri, İş Kanunu'nun sağlık personelinin ilgilendiren maddeleri yer almaktadır.

Söz konusu eserin içindekiler bölümünde, yasa, tüzük ve yönetmelikler alfabetik sırayla yer almışken konuların izleniş sırasında alfabetik bir sıra izlenmemiştir. Konular ele alınırken kanun, tüzük ve yönetmelik biçiminde bir sıra izlenmediği görülmekte olup, okurun içindekiler bölümünden ilgili yeri bulup okuması gerekmektedir. Kitabın hekim ve hukukçuların ortak çalışmasının ürünü oluşu ve orijinal mevzuat metinlerinin dipnotlarında verilen ek bilgi ve açıklamalar, okur için sağlıklı bir rehber niteliğindedir. Ancak eserde sağlık mevzuatının tümü yer almamıştır.

-Çubukçu ve Işık'ın "Kavram İndeksli Sağlık Kanunları"¹¹ adlı eseri :

Adından da anlaşıldığı gibi, sadece kanunların incelendiği bu çalışmada, kanunlarda geçen kavramlar, alfabetik indeks halinde listelenmiş olup, böylece okurun merak ettiği bir kavramla ilgili kanuna bu liste yardımıyla kolayca ulaşması hedeflenmiştir. Giriş kısmında alfabetik ve kronolojik kanun indekslerinin yer aldığı eserde, kronolojik sıraya göre kanunların tam metinleri yer almaktadır. Sağlıkla ilgili olan kanunları incelemeyi amaçlayan kitapta iş ve çalışma mevzuatı dışında sağlıkla ilgili tüm kanunlar yer almıştır. Sağlık personelinin hukuki sorumlulukları hakkındaki Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, Türk Ceza Kanunu, Borçlar Kanunu gibi kanunlarla, sosyal güvenlik kuruluşlarına ait kanunlar ve sağlık personelinin aynı zamanda devlet memuru olmasından dolayı kendisini ilgilendiren Devlet Memurları Kanunu gibi kanunlara yer verilmemiştir. Kitap 62 kanunun orijinal tam metnini içermektedir. Mevzuattaki metinler, yazım tarihi itibarıyla geçerli metinler olup, yapılan son değişiklikler metinlere işlenmiştir. Ancak 1970'den bu yana baskısı yapılmadığından geçerliliği ancak değişmemiş mevzuatla sınırlıdır.

-Köroğlu'nun "Sağlık Personelini İlgilendiren Hukuk Kuralları" adlı eseri :

Bu eser kapsamına sadece sağlık personelini ilgilendiren mevzuat alınmıştır. Bu nedenle sağlıkla ilgili hükümler içeren iş ve çalışma hayatına ait mevzuat, Belediye Kanunu, çevre mevzuatı gibi konulara yer verilmemiştir.

Kitapta, Anayasa'nın Sağlık Hizmetleri ve Çevrenin Korunması İle İlgili Maddesi, 29 kanun, S.S.Y.B.'nin Teşkilat ve Görevlen Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 12 tüzük, 33 yönetmelik, 3 yönerge, Türk Ceza Kanunu'nun sağlık personelini ilgilendiren maddeleri, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun sağlık personelini ilgilendiren maddeleri, Türk Medeni Kanunu'nun sağlık personelini ilgilendiren maddeleri, Borçlar Kanunu'nun sağlık personelini ilgilendiren maddeleri, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun sağlık personelini ilgilendiren maddeleri yer almaktadır.

Eserde alfabetik, kronolojik bir sıralama amacı güdülmemiş, konulara göre bir sıra izlenmiştir. Bu nedenle kanun, tüzük ve yönetmelikler ayrı ayrı değil, her konu içinde kanun, tüzük, yönetmelik ve yönergeler ardarda gelecek şekilde ele alınmıştır. Ancak konu başlıkları bir liste biçiminde verilmemiştir. Mevzuat metinlerini içeren tek liste, içindekiler bölümüdür.

-Eren'in "Köy, İlçe ve İllerde Sağlık Yönetimi ve Mevzuatı" adlı eseri :

Bu eserde sağlık mevzuatı, konuların eklerinde yer almakta olup, ayrıca konuların içinde mevzuat ve yorumları ile ilgili bilgiler verilmektedir. Bu yönüyle tam bir yönetim rehberi niteliği taşıyan bu eserin ne yazık ki 1984'den sonra yeni baskısı yapılmamıştır. Konular şu başlıklar altında incelenmektedir:

- Yönetim nedir,
- Türkiye' de-sağlık yönetiminin genel örgütlenişi,
- Bölgeyi tanıma,
- Sağlık yönetimi,
- Sağlık yönetimi bürosunun yönetimi,
- Köylerde sağlık örgütü,
- Sağlık yöneticisinin katılacağı değişik kurul ve yönetim birimleri,
- Erken tanı hizmetleri,
- Değişik alanlarda sağlık hizmetleri,
- Mal sağlama, mal verme.

Eklerde verilen mevzuatta, 3 kanun, 1 KHK (181 Sayılı KHK), 5 tüzük, 22 yönetmelik yer almaktadır.

Görüldüğü gibi bu eserin önemli bir bölümü sağlıkla ilgili mevzuat değil, sağlık personelinin devlet memuru olmasından dolayı bilmesi gereken mevzuat niteliğindedir.

Kitabın ekinde ayrıca sağlıkla ilgili yasalar ve sağlıkla ilgili kronolojik tüzükler dizini ile alfabetik konu başlıklarına göre bir dizin vardır.

- Güler ve Çobanoğlu'nun "Sağlık Mevzuatı" arif eseri :

Güneş Kılabevi yayınları arasında 1997 yılında çıkan bu eser, 46 kanun, 2 kanun hükmünde kararname, 24 tüzük, 69 yönetmelik ve 1 yönergenin tam metinlerini içermektedir. Eser yeni olmasına karşın, sağlık mevzuatı olarak bizim belirlediğimiz sayılara kıyasla 15 kanun, 2 kanun hükmünde kararname, 25 tüzük ve 50 yönetmeliği kapsamamaktadır. Bu nedenle eksiksiz bir başvuru eseri olmaktan uzaktır.

BOLUM 2

MEVZUATIN İNCELENMESİNDE
İZLENEN YÖNTEM

- 1998 Ocak ayı itibariyle geçerli olan sağlıkla ilgili kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük ve yönetmelikler ele alınıp, bunların içerikleri, madde sayıları, çıkarılış amaçları gibi özellikleri ortaya konmuştur. Daha sonra mevzuatın birbirini tamamlayıcılığı, değişik mevzuatlar arasında çelişkilerin olup olmadığı gibi yönleri incelenmiştir.

İncelenen sağlık mevzuatına ulaşmak için, Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü'nün yayımladığı aşağıdaki kaynaklardan öncelikle yararlanılmıştır:

- Yürürlükteki Kanunlar Külliyatı,
- Kanun Hükmünde Kararnameler Külliyatı,
- Yürürlükteki Tüzükler Külliyatı,
- Yürürlükteki Bakanlar Kurulu Kararıyla Yürürlüğe Konan Yönetmelikler Külliyatı,
- Resmi Gazete ve Yıllık Resmi Gazete Fihristleri.
- Özcan'ın özel arşivi (özellikle Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe konulan yönetmelikler dışındaki diğer yönetmelikler için).

Mevzuatın yürürlükte olmasının kriteri olarak Külliyat Fihristleri esas alınmakla birlikte, 27.10.1988 gün ve 3488 sayılı "Uygulama İmkani Kalmamış Olan Kanunların Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanun" da ayrıca incelenerek, fihristle olabilecek yanlışlıklar kontrol edilmiştir.

Çalışmanın kapsamına alınan ve "sağlık mevzuatı " olarak belirlenen mevzuatın seçilmesinde, "sağlık yönetimi ile ilişkili mevzuat" yanında "sadece sağlık personelinin ilgilendiren mevzuat" da alınmıştır. Örneğin 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, sağlık personeli eğer bir kamu görevlisi ise kendisini ilgilendiren bir mevzuattır; ancak bir "sağlık mevzuatı"¹ değildir. Çünkü tüm kamu görevlilerini kapsamaktadır.

Sağlık mevzuatına nelerin dahil olduğunun saplanması için, özel eserlerin içerikleri de bir rehber olmuştur. Bunun dışında, alfabetik külliyat fihristlerinden konu ile ilgili olabilecek mevzuat adları tespit edilmiş ve daha sonra bu mevzuatın orijinal metinleri incelenmiştir.

Kanunlar, KHK'ler, tüzükler, Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe konulan yönetmelikler ve Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe konulan yönetmelikler dışındaki diğer yönetmeliklerin her biri kronolojik sırayla ele alınıp orijinal metinleri tümüyle okunmuş ve sağlığı ilgilendiren hükümlerine ağırlık verilerek özetleme yoluna gidilmiştir. Mevzuat özeti yapılırken aşağıdaki format kullanılmıştır:

- 1.Mevzuatın kimliği
- 2.Amaç
- 3.Madde sayısı
- 4.Özet
- 5.Yürürlük
- 6.Yürütme

Bu formatta yer alan metinlerden:

1. Mevzuatın kimliği: İlgili külliyattan edinilen orijinal tam metnin adını ve numarasını, yayımlandığı Resmî Gazete'nin tarihini ve numarasını, kabul tarihini vb. içeren bölümdür. Her mevzuat özetlenirken bu bölüm orijinal metinden alınmıştır. Bazı mevzuatın orijinal metinlerinde, yukarıdaki tanımların bir kısmı eksik olduğundan, bu bölümler, (.....) biçiminde veya " belirtilmemiş" ifadesiyle gösterilmiştir.

2. Amaç: Bu bölüm, araştırmacı tarafından, metnin hukuki lafzına sadık kalınarak düzenlenmiştir. Özellikle 1980 yılından sonra kaleme alınan mevzuatla, amaç adlı bir bölüm bulunduğu için, bu tür mevzuatta orijinal metindeki amaç tanımından büyük ölçüde yararlanılmıştır.

3. Madde sayısı: Burada mevzuatın toplam kaç maddeden ibaret olduğu belirtilmiştir. Bazı mevzuatın madde sayısı az olmasına karşın, maddeleri oldukça uzundur. Bunun tersi de mümkündür. Yine de madde sayısı, mevzuatın kapsamı hakkında gencide bir fikir verebilmektedir. Örneğin, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü, 537 madde ile bu konudaki uygulamalar için kapsamlı bir kaynaktır. Sağlık alanındaki en temel ve kapsamlı mevzuat olan Umumi Hıfzıssıhha Kanunu da buna başka bir örnektir (309 madde).

Madde sayısına ek olarak parantez içinde, yürürlükten kaldırılmış maddeler mülga madde sayısı ile, değişiklik yapılmış maddeler de değişik madde sayısı ile verilmiştir. Ayrıca mevzuata sonradan eklenen maddeler ek madde olarak, geçici maddeler ise geçici madde sayısı olarak gösterilmiştir. Madde sayısı bölümünde "ek", "mülga" ve "değişik" terimleri geçmektedir.

"Ek", mevzuat metnine zaman içinde yapılan değişik eklemeleri ifade eder. Mevzuatın ilk hazırlanışında bulunmayan bir konu veya sonradan mevzuata eklenmesi uygun görülen hükümler ek maddelerde bulunmaktadır. Bazen bu ekleme, bütün bir madde olarak değil de "ek fıkra" veya "ek cümle" olarak yapılabilmektedir. "Mülga", değişik nedenlerle yürürlükten kaldırılmış, geçerliği olmayan maddelerdir. Bazen bir maddenin tümü değil, içindeki bir tanım veya cümle de mülga olabilmektedir. Değişik, zaman içinde mevzuat metninde yapılmış değişiklikler metne değişik madde, cümle veya tanım olarak girmiştir.

4. Özet: Bu bölümde; konunun önemine göre uzunluğu değişmek üzere, orijinal metin hakkında yeterince fikir verecek ölçüde bir özet çıkarma yoluna gidilmiştir. Özellikle yönetmelikler ve bazı tüzükler, kanunların uygulanmasına ilişkin ayrıntılı açıklamalar içerdiği için bu metinlerin hangi konulardaki uygulamaları kapsadığına ilişkin genel bilgilerin verilmesi ile yeti nil mistir.

5. Yürürlük: Her orijinal mevzuat metninin sonunda - birkaç istisna

hariç- bu bölüm vardır. Ancak bazı metinlerde " .....tarihinden itibaren muteberdir"¹ veya "....tarihinde yürürlüğe girer" biçiminde ifadelerin olması nedeniyle standartlığı sağlamak için yürürlük terimi kullanılmıştır. Burada belirtmek istenen, o mevzuatın hukuken yürürlüğe giriş tarihidir ve bu tarih,

mevzuatın Resmi Gazete'de yayımlanışı ile ilişkilidir. Bir mevzuat, Resmi Gazete'de yayımlanmadan yürürlüğe girmiş olamaz. Pek az mevzuatın, yürürlüğe giriş tarihi, Resmi Gazete'deki yayım tarihinden sonraki bir tarihtir. Bu tür mevzuat, genellikle, ileriye yönelik bir hukuki düzenleme ile ilgilidir. Örneğin 3224 sayılı Türk Dış Hekimleri Birliği Kanunu'nun yürütme maddesinde; "Bu kanunun 48 inci maddesi dahil 61 inci maddesine kadar olan maddeleri, Türk Dış Hekimleri Birliği'nin ilk Genel Kurul toplantısında yapılacak merkez organ seçimlerinin kesinleşmesini takiben, diğer maddeleri de yayım tarihinden itibaren yürürlüğe girer" hükmü ileriye yönelik bir düzenlemeye örnektir.

Resmi Gazete'de yayımlanmayan yönetmeliklerin bir kısmı, "Bakanın yönetmeliği onaylama tarihi" itibariyle yürürlüğe girdiklerinden, bu tür yönetmeliklerde yürürlük tarihi olarak onay tarihi alınmıştır.

6. Yürütme: Metinlerde yürütme ile ilgili değişik ifadelere rastlanmaktadır. Kiminde " Bu tüzük hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti (Bakanlar Kurulu) yürütür." ifadesi varken bazı mevzuatı)* da yürütmeden sorumlu bakanlar tek tek belirtilmiştir. Son zamanlarda yürürlüğe giren mevzuatta sadece " Bakanlar Kurulu"¹ ibaresi kullanılmaktadır. Eski metinlerdeki değişik bakanlık adları, bir bakıma o mevzuatla ilişkili bakanlıkları da okura gösterdiği için, mevzuatın ilgili olduğu sektör konusunda fikir vermektedir.

Yürütme bölümünde bakanlık adları verilirken, orijinal metindeki adına sadık kalınmıştır. Eski tarihli mevzuatta, bakanlık adları da farklıdır. Örneğin, Sağlık Bakanlığı mevzuatının bir bölümünde "Sihhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti", "Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı" şeklinde geçmektedir. Özet metinlerinde ise, bakanlıklar, günümüzdeki adları ile yer almıştır.

Aşağıda sağlık mevzuatı özetlerinin "Yürütme" bölümünde adı geçen bakanlıkların günümüzdeki karşılıklarına göre bakanlık adları verilmiştir

- Sihhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti, Sihhat ve İçtimai Muavenet ve Münakalat Vekaleti, Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye Vekaleti, Sağlık ve Sosyal Yardım Vekaleti, Sıhhiye Vekaleti, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı: **Sağlık Bakanlığı.**

- Adliye Vekaleti, Adalet Vekaleti: **Adalet Bakanlığı.**

- Dahiliye Vekaleti: **İçişleri Bakanlığı.**

- Maliye Vekaleti, Maliye ve Gümrük Vekaleti: **Maliye Bakanlığı.**

- Müdafaa-i Milliye Vekaleti, Milli Müdafaa Vekaleti: **Millî**

Savunma Bakanlığı.

- Maarif Vekaleti: **Millî Eğitim Bakanlığı.**

- Ziraat Vekaleti; Tarım, Orman ve Köy İşleri Bakanlığı: **Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı** ile **Orman Bakanlığı** (halen iki ayrı bakanlıktır).

- Kültür ve Turizm Bakanlığı: **Kültür Bakanlığı** ile **Turizm Bakanlığı** (halen iki ayrı bakanlıktır)

- Nafia Vekaleti, İmar ve İskan Bakanlığı, Bayındırlık Bakanlığı: **Bayındırlık ve İskan Bakanlığı.**
- Ticaret Vekaleti, İktisat ve Ticaret Vekaleti: **Sanayi ve Ticaret Bakanlığı.**
- Sosyal Güvenlik Bakanlığı: **Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı.**

Dışişleri Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve Çevre Bakanlığı ise incelenen mevzuat metinlerinin tümünde aynı adla geçmektedir.

Bu çalışma, sağlık mevzuatı olarak kanun, kanun hükmünde kararname (KHK), tüzük ve yönetmelikleri incelemekle sınırlıdır. Elbette ki mevzuat sadece bunlardan ibaret değildir. Yönerge, genelge, emir gibi diğer mevzuat belgeleri de vardır. Ancak; hem bu kaynakların tümüne ulaşmanın güçlüğü, hem de bu kaynakların daha çok sağlıkla ilgili işlerin günlük yürütümü ile ilgili ve çok sık değişen metinler olmaları nedeniyle kapsam dışı bırakılmışlardır. Esasen yaptırım gücü açısından da bunlar, araştırmanın kapsamı içinde yer alan kanun, KHK, tüzük ve yönetmeliklerden sonra gelmektedirler.

BOLUM 3
MEVZUATIN ÖZETLERİ

3.1 KANUNLAR (KRONOLOJİK OLARAK) 1.

TABABETİ ADLİYE KANUNU*

Kanun No: 38

Kabul Tarihi: 11.10.1920

Yayımlandığı R. Gazete: 12.3.1921, Sayı: 6

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt:1, S.:69

Amaç: Bu kanunun amacı, adli tabiplikle ilgili düzenlemeleri yapmaktır.

Madde sayısı: 7 madde.

Özet: Bu kanunla adli hekimlik görevi resmi hekimlere verilmiş olup, yasal sakıncalar olması halinde veya resmi hekim yoksa serbest hekimlerde adliye tarafından görevlendirilebilir. Adli rapor düzenleme yetkisi diplomalı hekimlere aittir. Hekim bulunmadığı durumlarda sağlık memurları, onlar da yoksa adliyenin uygun göreceği bilirkişiye de bu görev verilebilmekte olup, bu gibi raporların sonradan bir hekim tarafından onaylanması gerekmektedir. Ancak otopsi sadece hekim tarafından yapılabilir ve hekim gerekli otopsi malzemesini yanında bulundurmamak zorundadır. Malzeme masrafları, daha sonra haksız taraftan alınmak kaydıyla hükümet tarafından karşılanır. Ayrıca hekime bilirkişilik ücreti de, hakim takdirine göre ödenir. Adli hekimlik görevinden kaçınmak, Kanunu Ceza'nın 99 uncu maddesine göre suçtur**.

Yürürlük : Yayımlanma tarihi.

Yürütme: 1 .Adliye Vekaleti. 2. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti

* Adli Tabiplik Kanunu

** Tababeti Adliye Kanunu¹ nun çıktığı tarihle geçerli olan Kanunu Ceza, 1926 tarihinde çıkan Türk Ceza Kanunu ile yürürlükten kalkmış olduğundan Kanunu Ceza'da bahsedilen 99 uncu maddenin yerini yeni kanımda 526 ncı madde almıştır.

2. KÖY KANUNU

Kanun No: 442

Kabul Tarihi: 18.3.1924

Yayımlandığı R. Gazete: 7.4.1924, Sayı: 68

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 5, S. : 336

Amaç: Bu kanunun amacı; köyün tanımı, yönetimi ve köylülerin yapacağı işleri düzenlemektir.

Madde sayısı: 97 asıl (20 maddesi mülga, 15 maddesi değişik) ve 15 ek madde.

Özet: Köylerde muhtar, devlet memuru statüsüyle köy işlerinde söz söylemek, emir vermek ve emrini yaptırmak hakkına sahip olup, köyün başıdır.

Kanunda köylünün işleri sıralanırken bir bölümü zorunlu işler olarak belirtilmiştir. Bunların yerine getirilmemesi cezayı gerektirirken, zorunlu olmayan işlerde ise ceza söz konusu değildir.

Köylünün sağlıkla ilgili olarak yerine getirmekle zorunlu olduğu işler şunlardır:

- Sıtma kaynağı olabileceği için su birikintilerini kurutma,
- Köye kapalı yoldan içme suyu getirme ve çeşme yapma,
- Kuyu ağzlarını kapatma, etrafını iki metre eninde harçla döşeme,
- Evlerde odalarla ahırları bir duvarla ayırma,
- Her evde hela yapma, ayrıca köyün uygun bir yerine genel kullanıma açık hela yapma,
- Evlerden dökülecek pis suların, içme sularına karışmasını önlemek için kapalı pis su tertibatı yapma,
- Çevrenin temiz tutulması için ortaklaşa çaba gösterme,
- Su kaynaklarının çevresini temiz tutma ve bu kaynaklardan çeveye su sızarak birikinti oluşmasını önleme,
- Köyün süprüntü, çöplük ve gübreligini, köyden uzakta ve yol üstünde olmayan, rüzgaraltı bir yere yapıp, herkese o gübrelikten kullanabileceği ayrı ayrı yerler gösterme,
- Köyde bulaşıcı hastalık çıkarsa veya frengili bir adam görülürse hükümete bildirme, görevliler gelinceye kadar şüphelilerin yanına kimseyi yaklaştırmama,
- Köyde hayvanlarda bulaşıcı hastalık çıkarsa da yetkililere haber verip görevliler gelinceye kadar şüpheli hayvanları ayırma,
- Yıkılmaya yüz tutmuş duvar veya damlan yıktırma,
- Muhafazasına mecbur oldukları yırtıcı ve azgın hayvanları başıboş salıvermeme,
- Köyde çürümüş ve kokmuş gıdaları yok etme,
- Köyde evlerin etrafını ve köyün sokaklarını temiz tutma şeklinde belirtilmiştir.

Yapılması köylünün isteğine bağlı olan işler ise şunlardır:

- Ahırların evlerden ayrı yapılması,
- Ev, ahır, hela duvarlarının yılda bir defa badanalanması,
- Köy mezarlığının köyden ve caddeden uzak bir yerde, suların geldiği tarafta değil akıp gittiği tarafta olmasına çalışılması ve etrafını duvarla çevirerek içerisine hayvan girmesinin önlenmesi, mezarlığa gübre ve çöp dökülmesinin sağlanması
- Köyde çamaşırlık ve hamam yapılması,

- Köyde sağlık işlerine bakmak üzere bir sağlık korucusu, bulundurulması, yok ise il veya ilçe merkezinde açılacak kurslara adam göndererek yetiştirilmesi ve istihdam edilmesi,
- Hükümetçe verilecek ilaçların korunması.
- Muhtarların sağlıkla ilgili görevleri ise:
- Bulaşıcı hastalıkların ihbar etme,
- Hekim olmayanların hastalara bakması (üfürükçüler dahil) halinde hükümete haber verme,
- Köylünün aşılmasını sağlama,
- Doğum, ölüm, evlenme, boşanma işlerinde nüfus memuruna bildirmedir.

Yürürlük : Yayın tarihi.

Yürütme: 1. Adliye Vekaleti. 2. Dahiliye Vekaleti.

3. TÜRK KODEKSİ HAKKINDA KANUN

Kanun No: 767

Kabul Tarihi: 3.3.1926

Yayımlandığı R. Gazete: 17.3.1926, Sayı:324

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt:7, S.: 635

Amaç: Bu kanunun amacı, Türk kodeksinin düzenleme esaslarını belirlemektir.

Madde Sayısı: 11 madde.

Özet: Kanuna göre, Türk kodeksini düzenlemek için Sağlık Bakanlığına bağlı 15 üyeden oluşan bir "kodeks komisyonu" oluşturulur. Komisyonun üyeleri Bakanlıkça teklif edilir; Başbakanın görüşü ve Cumhurbaşkanının onayı ile belirlenir. Toplanma zamanı ve yeri bakanlıkça belirlenir.

Komisyon "Türk Kodeksi" ni yayımlar. Bu amaçla, tıp ve veteriner hekimliğinde kullanılan her türlü maddenin:

- Türkçe, Fransızca, Latince adlarını ve eş anlamlarını belirler,
- Kimyasal bileşimlerini, üretim şekillerini saptar,
- Deneylere ve tıbbi yayınlardaki gözlemlere dayanarak özelliklerini belirler, .
- Safıklarının tayin yöntemlerini tespit eder,
- Tağşişat (saflığın giderilmesi) aranması usullerini saptar,
- En az ve en çok (asgari ve azami) tıbbi miktarlarını belirler,
- İlaçların eczanelerde hekim reçetesine göre çeşitli şekilde tertiplerini tespit eder,
- Bozulmalarının önlenmesi ve korunma usullerini saptar,

- Bir arada birleştirilmesi uygun olmayan maddeleri belirler,
- Üretim yerlerini tayin eder,
- Eczanelerde hangi bitkiler, ecza ve kimyasal maddelerin bulundurulacağını ve bunlardan her birinin cins, çeşit ve miktarları ile eczanelerde bulunması gereken alet-edevatı gösteren cetvelleri düzenler.

Türkiye'de üretilip satılacak maddelerin Türk Kodeksine uygun olması gerekmektedir. Kodekste yapılacak değişiklikler, beş yılda bir komisyonun toplanması ile gerçekleştirilir. Değişik şekliyle yeni kodeks geçerli olur. Değişikliklere uygun olmayan ilaç üretimi ve satışı halinde Türk Ceza Kanunu ile Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun'a göre işlem yapılır.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: 1. Adliye Vekaleti. 2. Maliye Vekaleti. 3. Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye Vekaleti.

4. SULAR HAKKINDA KANUN

Kanun No: 831

Kabul Tarihi:28.4.1926

Yayımlandığı R. Gazete: 10.5.1926,Sayı:368

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 7, S. : 887

Amaç: Bu kanunun amacı, şehir ve kasabalarda toplumun ihtiyacı olan suların sağlanmasına ilişkin esasları düzenlemektir.

Madde sayısı: 9 madde (2'si mülğadır) ve 9 ek madde.

Özet: Kanun, su temininin, belediyesi olan yerleşim yerlerinde belediyelerin, belediyesi olmayan yerleşim yerlerinde ise köy ihtiyar meclislerinin görevi olduğunu belirtmektedir. Kanunun yayım tarihinden itibaren beş yıl içinde belediyeler, Umumi Hıfzısıhha Kanunu'na uygun şekilde halihazırda var olan su tesislerinin İslah, tadil ve yeniden inşası için proje düzenleyip Sağlık Bakanlığı'na gönderirler. Bu projeler iki ay içinde Bakanlıkça onaylanmak zorundadır. Onaydan sonra iki yıl içinde de tesisata başlanması zorunludur. Köyler için onay mercii yerel sağlık örgütüdür.

Suların kaynakları belediye veya köy sınırlarının dışında olsa bile belediyeler veya köy ihtiyar meclisleri su temininden sorumludur.

Yerleşim yerleri arasında ortaklaşa kullanılacak sular, Belediyeler Kanunu'na uygun şekilde oluşturulacak bir "birlik" marifetiyle idare edilirler.

İçme suların kaynaklarına zarar verecek ve sağlık şartlarını bozacak şekilde tarla açmak, sulamak ve hayvan bırakmak belediye veya ihtiyar meclisleri tarafından yasak edilir.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: 1.Başbakanlık. 2. Dahiliye Vekaleti. 3. Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekaleti.

5. SICAK VE SOĞUK MADEN SULARININ İSTİSMARI İLE KAPLICALAR TESİSATI HAKKINDA KANUN *

Kanun No: 927

Kabul Tarihi: 10.6.1926

Yayımlandığı R. Gazete: 30.6.1926, Sayı:408

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 7, S.: 1544

Amaç: Bu kanunun amacı, sıcak ve soğuk maden sularıyla ilgili düzenlemeler yapmaktır. Halen keşfedilmiş sıcak ve soğuk maden sularının işletme hakkı, madenler yönetimi fen kurulunca belirlenecek sınır dahilinde olmak üzere, 12 Nisan 1341 (rumi) tarihli kanun gereğince yeni keşfedilmiş maden gibi ihale olunur. İmtiyaz sahibinin arazi sahibiyle ilişkilerini düzenleyen kanun, ayrıca işletmenin mali sorumluluklarından da bahsetmektedir.

Madde sayısı: 7 madde ve 5 ek madde.

Özet: Maden suyu imtiyaz sahipleri, Sağlık Bakanlığı'ndan izin alarak ürünlerini şişelerde pazarlayabilirler. Bu şişelerden başka türlü madde pazarlamasında yararlanılamaz. . - "

İçmeye ve yıkanmaya özel olup halen keşfedilmiş veya henüz keşfedilmemiş şifalı suların vergi ve temettü (kâr payı) hisseleri il özel idarelerine aittir. Özel idareler bu suları kendileri işletebilecekleri gibi, işletme izni vererek ihale de edebilirler veya belediyelere ya da köylere devredebilirler. Bu suların içerik olarak kıymetli veya mevkii olarak önemli olanlar, gerek görülürse devletçe de işletilebileceği gibi isteklilerine ihale de edilebilirler. Bu yasadaki önce verilmiş olan haklar saklıdır. Bu suların işletme hakkı olmakla birlikte mülkiyetin devri ve satışı yapılamaz.

İşletmelere yapılacak her türlü tesisler için Sağlık Bakanlığı'na başvurulur. İşletme ve sağlık denetimi Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'na göre yapılır.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: 1. Adliye Vekaleti. 2. Maliye Vekaleti 3. Ticaret Vekaleti.

* İstismar: İşletme

6 . ECZA TİCARETHANELERİYİM SANAT VE ZİRAAT İŞLERİNDE KULLANILAN ZEHİRLİ VE MÜESSİR KİMYEVİ MADDELERİN SATILDIĞI DÜKKANLARA MAHSUS KANUN

Kanun No: 984

Kabul Tarihi: 2.3.1927

Yayımlandığı R. Gazete: 12.3.1927, Sayı: 575

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 8, S.:124

Amaç: Bu kanunun amacı ilaç ve kimyasal maddelerin toptan satıldığı dükkanların tabi olacakları kuralları açıklamaktır.

Madde sayısı: 28 madde

Özet: Kanuna göre ecza ve kimyasal maddelerin toptan satışının yapılacağı dükkanların açılışı, Sağlık Bakanlığının iznine tabi olup, bir eczacıyı sorumlu müdür göstererek satış dükkanı açabilmek mümkündür (madde 1 ve 3). Bunun için o yerin en büyük mülki amirine dilekçe ile başvurulur. Gerekli incelemelerden sonra Sağlık Bakanlığı açma izni verir.

Ecza toptancılarında reçete yapılması, kişilere perakende ecza, ilaç ve her türlü kimyasal madde satışı yasaktır.

Denetim yetkisi Sağlık Bakanlığı'na aittir.

Kanunda ayrıca cezai hükümler de yer almaktadır.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: 1. Adliye, 2. Maliye, 3. Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye Vekaletleri.

7. ŞERİRİ VE TAHARRİYAT VE TAHLILAT YAPILAN VE MASLİ TEAMÜLLER ARANILAN UMUMA MAHSUS BAKTERİYOLOJİ VE KİMYA LABORATUVARLARI KANUNU*

Kanun No: 992

Kabul Tarihi: 19.3.1927

Yayımlandığı R. Gazete: 30.3.1927, Sayı:580

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt:8, S. : 149

Amaç: Bu kanunun amacı, bakteriyoloji ve kimya laboratuvarları ile ilgili işletme kurallarını ortaya koymaktır.

Madde sayısı: 13 madde.

Özet: Belirli ücret karşılığında veya ücretsiz klinik ve gıda ile ilgili incelemeler yapan bu laboratuvarlar, yapılacak incelemenin cinsine göre ihtisas belgesine sahip ve Türkiye'de sanatını icraya yetkili tabip, veteriner hekim, eczacı veya kimyagerler tarafından Sağlık Bakanlığının izni alınarak açılırlar. İzin için İl Sağlık Müdürlüğüne dilekçe ile başvurulur. Müdürlükçe gerekli incelemeler yapıp dilekçe ve ekleri Sağlık Bakanlığı'na

* Şeriri: klinik; Taharriyat: araştırmalar; Maslî teamül: Serum incelemesi.

gönderilir. Bakanlıkça yapılan inceleme sonucunda ruhsat verilir. Başvuru tarihinden itibaren bir ay içinde işlemler sonuçlandırılıp dilekçe sahibine bildirilir. Laboratuvarların fenni özelliklerinden ruhsat sahibi sorumludur.

Yasada laboratuvarların denetim biçimi, bulundurulması gereken defter ve evraklar, yasal ve cezai sorumluluklardan bahsedilmektedir.

Laboratuvarın kapatılması veya nakli halinde Sağlık Müdürlüğüne bilgi verilir.

Yürürlük: Bu kanun yayım tarihinden 15 gün sonra geçerlidir.

Yürütme: 1. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti. 2. Adliye Vekaleti.

8. ASKERİ NEKAHETHANE VE SANATORYUMLARDA BULUNAN VE SEVKEDİLENLERE VE HARB YARALILARININ VE TEBDİL HAVALILARIN SURETİ İAŞELERİNE DAİR KANUN*

Kanun No:1034

Kabul Tarihi: 19.5.1927

Yayımlandığı R. Gazete: 31.5.1927, Sayı:598

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 8, S. : 554

Amaç: Bu kanunun amacı, askeri nekahethanelerde ve bu amaçla kullanılan hastane koşullarında bulunan her tür hastalar ile havadeğişimine gönderilenlerin yoldaki beslenme biçimini düzenlemektir. Yasada, bu konuda hazırlanmış ve uygulanması gereken rasyon cetvelleri bulunmaktadır.

Madde sayısı: 5 madde.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: 1. Müdafaai Milliye. 2. Bahriye Vekaleti. 3. Maliye Vekaleti.

*: Nekahet: İyileşme; Tebdilhava: Hava değişimi.

9. TABABET VE ŞUABATI SAN'ATLARININ TARZI İCRASINA DAİR KANUN*

Kanun No: 1219

Kabul Tarihi: 11.4.1928

Yayımlandığı R. Gazete: 14.4.1928, Sayı: 863

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 9, S. : 126

* Tıp ve tıpla ilgili mesleklerin uygulanaşına ilişkin kanun.

Amaç: Bu kanunun amacı, tabiplik mesleğinin yürütülmesine ilişkin esasları düzenlemektir.

Madde sayısı: 82 madde (4 maddesi değişik, 10 maddesi mülgadır) ve 10 ekmadde ile 3 geçici maddeden ibarettir.

Özet: Türkiye'de sadece T.C. uyruklu tabipler mesleklerini uygulayabilirler. Keza mahkemelerde ancak T.C. uyruklu hekimler bilirkişilik yapabilirlerdir kişinin sağlık durumu hakkında da ancak T.C. uyruklu bir tabip rapor verebilir. Yabancı tabip çalıştırılabilmesi için özel mevzuat gereklidir. Yabancı ülkelerden alınan diplomaların geçerli olabilmesi için bazı koşullar gerekmektedir.

-Küçük cerrahi işlemleri her tabip yapabilir, ancak ameliyat yapma yetkisi sadece cerrahlara aittir.Sağlık memurları, küçük tıbbi müdahaleleri yapabilirler; sünnetçiler de sünnet yapabilirler. Türk Silahlı Kuvvetlerince yetiştirilen sıhhiye sınıfına mensup erbaş ve erler de, Türk Silahlı Kuvvetlerinde görev yaptıkları süre ve görevle sınırlı olmak üzere, küçük sıhhi işlemleri yapmaya yetkilidirler.

- Özel hekimlik yapmak serbest olup, bunun için yörenin en büyük sağlık amirliğine müracaat gerekir. Tabipler ticaretle uğraşamazlar.

- İhtisas yapmadan uzman unvanı kullanılamaz, ihtisas işlen için bir tüzük çıkarılması öngörülür(Tababet Uzmanlık Tüzüğü).

- Tabiplerin, serbest eczane açabilmeleri için eczacılık diplomasına sahip olmaları ve tabiplik yapmamaları gerekir (eczacı dolabı açma hakkı saklıdır).

- Bir tabip, evi hariç olmak üzere birden fazla yerde muayenehane açamaz.

Yasanın 2. bölümü diş tabipleri ve dişçiler, 3. bölümü ise ebeler hakkındadır. Bu konuda da Türk Diş Hekimleri Birliği Kanunu ile değişik hükümler getirilmiştir.

Yasanın Tabip Odaları hakkındaki 14-22 inci maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır. Bu konuda halen Türk Tabipleri Birliği Kanunu yürürlüktedir.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: 1. Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye Vekaleti. 2. Adliye Vekaleti. 3. Maarif Vekaleti.

10. İSPENÇİYARİ VE TIBBİ MÜSTAHZARLAR KANUNU*

Kanun No: 1262

Kabul Tarihi: 26.5.1928

Yayımlandığı R. Gazete: 26.5.1928,Sayı: 898

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt:9, S. : 544

İспенçiyari: kimyasal

Amaç: Bu kanunun amacı, kimyasal ve tıbbi ürünlerle ilgili esasları düzenlemektir.

Madde sayısı: 23 madde (10 maddesi değişik, 2 maddesi mülgadır) ve 7 ek madde.

Özet: Kodekste yazılı şekil ve formül haricinde ve fenni kurallara uygun olarak belirgin ve sabit bir şekilde yapılacak etkeninin ismiyle veya özel bir ad altında ticarete çıkarılan tabalette kullanılan her tür basit ve bileşik yapıda, tedavi edici değeri olan maddelere ispençiyari ve tıbbi müstahzarlar ismi verilir.

Tabip reçetesi ile verilmesi zorunlu olanlar ancak reçete karşılığında ve diğerleri reçetesiz olarak özellikle eczanelerle ecza ticarethanelerinde özel kanunlarına göre satılırlar. Diş tozları, suları ve macunları satışı bu kurallara tabi değildir.

Türkiye'de bu tür maddelerin imalatı için laboratuvar veya fabrika açabilme yetkisine, Türk tabip, eczacı ve kimyagerler ile ihtisasları ile ilgili maddelerin üretimi söz konusu ise veteriner hekim ve diş tabiplerinin sorumlu müdürlüğü altında gerçek ve tüzel kişiler yetkili olup, bu yerlerin denetimleri Sağlık Bakanlığı tarafından yapılır. Keza dışarıdan ilaç ithali ve her türlü üretim için Sağlık Bakanlığı'nın izni gerekli olup, bu izinler Resmi Gazete'de yayımlanır. Türk kodeksinde olmayan ancak tıbben yararlı olduğu düşünülen maddelerin de ithali yine Bakanlığın iznine tabidir.

Bu kanunda müstahzarların dış ambalajında ve içindeki prospektüsünde belirtilmesi gereken hususlar da açıklanmaktadır. Reçetesiz satılmayacak olan ilaçların tıbbi dergiler haricinde hiçbir yerde ve hiçbir biçimde reklamı yapılamaz.

Yasada ayrıca cezai hükümler de yer almakta ve uygulama şekli için tüzükler çıkarılacağından bahsedilmektedir.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: 1. Adliye Vekaleti. 2. Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye Vekaleti. 3. Maliye Vekaleti.

11. BELEDİYE KANUNU

Kanun No: 1580

Kabul Tarihi: 3.4.1930

Yayımlandığı R. Gazete: 14.4.1930, Sayı: 1471

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 11, S. : 80

Amaç: Bu kanunun amacı, beldenin ve belde sakinlerinin yerel özellikte ortak ve medeni ihtiyaçlarını yerine getirmekle görevli bir tüzel kişilik olan belediyelerin çalışma esaslarını düzenlemektir.

Madde sayısı: 165 madde (17 maddesi mülga, 14 maddesi değişik) ve 8 ek madde ile 3 geçici madde.

Özet: Belediyelerin pek çok görevlerinin yanısıra bu yasa ile belirlenmiş sağlıkla ilgili görevleri de vardır. Özetle bu görevler şunlardır:

- Umuma açık yerlerin temizliği ve düzenini kontrol etmek,
- Yenilecek içilecek maddelerin ve halkın sağlığını ilgilendiren yerlerin denetimi, ruhsat işlemleri, ücret tarifelerini belirlemek,
- Salgın ve bulaşıcı insan ve hayvan hastalıklarıyla mücadele için devlet kuruluşlarıyla birlikte çalışmak,
- Ölenleri muayene etmek, gömme ruhsatı vermek ve belediyelerce gösterilen mezarlıklardan başka yerlere ölü gömdürmemek,
- Sağlık yönünden uygun olmayan yerlerde hayvan kestirmemek,
- Esnafın sağlık denetimini yapmak,
- Ulaşım araçlarının temizliğini denetlemek, -
- İnşaatlara ruhsat vermek, *!_
- Bırakılmış ve bulunmuş çocukları, akıl hastalarını, sokakta bayılanları, kazaya ve afete uğrayanları koruyup gözetmek,
- Yangına karşı önlemler almak ve itfaiye teşkilatı kurmak,
- Sular Kanunu'na göre su temin etmek,
- Fakir hastalara ücretsiz bakmak,
- Genel tuvaletler yapmak,
- Gerektiğinde eczane dahil sağlık kuruluşları oluşturmak,
- Çöp toplama işlerini yürütmek.

,-,-/.; **Yürürlük:** 1.9.1930

Yürütme: İcra Vekilleri Heyeti (Bakanlar Kurulu).

Not: Et kesimi, 10.6.1982 gün ve 2678 sayılı Kanun'a göre öze¹ kuruluşların kombinalarında da yapılabilmektedir.

12. UMUMİ HIFZISIHHA KANUNU (UHK)*

Kanun No: 1593

Kabul Tarihi: 24.4.1930

Yayımlandığı R. Gazete: 6.5.1930, Sayı: 1489

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 11, S. : 143

Amaç: Bu kanurfun amacı, genel anlamda sağlığın korunması ile ilgili esasları düzenlemektir.

Madde sayısı: 309 madde (20 maddesi değişik, 4 maddesi mülgadır) ve 3 ek maddeden ibarettir.

* Genel Sağlığın Korunması Kanunu.

Özet: Sağlıkla ilgili temel yasaların başında gelen bu yasa, önemi nedeniyle sistematik biçimde (bap ve fasılların adlarıyla ve gerek görülen yerlerde açıklamalarla) ele alınacaktır. Bap ve fasılların sadece adları günümüz Türkçesine çevrilmiş olup, ayrıca eklemeler yapılmamıştır. 1930 tarihli bu yasanın içerisinde yer alan konularla ilgili pek çok yasa daha sonraki tarihlerde çıkmış olmakla birlikte, bu yasaların hazırlanmasında genel olarak UHK esas alınmıştır. Yasanın sağlıkta temel yasa olması nedeniyle özetlenmesi yerine bölüm ve kısım isimleri verilmiştir. İçeriğin tümünün önemli olmasından dolayı Sağlık Bakanlığı'nın genel görevleri maddeler halinde belirtilmiştir.

I. Bap: Sıhhi Teşkilat:

Fasıllar:

- Devletin sağlıkla ilgili işleri ve sıhhi merciler (madde: 1-4),
- Sağlık Bakanlığı Teşkilatı (madde:5-9),
- Yüksek Sağlık Şurası (madde: 10-17),
- İl Özel İdareleri ve Belediyeler (madde: 18-22),
- İl ve ilçelerin Umumi Hıfzısıhha Meclisleri (madde:23-28).

II. Bap: Bulaşıcı ve salgın hastalıklarla mücadele:

Fasıllar:

- Sınırlar ve sahillerin sıhhi savunması (madde:29-56),
- Ülke içinde bulaşıcı ve salgın hastalıklarla mücadele (madde:57-96),
- Sıtma ile mücadele (madde:97-98),
- Trahom ile mücadele (madde: 99-102),
- Zührevi (cinsel yolla bulaşan) hastalıklarla mücadele (madde: 103-112),
- Veremle mücadele (madde: 113-121),
- Geçen fasıllar arasında ortak hükümler (madde: 122-127).

III. Bap:Genel kadınlar hakkında hükümler (madde: 128-132).

IV. Bap: Muhaceret (göçmenlik)'e ait sıhhi işler (madde: 133-138).

V. Bap: Gemiler, demiryolları ve diğer ulaşım araçları sıhhi işleri (madde: 139-150).

VI. Bap: Çocuk hıfzısıhhası:

Fasıllar:

- Çocukluk ve gençlik koruması (madde: 151-169),

VII. Bap: İşçiler hıfzısıhhası (madde: 173-180).

VIII.Bap: Yenilecek ve içilecek şeyler ile kullanılacak bazı maddeler (madde: 181-199),

IX.Bap: Maden suları ve kaplıcalar (madde:200-210). X.Bap:

Mezarlıklar, ölümlerin defni, mezardan çıkarılması ve nakli: Fasıllar:

- Mezarlıklar ve ölümlerin defni (madde:211-226),
- Ölümlerin çıkarılması ve nakli (madde:227-234).

XI.Bap: Şehir ve kasabalar hıfzısıhhası:

Fasıllar:

- İçilecek ve kullanılacak sular (madde: 235-243),
  - Mecralar ve miizahrefat (su yolları ve süprüntüler, pislikler) imhası (madde:244-249),
  - Meskenler (madde:250-257),
  - Hanlar, oteller ve genel yerler (madde: 258-261),
  - Yeni kurulacak veya düzenlenecek şehir ve kasabalar (madde:262-267).

XII.Bap: Gayrısıhhi (sağlığa uygun olmayan) müesseseler (madde:268-275).

XIII.Bap: Sıhhi istatistik ve coğrafya ve propaganda (madde: 276-281).

XIV.Bap: Ceza hükümleri (madde: 282-302).

XV.Bap: Genel hükümler (madde: 303-309).

Bu kanun ile ülkenin sağlık şartlarını düzeltme ve milletin sağlığına zarar veren bütün hastalıklar veya zararlı etkenlerle mücadele etmek ve gelecek neslin sağlıklı olarak yetişmesini sağlama ve halkın tibben ve sosyal yönden iyilik halinde olması için çaba sarfetme işleri devletin genel hizmetlerinden sayılmıştır. Bu anlamda birinci derecede yetkili merci Sağlık Bakanlığı olup aşağıda yazılı hizmetleri doğrudan yerine getirmekle mükelleftir (madde:3):

- Çocuk ölümlerini azaltacak önlemleri almak,
- Anaların doğum öncesi ve sonrasında sağlıklarını korumak,
- Bulaşıcı ve salgın hastalıkların ülkeye girmesini önlemek,
- Ülke içinde her türlü bulaşıcı ve salgın hastalıklar ile çok sayıda ölüme neden olan zararlı etkenlerle savaşmak,
- Sağlıkla ilgili mesleklerin uygulanmalarını düzenlemek, denetlemek,
- İlaçları, tüm zehirli ve uyuşturucu maddeleri, yalnız hayvanlar için kullanılanlar hariç olmak üzere, tüm aşı ve serumları denetlemek,
- Çocuklarla gençlerin sağlıklarını korumaya yönelik görevler ve okul sağlığı işlerini yürütmek ve denetlemek,
- Çalışma koşulları ile iş ve işçi sağlığı konularında denetlemelerde bulunmak,
- Maden suları ve diğer sağlığa yararlı özellikleri bulunan suları denetlemek,
- Hıfzısıhha kuruluşları, bakteriyoloji laboratuvarları her türlü biyokimyasal muayene ve incelemeler yapan kuruluşları açmak ve işletmek,
- Mesleki okullar açmak ve yönetmek, mesleki okullar açılmasına izin vermek, bunları denetlemek,
- Akıl hastalıkları ve diğer ruhsal hastalıklara özgü tedavi evleri, doğuştan eksikliği olanların barındırılıp tedavi edilecekleri yurtlar ve kuruluşlar açmak, yönetmek ve işletmek,
- Göçmenlerin sağlığa ilişkin işlerini yapmak,

- Hapishanelerin sağlık koşullarını düzeltmek,
- Tıbbi istatistikler toplamak,
- Sağlıkla ilgili yayımlar yapmak,
- Taşıt araçlarının sağlık koşullarına uygunluğunu denetlemek.

Yürürlük: Yayımlanma tarihinden 6 ay sonra. **Yürütme:**
Bakanlar Kurulu.

13. HUDUT VE SAHİLLER SAĞLIK UMUM MÜDÜRLÜĞÜ MEMURLARI MAAŞATININ TEVHİT VE TEADÜLÜ HAKKINDAKİ 14 NİSAN 1930 TARİH VE 1587 NUMARALI KANUNA MÜZEYYEL KANUN*

Kanun No: 2151

Kabul Tarihi: 20.4.1933

Yayımlandığı R. Gazete: 27.4.1933, Sayı: 2389

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 14, S. : 201

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve 190 sayılı Genel Kadro Hükümleri Hakkında KHK ile devlet personel rejimine yeni bir düzenleme getirilmiş olduğundan, bu kanun, hukuken geçerli olmasına karşın uygulamada geçersiz bir kanundur.

* Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü memurlarının maaşlarının birleştirilmesi ve denkliği hakkındaki 14 Nisan 1930 Tarih ve 1587 Numaralı Kanuna ek kanun.

14. HUSUSİ HASTANELER KANUNU

Kanun No: 2219

Kabul Tarihi: 24.5.1933

Yayımlandığı R. Gazete: 5.6.1933, Sayı: 2419

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 14, S. : 275

Amaç: Bu kanunun amacı, özel hastanelerle ilgili düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 49 madde.

Özet: Devletin resmi hastaneleri, özel idarelerin hastaneleri ve belediyelere ait olan hastaneler haricindeki hastanelere "Özel Hastaneler" denir. Bu hastanelerin kuruluşundan işletilmelerine varıncaya değin denetim yetkisi Sağlık Bakanlığı'nındır.

Kanunda bu hastanelerin tanımları, açılma şartları, teşkilatı, görevleri sıralanmakta ve cezai hükümlere de yer verilmektedir. Ayrıca bu konuda bir

tüzük çıkarılması öngörülmektedir (HUSUSÎ Hastaneler Tüzüğü adı altında çıkmıştır ve halen yürürlüktedir). Konular şu bölümler halinde ele alınmıştır:

Birinci Fasıl: Hususi hastanelerin tarifleri ve açılma şartları (madde: 1-8).

İkinci Fasıl: Hususi hastanelerin teşkilatı (madde: 9-22).

Üçüncü Fasıl: Hususi hastanelerin vazifeleri (madde:23-33).

Dördüncü Fasıl: Ceza hükümleri ve son hükümler (madde:34-49).

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: 1. Adliye Vekaleti. 2.Sıhhiye ve İçtimai Muavenet Vekaleti. 3. Dahiliye Vekaleti.

15. UYUŞTURUCU MADDELERİN MURAKABESİ HAKKINDA KANUN*

Kanun No: 2313

Kabul Tarihi: 12.6.1933

Yayımlandığı R. Gazete: 24.6.1933, Sayı:2435

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 14, S. : 564

Amaç: Bu kanunun amacı, uyuşturucu maddelerin denetimi ile ilgili esasları açıklamaktır.

Madde sayısı: 32 madde (4 maddesi değişik ve 1 maddesi mülgadır) ve 1 geçici madde.

Özet: Kanunun ilk maddesinde tanımı yapılan uyuşturucu maddelerin ithal, ihraç ve ülke içinde satışı Sağlık Bakanlığının denetimine tabidir. 2108 sayılı Kanun'da belirtilen müstahzar afyonun üretim, ithal, ihraç ve satışı yasak olup, üretimi için kenevir ekilmesi de yasaktır.

Uyuşturucu maddelerin ülke içinde perakende ve reçete karşılığında satışı özellikle Eczacılar ve Eczaneler Kanunu'na göre açılmış eczanelerde yapılır. Bunlar için ayrı bir defter tutulur. Bu yasada belirtilenlerin haricindeki diğer maddelerin neler olacağı Bakanlar Kurulu karan ile ve Sağlık Bakanlığı tarafından tayin ve ilan olunur.

3491 sayılı Toprak Mahsulleri Ofisi Kanunu'nun 27 inci maddesinin F fıkrası hükümleri saklıdır.

Yasada cezai hükümlerden de bahsedilmekte ve kenevir ekimi ile ilgili olarak Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nca, uyuşturucu maddelerden örnek alınması saklanması ve imhası hakkında ise İçişleri ve Sağlık Bakanlıkları ile Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü'nün görüşleri alınmak sureti ile Adalet Bakanlığı'nca birer yönetmelik hazırlanacağı vurgulanmaktadır.

Yürürlük: Yayım tarihi.

* Murakabe: İlenelim.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

**16. ASKERİ HASTAHANELER İLE HASTANE GİBİ
KULLANILACAK REVİRLERDE HASTALARIN BESLENME
VE BAKIMLARI HAKKINDA KANUN**

Kanun No: 2615

Kabul Tarihi: 15.12.1934

Yayımlandığı R. Gazete: 24. 12. 1934, Sayı: 2888

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 16, S. : 44

Amaç: Bu kanunun amacı, askeri hastaneler ile hastane gibi kullanılacak revirlerde hastaların beslenme ve bakımları hakkında düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 6 madde.

Özet: Kanunda, hastaların beslenme rejimleri ile ilgili cetveller ile hastanelerin aydınlatma, ısıtma ve arıtma işlemlerine ilişkin kurallar getirilmekte olup, bu konuda Milli Savunma Bakanlığı'na görev verilmektedir.

Yürürlük: Bu kanun, yayım tarihinden üç ay sonra yürürlüğe girer.

Yürütme: Milli Müdafaa Vekaleti.

**17. ANKARA MERKEZ HIFZISIHHA MÜESSESESİNDE
KULLANILACAK YABANCI UZMANLARA AİT KANUN**

Kanun No: 2755

Kabul Tarihi: 3.6.1935

Yayımlandığı R. Gazete: 8.6.1935, Sayı: 3023

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 16, S. : 582

Amaç: Bu kanunun amacı, Sağlık Bakanlığı Ankara Merkez Hıfzısıhha Müessesesi'nin değişik bölümleri için getireceği yabancı uzmanlarla, süresi beş yılı geçmemek ve kurumda çalıştırmak üzere mukavele yapmaya yetkili olduğuna dair hükümleri ortaya koymaktır.

Madde sayısı: 3 madde.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Sihat ve İctimai Muavenet Vekaleti.

18. SITMA VE FRENGİ İLAÇLARI İÇİN KANUN

Kanun No: 2767

Kabul Tarihi: 7.6.1935

Yayımlandığı R. Gazete: 15.6.1935, Sayı: 3029 Yayımlandığı

Düster: Tertip: 3, Cilt: 16, S. : 602

Amaç: Bu kanunun amacı, sıtma ve frengi ilaçları ile ilgili düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 5 madde (3 maddesi değişik) ve 1 geçici madde.

Özet: Bu kanunla sıtma ve frengi ilaçlarının yurda ithal yetkisinin Türkiye Kızılay Cemiyeti'nin tekeli altına alındığı belirtilmektedir. Tekel altına alınan ilaçların listesi Sağlık Bakanlığı'na düzenlenip, Bakanlar Kurulu'na onaylanır.

Devlet daire ve müesseseleri ile Kamu İktisadi Teşebbüsleri'ne ve hayır kurumlarıyla bunlara bağlı hastane ve dispanserlere bedelsiz olarak gönderilen ilaçlar ile eşantiyon mahiyetinde ücretsiz olarak gelenler için yukarıdaki kuralların geçerli olmadığı belirtilmektedir.

Yürürlük: Bu kanun hükümleri 1 Eylül 1935 tarihinden itibaren geçerlidir.

Yürütme: 1. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı. 2. Gümrük ve Tekel Bakanlığı.

19. ÇELTİK EKİMİ KANUNU

Kanun No: 3039

Kabul Tarihi: 11.6.1936

Yayımlandığı R. Gazete: 23.6.1936, Sayı: 3337

Yayımlandığı Düster: Tertip: 3, Cilt: 17, S. : 601

Amaç: Bu kanun, çeltik ekimi esaslarını düzenlemektedir.

Madde sayısı: 38 madde ve 1 geçici madde.

Özet: İllerde valiler, ilçelerde ise kaymakamlar başkanlığında kurulacak çeltik komisyonunda üye olarak bulunacaklar arasında Sıtma Mücadele Başkanı veya hekimi, bunların olmadığı illerde Sağlık Müdürü veya ilçelerde sağlık ocağı tabibi de yer almaktadır.

Bilindiği gibi çeltik ekimi sulak arazide yapılır ve bu tür alanlar sıtma için elverişli yerlerdir. Bu nedenle çeltik ekiminin esasları düzenlenirken sıhhi bazı kurallar da getirilmiştir. Örneğin, çeltik ekimi eğer bataklıklara yakın köy ve şehirler etrafında yapılırsa daha önceden konulmuş olan ekim alanı ile yerleşim yeri arasındaki uzaklığı belirleyen ölçülerin geçersiz olacağı

vurgulanmaktadır. Keza çeltik alanlarına su getiren arklarda birikinti ve durgun su oluşumuna izin verilmeyeceği belirtilmektedir.

Çeltik alanlarında çalışanların sağlığı ile ilgili hükümler de içeren kanunda, işverenlerin çalışanlarına ücretsiz kinin dağıtması gibi sorumluluklar yer almaktadır. Ayrıca kanunda cezai hükümlere de yer verilmiştir. 22.1.1983 gün ve 2790 sayılı kanunla Çeltik Ekimi Kanunu'na ek ve değişiklikler getirilmiştir.

Yürürlük: Yayın tarihi

Yürütme: 1. Adliye Vekaleti. 2. Dahiliye Vekaleti.3. Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekaleti. 4. Maliye Vekaleti. 5. Ziraat Vekaleti. 6. Nafia Vekaleti.

20. SIHHAT VE İÇTİMAİ MUAVENET VEKALETİ TEŞKİLAT VE MEMURİN KANUNU*

Kanun No: 3017

Kabul Tarihi: 9.6.1936

Yayımlandığı R. Gazete: 23.6.1936, Sayı: 3337

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 17, S. : 1217

13.12.1983 tarih ve 181 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 48 inci maddesi ile bu kanun ve bu kanuna ek kanunların adı geçen KHK'ye aykırı hükümleri yürürlükten kaldırılmış olduğundan, (hukuken geçerliliği devam etmekle beraber) uygulamada geçerliliği olmayan bir kanun halini almıştır.

Sağlık Bakanlığı teşkilat ve memurları kanunu.

21. RADYOLOJİ, RADIOM VE ELEKTRİKLE TEDAVİ VE DİĞER FİZYOTERAPİ MÜESSESELERİ HAKKINDA KANUN

Kanun No: 3153

Kabul tarihi: 19.4.1937

Yayımlandığı R. Gazete: 28.4.1937, Sayı: 3591

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 18, S. : 197

Amaç: Bu kanunun amacı; radyoloji, radyum ve elektrikle tedavi ve diğer fizyoterapi kurumlarının açılması, işletilmesi, denetlenmesi ile ilgili esasları düzenlemektir.

Madde sayısı: 16 madde ve 1 geçici madde.

Özet: Yukarıda belirtilen müesseselerin açılabilmesi Sağlık Bakanlığının iznine bağlı olup, buralar yalnız ihtisas belgesi olan tabipler tarafından işletilebilir. Bu işlemlere ilişkin bir tüzük çıkarılır.

Tabipler ve dış tabipleri muayenehanelerinde yalnız tedavileri altında bulunan hastalarda teşhis için kullanılmak üzere röntgen teşhis aletleri veya tedavi için faradizasyon, galvanizasyon, diyatermi vs. cihazları bulundurabilirler. Bu cihazları kullanmak için özel olarak Sağlık Bakanlığından izin almaya gerek yoktur. Sadece, durumdan yörenin en büyük sağlık amiri yazıyla haberdar edilir. Tabip ve dış tabipleri bu cihaz ve aletleri iyi kullanabildiklerini bir belge ile ispata veya bir uzman yanında en az üç aylık bir kurs veya staj yapmaya mecburdurlar.

Kanunda, yukarıdaki konularla birlikte cezai hükümler de yer almaktadır.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: 1. Adliye Vekaleti. 2. Dahiliye Vekaleti. 3. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti.

22. ASKERİ HASTABAKICI HEMŞİRELER HAKKINDA KANUN

Kanun No: 3433

Kabul Tarihi:10.6.1938

Yayımlandığı R. Gazete: 25.6.1938, Sayı: 3943

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt:19, S. : 462.

Amaç: Askeri hastabakıcı hemşireler ve askeri öğrencilerle ilgili düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 12 madde (4 maddesi değişik, 1 maddesi mülğadır) ve 1 ek madde.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: 1. Milli Müdafaa Vekaleti. 2. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti. 3. Maarif Vekaleti. 4. Maliye Vekaleti.

Not: Halen günümüzde Türk Silahlı Kuvvetlerine ait sağlık kuruluşlarında "askeri hastabakıcı hemşire" unvanında bir kadro bulunmamaktadır. 657 ve 1327 sayılı Kanunlar ile, bu Kanunun devlet memurlarıyla ilgili hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak öğrencilerle ilgili bir değişiklik getirilmediğinden 3433 sayılı Kanundaki, öğrencilerin barınma, geçim, giyim-kuşam, zorunlu hizmet, eğitim programı ile ilgili hükümleri geçerlidir. Buna göre, öğrencilerin konumu askeri tıbbiye öğrencilerinininki gibidir ve üç yıl mesleki zorunlu hizmet vardır.

23. YALOVA KAPLICALARININ İŞLETİLMESİ VE KAPLICALARIN İNKİŞAFI İŞLERİNİN SİHHAAT VE İÇTİMAİ MUAVENET VEKALETİNE BAĞLI HÜKMİ ŞAHSİYETİ HAİZ BİR TEŞEKKÜLE DEVRİ HAKKINDA KANUN*

Kanun No: 3653

Kabul tarihi: 26.6.1939

Yayımlandığı R. Gazete: 4.7.1939, Sayı: 4249

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 20, S. : 652

Amaç: Yalova Kaplıcaları işletme esaslarına düzenleme getirmektir.

Madde sayısı: 20 madde (1 maddesi mülgadır) ve 1 geçici madde.

Özet: Bu kanun ile Yalova kaplıcalarının işletilmesi, Sağlık Bakanlığı'na bağlı Yalova Kaplıcaları İşletme İdaresi adı altında tüzel kişiliği olan bir kuruluşa devredilmiştir. Kaplıcalar bölgesinin genel planı ile bu bölgede yapılacak binaların inşa biçimleri ve krokileri Sağlık Bakanlığı tarafından saptanır.

Yürürlük: 1.7.1939.

Yürütme: 1. Maliye Vekaleti. 2. Sıhhat ve İçtimai Muavenet ve Münakalat Vekaleti.

* Yalova Kaplıcalarının işletilmesi ve kaplıcaların geliştirilmesi işlerinin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı tüzel kişiliğe sahip bir kuruma devri hakkında kanun.

24.GÖZLÜKÇÜLÜK HAKKINDA KANUN

Kanun No: 3958

Kabul Tarihi:30.12.1940

Yayımlandığı R. Gazete: 4.1.1941,Sayı: 4703

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 22, S. : 83

Amaç: Gözlükçülükle ilgili esasları düzenlemektir.

Madde sayısı: 18 madde ve 2 geçici madde.

Özet: Bu kanuna göre, numaralı gözlük camı satmak ve gözlükçü unvanını kullanabilmek için şu şartlar gereklidir:

- Türk olmak,
- 20 yaşını bitirmiş olmak,
- En az orta eğitimini bitirmiş olmak,
- Bedenen ve ruhen sağlıklı olmak,
- Sağlık Bakanlığı tarafından verilen gözlükçülük belgesine sahip olmak.

Tabipler, ticarethane açarak gözlükçülük yapabilirler; ancak, gözlükçülük yaptıkları sürece hekimlik yapamazlar.

Gözlükçüler, yalnızca tabiplerce verilen reçetelere göre, numaralı gözlük camları ve çerçeveleri satabilirler. Reçetesiz numaralı gözlük camı satmak, tavsiye etmek, göz muayenesi yapmak, bu işlere yarayan alet ve cihazları bulundurmamak yasaktır. Eczanelerde gözlükçü ruhsatnamesine sahip eczane sahibi veya mesul müdürü veya kalfalardan birinin gözetim ve sorumluluğu altında gözlükçülük yapılabilir. Gözlük ticarethaneleri, Sağlık Bakanlığı'nın denetimine tabidir.

Kanunda cezai hükümlere de yer verilmiştir.

Yürürlük: Bu kanun, yayım tarihinden üç ay sonra geçerlidir.

Yürütme: 1. Adliye Vekaleti. 2. Dahiliye Vekaleti. 3. Maliye Vekaleti. 4. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti.

25. TÜRKİYE CUMHURİYETİ REFİK SAYDAM MERKEZ HIFZISIHHA MÜESSESESİ TEŞKİLİNE DAİR KANUN

Kanun No: 3959

Kabul Tarihi: 30.12.1940

Yayımlandığı R. Gazete: 4.1.1941, Sayı: 4703

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 22, S. : 85

Amaç: Bu kanunda Hıfzısıhha Enstitüsü ve Hıfzısıhha Mektebi ile ilgili hükümler yer almaktadır.

Madde sayısı: 15 madde (2 maddesi değişikdir).

Özet: Sağlık Bakanlığı'nın gerek gördüğü değişik yerlerde aynı işleri yapmak üzere enstitü şubeleri açılabilir. Müessesenin yönetim ve eğitim biçimi ve diğer hususlara ait esaslar, Sağlık Bakanlığı tarafından tespit edilir.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti.

Not: Sağlık Bakanhğı'na bağlı, Hıfzısıhha Enstitüsü ve Hıfzısıhha Mektebinden ibaret olmak üzere teşkil edilen Türkiye Cumhuriyeti Refik Saydam Merkez Hıfzısıhha Müessesesinin teşkilatlanmasına ilişkin olarak çıkarılmış olup, 10.8.1942 tarih ve 4288 sayılı Kanun'un birinci maddesi ile kurumun adı T.C. Refik Saydam Merkez Hıfzısıhha Müessesesi şeklinde değiştirilmiştir. Son olarak, 190 sayılı K.H.K. gereğince kurumun adı, Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığı olarak değiştirilmiş ve "Hıfzısıhha Okulu" bölümü kaldırılmıştır.

**26. KÖY EBELERİ VE KOY SAĞLIK MEMURLARI
TEŞKİLATI YAPILMASINA VE 3017 NUMARALI SIHHAT VE
İÇTİMAİ MUAVENET VEKALETİ TEŞKİLAT VE MEMURIN
KANUNUNUN BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİNE
DAİR KANUN**

Kanun No: 4459

Kabul Tarihi: 9.7.1943

Yayımlandığı R. Gazete: 16.7.1943, Sayı: 5457

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 24, S. : 549

Bu kanun hukuken geçerli olmakla beraber 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile getirilen hükümler ve 190 sayılı Genel Kadro Hükümleri Hakkında KHK gereğince, köy ebeleri ve köy sağlık memurları adı altında bir unvan ve kadro kalmadığından uygulamada geçersiz bir kanundur.

27. VEREM SAVAŞI HAKKINDA KANUN

Kanun No: 5368

Kabul Tarihi: 11.4.1949

Yayımlandığı R. Gazete: 15.4.1949, Sayı: 7183

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 30, S. : 7183

Amaç: Bu kanunun amacı, verem savaşı ile ilgili düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 7 madde (1 maddesi mülgadır) ve 4 geçici madde.

Özet: Bu kanuna göre ülkemizde Verem hastalığı ile mücadele, Sağlık Bakanlığı'nın sorumluluğunda olup; Bakanlık, bu konuda faaliyet gösteren özel idareler, belediyeler ve Verem Savaş Dispanserleri'ne de destek olmakla görevlidir.

Verem savaşı ile ilgili işlerin yürütülmesi için gerekli ödenek, Bakanlık bütçesinde ayrı bir kalemden ödenir. Kanunda mali konularla ilgili diğer hükümler de yer almaktadır.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: 1. Maliye Bakanlığı. 2. Bayındırlık Bakanlığı. 3. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı.

28. TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ KANUNU

Kanun No: 6023

Kabul tarihi:31.1.1953

Yayımlandığı R. Gazete: 31.3.1953, Sayı: 8323

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 34, S. : 374

Amaç: Bu kanunun, amacı, Türk Tabipleri Birliği ile ilgili hükümler getirmektir.

Madde sayısı: 66 madde (17 maddesi değişik ve 1 maddesi mülgadır) ve 5 geçici, 4 ek madde.

Özet: Türk Tabipleri Birliği (TTB), tabipler arasında mesleki deontolojiyi ve dayanışmayı korumak, mesleğin kamu ve kişiler yararına uygulanıp geliştirilmesini sağlamak ve meslek mensuplarının hak ve yararlarını gözetmek amacıyla kurulmuş, kamu kurumu niteliğinde mesleki bir oluşumdur.

Bu birlik, yerel tabip odaları, Merkez Konseyi, Yüksek Haysiyet Divanı ve Büyük Kongre'den oluşan teşekküllerin bütünü olan bir tüzel kişiliktir.

8.1.1985 gün ve 3144 sayılı Kanun ile bu tür meslek örgütlerinin siyaset yapmaları yasaklanmıştır.

Tabip odaları, meslektaşlarının ikinci iş bulmalarında ve bunun üyeler arasında hakkaniyetle dağıtımında da görevlidirler.

Sınırları içinde en az 200 tabip bulunan her ilde bir Tabip Odası kurulur. Bu sayıdan daha az tabip bulunan iller, en yakın ve uygun olan Tabip Odası'na dahil olurlar. Bu karar, TTB Merkez Konseyi'nin önerisiyle Büyük Kongre tarafından verilir.

Odaya; serbest çalışan tabiplerin üye olması zorunlu olup, resmi işlerde çalışıp da muayenehanesi olmayan tabiplerin üye olmaları isteğe bağlıdır. Askeri tabipler ise odaya üye olamazlar, ancak mesleklerini yürütürken aynı disiplin ve deontoloji kurallarına tabidirler.

Tabip Odası, "Genel Kurul (madde: 12-16)", "Yönetim Kurulu (madde 18-29)" ve "Haysiyet Divanı (madde 31-39)" olmak üzere üç organdan ibarettir. Genel Kurul, her yıl Nisan ayında toplanır ve faaliyet raporu ibra edilir. Onaylanmayan faaliyet raporu, Yönetim Kurulu'nun düşmesine yol açar. Yönetim Kurulu seçimi, iki yılda bir yapılır. Birlikte Haysiyet Divanı ve Büyük Kongre delegeleri seçimi de yapılır.

TTB Merkez Teşkilatı: Yüksek Haysiyet Divanı (madde: 42-52), Merkez Konseyi (madde:53-59), ve Büyük Kongre (madde: 60-63)'den oluşur. Büyük Kongre, yılda bir defa Ankara'da Tabip odalarının delegelerinin katılımıyla gerçekleştirilir. Yüksek Haysiyet Divanı da yılda iki defa Ankara'da toplanır. Dokuz asil ve dokuz yedek üyeden oluşan Divan'a Sağlık Bakanlığından yetkililer gözlemci olarak katılabilirler, ancak oy

kullanamazlar. Merkez Konseyi ise Ankara'da çalışmalarını düzenli olarak sürdüren bir kuruluştur.

Sağlık Bakanhğı'nın TTB ile Tabip Odaları üzerinde idari ve malı yönden denetim ve gözetim yetkisi var olup; bu organlar, Bakanlığın tasarruflarına uymakla yükümlüdürler. Keza, mahallin en yüksek mülki amirinin devlet güvenliği, ülke bütünlüğü, toplum huzuru gerekçeleriyle bu organların faaliyetlerini geçici olarak durdurma yetkileri var olup, nihai karar asliye hukuk mahkemelerininindir.

TTB'nin tüm organlarının seçimleri, ilçe seçim kurulları gözetiminde ve hakim denetiminde yapılır ve sonuçlar da ilçe seçim kurulu başkanı onayından geçer.

Yürürlük: Yayım Tarihi.

Yürütme: 1. Sağlık ve Sosyal Yardım Vekaleti. 2. Adalet Vekaleti.

29. ECZACILAR VE ECZANELER HAKKINDA KANUN

Kanun No: 6197

Kabul tarihi: 18.12.1953

Yayımlandığı R. Gazete: 24.12.1953, Sayı: 8591

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 35, S. : 83

Amaç: Bu kanunun amacı, eczaneler ve eczacılarla ilgili esasları düzenlemektir.

Madde sayısı: 48 madde ve 2 geçici madde.

Özet: Kanunun girişinde eczacılık mesleğinin tanımı ve görev alanları belirtilip, eczacılık yapabilme şartları, eczane açmak için gerekli işlemler sıralanmaktadır. Ayrıca eczane ruhsatının hangi şartlarda iptal edileceği, devir, nakil, kapatma işlemleri, eczacının ölümü halinde yakınlarının sanatı sürdürme şartları, eczanelere sorumlu müdür tayininin nasıl olacağı da belirtilmektedir.

Eczaanelerin denetimi, resmi sağlık örgütlerinin kontrolunda olup; devir ve satış işlemlerinde de noter huzurunda resmi tabip bulunur. İllerde sağlık müdürlüğü, ilçelerde ise sağlık ocağı tabiplikleri, eczaaneleri yılda en az iki kez denetlemeye yetkilidir (madde:30-33).

Serbest eczane olmayan yerlerde resmi kuruluşlara ait eczaaneler varsa, bunlar ücretiyle halka ilaç satmak zorundadırlar. Devlet memuru ve asker olan kişiler, serbest eczane açamazlar, sorumlu müdürlük yapamazlar. Serbest eczacılar askerlik, belediye başkanlığı veya milletvekilliği durumlarında sorumlu müdür yönetiminde eczaanelerini işletebilirler.

Kanuna göre bir eczacı, birden fazla eczane açamaz, sorumlu müdürlük yapamaz, seçimle elde edilen görevler veya öğretmenlik dışında görev kabul edemez, eczanesi dışında ilaç tertip edemez (madde: 20-29).

Eczaneler ile ilgili bölümde, eczanelerin bina ve iç düzenlemeleri ile ilgili kuralların Sağlık Bakanlığı tarafından belirleneceğinden bahsedilmektedir. İlaçların vasılları, Kodekse uygunlukları, reçete yapma işlemleri, protokol defteri ve benzeri kırtasiye işleri, bulundurulması gereken acil ilaçlar, denetim ve teftiş, görev yerinden ayrılma ve izin koşulları da kanunda belirtilmektedir.

Gece ve pazar günü nöbetlerinin resmi sağlık kuruluşunca onayı gerekli olup, eczanelerde tabiplerin listesinin olması öngörülmektedir. Yasaya göre acil haller dışında tabiplerin eczanede hasta bakmaları yasaktır.

İlaç fiyatlarının belirlenmesinde Sağlık Bakanlığı yetkili olup, yasada ayrıca cezai hükümler de yer almaktadır (madde 40-46).

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: 1. Sağlık ve Sosyal Yardım Vekaleti. 2. Adalet Vekaleti.

30. KİMYAGERLİK VE KİMYA MÜHENDİSLİĞİ HAKKINDA KANUN

Kanun No: 6269

Kabul Tarihi: 15.2.1954

Yayımlandığı R. Gazete: 20.2.1954, Sayı: 8639

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 35, S. : 404

Amaç: Bu kanunun amacı, kimyagerlik ve kimya mühendisliği ile ilgili düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 9 madde ve 1 geçici madde.

Özet: Kanunun girişinde kimyager, kimya mühendisi ve yüksek mühendisi unvanlarının kullanılması ve yetkilerinden bahsedilmekte ve yabancı ülkelerden alınan diplomaların, ülkemizde profesörlerden oluşan bir kurulda yapılacak sınavda başarılı olmak durumunda geçerli olacağı vurgulanmaktadır.

Kimyager ve kimya yüksek mühendisleri, her türlü mesleki, gıda tahlil ve müstahzarat laboratuvarları ve kimya ile ilgili diğer tesisleri kurabilirler ve buralarda sorumlu müdürlük yapabilirler. Kimya mühendisleri imalathane açabilir, fabrika kurabilir ve buraların sorumlu müdürlüklerini yapabilirler. Kimyager, kimya mühendisi ve yüksek mühendisleri, yan resmi kuruluşlarda çalışıyorlarsa mesai dışında kendi meslekleriyle ilgili olarak serbest çalışabilirler.

Kanunda cezai hükümler de yer almaktadır (madde 7).

Yürütme: Yayın tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

31. HEMŞİRELİK KANUNU

Kanun No: 6283

Kabul Tarihi: 25.2.1954

Yayımlandığı R. Gazete: 2.3.1954, Sayı: 8647

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 35, S. : 460

Amaç: Bu kanunu amacı, hemşirelik mesleğiyle ilgili düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 16 madde ve 1 geçici madde.

Özet: Kanunun girişinde hemşirelik unvanına kimlerin sahip olabileceği belirtilip, bu yasadan önce hemşire unvanına sahip olanların haklarının saklı olduğu \ ırgulanmaktadır. Hemşire yetiştiren okullar, Sağlık Bakanlığı'nın gözetim ve sorumluluğunda olup, sadece T. C. vatandaşları ülkem i/de hemşirelik yapabilirler.

Kanun, hemşirelerin görev, yetki ve sorumluluklarını sıralamakta ve hemşirelere zorunlu hizmetlerini bitirme şartıyla özel çalışabilme vctkisini de \ ırmaktadır.

Yasada bahsedilen "hemşire yardımcılığı" 3565 sayılı kanunla belirlenen bir statü olup halen günümüzde bu unvanlı personel yetişt i ni memektedir.

Öğretmen, okul yöneticisi, başhemşire, klinik ve ameliyathane hemşiresi, dispanser, laboratuvar hemşireleri, ziyaretçi hemşireler, diyet hemşireleri ve sosyal hizmet hemşirelerinin nasıl yetiştirilecekleri Bakanlık tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir denmektedir. Daha sonraları 4862 sayılı kanun ile bazı unvanlar kaldırılmış ve yerine, kanuna ekli 11 g 1 h cetvelde hangi unvanların kullanılacağı belirlenmiştir.

Yürürlük: 28 Şubat 1954

Yürütme: 1. Maliye Vekaleti. 2. Sıhhat ve içtimai Muavenet Vekaleti.

32. VETERİNER HEKİMLİĞİ MESLEĞİNİN İCRASINA, TÜRK VETERİNER HEKİMLERİ BİRLİĞİ İLE ODALARININ TEŞEKKÜL TARZINA VE GÖRECEĞİ İŞLERE DAİR KANUN

Kanun No: 6343

"

Kabul Tarihi: 9.3.1954

Yayımlandığı R. Gazete: 18.3.1954, Sayı: 8661

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 35, S. : 1461

Amaç: Bu kanunu amacı, veteriner hekimliği mesleği ile Türk Veteriner Hekimleri Birliği hakkında düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 75 madde (12 maddesi değişik, 1 maddesi mülğadır) ve 7 geçici, 5 ek madde.

Özet: Kanunun başında "veteriner hekim" in tanımı yapılmakla, T.C. vatandaşı olan ve diplomasını Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'na onaylatmış olan hekimlerin mesleklerini bu kanun hükümleri çerçevesinde serbestçe yürütebileceği belirtilmektedir. Yabancı ülkelerden diploma almış olan kişiler, diplomalarının Milli Eğilim Bakanlığı tarafından onaylanması ve jüri sınavında başarılı olmak kaydıyla veteriner hekimlik yapılabilir.

Kanunda görev, yetki ve sorumluluklar açıklanmakta, veteriner hekimliğe engel haller de vurgulanmakta ve muayenehane açma şartları ve işlemleri de belirtilmektedir. Hayvan sağlık memurları ile bu işlerde uygulamalı bilgiye sahip olanların sanatlarını icrasına, bu konuda çıkarılacak yönetmeliğe uygun olmak kaydıyla izin verilebileceği açıklanmaktadır.

Kanunun ikinci bölümü (madde 14-64), Türk Veteriner Hekimleri Birliği hakkındadır. Bu birlik, meslektaşlararası ilişkilerin iyileştirilmesi, mesleğin kamu yararına yürütülmesi gibi amaçlarla kurulmuş kamu kurumu niteliğinde tüzel kişiliğe sahip bir kuruluştur. Birlik; veteriner hekim odaları ile Merkez Konseyi, Yüksek Haysiyet Divanı ve Büyük Kongre organlarından ibarettir. Siyaset yasağı ve birliğin görevleri yasada sıralanmaktadır.

Veteriner hekim odaları, sınırları içinde en az 30 veteriner hekim bulunan il merkezlerinde kurulur. Daha az sayıda hekim bulunan iller birleşip bir oda teşekkül ettirebilirler. Odaya serbest çalışan hekimlerin üye olması zorunludur. Odaların organları , Genel Kurul, Haysiyet Divanı, Yönetim Kurulu'dur.

Kanunda organların çalışma esasları ve cezai hükümlere de yer almaktadır.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

33. TÜRK ECZACILARI BIRLIĞI KANUNU

Kanun No: 6643

Kabul Tarihi: 25.1.1956

Yayımlandığı R. Gazete: 2.2.1956, Sayı: 9223

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt:37, S. : 250

Amaç: Bu kanunun amacı, Türk Eczacıları Birliği ile ilgili düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 61 madde (11 maddesi değişik, 2 maddesi mülğadır) ve 3 ek, 2 geçici madde.

Özet: Kanunun birinci maddesinde de belirtildiği üzere, eczacıların birbirleriyle ilişkilerinin iyi hale getirilmesi ve dayanışmanın sağlanması, meslek disiplininin korunması, halkla ilişkilerin iyi tutulması amaçlarıyla, Türk Eczacıları Birliği kurulur.

Serbest eczacılar ile özel kuruluşlarda eczacılık yapacak olanlar, işe başlamadan önce buldukları ilin eczacı odasına kaydolmak zorunda olup, eczacı odasına kayıtlı olanlar diğer kanunlarla kurulmuş meslek odasına kaydolmaya zorunlu değildir.

Kamu görevlisi sivil eczacıların üyelikleri isteğe bağlıdır.

Türk Eczacıları Birliği; Eczacı Odaları, Merkez Heyeti, Yüksek Haysiyet Divanı ve Büyük Kongre'den oluşan tüzel kişiliğe sahip bir oluşumdur. İlki haricindeki organlar birliğin merkez teşkilatını oluştururlar.

Diğer meslek odalarında olduğu gibi, birliğin siyasetle uğraşması yasaktır.

Kanunda yukarıda belirtilen genel amaçlar doğrultusunda birliğin görevleri sıralanmakta ve sınırları içinde en az 150 eczacı bulunan her ilde bir eczacı odasının kurulacağı vurgulanmaktadır.

Eczacı odalarının organları, Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Haysiyet Divanı'dır.

Kanun, bu organların çalışma esaslarını sıralamaktadır.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: 1. Adalet Vekaleti. 2. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti.

34. UMUMİ HAYATA MÜESSİR AFETLER DOLAYISIYLA ALINACAK TEDBİRLERLE YAPILACAK YARDIMLARA DAİR KANUN

Kanun No: 7269

Kabul Tarihi: 15.5.1959

Yayımlandığı R. Gazete:25.5.1959, Sayı: 10213

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt: 40, S. : 1046

Amaç: Bu kanunun amacı, deprem (yer sarsıntısı), yangın, su baskını, yer kayması, kaya düşmesi, çığ, tasman ve benzeri afetlerde, yapıları ve kamu tesisleri genel hayata etkili olacak derecede zarar gören veya görmesi muhtemel olan yerlerde alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlar hakkındaki hükümleri açıklamaktır.

Madde sayısı: 53 madde (27 maddesi değişik) ve 9 geçici, 7 ek maddeden ibarettir.

Özet: Kanuna göre, acil yardım teşkilatı ve programları hakkında genel esasları kapsayan bir yönetmelik yapılır. Bu yönetmelik, İçişleri,

Bayındırlık ve İskan, Tarım ve Köyişleri ve Sağlık Bakanlıkları tarafından çıkarılır (Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik). Bu yönetmelik esaslarına göre afetten sonra yapılacak kurtarma, yaralıları tedavi, barındırma, ölüleri gömme, yangınları söndürme, yıkıntıları temizleme ve felaketzedeleri iâşe gibi konularda program ve uygulama valiliğin yetkisindedir. Ancak sivil savunma örgütünün olduğu yerlerde bu işler adı geçen örgütle birlikte yürütülür.

Afet halinde yaralı ve hastalar resmi sağlık kuruluşlarından ücretsiz yararlanırlar. Özel hastanelerde yapılan sağlık yardımlarının giderleri sonradan, bu kanun gereğince ödenir.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

35. SITMANIN İMHASI HAKKINDA KANUN

Kanun No: 7402

Kabul Tarihi: 4.1.1960

Yayımlandığı R. Gazete:ll.1.1960, Sayı:10402

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt:41, S. : 104

Amaç: Bu kanunun amacı, sıtma hastalığının imhası ile ilgili düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 29 madde.

Özet: Yurt içinde sıtmanın imhası (eradikasyonu) bu kanun hükümlerine göre yapılır. Bu faaliyet beş yıl sürecek bir faaliyet olup, Bakanlar Kurulu tarafından bu sürenin uzatılması mümkündür ve uygulamada da 1964, 1969, 1974 ve 1979 yıllarında alınan Bakanlar Kurulu kararları ile bu süreler beşer yıllık olmak üzere uzatılmıştır.

İmha faaliyetleri yapılacak yerler ile faaliyet süreleri, bu konuda yetkili olan Sağlık Bakanlığı tarafından saptanır.

Halen Sıtma Savaşı Daire Başkanlığı, Bakanlığın merkez örgütünün sıtma ile ilgili en üst düzey idari birimidir.

Kanunda konular şu başlıklar altında incelenmiştir:

- Teşkilat ve selahiyet (yetki):maddc:3-5,

- Mecburiyet, mükellefiyet ve yasaklar (zorunluluk, sorumluluk ve yasaklar): madde: 6-13,

- Cezai hükümler: madde 14-21,

- Çeşitli hükümler: madde 22-29.

Yürütme: Yayımlanma tarihi.

Yürürlük: Bakanlar Kurulu.

36. KÖY İÇME SULARI HAKKINDA KANUN

Kanun No: 7478

Kabul Tarihi: 9.5.1960

Yayımlandığı R. Gazete: 16.5.1960, Sayı:10506

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3, Cilt:41, S. : 1019

Amaç: Bu kanunun amacı, köylerin içme ve kullanma suyu ihtiyacının karşılanması ile ilgili olarak görevli olan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün görev, yetki ve sorumluluklarını açıklamaktır.

Madde sayısı: 18 madde (1 maddesi mülga) ve 4 geçici madde.

Özet: Kanunda, köy içme ve kullanma suları ile ilgili olarak tahsisat, çalışma ve icrai programlar, teşkilat ve personel, tesisler, tesislerin devir ve teslimi, tesislerin bakım ve işletilmesi, içme suyunun tahsis ve tevzii, istimlak konuları ve cezai hükümler yer almaktadır. Kanuna göre Devlet Su İşleri (DSİ) köy içme suyu tesisleri bitirilince, tesisi köy ihtiyar meclisine devir ve teslim eder. Tesis birden çok köye hizmet verecek nitelikte ise veya belediyeye ait su ise, belediyelerin veya köylerle birlikte belediyelerin ortak malı olur. Tesislerin bakım ve işletilmesi köy ihtiyar heyetinin görevi olup masraflar köy bütçesinden karşılanır.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

37. YERALTI SULARI HAKKINDA KANUN

Kanun No: 167

Kabul Tarihi: 16.12.1960

Yayımlandığı R. Gazete: 23.12.1960, Sayı: 10688

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 4, Cilt:1, S. : 814

Amaç: Bu kanunun amacı, yeraltı suları hakkında düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 22 madde (1 maddesi değişik) ve 1 geçici madde.

Özet: Yeraltı sular, devletin hüküm ve tasarrufu altında olan sular olup, bu suların her türlü araştırılması, kullanılması, korunması ve tescili (onayı) bu kanun hükümlerine göre yürütülür.

4. 7 1955 gün ve 336 sayılı K.H.K.'nın 1. maddesi ve 7. 2. 1990 tarihinde a\ nen kabul edilen 3612 sayılı kanunun 37. maddesi gereğince yeraltı suyu sahaları, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün teklifi ile, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından "Yeraltı Suyu İşletme Alanları" olarak kabul ve ilan edilir.

6309 sayılı kanun hükümleri gereğince maden olarak kabul edilen sularla içmeye ve yıkanmaya mahsus maden sular bu kanun hükümlerinden istisnadır.

Yeraltı Suları Hakkında Kanun'un uygulanması ile ilgili olarak, ilgili Bakanlıkların ortaklaşa bir tüzük hazırlayacağını vurgulandığı bu kanunda, DSİ 'den gerekli arama izni, kullanma, İslah ve tadil işlemleri de açıklanmaktadır..

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

38. SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM BAKANLIĞINA BAĞLI SAĞLIK KURUMLARI İLE ESENLENDİRME (REHABİLİTASYON) TESİSLERİNE VERİLECEK DÖNER SERMAYE HAKKINDA KANUN

Kanun No: 209

Kabul Tarihi: 4.1.1961

Yayımlandığı R. Gazete: 9.1.1961, Sayı: 10702

Yayımlandığı Düstur: Tertip:4, Cilt: 1, S. : 1001

Amaç: Bu kanun (18.3.1976-1975/1 Karar ile değişik şekli) döner sermaye uygulaması hakkındadır ve bu miktar her bütçe yılı içinde Bakanlar Kurulu'nca ihtiyaca göre artırılabilir.

Madde sayısı: 16 madde (2 maddesi değişik) ve 1 ek, 1 geçici madde.

Özet: Döner sermaye, kurumların kârları ile bağışlardan ve devlet yardımlarından teşekkül eder. Bu işlemlerin takibi için bir Döner Sermaye Müdürlüğü kurulur. Döner Sermaye işlemleri, Muhascbei Umumiye Kanunu ile, Artırma ve Eksiltme ve İhale Kanunu hükümlerine tabi olmayıp, Sayıştay'ın denetimine tabidir.

Döner Sermayeye ait bütün mallar devlet malı hükmünde olup, bunlar aleyhine işlenen suçlar aynen devlet malları aleyhine işlenmiş suç olarak kabul edilir. Döner sermayenin işletilmesine ilişkin esaslar, Maliye ve Sağlık Bakanlıklarınca ortaklaşa düzenlenecek bir yönetmelik ile tesbit olunur.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: 1. Maliye Bakanlığı. 2. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı.

39. SAĞLIK HİZMETLERİNİN SOSYALLEŞTİRİLMESİ HAKKINDA KANUN

Kanun No: 224

Kabul Tarihi: 5.1.1961

Yayımlandığı R. Gazete: 12.1.1961, Sayı: 10705

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 4, Cilt:1, S. : 1486

Amaç: Bu kanunun amacı, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde bir hak olarak tanınan sağlık hizmetlerinden faydalanmanın sosyal adalete uygun bir şekilde yerine getirilmesini sağlamak amacıyla, sağlıkla ilgili hizmetlerin yürütülmesi için gerekli düzenlemeleri yapmaktır.

Madde sayısı: 35 madde (5 maddesi değişik, 1 maddesi mülga) ve 4 geçici madde.

Özet: Sosyalleştirme; vatandaşların, sağlık hizmetleri için ödedikleri prim ile kamu sektörüne ait kurumların bütçelerinden ayrılan kaynak karşılığı her çeşit sağlık hizmetlerinden ücretsiz veya kendisine yapılan harcamanın bir kısmına katılım yoluyla eşit şekilde yararlanmalarınıdır.

Sağlık Grubu Başkanlığı, Sağlık Ocağı, Sağlık Evi kavramlarının ilk kez ortaya atıldığı kanunda özel hekimlik yapabilmek serbest bırakılmıştır. Kişilerin istedikleri sağlık kuruluşunu ücretini ödemek kaydıyla seçmeleri serbest kılınmıştır. Sağlık hizmetlerinin sosyalleştirildiği bölgelerde Milli Savunma Bakanlığı'na bağlı kuruluşlar hariç olmak kaydıyla diğer kamu sağlık kuruluşları, Sağlık Bakanlığı'nın çatısı altında toplanacaktır.

Sosyalleştirilmiş sağlık hizmeti teşkilatı; sağlık evleri, sağlık ocakları, sağlık merkezleri ile hastaneler, çeşitli koruyucu hekimlik örgütleri, sağlık hizmeti özellik gösteren yerler için kurulmuş oluşumlar, sağlık müdürlükleri, bölge hastaneleri ve laboratuvarları, eğitim kurumları, Sağlık Bakanlığı merkez teşkilatı ve diğer bakanlıklar ve kurumlarda Sağlık Bakanlığı ile işbirliği yapmak üzere kurulmuş olan dairelerden oluşur.

Hizmetin nasıl yürütüleceği (sağlık ocağı, sağlık merkezi ve hastanelerde) Sağlık Bakanlığınca hazırlanan yönetmelik ile tespit edilecektir.

Sağlık ocaklarında hizmet ilke olarak ücretsiz verilecek olup, istisnai haller ve acil durumlardaki prosedür de yasada açıklanmaktadır.

Bir bölgede gerekli altyapı oluşmadan orada "sosyalleştirme" nin başlayamayacağı vurgulanıp, uygulama yerlerinin bakanlığın teklifi ile Başbakanlık tarafından saptanacağı belirtilmektedir.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

Not: Tüm Türkiye "sosyalleştirme" kapsamındadır.

40. SAĞLIK EGİTİM ENSTİTÜLERİ KURULUŞ KANUNU

Kanun No:555

Kanun Tarihi:31.3.1965

Yayımlandığı R. Gazete:10.4.1965, Sayı: 11965
Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5, Cilt:4, S. : 95

Amaç: Bu kanun, Sağlık Bakanlığı'nın merkez teşkilatına bağlı olarak kurulacak Sağlık Eğitim Enstitüleri'nin görevleri ile mezunlarının çalışma alanlarını düzenlemektedir.

Madde sayısı: 12 madde ve 1 geçici madde.

Özet: Kanunda, bu kurumlarda eğitim ve yönetimin nasıl olacağına çıkarılacak bir yönetmelikle belirleneceği vurgulanmaktadır.

Lise ve dengi eğitim görmüş sağlık teknisyenlerine üç yıllık bir enstitü eğitimi sonunda yüksek okul diploması verilir. Mezunlar, sağlık personeli yetiştiren orta dereceli okullarda öğretmenlik yaparlar. Halk sağlığı, koruyucu ve tedavi edici hekimlik örgütlerinde kendi mesleki çalışmalarına ait görevlere, eğitim seviyeleri göz önüne alınarak öncelikle atanırlar. Enstitüde eğitim yapanlar, memuriyetlerine devam edip, maaş alırlar. Eğitim süresinin birbuçuk katı süre zorunlu hizmet vardır.

Bu enstitülerde öğretmen olacakların doktora veya ihtisas yapmış olmaları veya bu enstitüde öğretim yardımcısını en az üç yıl yaptıktan sonra kendi bölümlerinde yeterlik sınavını vermiş olmaları şarttır. Öğretmen bulunmadığı hallerde tayinle ücret karşılığında dışarıdan da öğretmen temin edilebilir.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: 1. Milli Eğitim Bakanlığı. 2. Maliye Bakanlığı. 3. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı.

41. ANKARA, İSTANBUL VE NÜFUSU YÜZBİNDEN YUKARI OLAN ŞEHİRLERDE İÇME, KULLANMA VE ENDÜSTRİ SUYU TEMİNİ HAKKINDA KANUN

Kanun No: 1053

Kabul Tarihi: 3.7.1968

Yayımlandığı R. Gazete: 16.7.1968, Sayı: 12951

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5, Cilt: 7, S.: 2603

Amaç: Bu kanunun amacı, Ankara, İstanbul ve nüfusu yüzbinden yukarı olan şehirlere su sağlanması ile ilgili hususları açıklamaktır.

Madde sayısı: 12 madde.

Özet: Kanunda, su kaynağını oluşturan barajlar, isale hatları ve tasfiye tesislerinin Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından; depo ve dağıtım şebekelerinin ise belediyelerce yapılacağı hükme bağlanmakta (madde 2) ve belediyelerle DSİ arasındaki işbirliğine ait hususlar açıklanmaktadır.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: 1. Maliye, 2. İçişleri, 3. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlıkları.

42. ORGAN VE DOKU ALINMASI, SAKLANMASI VE NAKLİ HAKKINDA KANUN

Kanun No: 2238

Kabul tarihi: 29.5.1979

Yayımlandığı R. Gazete: 3.6.1979, Sayı: 16655

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5, Cilt: 18, S. : 150

Amaç: Bu kanun tedavi, teşhis ve bilimsel amaçlarla insanlardan organ ve doku alınması, saklanması, aşılması ve nakil işlemlerini düzenlemektedir. Ototogreftler, saç ve deri alınması, aşılması ve nakli ile kan transt'üzyonu, bu kanun hükümlerinin kapsamı dışındadır.

Madde sayısı: 17 madde.

. Özet: Kanun, bedel veya başkaca çıkar karşılığı olarak organ ve doku alınmasını ve satılmasını, bu konularla ilgili reklam yapılmasını yasaklamaktadır. 18 yaşını doldurmamış ve mümeyyiz olmayan kişilerden de organ ve doku alınmaz. Vericinin hayatını mutlak surette sona erdirecek veya tehlikeye sokacak işlemler de yine yasak olup, işlemin tıbbi gerekleri de yerine getirilmek zorundadır.

Ölüden organ ve doku alınması için ölüm halinin "hekimler kurulu tarafından saptanması gerekir. Bu kurulda alıcının müdavi hekimi ile organ ve doku nakli işlemini gerçekleştirecek ekipten hekimlerin olması yasaktır.

Kişi, sağlığında vücudunun tamamını veya bir kısmını tedavi, teşhis ve bilimsel amaçlarla bağışladığını resmi veya yazılı bir vasiyetle belirtmemiş veya bu konuda isteğini iki tanık huzurunda açıklamamış ise ölüm anında birinci dereceden akrabalarının veya herhangi bir yakınının onayı ile organ ve doku alınabilir.

21.1.1982 gün ve 2594 sayılı kanunun 1. maddesi gereğince değişiklik getirilerek, kaza ve doğal afet sonucu ölen kişinin yakını yoksa, hayatı organ ve doku nakline bağlı olan kişilere, rıza aranmaksızın ölüden organ ve doku nakli yapılabileceği hükme bağlanmıştır.

Yasada ayrıca cezai hükümler de yer almaktadır (madde 7).

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

43. SAĞLIK PERSONELİNİN TAZMİNAT VE ÇALIŞMA ESASLARINA DAİR KANUN

Kanun No: 2368

Kabul Tarihi: 31.12.1980

Yayımlandığı R. Gazete: 31.12.1980, Sayı:17207 (Mükerrer Sayı)

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5, Cilt: 20, S. : 128

Amaç: Sağlık personelinin tazminat ve çalışma esaslarını düzenlemektir.

Madde sayısı: 8 madde (1 maddesi mülgadır).

Özet: Bu kanunun 6. maddesi ile yürürlükten kaldırılan 2162 sayılı kanun kapsamına giren personele 1.1.1981 tarihinden itibaren 657, 926 ve 1765 sayılı kanunlara göre hak edilen aylık, yakacak yardımı, iş riski, iş güçlüğü, teminindeki güçlük zammı ve mahrumiyet yeri ödeneği ödenir. Bu personelin Aralık 1980 tarihinde almakla oldukları aylık ve diğer ödemeler ile 2162 sayılı kanun gereğince (nöbet ve acil vaka tazminatları hariç) aldıkları tazminatların net toplamı, yukarıdaki fıkra gereğince ele geçecek miktardan fazla olduğu takdirde aradaki fark kendilerine tazminat olarak ödenir. İş riski, iş güçlüğü, teminindeki güçlük zamlarının yeniden düzenlenme yetkisi ise Bakanlar Kuruluna aittir.

Özel kanunlarına göre meslek ve sanatlarını serbest olarak icra etme hak ve yetkisine sahip olanlar, istedikleri takdirde, yukarıda öngörülen tazminat hakkından yararlanmamak şartı ile (iş güçlüğü, iş riski ve teminindeki güçlük zamları veya bu mahiyetteki zamlar) serbest olarak çalışabilirler. Kamu sağlık hizmetlerinde çalışan personelin haftalık yasal çalışma süresi 45 saat iken, serbest çalışanlar için bu süre 40 saattir.

Yürürlük: 31.12.1980

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

44. BAZI SAĞLIK PERSONELİNİN DEVLET HİZMETİ YÜKÜMLÜLÜĞÜNE DAİR KANUN

Kanun No: 2514-

Kabul Tarihi: 21.8.1981

Yayımlandığı R. Gazete: 25.8.1981, Sayı:17439

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5, Cilt: 20, S. : 386

Amaç: Bu kanunun amacı, bazı sağlık personelinin devlet hizmeti yükümlülüğü ile ilgili esasları düzenlemektir.

Madde sayısı: 12 madde (2 maddesi değişik) ve 4 geçici madde. § **Özet:** Kanuna göre; Türkiye'deki tıp fakültelerinden mezun olan veya öğrenimlerini yurt dışında yaparak tabip unvanı kazananlar, uzman tabipler, dış tabibi, eczacı veteriner, kimyager, kimya mühendisi, kimya lisansiyeri,

biyolog ve psikologlar ile bunlardan Tababet Uzmanlık Tüzüğü'nde sayılan ve tıbbın ana dallarından birinde uzman olup ilgili mevzuat hükümlerine göre Sağlık Bakanlığı tarafından onaylananlar ve bunlardan doktora aşamaları ile öğretim üyeliği unvanını kazananlar bu kanunun kapsamına girmektedir. Yurt dışında kendi olanaklarıyla okuyarak devletten öğrenci dövizini almadan öğrenimlerini tamamlayan sağlık personeli bu kanun hükümlerine tabi değildir. Kanunda; devlet hizmeti yükümlülüğü, yükümlülüğün başlangıcı, yükümlülüğü yerine getirmeyenler ile ilgili hükümlerle beraber asistanlık sınavına giriş, askerlik hizmeti, diğer mevzuata göre mecburi hizmet yükümlülükleri de anlatılmakta ve devlet hizmeti yükümlülerinin ilgili kurum ve kuruluşlar arasında dağılımı ve atama esasları hakkında Sağlık Bakanlığı, Adalet, Milli Savunma, Maliye, Milli Eğitim, Sosyal Güvenlik Bakanlıklarının (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı) ortaklaşa bir yönetmelik hazırlayacaklarından bahsedilmektedir.

15.6.1989 tarih ve 3579 sayılı Kanun ile eklenen 3 geçici madde uyarınca, yukarıda bahsedilen 2514 sayılı Kanun'daki zorunlu hizmet süreleri 5 yıl süre ile yarıya indirilmiştir. Daha sonra 27.3 1995 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 13.2.1995 tarih ve 548 sayılı KHK ile eklenen bir geçici madde uyarınca 27.3.1995 tarihinden itibaren yarı süre uygulaması 5 yıl daha uzatılmış ve 5 yıllık süre içinde 2514 sayılı Kanun hükümlerinin pratisyen tabiplere uygulanmaması, uzman tabiplerin Kanun kapsamı dışında tutulması hükmü getirilmiş ancak gerektiğinde uzman ve pratisyen tabiplerin tekrar Kanun kapsamına alması yetkisi Sağlık Bakanlığı'nın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu'na verilmiştir.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

45. GEMİ SAĞLIK RESMİ KANUNU

Kanun No: 2548

Kabul Tarihi: 6.11.1981

Yayımlandığı R. Gazete: 10.11.1981, Sayı: 17510

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5, Cilt: 21, S. : 32

Amaç: Türk limanları arasında seyreden, yabancı ülke limanlarından Türk limanlarına gelen, Türk limanlarından yabancı ülke limanlarına giden veya Boğazlardan transit geçen gemiler hakkında bu kanun hükümleri uygulanmaktadır.

Madde sayısı: 11 madde (4 maddesi değişik, 1 maddesi mülga) ve 1 geçici madde.

Özet: Sağlık Resmi, her yıl mali yılbaşında Sağlık, Dışişleri ve Maliye Bakanlıklarının ortaklaşa tesbit edecekleri bir vergi olup, yukarıda

bahsedilen gemilerde net ton başına hesaplanarak alınır. Ancak harp gemileri, resmi ziyarette bulunan gemiler ve zorunlu nedenlerle Türk limanlarına giren ve orada ticarete girişmeyen gemilerle 50 tona kadar olan gemilerden bu vergi alınmaz.

Yasaya göre (madde 6), limandan sağlık işlemi yaptırmadan hareket etmek, gerçeğe uymayan sağlık bildiriminde bulunmak, gerektiğinde mikrop, haşare ve fare ile mücedele etmek için görevlilere zamanında başvurmamak, bulaşık bir limandan gelen gemilerin sağlık muayenesi bitip temiz kağıdı almadan rıhtıma yanaşmak, gerekli işlemlerde ilgililere güçlük çıkarmak, karantina işaretlerini bulundurmamak yasaktır.

Yasada bu ve benzeri yasaklara uymayanlara verilecek cezalarda bahsedilmekte ve gerek cezalar, gerekse gemi sağlık resmi ve yıllık gemi sağlık cüzdanı gelirlerinin Hudut ve Sahiller Sağlık Genci Müdür!üğü'ne aktarılacağı ifade edilmekte ve Sağlık Bakanlığı tarafından uygulama esaslarına ilişkin bir yönetmelik çıkarılacağı vurgulanmaktadır.

Yürürlük: 1.1.1982

Yürütme: 1. Maliye Bakanlığı. 2. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı.

46. ADLI TIP KURUMU KANUNU

Kanun No: 2659

Kabul Tarihi: 14.4.1982

Yayımlandığı R. Gazete: 20.4.1982, Sayı: 17670

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5, Cilt: 21, S. : 301

Amaç: Bu kanunun amacı, adalet işlerinde bilir kişilik görevi yapmak üzere Adalet Bakanlığı'na bağlı olarak kurulan Adli Tıp Kurumu'nun çalışma esaslarını düzenlemektir.

Madde sayısı: 39 madde (1 maddesi değişik) ve 2 geçici madde.

Özet: Kanuna göre, Bakanlar Kurulu gerekli gördüğü yerlerde ayrıca kuruma bağlı olarak Adli Tıp İhtisas Daireleri veya şubeleri kurabilir. Kanunun 3. maddesinde Adli Tıp Kurumu'na dahil birimler Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, Adli Tıp Başkanlar Kurulu, Adli Tıp Genel Kurulu, Adli Tıp İhtisas Kurulları, Adli Tıp İhtisas Daireleri, Adli Tıp Kurumu Grup Başkanlığı, Adli Tıp Şube Müdürlükleri'dir. Kanun, bu birimlerin görev, yetki ve sorumlulukları ile özlük hakları ve Adli Tıp Kurumu Döner Sermaye işletmesi ile ilgili hükümleri de içermektedir.

Yürürlük: Bu kanun yayımını takıp eden aybaşından itibaren yürürlüğe girer.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

47. TÜRKİYE ATOM ENERJİSİ KURUMU KANUNU**Kanun No: 2690****Kabul Tarihi: 9.7.1982****Yayımlandığı R. Gazete: 13.7.1982, Sayı: 17753****Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5, Cilt: 21, S. : 370**

Amaç: Bu kanunun amacı, barışçıl amaçlarla Türkiye'de atom enerjisinin kullanılma esaslarını düzenlemek, desteklemek ve denetlemek üzere oluşturulan Türkiye Atom Enerjisi Kurumu (TAEK)' nun kuruluş, işleyiş, görev, yetki ve sorumluluklarını saptamaktır. Kanun, bu konuda faaliyette bulunan kamu kurum ve kuruluşlarıyla gerçek ve tüzel kişileri kapsamaktadır.

Madde sayısı: 21 madde ve 4 geçici madde.

Özet: TAEK'nun organları, Atom Enerjisi Komisyonu, Danışma Kurulu, İhtisas Daireleri, Bağlı Kuruluşlar'dır.

Kanunun sağlık açısından önemi, TAEK'nun aralarında sağlık kuruluşlarının da bulunduğu radyoaktif madde ve radyasyon cihazları bulunduran kurum ve kuruluşları birinci dercede denetleme ve lisans verme yetkisine sahip bir kurum olmasından kaynaklanmaktadır.

Kurumun ihtisas daireleri ise, Nükleer Güvenlik Dairesi, Radyasyon Sağlığı ve Güvenliği Dairesi, Araştırma-Geliştirme Koordinasyon Dairesi, Teknoloji Dairesi, Mali ve İdari İşler Dairesi, Genel Sekreterlik'tir.

TAEK, hazırlayacağını öngördüğü bir tüzükle, insan sağlığının ve çevrenin radyasyondan korunması için alınması gereken önlemleri belirlemektedir (Radyasyon Güvenliği Tüzüğü).

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

48. NÜFUS PLANLAMASI HAKKINDA KANUN**Kanun No: 2827****Kabul Tarihi: 24.5.1983****Yayımlandığı R. Gazete: 27.5.1983, Sayı: 18059****Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5, Cilt: 22, S. : 352**

Amaç: Bu kanunun amacı, nüfus planlaması esaslarını, gebeliğin sona erdirilmesi ve sterilizasyon işlemlerini, acil müdahale halleri ile gebeliği önleyici ilaç ve araçların temin, imal ve saptanmasına ilişkin hususları düzenlemektir (madde 1).

Madde sayısı: 15 madde ve 1 geçici madde.

Özet: Nüfus planlaması, bireylerin istedikleri sayıda ve istedikleri zaman çocuk sahibi olmaları demektir. Sterilizasyon, bir erkek veya kadının çocuk yapma yeteneğinin cinsel ihtiyaçlarını temine engel olmaksızın ortadan kaldırılmasıdır. Gebeliğin sona erdirilmesi ve sterili zasyon, devletin gözetim ve denetimi altında, bu kanunun öngördüğü biçimde yerine getirilebilir.

Bu kanunun en önemli özelliği, gebeliğin onuncu haftası doluncaya kadar kürtaja izin vermesidir. On haftadan fazla olan gebeliklerde, ancak anne hayatı tehdit altındaysa veya doğacak çocuk ile onu izleyecek kuşaklar için ağır sakatlığa yol açacak bir durum varsa ilgili uzmanın vereceği rapora dayanılarak kürtaja izin verilebilir. Acil hallerde nasıl davranılacağı, müdahaleyi yapan hekimin bildirimini nasıl ve nereye yapacağı, izin belgelerinin şekli ve doldurulma esasları, hizmetlerin sunulacağı yerler, bu yerlerin özellikleri, denetim ve gözetimi ile ilgili hususlar bir tüzükle belirlenir (Rahim Tahliyesi ve Sterilizasyon Hizmetlerinin Yürütülmesi ve Denetlenmesine İlişkin Tüzük).

Kanunda Sağlık Bakanlığı'nın bu konuda yapacağı işler arasında aşağıdaki mevzuatın hazırlanmasının da olduğu vurgulanmaktadır:

-Sterilizasyon ve rahim tahliyesi hakkında tüzük.

- Eğitim öğretim ve uygulama hizmetlerinin yürütülmesine dair yönetmelik.

-Personelin eğitim ve görevlendirme usulleri ile yetkilerini belirleyen yönetmelik.

Bu kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde düzenlenerek yürürlüğe konulacak olan tüzük ve yönetmelikler, yürürlüğe girinceye kadar, 557 sayılı, mülga Nüfus Planlaması Hakkında Kanun'un hükümleri uyarınca yürürlüğe konmuş olan tüzük ve yönetmeliklerin bu kanuna (2827 sayılı kanun) aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

49. SOSYAL HİZMETLER VE ÇOCUK ESİRGEME KURUMU KANUNU

Kanun No: 2828

Kabul Tarihi: 24.5.1983

Yayımlandığı R. Gazete: 27.5.1983, Sayı: 18059

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5, Cilt: 22, S.: 355

Amaç: Bu kanunun amacı; korunmaya, yardıma ve bakıma, muhtaç aile, çocuk, sakat, yaşlı ve diğer kişilere götürülen sosyal hizmetlere ve bu

hizmetleri yürütmek üzere kurulan teşkilatın kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklar ile faaliyet ve gelirlerine ait esas ve usulleri düzenlemektir.

Madde sayısı: 40 madde (1 maddesi değişik) ve 7 geçici, 3 ek madde. ^

Özet: Bu kanun, ilgili tüm özel ve resmi kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişileri, hizmeti verenler ile hizmeti alanlar ve alacak durumda olanları kapsar.

Bu anlamda hizmetleri götürmek için, çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları, kreş ve gündüz bakımevleri, huzurevleri, bakım ve rehabilitasyon merkezleri oluşturulur. Başbakanlığa bağlı olarak oluşturulan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü (SHÇEK)'nin merkezi Ankara'dadır ve her yıl 23 Nisan'da ve Sağlık Bakanlığı'nın çağrısı üzerine Kasım ayında toplanan bir Danışma Kurulu vardır. Bu kurumun dışındaki sosyal hizmet kuruluşlarının kurulması izne tabidir.

Yasada kurumun örgütlenme biçimi ve diğer çalışma esasları anlatılmakla olup merkez teşkilatı ile taşra teşkilatı birimleri dile getirilmektedir. Taşra teşkilatı birimleri, il sosyal hizmetler kurumu, il sosyal hizmetler müdürlükleri, ihtiyaç duyulan ilçelerde kurulacak sosyal hizmetler şubeleri ve sosyal hizmet kuruluşlarıdır.

25.2.1988 tarih ve 3413 sayılı Kanun ile eklenen Ek 1 inci madde uyarınca kamu kurum ve kuruluşlarına, reşit olana kadar SHÇEK tarafından bakılan ve korunan çocuklar için, her yılbaşında, hangi statüde olursa olsun, serbest kadro mevcutlarının binde biri nisbetindeki kısmını ayırarak bu çocuklar arasında yapılacak giriş sınavında başarılı olanlar arasından atama yapma zorunluluğu getirilmiştir.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

50. KAN VE KAN ÜRÜNLERİ KANUNU

Kanun No: 2857

Kabul Tarihi: 23.6.1983

Yayımlandığı R. Gazete: 25.6.1983, Sayı: 18088

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5, Cilt: 22, S. : 434

Amaç: Kanunun amacı, kan ve kan ürünlerine ilişkin esasları düzenlemek olup, kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişileri kapsamı içine alır.

Madde sayısı: 10 madde ve 1 geçici madde.

Özet: Kan alınması, kan ve kan ürünlerinin verilmesi yasa ile hekim denetimi ve gözetimine bırakılmıştır. Bu ürünlerin ve test serumlarının sağlanması, üretimi, depolanması, dağıtılması ve kullanılmasının gerekli araç

gereçlerin sağlanmasının gözetim ve denetim yetkisi Sağlık Bakanlığı'nındır. Kanuna göre, tıp fakülteleri ve eğitim hastanelerinde kan merkezi, Bakanlığın saptayacağı diğer hastanelerde kan merkezi veya kan istasyonu açılması zorunludur.

Gerçek ve tüzel kişiler Bakanlıktan izin almak koşuluyla sadece test serumu, plazma ve plazma ürünleri üretebilirler.

İstişare amacıyla oluşturulan Kan ve Kan Ürünleri Danışma Kurulu çalışma esasları bir yönetmelikle belirlenir. Kanunun 8. Maddesine göre, kan ve kan ürünleriyle ilgili kuruluşların tanımları, açılmaları, idari ve teknik denetimleriyle bu kanunun uygulama esas ve usulleri bir yönetmelikle belirlenir (Kan ve Kan Ürünleri Yönetmeliği).

Daha önce açılmış bulunan özel ve tüzel kişiliklere ait kan merkezleri, bu yasanın yürürlüğe girmesini takip eden en geç altı aylık süre içinde tasfiye edileceği hükme bağlanmıştır.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

51. ÇEVRE KANUNU*

Kanun No: 2872

Kabul Tarihi: 9.8.1983

Yayımlandığı R. Gazete: 11.8.1983, Sayı: 18132

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5, Cilt: 22, S. : 499

Amaç: Çevre ile ilgili konularda düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 34 madde (7 maddesi değişik, 4 maddesi mülga) ve 2 geçici¹ ek madde.

Özet: Bu kanunun amacı, çevrenin korunup iyileştirilmesi ve kirlenmenin önlenmesi için alınacak önlemler ve yapılacak düzenlemelerin teknik ve hukuki esaslarını düzenlemektir. Kanunda "çevre korunması", "ekolojik denge", "çevre kirliliği", "kirlenen", "atık" ve "alıcı ortam" tanımları yapıp genel çevre koruma ilkeleri sıralanmakta, gerçek ve tüzel kişiliklerle birlikte her vatandaşın bu konuda sorumlu olduğu vurgulanmaktadır.

* 1) 19-10/1989 tarih ve 383 sayılı KHK'nin 25 inci maddesi; bu Kanun ile Çevre Müşavirliğine verilen yetkilerin, Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığına geçeceğini hükme bağlanmıştır.

2) 11/8/1991 tarih ve 443 sayılı KHK'nin geçici 1 inci maddesi ile çeşitli mevzuatta geçen "Orman Müsteşarlığı" ve "Çevreden Sorumlu Devlet Bakanlığı" ibareleri "Çevre Bakanlığı" "Çevreden Sorumlu Devlet Bakanı" ve "Çevre Müsteşarı" ibareleri "Çevre Bakan" olarak değiştirilmiştir.

Bakanlar Kurulu, ülke ve dünya ölçeğinde ekolojik önemi olan çevre kirlenmeleri ve bozulmalarına duyarlı alanları, "Özel Çevre Koruma Bölgesi" olarak tespit ve ilan edebilir. Bu konuda 19.10.1989 gün ve 383 sayılı, Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname çıkmıştır. Çevre kirliliğine yol açabilecek kurum ve kuruluşlar, bir Çevresel Etki Değerlendirme Raporu hazırlarlar. Bu rapora ilişkin ayrıntılı hükümler için bir yönetmelik çıkarılır (madde 9).

Denetim: Çevre denetimi, Çevre Genel Müdürlüğü'nce yapılır ve esasları yönetmelikle belirlenir. Kuruluşlar, faaliyetleri sonucu ortaya çıkan atık ve artıkların özellik ve miktarlarını düzenli olarak Çevre Genel Müdürlüğü'ne bildirmek zorundadırlar.

Faaliyetlerin Durdurulması: Yasada belirtilen hususlara uymayan işletmelere, mahallin en yüksek mülki amirince süre verilir. Bu sürenin sonunda yükümlülüklerini yerine getirmeyen işletmenin faaliyetleri kısmen veya tamamen durdurulur.

Tehlikeli hallerde faaliyetlerin durdurulması: Çevre kirliliğinin toplum sağlığı yönünden tehlike yarattığı hallerde, Sağlık Bakanlığı kendiliğinden veya Çevre Bakanlığı'nın talebi üzerine, kirliliğe yol açan işletmenin faaliyetlerinin geçici bir süre için kısmen veya tamamen durdurulmasına karar verebilir ve bu kararın uygulanmasını valilik veya kaymakamlıktan ister. Valilik ve kaymakamlığın da kendiliklerinden durdurma kararı alma yetkileri var olup, bu karar derhal Sağlık Bakanlığı ve Çevre Bakanlığı'na bildirilir.

Çevre Kanununda ayrıca "Çevre Kirliliğini Önleme Fonu" ile ilgili hükümler ve cezai hükümler de yer almakta olup, cezai hükümler için ilgili yönetmelikler esas alınır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu

52. TÜRK DIŞ HEKİMLERİ BİRLİĞİ KANUNU

Kanun No: 3224

Kabul Tarihi: 7/6/1985

Yayımlandığı R. Gazete: 25.6.19.85, Sayı: 18792

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5, Cilt:24, S. : 491

Amaç: Bu kanunun amacı, Dış Hekimleri Odaları ile Türk Dış Hekimleri Birliği'nin kurulmasına, teşkilat, faaliyet ve denetimlerine, organlarının seçimlerine dair esas ve usulleri düzenlemektir.

Madde sayısı: 62 madde (13 maddesi mülga) ve 3 geçici madde.

Özet: Diğer meslek birlikleri gibi Dış Hekimleri Odaları da meslektaşlarının ortak ihtiyaçlarını karşılamak mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini

sağlamak gibi amaçlarla kurulmuş, tüzel kişiliğe sahip meslek kuruluşlarıdır. Odaların, amaçları dışında faaliyetlerde bulunamayacakları ve siyasetle uğraşamayacakları hükme bağlanmıştır.

Bu yasanın çıkışından önce Diş Hekimleri Tabip Odalarına bağlı iken bu yasa ile daha önce Tabip Odasına kayıtlı en az 100 diş hekimi bulunan her ilde bir Diş Hekimleri Odası oluşturulacağı hükme bağlanmıştır. Bu sayıdan az diş hekimi bulunan yerlerde, hangi illerin birlikte Oda oluşturacağı Türk Diş Hekimleri Birliği Genel Kurulu'nca kararlaştırılır.

Diş Hekimleri Odalarının organları, Oda Genel Kurulu, Oda Yönetim Kurulu, Oda Disiplin Kurulu, Oda Denetleme Kurulu'dur (madde 5).

Odalar, ihtiyaca göre faaliyet alanları içindeki il ve ilçelerde temsilcilikler açabilirler. Bu konuda yapılacak işlemler bir yönetmelikle belirlenir.

Türk Diş Hekimleri Birliği: Bütün Odaların katılımı ile merkezi Ankara olarak oluşturulan bu birlik ,Birlik Genel Kurulu, Birlik Merkez Yönetim Kurulu, Birlik Yüksek Disiplin Kurulu, Birlik Merkez Denetleme Kurulu organlarından oluşur.

Yasada ücret tarifeleri oluşturma ve üyelere uygulanacak disiplin hükümlerinden de bahsedilmekte ve bu disiplin işlemlerinin, Birlik tarafından hazırlanacak yönetmeliğe göre yürütüleceği vurgulanmaktadır.

Yürürlük: Bu kanunun 48 inci maddesi dahil 61 inci maddesine kadar olan maddeleri, Türk Diş Hekimleri Birliği'nin ilk Genel Kurul toplantısında yapılacak merkez organ seçimlerinin kesinleşmesini takiben, diğer maddeleri de yayım tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

53. HAYVAN SAĞLIĞI VE ZABITASI KANUNU

Kanun No: 3285

Kabul Tarihi: 8.5.1986

Yayımlandığı R. Gazete: 16.5.1986, Sayı: 19109

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5, Cilt: 25, S. : 209

Amaç: Bu kanunun amacı, hayvanlardan ve hayvan maddelerinden insafı ve hayvanlara geçebilen hastalıklardan korunulmasını ve bulaşıcı *ray* van hastalıkları ile mücadele edilmesini sağlamaktır.

Madde sayısı: 61 madde ve 1 geçici madde.

Özet: İhbarı zorunlu hastalıklar, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından tespit edilip Resmi Gazete'de yayımlanır.

Hayvan ve hayvan ürünlerinin ithali veya ihracı için veteriner hekimce bir rapor düzenlenmiş olması gerekli olup, bunlara ilişkin işlemler bir /önetmelikle tespit edilir.

Yasaya göre bulaşıcı hastalıkların ulusal ve uluslararası düzeyde ilgili Bakanlığa ihbarı zorunludur. Karantina ve tecrit işlemleri bir yönetmelikle belirlenir. Hayvan sağlığını koruyucu ve tedavi edici maddeler ilgili Bakanlığın izniyle imal edilebilir.

Ticari amaçlı kasaplık hayvan kesimleri mezbaha, kombina vey , kapalı hayvan kesim yerlerinde yapılır. Kesimden önce veya veteriner hekim kontrolü şart olup, ilgili esaslar bir yönetmelikle belirlenir.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

54. SAĞLIK HİZMETLERİ TEMEL KANUNU

Kanun No: 3359

Kabul Tarihi: 7.5.1987

Yayımlandığı R. Gazete: 15.5.1987, Sayı: 19461

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5, Cilt: 26, S. : .....

Amaç: Bu kanunun amacı, sağlık hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 12 madde ve 5 geçici madde.

Özet: Bu kanunun amacı, sağlık hizmetleri ile ilgili temel esasları düzenlemek olup, Milli Savunma Bakanlığı'na bağlı olanlar haricindeki tüm kamu kurum ve kuruluşlarıyla gerçek ve tüzel kişileri kapsamı içine alır.

Kanun, Sağlık Bakanlığı'na sağlıkta ana koordinatörlük görevi vermekte olup, ilk kez bu kanunda "Sağlık İşletmesi" kavramı yer almaktadır. Buna göre kanun kapsamına giren kamu kurum ve kuruluşlarına ait sağlık birimleri, ilgili bakanlığın teklifi ve Sağlık Bakanlığı'nın uygun görmesi halinde Bakanlar Kurulu kararı ile kamu tüzel kişiliğine sahip sağlık işletmelerine dönüştürülür. Yine bu kanunla ilk defa sözleşmeli Türk ve yabancı uyruklu eleman çalıştırılmasına olanak verilmekte ve tabiplere belli koşullar altında mesai saatleri dışında çalıştıkları kuruluştta özel teşhis ve tedavi yapabilme imkanı getirilmektedir.

Kanun, sağlık işletmesinin gelir, gider ve vergi durumları ile diğer işletim biçimlerini de açıklamaktadır. Ancak hukuken halen yürürlükte olmakla birlikte Kanunun 3, 4 ve 5. maddelerinin bazı fıkraları, Anayasa Mahkemesi'nin 19.4.1988 tarih ve E. 1987/16, K.1988/8 sayılı kararıyla iptal edilmiş ve iptal edilen bu fıkralar ana metinden çıkarılmıştır. Kanunun, yürürlüğe girdiği tarihten bu yana pilot bölge dahil olmak üzere hiçbir yerde uygulaması gerçekleşmemiştir.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

**55.EĞİTİM, GENÇLİK, SPOR VE SAĞLIK HİZMETLERİ
VERGİSİNİN İHDASI İLE 3074 SAYILI AKARYAKIT
TÜKETİM VERGİSİ KANUNU,197 SAYILI MOTORLU
TAŞITLAR VERGİSİ KANUNU, 1318 SAYILI FİNANSMAN
KANUNU, 193 SAYILI GELİR VERGİSİ KANUNU, 213
SAYILI VERGİ USUL KANUNU, 6183 SAYILI AMME
ALACAKLARININ TAHSİL USULÜ HAKKINDA KANUN VE
492 SAYILI BORÇLAR KANUNUNDA DEĞİŞİKLİKLER
YAPILMASI VE BU KANUNLARA BAZI HÜKÜMLER
EKLENMESİNE DAİR KANUN**

Kanun No: 3418

i

Kabul Tarihi: 24.3.1988

Yayımlandığı R. Gazete: 31.3.1988, Sayı: 19771 (2. mükerrer)

Yayımlandığı Düstur: Tertip: ....., Cilt: ....., S:.... .. ,,,-.,

Amaç: Bu kanunun amacı, eğitim, gençlik, spor ve sağlık hizmetlerinin daha iyi yürütülmesi için ek kaynaklar temin etmektir.

Madde sayısı: 44 madde (1 maddesi değişik) ve 1 geçici madde. **Özet:** Her türlü alkol ve alkollü içkiler ile; su, soda, gazoz, meyveli gazoz ve meyve suları hariç olmak üzere alkolsüz içkiler ve tütün ve tütün mamullerinin teslimi ve ithalatı bu vergiye tabidir.

..- Kanun, vergi işlemlerinin nasıl yürütüleceğinden bahsetmektedir.

Yürürlük: Bu kanunun;

a) 1-10 uncu maddeleri, yayımını takip eden aybaşında,

b) 12, 13 ve 15 inci maddeleri, 1.7.1988 tarihinden geçerli olmak üzere, yayımı tarihinde,

c) 23 ve 24 üncü maddeleri, 1.1.1988 tarihinden geçerli olmak üzere, yayımı tarihinde,

d) Diğer maddeleri yayımı tarihinde,
Yürürlüğe girer.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

**56. İŞYERİ AÇMA VE ÇALIŞMA RUHSATLARINA DAİR
KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN DEĞİŞTİRİLEREK
KABULÜNE DAİR KANUN**

Kanun No: 3572

Kabul Tarihi: 14.6.1989

Yayımlandığı R. Gazete: 17.6.1989, Sayı: 20198

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5, Cilt: 28 S: 7103

Amaç: Bu kanunun amacı, sanayi, tarım ve diğer işyerleri ile her türlü işletmelere işyeri açma ruhsatlarının verilmesi işlerinin basitleştirilmesi ve kolaylaştırılmasıdır.

Madde sayısı: 8 madde ve 2 geçici madde.

Özet: Bu kanun hükümleri aşağıdaki işyerleri için uygulanmaz:

- UHK'da belirtilen birinci sınıf Gaynsihhi İşyerleri,
- Yakıcı, parlayıcı, patlayıcı ve tehlikeli maddelerle çalışılan işlerle LPG dolum yerleri ve depolan ile bunların dağıtım merkezleri, perakende satış yerleri, taş ocakları, akaryakıt istasyonları ve benzeri yerler,
- 2634 sayılı kanunun kapsamına giren turizm işletmeleri,
- 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanunu'nun 7. maddesi ile aynı kanuna 3233 sayılı kanunla eklenen 8. madde kapsamına giren yerler.

Ruhsatı vermeye yetkili merciler (madde 3), Belediye sınırları ile mücavir alanları dışında kalan tüm işyerleri ve işletmelerde valilik veya kaymakamlıklar, belediye sınırları içinde ise belediyelerdir. Büyükşehir belediyesi olan yerlerde 2. ve 3. sınıf gaynsihhi müesseseler için büyükşehir belediye başkanlıkları, diğer işletmeler için ilçe belediye başkanlıkları yetkilidir. Burada esas alınacak hususların başında insan sağlığına zarar vermemek, çevre kirliliğine yol açmamak gelmektedir ve madde 4' de belirtildiği üzere ilgili yönetmeliğe göre davranılır.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

57. ÖDEME GÜCÜ OLMAYAN VATANDAŞLARIN TEDAVİ GİDERLERİNİN YEŞİL KART VERİLEREK DEVLET TARAFINDAN KARŞILANMASI HAKKINDA KANUN

Kanun No: 3816

Kabul Tarihi: 18.6.1992

Yayımlandığı R. Gazete: 3.7.1992, Sayı: 21273

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5, Cilt: 31, S. : .....

Amaç: Bu kanunun amacı, hiç bir sosyal güvenlik kurumunun güvencesi altında olmayan ve sağlık giderlerini karşılayacak gücü bulunmayan Türk vatandaşlarının sağlık giderlerinin, Genel Sağlık Sigortası uygulamasına geçilinceye kadar Devlet tarafından karşılanması ve bu durumdakilere "Yeşil Kart" verilmesinin esaslarını düzenlemektir.

Madde sayısı: 14 madde ve 3 geçici madde.

Özet: Yüksek Sağlık Koordinasyon Kurulu, mali ve idari konularda bu kanunun yürütülmesiyle ilgili koordinasyonu sağlamak amacıyla kurulmuş, ekonomiden sorumlu Devlet Bakanının başkanlığında, İçişleri,

Maliye ve Gümrük, Sağlık ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanları'ndan oluşan bir kuruldur.

Bu kanundaki haklardan yararlanmak isteyenlerin istekleri, illerde il idare kurulu, ilçelerde ise ilçe idare kurulu tarafından, ilgili kanun ve yönetmeliğe göre karara bağlanır. Bu yönetmelik bir ay içinde çıkarılır.

Bu kanuna göre Yeşil Kart alacak durumda olmayanların ödeme gücünü aşan sağlık hizmetleri ile bu kanun kapsamında olmayan sağlık hizmetlerinin ücret ve bedellerinin karşılanmasında 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu'nun hükümleri uygulanmaya devam edilir.

Yürürlük: Yayın Tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu

58. KALITSAL HASTALIKLARLA MÜCADELE KANUNU

Kanun No: 3960

Kabul Tarihi: 28.12.1993

Yayımlandığı R. Gazete: 30.12.1993, Sayı: 21804

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5, Cilt: 33, S. : .....

Amaç: Bu kanunun amacı, kalıtsal hastalıklarla mücadele esaslarını düzenlemektir.

Madde sayısı: 3 madde.

Özet: Devlet, kalıtsal kan hastalıklarından talessemî ve orak hücreli anemi dahil olmak üzere, bütün kalıtsal kan hastalıklarıyla koruyucu sağlık hizmetleri kapsamında mücadele eder. Bu konudaki uygulanacak esaslar için, Sağlık Bakanlığı tarafından bir yönetmelik çıkarılacağı öngörülmektedir.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

59. KOZMETİK KANUNU

Kanun No: 3977

Kabul Tarihi: 23.2.1994

Yayımlandığı R. Gazete: 26.2.1994, Sayı: 21861

Not: Bu kanunun metni Resmi Gazete'den alınmıştır.

Amaç: Bu kanunun amacı, kozmetik maddelerle ilgili düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 6 madde.

Özet: Kanunun ilk maddesinde "kozmetik"in tanımı şöyle yapılmaktadır: "İnsan vücudunun epiderma, tırnakla kıllar, saçlar, dudaklar ve genital organlar gibi değişik kısımlarına, ağız ve dişlere veya mukozaya uygulanmak üzere hazırlanmış, amacı veya yan amacı bu kısımları temizlemek, koku vermek ve korumak suretiyle muhafaza etmek, görünümünü değiştirmek ve vücut kokularını düzeltmek olan, saç boyaları ve saç açıcıları da dahil bütün preparatlar ve/veya maddelerdir"\Kozmetiklerin üretim, ithal ve satışları Sağlık Bakanlığının denetimine Uıbi tutulmaktadır. Bu konuda bir yönetmeliğin de çıkarılacağından bahseden kanuna göre, Sağlık Bakanhğı'nın denetim ile maddi cezalar ve kapatmaya kadar varabilen yetkilerinin de olduğu hükme bağlanmaktadır.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

60. MEZARLIKLARIN KORUNMASI HAKKINDA KANUN

Kanun No: 3998

Kabul Tarihi: 9.6.1994

Yayımlandığı R. Gazete: 13.6.1994, Sayı: 21959

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5, Cilt: 33, S.: .....

Amaç: Bu kanunun amacı, mezarlıkların korunması ile ilgili hususları belirlemektir.

Madde sayısı: 5madde

Özet: Kanuna göre, Devlet mezarlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü yönetimindeki tarihi mezarlıklar ile şehitlikler ve cemaatlere ait özel statüsü bulunan mezarlıklar haricindeki mezarlıkların mülkiyeti, belediye yerlerinde belediyelere, köylerde ise köy tüzel kişiliklerine ait olup, bu yerlerin satışı yasaktır. Korunmaları ve bakımı da ilgili kurum ve kuruluşlara aittir.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

61. TUTUN MAMULLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİNE DAİR KANUN

Kanun No: 4207

Kabul Tarihi: 7.11.1996

Yayımlandığı R. Gazete: 26.11.1996, Sayı: 22829

Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5, Cilt: ..., S:....

Amaç: Tütün ve tütün mamullerinin zararlarından, bunların alışkanlıklarını özendirici reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından koruyucu tertip ve tedbirler almak.

Madde sayısı: 10 madde ve 2 geçici madde.

Özet: Sağlık, eğitim-öğretim ve kültür hizmeti veren yerler ile kapalı spor salonlarında ve toplu taşımacılık yapılan her türlü nakil vasıtaları ve bunların bekleme salonlarında, kamu hizmeti yapan kurum ve kuruluşlardan beş veya beşten fazla kişinin görev yaptığı mekanlarda tütün ve tütün mamullerinin içilmesi yasaktır. Sayılan yerlerdeki amir veya yetkililer, tütün ve tütün mamullerinin içilmesinin yasak olduğu konusunda yazılı uyarı yapmak ve tütün içilmesini önlemek zorundadır. Kanun ayrıca, tütün ve mamullerinin reklam ve tanıtımının yapılması ile onsekiz yaşından küçükler satışının yasaklamıştır.

Kanunda, belirtilen yasaklara uymayanlar hakkında yapılacak işlemler ile idari ve adli para cezaları da yer almaktadır.

Yürürlük: Yayımlı tarihinde.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

3.2.KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELER (KRONOLOJİK OLARAK)

1. SAĞLIK BAKANLIĞININ TEŞKİLAT VE GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME

Karar Tarihi: 13.12.1983, No:181 ;...;
Yetki Kanunu: 17.6.1982, No: 2680 Yayımlandığı
R. Gazete: 14.12.1983, No: 18251 Yayımlandığı
Düster: Tertip: 5, Cilt: 23, S. : 364

Amaç: Sağlık Bakanlığı'nın kuruluş, teşkilat ve görevlerine ilişkin esasları düzenlemektir.

Madde sayısı: 50 madde (4 maddesi değişik, 6 maddesi mülga) ve 8 geçici madde.

Özet: Bu kanun hükmünde kararname ile, UHK'da bahsedilen Sağlık Bakanlığı'nın görevleri yeniden tanımlanmıştır (madde 2). Kansere ve savaş gibi güncel durumlara ilişkin yeni görevlerden de bahseden bu KHK'de ayrıca Bakanlık teşkilatına ilişkin hükümler bulunmaktadır.

KHK'ye göre Bakanlık örgütü; merkez örgütü, taşra örgütü ve bağlı kuruluşlardan oluşur. Bakanlık merkez örgütü; Bakanlık makamı, müsteşar ve müsteşar yardımcılarını ile ana hizmet birimleri, danışma ve denetim birimleri ve yardımcı birimlerden oluşur. KHK, tüm bu birimlerin tanımı ile görev, yetki ve sorumluluklarını açıklamaktadır.

181 sayılı KHK'de yapılan bazı değişiklikler metne işlenmiş olup buna göre ana hizmet birimleri içine Dış İlişkiler Daire Başkanlığı ve Avrupa Topluluğu Koordinasyon Daire Başkanlığı adlı iki birim eklenmiştir. Böylece ana hizmet birimlerinin sayısı 10'a çıkmıştır. Bu birimler şunlardır:

- Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü,
- Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü,
- İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğü,
- Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü,
- Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü,
- Sıtma Savaşı Daire Başkanlığı,
- Verem Savaşı Daire Başkanlığı,
- Kansere Savaş Daire Başkanlığı,
- Dış İlişkiler Daire Başkanlığı,
- Avrupa Topluluğu Koordinasyon Daire Başkanlığı.

Yardımcı birimler içerisinde, sağlık personelinin diplomalarının tescilinin ve Tababet Uzmanlık Tüzüğü'ne göre, uzmanlık belgelerinin tescilinin yapıldığı "Personel Genel Müdürlüğü" de vardır.

Gıda maddelerinin ve bunları üreten yerlerin sağlık açısından kontrolü görevi, bu KHK ile Sağlık Bakanlığı'na verilmiş olup, Bakanlık bu görevini yürütürken Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile yerel yönetimler arasında işbirliğini sağlayacaktır.

Sağlık Bakanlığı'nın sürekli kurulu, Yüksek Sağlık Şurası olup (madde 30), seçim yolu ile şura üyesi olanların görev süresi bir yıldır. Ayrıca Bakanlık, ülkenin sağlık ile ilgili konularında danışma görevi yapmak üzere şuraya bağlı olarak danışma kurulları oluşturabilir. Şura ile ilgili diğer hususlar UHK'na göre yürütülür.

Sağlık Bakanlığı'nın "Bağlı Kuruluşları" şunlardır:

- Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü,
- Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığı.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

2. ÖZEL ÇEVRE KORUMA KURUMU BAŞKANLIĞI KURULMASINA DAİR KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME

Karar Tarihi: 19.10.1989, No: 383

Yetki Kanunu : 12.3.1986, No: 3268; 9.4.1987, No: 347;
12.10.1988, No: 3479; 1.6.1989, No: 3569

Yayımlandığı R. Gazete: 13.11.1989, No: 20341

Amaç: Bu kanun hükmünde kararnamenin amacı, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 9. Maddesine göre " Özel Çevre Koruma Bölgesi " olarak ilan edilen ve edilecek alanların sahip olduğu çevre değerlerini korumak ve mevcut çevre sorunlarını gidermek için tüm tedbirleri almak, bu alanların koruma ve kullanma esaslarını belirlemek, imar planlarını yapmak, mevcut her ölçekteki plan ve plan kararlarını revize etmek ve re'sen onaylamak üzere Çevre Bakanlığı'na bağlı ve tüzel kişiliğe sahip "Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı'nın kurulması ile bu kurumun teşkilat ve görevlerine ilişkin esasları düzenlemektir.

Madde sayısı: 28 madde (2 maddesi değişik, 1 maddesi mülğadır) ve 4 geçici madde.

Özet: Bakanlar Kurulu tarafından ilan edilen ve edilecek olan "Özel Çevre Koruma Bölgeleri" için bu KHK'nin hükümleri uygulanır. Kurumun merkez örgütü; Özel Çevre Koruma Kurulu, Ana Hizmet Birimleri, Danışma Birimleri ve Yardımcı Birimler'den oluşur (9.8.1991 tarih ve 444 sayılı KHK'nin 7. Maddesi ile Özel Çevre Koruma Kurulu lağvedilmiştir).

KHK'de, Başkanlık ile birlikte merkez örgütünün görev, yetki ve sorumlulukları hakkında hükümlerle merkez örgütünün kadro listesi ve

koruma ve yapılaşma esasları, Özel Çevre Koruma Fonu'na **ilişkin** esaslar yer almaktadır.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

3. ÇEVRE BAKANLIĞININ KURULUŞ VE GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME

Karar Tarihi: 9.8.1991, No: 443 Yetki Kanunu:
6.6.1991, No:3755 Yayımlandığı R. Gazete:
21.8.1991, No: 20967 Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5,
Cilt: 31, S.: ...

Amaç: Çevre Bakanlığı kurulmasına, teşkilat ve görevlerine ilişkin esasları düzenlemektir.

Madde sayısı: 45 madde ve 10 geçici madde.

Özet: Bu KHK'de Çevre Bakanlığı'nın görevlen sıralanmakta (madde 2), Bakanlığın teşkilatı ise merkez ve taşra teşkilatı ile bağlı ve ilgili kuruluşlardan meydana gelir denmektedir (madde 3).

Merkez teşkilatı; Bakanlık Makamı ile Ana hizmet birimleri (Çevre Kirliliğini Önleme ve Kontrol Genel Müdürlüğü, Çevre Koruma Genel Müdürlüsü, Çevresel Etki Değerlendirilmesi ve Planlama Genel Müdürlüğü, Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı, Finansman Dairesi Başkanlığı, Çevre Eğitimi ve Yayın Dairesi Başkanlığı, Danışma ve Denetim Birimleri, Yardımcı Birimler'den oluşur.

Bakanlığın Sürekli Kurulları ise, Yüksek Çevre Kurulu, Çevre Şurası, Mahalli Çevre Kurulları'dır.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

4. GIDALARIN ÜRETİMİ, TÜKETİMİ VE DENETLENMESİNE DAİR KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME

Karar Tarihi: 24.6.1995, No: 560 Yetki Kanunu:
8.6.1995, No: 4113 Yayımlandığı R. Gazete:
28.6.1995, No: 22327 Yayımlandığı Düstur: Tertip: 5,
Cilt: 34, S.: ...

Amaç: Gıda maddelerinin üretiminde kullanılan her türlü ham ve yardımcı maddeler, mamul ve yarı mamul gıda maddeleri ile yan ürünlerin

özelliklerini tesbit edilmesi, gıda maddeleri üreten işyerlerinin asgari teknik ve hijyenik şartlarının belirlenmesi, denetiminin yapılması ve gıda maddeleri ile ilgili hizmetlere dair esas ve usûlleri belirlemektir.

Madde sayısı: 23 madde ve 1 geçici madde.

Özet: KHK'de gıda üretimi , tüketimi ve denetimi ile ilgili tanımlar yapılmış olup, gıda maddeleri üreten işyerlerinin çalışma izni, tescil işleri ve bu işyerlerinde personel istihdamı konusundaki esaslar yorulmaktadır.

Gıda maddeleri üreten işyerleri, Sağlık Bakanlığı'ndan çalışma izni almak ve gıda maddelerinin bileşiminde bulunan maddeleri Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'na tescil ettirerek izin almak zorundadır. Gıda işyerlerinin, ayrıca Sağlık Bakanlığı ve Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın düzenleyeceği gıda siciline kaydolmaları gerekmektedir. Gıda maddelerine ilişkin standartları içeren Türk Gıda Kodeksi, Tarım ve Köyişleri ile Sağlık Bakanlığı'nca müştereken hazırlanarak yayınlanır ve Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nca denetlenir. Gıda maddeleri üreten işyerlerinde, gıda maddelerinin gıda kodeksine uygunluğunun denetimi ve gıda kontrolü ile gıda maddelerinin ithal ve ihracındaki denetimler Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından yapılır. Gıda maddeleri satış yerlerinin denetimi Sağlık, belediye sınırları ve mücavir olanlar içinde belediyeler ile işbirliği içinde Sağlık Bakanlığı'nca, bunun dışında doğrudan Sağlık Bakanlığı'nca yapılır. Et kesim yerleri, mezbaha ve entegre et tesislerinin kuruluş ve çalışma iznini "Sağlık Bakanlığı'ndan görüş alarak Tarım ve Köyişleri Bakanlığı verir. Kaynak ve maden sularının istihsalı, uygun şekilde ambalajlanması ve suların satış esasları Sağlık Bakanlığı'nın iznine tabidir.

Yürürlük: Yayımlı tarihinde

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

3. 3. TÜZÜKLER (KRONOLOJİK OLARAK)

1. ASKERİ HASTANELERE ALINACAK AHALİ VE FUKARA HAKKINDAKİ NİZAMNAME*

Bakanlar Kurulu Kararı: Tarihi: 2.1.1921, No: 480
Yayımlandığı Düstur: Tertibi: 3, Cildi: 1, S.: 125

Amaç: Bu tüzüğün amacı, askeri hastanelere kabul edilecek sivil ve yoksul kimselerle, askeri hastane olmayan yerlerde askeri personelin yararlanacağı resmi sağlık kuruluşları hakkında düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 5 (1 maddesi değişik).

Özet: Bu tüzük ile askeri hastanelerin, boş yalıkları oldukça fakir hastalar için yüzde beş kontenjan ayırmaları ve bu hastalara ücretsiz bakmaları öngörülmekte olup yine fakir hastalar için bir poliklinik oluşturmaları ve ayakta tedavi görececek olan bu hastalardan ücret almamaları hususları açıklanmaktadır.

Tüzüğün 16.11.1942 -18972 Kararname ile değişiklik getirilen ikinci maddesi, buldukları yerde kendi sağlık kuruluşu olmayan ordu mensuplarının devlet, özel idare veya belediyeye ait sağlık kuruluşlarından yararlanabileceklerini ve masrafların Milli Savunma Bakanlığı'na karşılanacağını hükme bağlamaktadır.

Yürürlük: Tüzükte yürürlük tarihi belirtilmemiştir.

Yürütme : 1. Müdafaaı Milliye Vekaleti. 2. Sıhhiye Vekaleti.

* Tüzüğün orijinal metninde "Dayandığı Kanunun Tarihi" ve "Yayımlandığı Resmi Gazetenin Tarihi" belirtilmemekte olup, bu tarihte Resmi Gazele yayımlanmamakta idi.

2. SULAR KANUNUNUN UYGULANIŞINI GÖSTEREN TÜZÜK

Bakanlar Kurulu Kararı: Tarihi: 12.8.1928, No: 7044
Dayandığı Kanun: 28.4.1926, No: 831 Yayımlandığı R. Gazete : 29.8.1928, No: 976 Yayımlandığı Düstur: Tertibi: 3, Cildi: 9, S.: 793

Amaç: Bu tüzüğün amacı, "Sular Kanunu" nun uygulanması ile ilgili esasları düzenlemektir.

Madde sayısı: 12 (1 maddesi değişik).

Özet: Kamunun gereksinimini karşılamaya mahsus suların sağlanması ve yönetimi, belediyelere ve belediye olmayan yerlerde ihtiyar meclislerine verildiğinden, bu tüzük ile vakıf sularının da belediye veya ihtiyar meclislerine devrolunacağı hükmü getirilmektedir.

22.2.1946 tarih ve 3/3819 sayılı Karar ile değişik 8. maddede belediye veya köylere devrolunan vakıf sularından vakıf hayrat ve akan niteliğinde olan sular için Vakıf İdaresinden ücret talep edilemeyeceği öngörülmektedir.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: 1 . Dahiliye Vekaleti. 2. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti.

3. MEZARLIKLAR HAKKINDAKİ NİZAMNAME

Bakanlar Kurulu Kararı: 1.7.1931, No: 11410

Dayandığı Kanun: 3.4.1930, No: 1580

Yayımlandığı R. Gazete: 9.8.1931, No: 1868

Yayımlandığı Düstur: Tertibi: 3, Cildi: 12, S. : 391

Amaç: Bu tüzüğün amacı, "Belediye Kanunu"ndaki mezarlıklarla ilgili hükümleri açıklamaktır.

Madde sayısı: 42 madde.

Özet: UHK ve Belediye Kanunu, mezarlıkların tesisi ve işletilmesi yetkisini belediye yerlerde belediyelere, belediye olmayan yerlerde ise köy ihtiyar heyetlerine vermektedir. Mezarlıklar (Belediyelere Vakıflar Genel Müdürlüğüne devrolunanlar haricinde) üç tip olup bunlar; şahıslara ait özel mezarlıklar, şahıslara ait vakıf niteliğinde mezarlıklar ve Vakıflara ait olan cami içindeki mezarlıklardır. Mezarlıkların başka amaçlar için ne zamandan itibaren kullanılabilmesine, sağlık memurları tarafından yapılacak inceleme sonucunda belediyeler karar verme yetkisine sahiptir.

Belediyelere ait genel mezarlıklar haricinde başka yerlere ölü gömülmesi yasak olup UHK'nun getirdiği istisnalar hariçtir (madde 5). Bu tüzükte mezarlıkların özelliklerinin nasıl olması gerektiği açıklanmaktadır. Ölülerin yıkanması, kefenlenmesi, mezarlığa nakli ve gömülmesi işlemlerinde belediyeler görevlidir (madde 27). Defin ruhsatı (gömme izni) olmayan ölüler gömülemez. Mezarlık memurları, ölenlerin kimliklerini Nüfus Müdürlüğüne bildirmek zorundadır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: 1. Dahiliye Vekaleti. 2.Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti.

4. EVLENME MUAYENESİ HAKKINDA NİZAMNAME

Bakanlar Kurulu Kararı: 17.8.1931, No:11682
Dayandığı Kanun: 24.4.1930, No: 1593
Yayımlandığı R. Gazete: 21.9.1931, No: 1904
Yayımlandığı Düstur: Tertibi: 3, Cildi: 12, S. : 477

Amaç: Bu tüzüğün amacı, UHK'da bahsi geçen evlenme muayenesi ile ilgili hükümleri açıklamaktır.

Madde sayısı: 15 madde.

Özet: Tüzüğe göre evlenme muayeneleri, resmi sağlık kuruluşlarında ücretsiz yapılmak zorunda olup, özel tabip raporları da resmi tabiplerce onaylanmak şartıyla geçerlidir.

Tüzükte evlenme muayenesinin nasıl yapılacağı belirtilmekte; şüpheli durum var ise verem için balgam, frengi için kan, bel soğukluğu için ise genital akıntı örneğinin alınarak muayeneye gönderileceği kuralı getirilmektedir. Cüzzam veya akıl hastalığı şüphesinde ise gerekirse uzman tabibe sevk işlemi yapılacaktır. Bu işlemde gizlilik prensibine uygun davranılacak, resmi tabibe de cevap gizli yazı ile, sahibi haricindeki bir yolla ulaştırılacaktır. Muayenelerde, gizlilik ilkesine uygun olarak hareket edilecek, muayene öncesinde kimlik tespiti mutlaka yapılacaktır

Balgamında tüberküloz basili bulunanlar veya açık, ilerlemiş veremi olanlar ile gırtlak veremi olanların evlenmesine izin verilmez.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

5 . İSPENÇİYARİ VE TIBBİ MÜSTAHZARLAR NİZAMNAMESİ

Bakanlar Kurulu Kararı: 19.9.1935, No: 2/3238
Dayandığı Kanun: 14.5.1928, No: 1262
Yayımlandığı R. Gazete: 23.9.1935, No: 3113
Yayımlandığı Düstur: Tertibi: 3, Cildi: 16, S. : 767

Amaç: Bu tüzüğün amacı, kimyasal maddeler ve tıbbi müstahzarlar ile ilgili 1262 sayılı Kanunun uygulama esaslarını düzenlemektir.

Madde sayısı: 23 madde.

Özet: Bu tüzüğe göre, ülke içinde yapılan veya dışarıdan getirilen ilaç ve tıbbi müstahzarlar, fiyatlarına göre istihlak resmine (tüketim vergisi) tabidirler. Bu vergi, müstahzarın üzerine pul yapıştırılması yoluyla uygulanır ve bu işlem, ürün imalathaneden çıkmadan önce tamamlanır. İthal edilecek ürünler için, Sağlık Bakanlığı'ndan "ısmarlama izin kağıdı" alınır. Gümrükte

ise malın miktarına göre pul verilir ve bu pullar, gümrük işlemleri bittikten en çok 48 saat sonra tüccarın adres olarak gösterdiği yerde, en büyük sağlık idarecisinin göndereceği görevlinin huzurunda ürünlere yapıştırılır. Dışarıdan getirilen sınırlı sayıda mallar için, pul yapıştırma işlemi gümrükte yapılır. Ayrıca bu pulların, ithalatçı tarafından alınarak dışarıdaki firmaya gönderilmesi ve yapıştırma işleminin ülke dışında yapılması da mümkündür. Tüzüğün diğer maddeleri cezai yaptırımlar hakkındadır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: 1. Adliye Vekaleti. 2. Maliye Vekaleti. 3. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti. 4. Gümrük ve İhisarlar Vekaleti.

6. RADYOLOJİ, RADYOM VE ELEKTRİKLE TEDAVİ MÜESSESELERİ HAKKINDA NİZAMNAME

Bakanlar Kurulu Kararı: 27.4.1939, No: 2/10857

Dayandığı Kanun:19.4.1937, No: 3153 Yayımlandığı

R. Gazete: 6.5.1939, No: 4201 Yayımlandığı

Düster: Tertibi: 3, Cildi: 20, S. : 350

Amaç: Bu tüzüğün amacı, 3153 sayılı Kanun'un uygulama esaslarını düzenlemektir.

Madde sayısı: 52 madde.

Özet: Bu tüzükte, radyoloji, radyum ve elektrikle tedavi kurumlarının bina özellikleri, ışıklardan korunma yöntemleri, bulunması gereken en az ışın miktarı ve elektrikle tedavi araçlarının özellikleri açıklanmaktadır.

Tüzük; röntgen ve radyum ışınlarının kullanıldığı yerlerde en çok 5 saat çalışılabileceğini, çalışanların hastanelerde başka işlerde görevlendirilmeyeceklerini ve bu kişilere gece uykularına engel olacak işler verilemeyeceğini hükme bağlamaktadır. Ayrıca çalışanların yılda dört defa tatil yapmaları ve yılda iki defa kan sayımı yaptırıp açık yerlerinin cildini de muayene ettirmeleri gerekli olup, muayene sonuçları bir deftere düzenli şekilde kaydedilmelidir.

Elektrikle tedavi kurumlarında, bu aletlerin gerek uygulayana, gerekse hastaya zarar vermeyecek şekilde izole edilmiş olması ve şebekenin de elektrik kurumunun standartlarında bulunması gereklidir.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: 1. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti. 2. Adliye Vekaleti. 3. Dahiliye Vekaleti.

7. HAYVAN SAĞLIK MEMURLARI MEKTEBİ VE BU MEMURLARIN VAZİFE VE SALAHİYETLERİ HAKKINDA NİZAMNAME

Bakanlar Kurulu Kararı: 14.5.1941, No: 2/15799
Dayandığı Kanun: 6.3.1985, No: 3161 Yayımlandığı
R. Gazete: 28.5.1941, No: 4819 Yayımlandığı
Düşturun Tertibi: 3 Cildi: 22 S: 336

u~ Amaç: Tarım ve Köyişleri Bakanhğı'na bağılı olarak açılacak Hayvan Sağlık Memurları Mektebi ve hayvan sağlık memurları ile ilgili düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 57 madde { 12 maddesi değışik, 3 maddesi mülğadır).

Özet: Hayvan Sağlık Memurları Mektebinin teşkilat ve tedrisatı, Mektebe kabul şartları ve işlemleri, sınav ve sınıf geçme usülleri ve sonuçları yer almaktadır. Ayrıca, hayvan sağlık memurlarının çalıştıkları yerler, kara hudut sınırlarındaki görevleri, ithalat ve ihracattaki kapı, iskele, istasyon mevkilerindeki görevleri, iç memleket hayvan hareketlerindeki görevleri, hastalık halinde veya şüphe halinde hayvan sağlık memurlarının alması gereken önlemler ve yapacakları işler, mezbahalarda, kurumlarda ve hayvan hastanelerindeki ve hayvan İslah işlerindeki görevleri belirtilmiştir.

Yürürlük: Yayıml tarihi.

Yürütme: Tarım ve köyişleri Bakanı.

8. GEMİLERDE YOLCULARIN SİHHİ EMNİYETİ HAKKINDA NİZAMNAME

Bakanlar Kurulu Kararı: 16.1.1943, No: 2/19331
Dayandığı Kanun: 24.4.1930, No: 1593
Yayımlandığı R. Gazete: 28.1.1943, No: 5316
Yayımlandığı Düştur: Tertibi: 3, Cildi: 24, S. : 222

Amaç: Bu tüzüğün amacı, 1593 sayılı "Umumi Hıfzısıhha Kanunu"nda belirtilen yolcuların taşınması ile ilgili hükümlerin uygulanmasına dair kuralları açıklamaktır.

Madde sayısı: 29 madde.

Özet: Yolcu gemilerinde (şehir içi, ülke içi ve ülkeler arası yolcu taşıyan gemiler) bulunacak ilaç ve tıbbi malzeme ile hasta tedavisi için ayrılacak yerler ve bu gemilerin şartları ve yolcu yerlerinin sağlık özellikleri ve izdihama (sıkışıklığa) engel olacak tedbirler bu tüzükte saptanmıştır.

Gemilerin kamara, büfe ve mutfaklarında çalışanların, her üç ayda bir kez sağlık muayenelerinin yapılıp, bulguların sağlık cüzdanlarına işlenmesi gereklidir.

Şehir içi gemiler hariç olmak üzere, yolcu kapasitesi 200'ün üstünde olan gemilerin hekim bulundurması, 200'den az kapasiteli gemilerin ise sağlık memuru bulunması bu tüzüğün öngördüğü bir diğer kuraldır. Yine, seyir uzaklığı hiç bir limana uğramadan 500 milden fazla olan gemilerin de hekim bulundurması öngörülmüştür. Hekim veya sağlık memuru, yolcu ve mürettebatın sağlığından ve gemideki gıdaların sağlıklı oluşundan doğrudan sorumludur. Gerek UHK gerekse bu tüzüğe uygun olmayan durumlarda gemi kaptanına durum bildirilir; gerekli düzenlemeleri yapmayan kaptan sorumlu olur. 200 kişilik kapasiteli gemilerde bir, kişi sayısı daha fazla olan gemilerde ise iki yataklı bir hasta tecrit kamarası bulundurulur ve eğer bulaşıcı hastalığı olan bir kişi varsa burada tecrit ve tedavi edilir; ilk limanda da hasta karaya çıkarılır.

Tüzüğün son kısmında ise, gemilerde bulundurulması gerekli ilaç ve malzeme listesi yer almaktadır.

Yürütme: Yayın tarihi.

Yürürlük: 1. Adliye Vekaleti. 2. Sıhhat ve İçtimai Muavenet ve Münakalat Vekaleti.

9. MEZBAHA YAPI TUZUGU

Bakanlar Kurulu Kararı:14.4.1947, No: 3/5661

Dayandığı Kanun: 24.4.1930, No: 1593 Yayımlandığı

R. Gazete:28.4.1947, No: 6593 Yayımlandığı

Düster: Tertibi:3, Cildi: 28, S. : 1138

Amaç: Bu tüzüğün amacı, 1593 sayılı "Umumi Hıfzısıhha Kanunu"nda adı geçen mezbahalarla ilgili uygulama esaslarını düzenlemektir.

Madde sayısı: 34 madde.

Özet: Bu tüzük, şehir ve kasabalarda yeniden yaptırılacak veya varken düzeltilecek mezbahaların nasıl olması gerektiğini açıklamaktadır. Bilindiği gibi mezbahalar, birinci sınıf gaynsıhhi müesseselerdir (Gaynsıhhi Müesseseler Yönetmeliği).

Nüfusu, 10 000'e kadar olan yerlerde Tıp 1, 10 000-20 000 arası olan yerleşim yerlerinde Tıp 2, 20 000-50 000 arası olan yerleşim yerlerinde ise Tıp 3 olarak nitelendirilen mezbahaların kurulmasını öngören tüzüğe göre, nüfusu 50 000'den fazla olan yerler için de özel tip, fenni usulle yapılacak mezbahalar önerilmekte olup, ancak bu projenin de Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanması öngörülmektedir. Nüfusu 2000'den az olan yerleşim yerlerinde sadece kesim yeri yapılması da mümkündür.

Yürürlük: Yayım tarihi.
Yürütme: 1. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı. 2. İçişleri Bakanlığı.

10. VAZİFE MALULLÜKLERİNİ BELİRTEN USUL VE BELGELER HAKKINDA TÜZÜK

Bakanlar Kurulu Kararı: 19.9.1951, No:3/13653
Dayandığı Kanun: 8.6.1949, No:5434 Yayınlandığı
R. Gazete: 8.11.1951, No:7951 Yayınlandığı
Düşturun Tertibi: 3, Cildi: 33, S. : 20

Amaç: Bu tüzüğün amacı, vazife malullüklerini (görev gereği emeklilik) belirten usul ve belgeleri açıklamaktır.

Madde sayısı: 7 madde.

Özet: Bu tüzük, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu'nun 45. maddesinde belirtilen vazife malullükleri hakkında olup, buna göre mesleki hastalık veya işin yürütülmesi sırasında oluşan malullükleri kapsamına alır. Bu hallerde, tüzüğün 2 inci maddesinde öngördüğü biçimde tutanak düzenlenir. Buna göre tutanakta; ilgilinin kimlik bilgileri, kazanın olduğu yer, tarih ve saati, malullüğe neden olan işin ve kazanın mahiyeti, malullüğün içki kullanmak, kurallara uygunsuz harekette bulunmak, yasak fiilleri yapmak, intihara teşebbüs, başkalarına veya kendine menfaat veya zarar sağlama maksatlarıyla oluşup oluşmadığının belirtilmesi gerekmektedir.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

11. GIDA MADDELERİNİN VE UMUMİ SAĞLIĞI İLGİLENDİREN EŞYA VE LEVAZIMIN HUSUSİ VASIFLARINI GÖSTEREN TÜZÜK

Bakanlar Kurulu Kararı: 4.8.1952, No: 3/15481
Dayandığı Kanun: 24.4.1930, No: 1593
Yayınlandığı R. Gazete: 18.10.1952, No: 8236
Yayınlandığı Düşturun Tertibi:3, Cildi:33,S.: 1809

Amaç: Kısa adıyla "Gıda Maddeleri Tüzüğü" de denen bu tüzüğün amacı, 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu'nda belirtilen gıda ve genel sağlığı ilgilendiren eşya ve malzemenin özel niteliklerine ilişkin hususları açıklamaktır.

Madde sayısı: 716 madde (340 maddesi değişik, 2 maddesi mülgadır), 6 ek madde ve 4 geçici madde.

Özet: Bütün gıda maddelerinin ve umumun kullanmasına özgü **olup** da sağlık denetimine tabi bulunan eşya ve malzemenin haiz olacağı özel nitelikler ve bunların ne gibi hallerde bozulmuş, taklit veya tağşiş edilmiş sayılacağı bu tüzükte gösterilmiş olup, denetim UHK'nun 181 ve sonraki maddelerine göre yapılır.

Satışa sunulan gıda maddelerinin ambalajının nasıl olacağının da belirtildiği bu tüzüğe göre, orijinal ambalajı hiç bozulmamış ve son tüketim tarihi geçmemiş maddelerden doğan sorumluluk üreticiye aittir. Ambalajı kısmen bozulmuş veya açıkta satılan gıda maddelerinin sorumluluğu duruma göre üretene ve/veya satana aittir.

Özel yönetmeliğinde izin verilmiş haller haricinde herhangi bir gıda maddesinin boyanması veya renginin alınması veya gerçek niteliğini gizlemek için herhangi bir işleme tabi tutulması yasak olup, bu tür boya veya katkı maddesi içeren gıdaların sal" veya doğal gibi ibarelerle satışı yapılamaz.

Kokulan yanındaki eşyaya sinen petrol ve benzeri maddeler, süt, yağ, un ve ekmek gibi yabancı kokuları kolaylıkla alabilen gıdalarla bir arada bulundurulamazlar. Ambalajında maden suyu, gazoz, bira olduğunu gösteren etiket bulunan gıda kaplarına asiller, dezenfektanlar, amonyak, petrol vb. gibi sağlığa zararlı maddeler konamaz.

Gıda maddeleri, açık cins ve türlerine veya üretimde kullanılan birincil maddelere göre adlandırılır ve bunun haricinde bir adla satılamazlar. Satışları sırasında kapalı ambalajın üzerinde veya açıkta satılıyorsa torba, çuval, kavanoz gibi kapların üzerinde etiketle içerikleri belirtilmiş olmalıdır. Ancak ekmek, yumurta, meyve ve sebze gibi gıdalar için bu işlem gerekli değildir.

Gıda maddelerinin ambalajında herhangi bir iyileştirici özelliğe sahip olduğu veya içeriğinde doğal olarak bulunan besinlerin dışında, besleyici ve tedavi edici niteliğe sahip olduğuna ilişkin ibarelerin bulundurulması yasaktır.

Toplam 11 bölümden ibaret olan tüzüğün yukarıda özetlenen genel hükümleri dışında diğer bölümlerinde, tek tek gıda maddelerinin nasıl olması gerektiği belirtilmektedir. Aşağıda gıda maddeleri, tüzükte yer aldıkları bölümlere göre belirtilmiştir;

- Çiğ süt, pastörize süt, sterilize süt, rekombine süt, koyulaştırılmış süt, süt tozu ve tıbbi sütler: Madde 17-43,
- Kremalar ve kaymaklar: Madde 44-48,
- Yoğurt ve ayran: Madde 49-57,
- Bozulmuş, taklit veya tağşiş edilmiş sütler ve süt ürünleri: Madde 58-60,
- Peynir ve peynir mayası: Madde 61-72,
- Tereyağları: Madde 73-88,
- Margarınler: Madde 89-110,
- Yemeklik bitkisel yağlar: Madde 111-132,

- Bozulmuş, taklit veya tağşış edilmiş yemeklik bitkisel yağlar: Madde 133-136,
- Kasaplık hayvan etleri, kümes hayvanları etleri ve balık etleri: Madde 137-147,
- Konserveler: Madde 148-201,
- Yumurta ve yumurta konserveleri: Madde 203-218,
- Domates salçası, konservesi ve suyu ile ketçap ve soslar: Madde 219-230,
- Perhiz yiyecekleri ve çocuk mamaları: Madde 231-241,
- Hazır sebze çorbaları ve terbiyeler: Madde 242-251,
- Tahıl, bulgur, yemeklik baklagil kuru taneleri: Madde 252-270,
- Tahıl unları, irmik, yemeklik baklagil unlan ve kuru sebze tozları, nişasta: Madde 271-298,
- Ekmek ve benzerleri, hamur müstahzarları, mayalar, hamur kabartma tozları: Madde 299-343,
- Ballar: Madde344-360,
- Şeker ve şekerli tatlılar: Madde361-415,
- Sular ve buzlar: Madde 416-434,
- Alkolsüz içkiler: Madde 435-460,
- Dondurmalar: Madde 461 -468,
- Meyve suları, şıra, pestil, üzüm şırası ile yapılan cevizli sucuk ve benzerleri: Madde 469-481,
- Alkollü içkiler: Madde 482-542,
- Kahveler: Madde 543-558,
- Çaylar: Madde 559-569,
- Kakaolar ve çikolatalar: Madde 570-599,
- Baharat: Madde 600-623,
- Tuz: Madde 624-626,
- Sirke ve turşular: Madde 627-640,
- Sabunlar: Madde641-660,
- Giyilecek eşyanın üretiminde kullanılan her tür maddeler, her tür çamaşır imaline yarayan örgüler ve benzerleri ile elbiselik kumaşlar, bunların boyanmasında kullanılan boyalar ve bu eşyanın temizlenmesinde kullanılacak müstahzarlar: Madde 661-665,
- Tuvalet malzemesi: Madde 666-670,
- Oyuncaklar: Madde 671-679,
- Gıda maddelerinin ambalajına ilişkin kağıt, mukavva ve plastik malzeme: Madde 680-687,
- Yenilecek ve içecek maddelerin konulduğu kaplar: Madde 688-698,

Bu tüzükte bahsedilen gıda maddeleriyle genel sağlığı ilgilendiren eşya ve malzemelerin kontrol ve denetimi belediyelere, belediyelek olmayan yerlerde ise Sağlık Bakanlığı'na bağlı sağlık kuruluşlarına aittir. Görevlilere, işyeri sahipleri yardımcı olmak durumundadır.

Numuneler, ikişer adet olmak üzere temiz ve kapalı kaplara alınıp, ağızlan sıkıca kapatılır, ip ile sağlam şekilde bağlanır ve bu ipin düğümü üzerine hiç bir şekilde bozulup açılmayacak biçimde erimiş mühür mumu dökülerek görevli tarafından mühürlenir. Ayrıca bir tutanak tutulur; bu tutanakta işyeri sahibinin de imzası da mutlaka bulunmalıdır. Alman numunelerden biri laboratuvara bir resmi yazı ile gönderilirken, diğeri ise işyeri sahibine bırakılır. Sonuçlardan işyeri sahibi haberdar edilir.

Bu tüzük hükümleri ülke içinde üretilen ve tüketilen maddeler için geçerli olup, özellikle ihraç malı olmak üzere üretilen maddeler, kendi özel hükümlerine tabidir.

Gıda Maddeleri Tüzüğü'ne aykırı harekette bulunanlar için UHK ve gerekirse Türk Ceza Kanunu'nun 363, 396 ve 398 inci maddeleri gereğince cezai işleme başvurulur.

Sağlığa zarar verecek derecede bozulmuş gıda maddeleri çifte hekim raporu ile imha edilir. Derhal imhası gereken gıdalar için iki hekim bulunmayan yerlerde bir hekim ve bir sağlık memuru, bunların her ikisi bir arada bulunamıyorsa yalnız hekim veya sağlık memuru ve esnaftan iki kişi, bunlar da bulunamadığı takdirde belediye zabıta memuru ile imha edilecek maddeyi satan iki kişinin düzenleyeceği rapor üzerine imha işlemi belediyeler tarafından yerine getirilir.

Yürürlük: Yayımlanma tarihinden itibaren 45 gün sonra.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

Not: 21. 4. 1971 gün ve 7/2235 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile tüzüğe "insektisit, rodentisit ve mollusisit" ler hakkında ek maddeler ilave edilmiştir.

12. VAZİFE MALULLÜKLERİNİN NEVİLERİ İLE DERECELERİ HAKKINDA NİZAMNAME

Bakanlar Kurulu Kararı: 13.7.1953, No: 4/1053

Dayandığı Kanun: 8.6.1949, No: 5434 Yayımlandığı

R. Gazete: 15. 8.1953, No: 8485 Yayımlandığı

Düsterun Tertibi:3, Cildi:34, S.: 1763

Amaç: Bu tüzüğün amacı, vazife malullüğü ile ilgili düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 3 madde.

Özet: 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanunu 52 inci maddesinde 6 derece olarak belirtilen vazife malullüklerinin türleri bu tüzükte bir cetvel biçiminde gösterilmiş olup, bu cetvelde gösterilenlerin dışında görülecek malullüklerin hangi dereceye girecekleri TC Emekli Sandığı Sağlık Kurulu tarafından belirlenir.

Yürürlük: Yayın tarihi.
Yürütme: Bakanlar Kurulu.

13. PTT YARDIM SANDIĞI NİZAMNAMESİ (*)

Bakanlar Kurulu Kararı : 21.7.1954, No: 4/3522
Dayandığı Kanun: 13.7.1953, No: 6145
Yayımlandığı R. Gazete: 15.9.1954, No: 8803
Yayımlandığı Düsturun Tertibi:3, Cildi:35, S.: 2051

Amaç: Bu tüzüğün amacı PTT Sağlık Yardım Sandığı ile ilgili uygulama esaslarını belirlemektir.

Madde sayısı: 14 madde.

Özet: PTT Yardım Sandığı, PTT memur ve hizmetlilerinin ve bunların ailelerinin tedavileriyle uğraşmak üzere kurulmuş olup, merkezi Ankara'dadır. Teşkilat, İdare Kurulu ve Sandık Müdürlüğü'nden ibarettir. Tüzükte bu organların çalışma esaslarından bahsedilerek, memur ve hizmetlilerle bunların ailelerine yapılacak sağlık yardımlarının nasıl olacağı açıklanmakta ve konuyla ilgili bir yönetmelik çıkarılması öngörülmektedir.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

(*) Bu tüzüğün dayanağını teşkil eden 4145 Sayılı kanun, 120 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 24 üncü maddesi ile yürürlükten kaldırılmış, ancak geçici 3 üncü maddesinde yeni düzenleme yapıncaya kadar PTT Sağlık Yardım Sandığının faaliyetinin devam edeceği belirtilmiştir. Daha sonra 8.6. 1984 tarih ve 233 sayılı KHK' nin 63 üncü maddesi ile adı geçen 120 sayılı KHK de yürürlükten kaldırılmış, 233 sayılı KHK gereğince çıkarılan PTT Ana Statüsünün geçici 6 ve 7 inci maddelerinde personel ve sağlık tesisleri ile ilgili düzenlemeler yapıncaya kadar mevcut hükümlerin uygulanmasına ve faaliyetlerin sürdürülmesine devam olunacağı belirtilmiş olduğundan, bu tüzükten çalışmada bahsedilmesi gerekli görülmüştür.

14. İSPİRTOLU İÇKİLERİN VASIFLARIYLA BİRA FABRİKA VE İMALATHANELERİNİN KONTROL VE MUAYENELERİ İLE İLGİLİ NİZAMNAME

Bakanlar Kurulu Kararı: 10.3.1956, No: 4/6891
Dayandığı Kanun: 8.6.1942, No:4250 Yayımlandığı
R. Gazete: 27.4.1956, No: 9295 Yayımlandığı
Düsturun Tertibi:3, Cildi:37, S:- 1217

Amaç: Bu tüzük, ispirotolu içkilerin özellikleri ile bira fabrika ve imalathanelerinin sağlık ve teknik bakımdan haiz olması gereken nitelikler ve bu iş yerlerinin kontrol ve muayenelerine ilişkin işlemleri açıklamaktadır.

Madde sayısı: 33 madde.

Özet: Bira ve diğer ispirotolu içkilerin sağlık yönünden nitelikleri ve kullanıldıkları kapların nasıl olması gerektiği, "Gıda Maddeleri Tüzüğü"nde belirtilmiştir.

Bu tüzüğe göre kontrol ve muayene işlemlerinin sorumluluğu Tarım ve Köyişleri Bakanhğı'na ait olup sağlık yönünden kontrol ve muayene yetkisi ise Sağlık Bakanlığı'nındır. Bu denetimlerde, üretimin her aşamasında denetim görevlileri yeterli miktarda örnek alabilirler. Bu örnekler yerel tarım örgütünün mührü ile mühürlenmek üzere iki adet alınır. Gereklı tahliller yerel tarım müdürlüğü'nce yapılır, sonuç imalathane sahibine bildirilir. İmalathane sahibi rapora yedi gün içerisinde itiraz ederse, örnek, Ziraat Fakültesi Laboratuvar'na gönderilir. Kesin işlem buradan gelecek sonuca göre yapılır. Tüzük hükümlerine aykırı davrandığı sabit olanlar, ilgili kamu ve tüzel kişilerce Cumhuriyet Savcılığı'na bildirilir.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu

15. FİZYOTERAPİ VE BUNLARA BENZER MÜESSESELER HAKKINDA NİZAMNAME

Bakanlar Kurulu Kararı: 15. 8. 1957, No: 4/9326

Dayandığı Kanun: 19. 4. 1937, No: 3153

Yayımlandığı R. Gazete: 12. 10. 1957, No: 9730

Yayımlandığı Düsturun Tertibi:3, Cildi:38, S.: 1823

Amaç: Radyoloji, radyum ve elektrikli tedavi ve diğer fizyoterapi müesseseleri hakkındaki 3153 sayılı kanunun 4 üncü maddesine göre, fizyoterapi ve bunlara benzer müesseselerin içermesi gereken nitelik ve şartlar bu tüzükte saptanmıştır.

Madde sayısı: 12 madde.

Özet: Bu tür kuruluşlar bu alanda ihtisas yapmış hekimler tarafından açılabilir. Bunun için müessesenin açılacağı yerin en büyük mülki amirine bir dilekçe ile başvurulur. Bu dilekçeye, ihtisas belgesi, müessesenin iki nüsha planı, cihazların adlarıyla teknik özelliklerini gösteren belgeler eklenir. Tamamlanan evrak üzerinde Sağlık Bakanlığı'nca yapılacak inceleme sonunda gerekli izin verilir.

Tüzüğün ikinci bölümü, Sağlık Bakanlığı'nca bir tedavi kurumu olduğu kabul ve onaylanarak işletme izni verilecek kaplıcalar ve içmelerde bulunması gereken asgari tesisat ve malzemeleri açıklamaktadır.

Kaplıcalar ve içmelerde kurum hekimi tarafından tedaviye başlanırken, tedavi sırasında ve sonunda hastaların tansiyon, kan, idrar vb. tahlillerin yapılabileceği bir labomtuvarın bulundurulması da gereklidir.

Bu kuruluşlarda bir fizik tedavi mütehassısı bulunmalıdır. Bulunmadığı takdirde elektrikle tedavi cihazlarını kullanmaya yetkili olan iç hastalıkları veya akıl ve sinir hastalıkları mütehassısı bir hekim bulundurulması zorunludur.

Yürürlük: Yayım tarihi ..

Yürütme: 1. Adliye Vekaleti. 2. Dahiliye Vekaleti. 3. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti.

16. AYAKKABI MURAKABE NİZAMNAMESİ

Bakanlar Kurulu Kararı :11.3.1958, No: 4/10086

Dayandığı Kanun: 10.6.1930, No:1705 Yayınlandığı

R. Gazete: 15.5.1958, No:9907 Yayınlandığı

Düşturun Tertibi:3, Cildi: 39, S.: 938

Amaç: Bu tüzüğün amacı, ayakkabı denetimi ile ilgili esasları düzenlemektir.

Madde sayısı: 33 madde (1 maddesi değişik).

Özet: Türkiye'de kadın, erkek ve çocuk ayakkabıları ve terliklerinin üretim ve satışları bu tüzük hükümlerine tabi olup; bebe patikleri, otomobil lastiklerinden yapılan çarıklarla nalın, takunya ve bunların plajlarda giyilen benzerleri bu tüzüğün kapsamı dışındadır.

Tüzükte, kullanılacak malzemeler ve üretim hakkında maddeler ile birlikte denetim ve kontrol biçimlerine ilişkin hükümler de bulunmakta ve denetim yetkisi Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na verilmektedir.

Yürürlük: Yayım tarihinden 90 gün sonra.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

17. ZİRAİ MÜCADELE İLAÇ VE ALETLERİ HAKKINDA NİZAMNAME

Bakanlar Kurulu Kararı : 27.12.1958, No: 4/11142

Dayandığı Kanun: 15.5.1957, No: 6968 Yayınlandığı

R. Gazete: 4.2.1959, No: 10126 Yayınlandığı

Düşturun Tertibi: 3, Cildi: 40, S. : 110

Amaç: Bu tüzüğün amacı, tarımda kullanılan ilaçlar ve preparatlar ile, her türlü motorlu ve motorsuz, yerde veya havada kullanılabilen, sabit veya

seyyar aletler, makinalar ve bunların çalıştırılabilmesi için gerekli olan her türlü araçlar ve parçalar hakkında düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 73 madde ve 7 geçici madde.

Özet: Bu hammadde, ilaç ve aletlerin normları Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından belirlenir. İthalat, ihracat ve toptan ticaretle uğraşmak isteyenler de aynı Bakanlıktan izin almak zorunda olup, perakendecilik yapmak isteyenler ise valiliklerden izin alırlar.

Tüzükte ithalat, üretim, satış ve ihracata ilişkin düzenlemeler yer almaktadır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

18. TIBBİ DEONTOLOJİ NİZAMNAMESİ

Bakanlar Kurulu Kararı: 13.1.1960, No: 4/12578

Dayandığı Kanun: 23.1.1953, No: 6023 Yayınlandığı

R. Gazete: 19.2.1960, No: 10436 Yayınlandığı

Düsterun Tertibi:3, Cildi:41, S. :164

Amaç; Bu tüzüğün amacı, 6023 sayılı "Türk Tabipleri Birliği Kanunu"nun 7. maddesi gereğince tabip odalarına kayıtlı bulunan tabip ve dış tabiplerinin uymakla yükümlü oldukları meslek ahlakı kurallarını açıklamaktır.

Madde sayısı: 46 madde ve 1 geçici madde.

Özet: Tabiplerin ilk görevi, insan sağlığına, hayatına ve kişiliğine özen ve saygı göstermek olup, insanlar arasında hiç bir biçimde ayırım yapılamaz.

Tabip, görevi ve uzmanlığı ne olursa olsun, gerekli bakımın sağlanamadığı acil vakalarda, zorunlu bir neden olmadıkça, ilk yardımda bulunur. Tabip, görevi gereği sahip olduğu sırları kimseye açıklayamaz.

Her tabip, kendi bilgi ve görgüsüne göre bilinen ve kabuî görmüş metodlardan istediği tedavi biçimini seçebilir, hastanın tedavisini reddedebilir. Ancak başka tabip olmadığı veya hastanın hayatının tehlikeye girdiği hallerde tedaviyi reddedemez.

İşyerlerine, ticari bir görünüm veremeyecek olan tabipler, buldukları tabip odalarının bu konudaki kurallarına uymak durumundadırlar. Yayın araçlarında sadece kimlik, uzmanlık dalı, diploma numarası, muayene adresi ile gün ve saatleri hakkında ilan verebilirler.

İnsan üzerinde zararlı olmadığı kanıtlanmamış herhangi bir tedavi yöntemini kullanmak yasak olup, bir keşif hakkında da insanları yanıltacak ifadeler kullanmamak gerekir.

Tüzüğün ikinci bölümü hekimlerin hastaları ile ilişkilerini düzenleyen kuralları, üçüncü bölümü ise hekimlerin birbirleriyle ve diğer sağlık meslek mensuplarıyla olan ilişkilerini düzenleyen kuralları içermektedir.

Tüzüğe göre tabipler, muayenehane açma, nakletme veya kapatma gibi hallerde bağlı oldukları tabip odalarına en çok bir hafta içinde yazılı olarak bilgi vermekle sorumludurlar.

Bu tüzük hükümlerine aykırı davranışlar, tabip odaları yönetim kurullarınca haysiyet divanına verilirler. Ancak bu durum, eğer gerekiyorsa tabiplerin hukuki ve cezai yönlerden takibata uğramayacakları anlamına gelmez.

Yürürlük: Yayın tarihinden iki ay sonra.

Yürütme: 1. Adliye Vekaleti. 2. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti.

19. GENEL KADINLAR VE GENELEVLERİN TABİ OLACAKLAR! HÜKÜMLER VE FUHUŞ YÜZÜNDEN BULAŞAN ZÜHREVİ HASTALIKLARLA MÜCADELE TÜZÜĞÜ

Bakanlar Kurulu Kararı: 30.3.1961, No: 5/984

Dayandığı Kanun: 24.4.1930, No: 1593;

Yayımlandığı R. Gazete: 19.4.1961, No: 10786

Yayımlandığı Düsturun Tertibi:4, Cildi: 1, S. :2444

Amaç: Bu tüzüğün amacı, 1593 sayılı UHK'da geçen fuhuş konusuyla ilgili düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 126 madde (14 maddesi değişik) ve 1 ek, 1 geçici madde.

Özet: Tüzüğün ilk bölümünde, "Zührevi Hastalıklar ve Fuhuşla Mücadele Komisyonları" ve " Zührevi Hastalıklar ve Fuhuşla Mücadele Komisyonlarına Yardım Kurulları" adlı iki kuruluştan bahsedilmektedir.

Buna göre komisyonda sağlık ekibi olarak, genel kadınlar ve genelevlerin sağlık yönünden muayene ve denetimini yapacak hekim, hastabakıcı, gerekirse memur ve odacı bulunur. Muayene işi az olan yerlerde resmi hekimler bu işi sırayla yaparlar. Komisyon kararları, illerde vali, ilçelerde kaymakam tarafından onaylandığında geçerli olur. Kaymakamca onaylanmadığı halde komisyonca ısrar edilen kararlar için valiliğin görüşüne göre hareket edilir. İllerde ise, valinin onaylamaması ve komisyonun ısrarı* halinde Sağlık Bakanlığı'nın görüşü esas olur.

Bir yerde bu komisyonun kurulabilmesi için, bu tüzükte yer alan koşullara uygun kuruluşun var olması veya oluşumuna imkan olması, belediye ve polis teşkilatı bulunması gerekir. Eğer yoksa Yardım Kurulu

kurulabilir. Komisyonlara illerde sağlık müdürü veya yardımcısı, ilçelerde ise sağlık ocağı labibi başkanlık eder. Yardım kurullarının görevlerini açıklamak üzere bir yönetmelik hazırlanır.

- Tüzüğe göre fuhuşu meslek haline getirdiği saptanan 21 yaşını bitirmiş kadınlar için kimlik (muayene) cüzdanı çıkarılır; bu kadınların haftada iki gün resmi tabibe muayene olmaları, sonuçların da cüzdana işlenmesi gerekir. Bu cüzdanlar her yıl değiştirilir. 21 yaşını bitirmemiş kadınlar için ise "gizli sağlık kartonu" çıkarılır.

Fuhuşa sürüklenen veya bu tehlikeye maruz bırakılan 18 yaşından küçük kimseler hakkında 6972 sayılı "Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkındaki Kanun" hükümlerine göre gereken önlemler alınır.

Tüzükte, resmi muayenelerin sonucunda neler yapılacağından bahisle, özel hekimlerin de tedavi yapabileceği, ancak resmi makamlara durumun bildirilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Bu tüzükte yazılı kurallara uymayan özel tabiplerin bir daha genel kadınların muayenesini üstlenmesine izin verilmez.

Tüzüğün 4 üncü kısmı genelevlerin açılma şartları hakkındadır. Komisyon tarafından inceleme yapıp, o yerin en büyük mülki amirince onay verildikten sonra polisçe açmaya izin verilir.

Fuhuş yerlerine 18 yaşından küçük müşteriler ve üzerinde okul önlüğü olan öğrenciler giremezler. Buralara saat 24.00'den sonra müşteri kabul edilemez.

Tüzüğün diğer bölümlerinde teftiş ve cezai işlemler, zührevi muayene yerleri ve mali konular hakkında hükümler yer almaktadır.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu. :

20. YERALTI SULARI TUZUGU

Bakanlar Kurulu Kararı: 20.7.1961, No: 5/1465

Dayandığı Kanun: 16.12.1960, No: 167 Yayımlandığı

R. Gazete: 8.8.1961, No:10875 Yayımlandığı

Düsterun Tertibi: 4, Cildi: 1, S. : 2975

Amaç: "Yeraltı Suları Hakkındaki Kanun'Ma ilgili düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 18 madde.

Özet: Bu tüzükte; işletme sahaları, el ile açılan kuyular, belge alınması gereken kuyular, etüd ve proje yapmaya veya kuyu açmaya yetkili kimseler, kontrol işleri hakkında hükümler yer almaktadır. Bu konuda birinci derecede yetkili ve sorumlu kuruluş, Devlet Su İşleri teşkilatıdır.

Tüzük, ilgili teknik konularda bir yönetmelik çıkarılmasını da öngörmektedir. Bu yönetmeliğe göre; yeraltı sularının arama, kullanma, İslah ve onarım işlemleri sırasında yerüstü suyunun veya kullanmaya elverişsiz, bozuk kaliteli ve pis suların, kuyu veya kaynağa karışması ile ilgili teknik önlemler alınır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

21. TÜRK STANDARTLARININ UYGULANMASI HAKKINDA TÜZÜK

Bakanlar Kurulu Kararı : 7.2.1967, No: 6/7677

Dayandığı Kanun: 10.6.1930, No: 1705 Yayımlandığı

R. Gazete: 22.2.1967, No: 12534 Yayımlandığı

Düsterun Tertibi: 5, Cildi: 6, S. : 469

Amaç: İç ve dış ticaret menfaatlerini korumak ve ticaret malları üzerinde tağşış ve hilelere mani olmak üzere bitki, hayvan ve maden asıllı maddelerin hazırlanması, imali, temizlenmesi, belirli sınıflara ayrılması konusunda malların Türk Standartlarına uygunluğunun sağlanmasıdır.

Madde sayısı: 31 madde.

Özet: Söz konusu maddelerin iç piyasada, ihracatta ve ithalattaki deneteme koşulları (numune alma, tutanak tutma, numunelerin muayenesi, muayene sonucunda Türk Standartlarına uygun olmayan mallar söz konusu olduğunda yapılacak işlemler) ayrıntılı olarak belirtilmektedir.

Yürürlük: Yayını tarihinden 15 gün sonra. ' -

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

22. TÜRK ECZACILARI DEONTOLOJİ TUZUGU

Bakanlar Kurulu Kararı : 9.7.1968, No: 6/10314

Dayandığı Kanun: 25.1.1956, No: 6643 Yayımlandığı

R. Gazete: 27.7.1968, No: 12961 Yayımlandığı

Düsterun Tertibi:5, Cildi:7, S. :2710

Amaç: Bu tüzüğün amacı, 6643 sayılı "Türk Eczacıları Birliği Kanunu"nun 1 inci maddesi gereğince birliğe kayıtlı eczacıların tabi olacakları deontoloji kurallarını açıklamaktır.

Madde sayısı: 20 (1 maddesi değişik, 1 maddesi mülga).

Özet: Eczacılar, birbirleriyle ve diğer sağlık mensuplarıyla ilişkilerinde işbirliği ve karşılıklı saygıyı esas alırlar, müşteri ve diğer iş

sahipleriyle ilişkilerinde meslek ahlak ve kurallarına göre hareket ederler ve insanlar arasında ayırım yapmazlar. Eczacılar, mesleki sırlarını açıklamazlar. Hekimin yazdığı ilaçtan başkasını veremez ve onun önerilerinin dışında önerilerde bulunamazlar. Yazı veya sözle kendi reklamlarını yapmak, iş kağıtlarına ve faturalara reklam niteliğinde ibareler koymak yasaktır. Tıp mensubu olan veya olmayan kişilerle açık veya gizli anlaşma yaparak (muvazaa) eczane veya ecza dolabı açılmaz. Eczacılar, Sağlık Bakanlığı'nın saptadığı fiyat listelerine göre satış yapabilirler. Eczacıların, Türk Eczacıları Birliği'nin, eczanelerin açılma ve kapanma saatleri, tatil günleri ve eczane nöbetleri hakkındaki kararlarına uymaları zorunludur.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: 1. Adalet Bakanlığı. 2. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı.

23. SOSYAL SİGORTA SAĞLIK İŞLEMLERİ TÜZÜĞÜ

Bakanlar Kurulu Kararı: 26.5.1972, No: 7/4496

Dayandığı Kanun:17.7.1964, No: 506

Yayımlandığı R. Gazete: 22.6.1972, No: 14223

Yayımlandığı Düsturun Tertibi:5, Cildi:11, S: 2504

Amaç: İş kazası ve meslek hastalığı sonucu sürekli iş göremezlik hallerinin meslekte kazanma gücünü ne oranda azaltacağı, sürekli bakıma muhtaç olma koşulları, işe alıştırmaların nasıl yapılacağı, erken yaşlanmanın hangi hallerde uygulanacağı bu tüzükte belirtilmiştir.

Madde sayısı: 68 madde (18 maddesi değişik) ve 1 ek madde.

Özet: Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulu'nun, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun da belirtilenler dışında kalan ve bu kanunun uygulanması ile ilgili bulunan görev ve çalışma esasları, hangi hastalıkların meslek hastalığı sayılacağı ve bu hastalıkların işten ayrıldıktan en geç ne kadar zaman sonra meydana çıktığı takdirde o işten ileri gelmiş kabul edileceği bu tüzükte açıklanmaktadır.

İş kazası veya meslek hastalığı sonucu ortaya çıkan arızaların, sigortalının mesleğinde kazanma gücünü ne oranda azaltacağı, tüzüğe ekli A, B, C, D ve E cetvellerine göre tespit edilir. Meslekte kazanma gücünün azalma oranının hesabında, sigortalının sürekli iş göremezlik halinin raporla saptandığı tarihteki yaşı esas alınır.

İşe alıştırmaya (rehabilitasyon): Sigortalılardan sürekli iş göremez veya malûl hale gelmiş yahut da gelebilecekleri tıbben kabul edilenlerin, kendi mesleklerinde veya yeni bir meslekte çalışabilmelerini sağlamak amacıyla yapılan tıbbi bakım ve mesleki eğitimidir. Kurum tarafından uygun görülecek yerlerde bölge rehabilitasyon sağlık kuruluşları oluşturulur. Rehabilitasyon

Kurumlarında uygulanacak eğitim programları ile çalışma esasları, bir yönetmelikle tespit edilir.

Erken Yaşlanma: Sigortalılardan 50 yaşını doldurmuş, ancak yaşlılık aylılığından yararlanma yaşını doldurmadan, biyolojik yönden bu yaşta doldurmuş bir insan derecesinde yaşlanmış ve çalışma gücünün bu düzeye düşmüş olduğu bu tüzükteki hükümlere göre saptananlar, erken yaşlanmış sayılırlar. Buna ilişkin rapor, SSK hastanelerince verilir.

Tüzüğün 6 ncı bölümü Sosyal Sigorta Yüksek Sağlık Kurulu'nun görevlen ve çalışma esasları hakkındadır.

Meslek Hastalıkları: Sigortalının çalıştırıldığı işin niteliğine göre tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, sakatlık veya ruhi arıza halleri meslek hastalığıdır. Tüzüğe ekli meslek hastalıkları listesi bu konuda esas alınır. Listede yer almayan, ancak görev icabı alındığı kesin olarak saptanan diğer bazı enfeksiyon hastalıkları da meslek hastalığı sayılır.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

24. İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ KURULLARI HAKKINDA TÜZÜK

Bakanlar Kurulu Kararı:31.1.1973, No: 7/5734

Dayandığı Kanun: 25.8.1971, No: 1475

Yayımlandığı R. Gazete: 19.2.1973, No: 14453

Yayımlandığı Düsturun Tertibi:5, Cildi:12, S.: 430

Amaç: İşçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili çalışmalarda bulunmak üzere İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulları'nın hangi iş yerlerinde kurulacağı ve bu kurulların kuruluş biçimleri, çalışma usulleri, ödev ve yetkileri bu tüzükte belirtilmiştir.

Madde sayısı: 11 madde.

Özet: İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulları'nın, işveren tarafından, 50 ve daha çok işçi çalıştırılan ve altı aydan daha uzun süreli iş yapılan işyerlerinde kurulması zorunludur. Bu kurullarda işyeri hekimi de bulunur.

Kurulların ödev ve yetkileri;

- Eğitim faaliyetlerinde bulunmak,
- İş güvenliği ile ilgili önlemleri saptayıp işverene önermek,
- İşyerinin özelliklerine uygun bir iç yönetmelik hazırlayıp işverene sunmak, yönetmeliğin uygulanışını izlemek,
- İş kazalarına karşı alınacak önlemleri saptayıp, uygulanmasını sağlamak, İş kazası veya meslek hastalığı hallerinde gerekli inceleme ve soruşturmayı yapıp, sonucu işverene bildirmek,

- İşçilerin periyodik muayenelerinin yapılmasını kontrol etmek,
  - Yangınla ilgili önlemleri izlemek,
  - Tesislerin bakım ve onarımında gerekli güvenlik tedbirlerini planlamak ve kontrol etmek,
  - Yılda bir faaliyet raporu hazırlamak şeklinde belirtilmektedir.
- Tüzükte ayrıca kurulların çalışma usullerinden bahsedilmekte ve ayda en az bir kez toplanacağı hükme bağlanmaktadır.
- Yürürlük:** Yayın tarihi.
Yürütme: Bakanlar Kurulu.

25. HAZIRLAMA, TAMAMLAMA, TEMİZLEME İŞLERİ TÜZÜĞÜ

Bakanlar Kurulu Kararı: 12.2.1973, No: 7/5834
Dayandığı Kanun: 25.8.1971, No: 1475 Yayımlandığı
R. Gazete: 12.3.1973, No: 14474 Yayımlandığı
Düsterun Tertibi:5, Cildi:12, S.: 468

Amaç: Bu tüzüğün amacı, "İş Kanunu"nda belirtilen hazırlama, tamamlama, temizleme işleriyle ilgili uygulama esaslarını belirlemektir.

Madde sayısı: 14 (1 maddesi değişik).

Özet: 1475 sayılı "İş Kanunu"nun 66 inci maddesinde belirtilen hazırlama, tamamlama ve temizleme işleri, bir işyerinde yürütülen asıl işin düzenle yapılabilmesi için, belirli günlük ya da istisnai nitelik göstermeyip, hep aynı biçimde sürüp gitmesi zorunlu olan işlerdir.

Bu tüzük hükümleri; hazırlama, tamamlama, temizleme işleri, görevleri yalnız bunları yapmaktan ibaret olan ayrı işçilere yaptırılmayıp da, işyerinin asıl işçilerine, yürüttükleri esas işlere ek olarak yaptırıldığı takdirde uygulanır. Bu işler için asıl işçilerden ayrı olarak ve sadece bu işleri yapmak üzere işe alınmış işçiler için ise İş Kanunu'nun genel hükümleri uygulanır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

26. HAFTALIK İŞ GÜNLERİNE BÖLÜNEMEYEN ÇALIŞMA SÜRELERİ TÜZÜĞÜ

Bakanlar Kurulu Kararı: 38.2.1973, No: 7/5941
Dayandığı Kanun: 25.8.1971, No: 1475 Yayımlandığı
R. Gazete: 17.3.1973, No: 14479 Yayımlandığı
Düsterun Tertibi:5, Cildi: 12, S: 1790

Amaç: Bu tüzüğün amacı, 1475 sayılı "İş Kanunu"nda belirtilen çalışma sürelerine ilişkin uygulamaları açıklamaktır.

Madde sayısı: 17 (5 inci maddesi değişik).

Özet: Karayollarında, demiryollarında ve deniz, göl ve akarsularda hareket halindeki taşıtlarda yapılan ve "Deniz İş Kanunu"na tabi olmayan taşıma işlerinde olduğu gibi, iş süresinin bir haftanın iş günlerine bölünmesi suretiyle yürütülmesine nitelikleri bakımından imkan olmayan işlerde, çalışma dönemine ve iş sürelerine uygulanacak usuller, bu tüzükte gösterilmiştir.

Bu tür işyerlerinde, bir çalışma dönemindeki çalışma süresi, bu dönem içindeki hafta sayısının , haftalık yasal iş süresiyle çarpımı sonunda bulunan miktarı aşamaz.

İşverenler çalışma tablo ve çizelgesi düzenleyerek, çalışma dönemi, işin günlük başlayış ve bitiş saatleri, dinlenme zamanları, hafta tatil günlerini bu listelerde belirtirler.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

27. POSTALAR HALİNDE İŞÇİ ÇALIŞTIRILARAK YÜRÜTÜLEN İŞLERDE ÇALIŞMALARLA İLİŞKİN BAZI ÖZEL USUL VE KURALLAR HAKKINDA TÜZÜK

Bakanlar Kurulu Kararı: 23.3.1973, No:7/6116

Dayandığı Kanun: 25.8.1971, No: 1475 Yayımlandığı

R. Gazete: 4.4.1973, No: 14497 Yayımlandığı

Düşturun Tertibi:5, Cildi:12, S.: 1893

Amaç: 1475 sayılı "İş Kanunu"nda geçen postalar halinde işçi çalıştırılarak yürütülen işlerdeki çalışma şartlarıyla ilgili düzenlemeleri açıklamaktır.

Madde sayısı: 13 (3 maddesi değişik).

Özet: Nitelikleri dolayısıyla sürekli çalıştıkları için durmaksızın birbiri ardına postalar halinde işçi çalıştırılarak işletilen yahut nöbetleşe işçi postaları ile yapılan işlerde, çalışma sürelerine, gece çalışmalarına, çalışma ortasındaki zorunlu dinlenmelere ve hafta tatillerine ilişkin özel usul ve kurallar bu tüzükte belirtilmiştir.

17.4.1984-84/7950 Karar ile değişik: Sağlık kuralları bakımından günde yedi buçuk saat veya daha az çalışması gereken işlerde, işçi postaları sayısı, her bir postanın çalışma süresi 1475 sayılı İş Kanununun 29.7.1983 günlü ve 2869 sayılı Kanun'la değiştirilen 61 inci maddesinin (b) bendinde öngörülen tüzükte belirtilen günlük çalışma sürelerini aşmayacak biçimde düzenlenir.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

28. FAZLA ÇALIŞMA TÜZÜĞÜ

Bakanlar Kurulu Kararı: 27.3.1973, No: 7/6147
Dayandığı Kanun: 25.8.1971, No: 1475 Yayımlandığı
R. Gazete: 4.4.1973, No: 14497 Yayımlandığı
Düşturun Tertibi :5, Cildi: 12 S.: 1906

Amaç: Ülkenin genel yararları veya işin niteliği yahut üretimin artırılması gibi nedenlerle "İş Kanunu" nun 61'inci maddesinin (a) bendinin ikinci fıkrasında yazılı günlük normal çalışma sürelerinin dışında yapılacak fazla çalışmalar hakkında bu tüzük hükümleri uygulanır.

Madde sayısı: 15madde.

Özet: Fazla çalışma süresi günde üç saati geçemez. Tüzükte hangi iş türlerinde işçilere fazla çalışma yaptırılmayacağı belirtilmektedir. Fazla çalışmaya izin verilen işyerlerinde, zaman içinde sağlık durumu bozulan işçilere artık fazla çalışma yaptırılmaz ve bu durum bir hekim raporu ile belirlenir. Bu raporu, öncelikle işyeri veya Sosyal Sigortalar Kurumu hekimi, bunların bulunmadığı yerlerde de herhangi bir hekim verebilir.

Bir işyerinde fazla çalışma yapılması, o işyerinin bağlı bulunduğu bölge çalışma müdürlüğünün iznine bağlıdır. Tüzükte fazla çalışma izninin prosedürlerinden ayrıntılı bir biçimde söz edilmektedir.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

29. AĞIR VE TEHLİKELİ İŞLER TÜZÜĞÜ

Bakanlar Kurulu Kararı: 29.3.1973, No: 7/6174
Dayandığı Kanun: 25.8.1971, No: 1475
Yayımlandığı R. Gazete: 9.4.1973, No: 14502
Yayımlandığı Düşturun Tertibi:5, Cildi: 12, S: 1960

Amaç: 1475 sayılı "İş Kanunu" nun, ağır ve tehlikeli işlerle ilgili konularına ilişkin uygulama esaslarını belirlemektir.

Madde sayısı: 8 madde.

Özet: Hangi işlerin ağır ve tehlikeli işler grubuna girdiği, kadınlar ile 16 yaşını doldurup ancak 18 yaşını bitirmemiş çocukların, hangi çeşit ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılabilecekleri bu tüzükte belirtilmiş ve bu işler tüzüğe bağlı cetvelde gösterilmiştir. İlgili cetvelde karşısında K harfi bulunmayan

işlerde kadınlar ve Ç harfi bulunmayan işlerde de 16 yaşını doldurmuş fakat 18 yaşını bitirmeyen çocuklar çalıştırılmaz.

Bu işlerde çalıştırılacak işçilerin işe girişlerinde, bedence bu işlere elverişli olduklarına dair hekim raporu gereklidir. Ayrıca işin devamı süresince de bu işlerde çalıştırılmalarında bir sakınca olmadığının gösterilmesi için, 16 yaşını doldurmuş fakat 18 yaşını doldurmamış çocuklar için en az altı ayda bir, diğerleri için de en az yılda bir defa hekim raporu gereklidir. Bu raporlar, işyeri hekimi, SSK sağlık kuruluşları, sağlık ocakları tarafından verilir. Bu raporların işyerlerindeki kişisel sağlık dosyasında saklanması zorunludur. İşyeri hekimi tarafından verilen rapora itiraz halinde, işçi en yakın SSK hastanesi sağlık kurulunca muayeneye tabi tutulur, verilen rapor kesindir.

Kadınlar, menstruasyon günlerinde ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılmazlar. Bu günlerin sayısı beş gün olarak hesaplanır. Daha fazlası için hekim raporuna göre hareket edilir. Menstruasyon gününün başlangıcında işçinin beyanı esas alınır.

Yürürlük: Yayımlanma Tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

30. TABABET UZMANLIK TUZUGU

Bakanlar Kurulu Kararı: 5.4.1973, No: 7/6229
Dayandığı Kanun: 11.4.1928, No: 1219 Yayımlandığı
R. Gazete: 18.4.1973, No: 14511 Yayımlandığı
Düşturun Tertibi: 5, Cildi: 12, S. : 2005

Amaç: Bu tüzüğün amacı, tababet dallarında uzman olmak ve uzmanlık belgesi almak için uygulanacak hükümleri açıklamaktır.

Madde sayısı: 33 madde (5 maddesi değişik) ve 3 geçici , 2 ek madde.

Özet: Tüzükte; asistan tanımı, uzman yetiştirmeye yetkili kurumlar, asistanlıkla bağdaşmayan görevler, tababet uzmanlık dalları, yan dallar ve asistanlık süreleri, asistan olma şartları, yabancıların asistanlıkları, asistanlığa giriş sınav yeri ve günleri, asistanlık için başvurma, asistanlık sınavı ve değerlendirilmesi, asistanlığa atanma, "Tababet Uzmanlık Kurulu", bu kurulun görevleri, yan dal asistanlığı başlıkları altında uzmanlıkla ilgili işlemler anlatılmaktadır. Ayrıca uzmanlık eğitimi, yeterlik fişi, tez, uzmanlık sınavı, yabancı ülkelerde uzman olan Türklere ait işlemler, uzmanlık belgesi ve onayı, uzmanlık yetkisi konuları da geçmektedir. Tüzüğün sonunda 5.7.1983 -83/6834 Sayılı son değişiklikleri yapılmış şekli ile uzmanlık dallarının adları, süreleri, rotasyonları, yan dalları ve süreleri liste halinde verilmektedir.

11.8.1987 - 87/12004 Sayılı Karar ile asistanlığa giriş sınavlarının, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılacak biçimde Sağlık Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu arasında düzenlenecek bir protokolle belirleneceği hükme bağlanmıştır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: 1. Adalet Bakanlığı. 2. Milli Eğitim Bakanlığı. 3. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı.

31. ULUSLARARASI SAĞLIK TÜZÜĞÜ

Bakanlar Kurulu Kararı: 27.12.1972, No: 7/5578

Dayandığı Kanun: 10.3.1954, No: 6368 Yayınlandığı

R. Gazete: 25.4.1973, No: 14517 Dayandığı

Düşturun Tertibi: 5, Cildi: 12, S. : 170

Amaç: Bu tüzüğün amacı, uluslararası sağlık kurallarına ilişkin hükümleri açıklamaktır.

Madde sayısı: 107 (4 maddesi mülgadır).

Özet: Bu tüzük, 22 inci Dünya Sağlık Genel Kurulu'nun 14 üncü Nihai Toplantısı'nda, 25.7.1969 tarihinde kabul edilmiştir. Bu tüzüğün uygulanmasında her devlet Dünya Sağlık Örgütü'ne (DSÖ), ülkesinin veya ülkelerinin sağlık yönetimi ile doğrudan haberleşme hakkını tanıır. DSÖ tarafından sağlık yönetimine gönderilen her bildirim ve verilen her bilgi, devlete yapılmış gibi ve sağlık yönetiminden DSÖ'ne gönderilen her bilgi de devletçe DSÖ'ne yapılmış bildirim gibi kabul edilir. Sağlık yönetimi deyince, ülkelerin sağlıktan birinci derecede sorumlu makamı olan Sağlık Bakanlığı kastedilmektedir.

Bu tüzüğe göre hükümetler, tüzükte öngörülen bulaşıcı hastalıklara karşı liman ve hava limanlarında gerekli önlemleri almak ve bulaşıcı hastalık çıkınca da DSÖ'ne haber vermek zorundadırlar. Ancak salgın ortadan kalkınca da bildirim gereklidir.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

32. EMEKLİ, ADI MALULLÜK VEYA VAZİFE MALULLÜĞÜ AYLIĞI BAĞLANMIŞ OLANLARLA, BUNLARIN KANUNEN BAKMAKLA YÜKÜMLÜ BULUNDUKLARI AİLE FERTLERİ, DUL VE YETİM AYLIĞI ALANLARIN MUAYENE VE TEDAVİLERİ HAKKINDA TÜZÜK

Bakanlar Kurulu Kararı: 28.6.1973, No: 7/6672

Dayandığı Kanun: 8.6.1949, No: 5434

Yayımlandığı R. Gazete: 16.7.1973, No: 14596
Yayımlandığı Düsturun Tertibi: 5, Cildi: 12, S. : 2575

Amaç: 5434 sayılı "T.C. Emekli Sandığı Kanunu" nun uygulama esaslarını düzenlemektir.

Madde sayısı: 35 madde (10 maddesi değişik) ve 7 ek, 3 geçici madde.

Özet: Kanunun başlığında adı geçen kişilerin resmi sağlık kuruluşlarındaki muayene ve tedavi usulleri, mali prosedürler, bürokratik işlemler bu tüzükte belirtilmektedir.

Genel ve katma bütçeli daireler ile özel idarelere, belediyelere ve KiT'lere bağlı poliklinikler, hastaneler, doğumevleri, sanatoryumlar, prevantoryumlar, rehabilitasyon merkezleri, sağlık merkezleri, dispanserler, ana ve çocuk sağlığı merkezleri, hükümet tabiplikleri, belediye tabiplikleri, sağlık ocakları vb. sağlık kurum ve kuruluşları bu tüzük hükümlerine göre resmi sağlık kurumu sayılır.

Muayene ve tedavinin usul, şekil ve şartları başlığı altında sağlık karneleri muayene ve tedavinin yapılacağı yerler, acil hallerde nasıl davranılacağı, yatak sınıfları, kaplıca ve içmece tedavisi, başka yerlerde muayene ve tedavilerde yol parası, dış tedavisi, gözlük camı ve çerçevesi, işitme cihazı, vücut organ protezleri, estetik amaç güden muayene, tedavi ve operasyonlar, ilaçların temini ve reçeteler hakkında hükümler yer almaktadır.

Malı hükümler başlığı altında; giderlerin sağlık bütçesinden karşılanması, resmi sağlık kurumlarına muayene ve tedavi giderlerinin ödenmesi, anlaşmalı eczane ve ecza depolarına ilaç bedellerinin ödenmesi, ilgililerce karşılanan giderlerin ödenmesi, giderlerin ilgili kurumlara veya kişilere gönderilmesi şekli ile ilgili hükümler yer almaktadır.

Yatarak tedavi edilen hastanın durumunun yanında bir kimsenin bulunmasını zorunlu kıldığı uzman tabip raporu ile belgelendiği takdirde, eşlik edenin "refakatçi ücreti" TC Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü tarafından ödenir.

Ayrıca 20.9.1984 -84/8549 Sayılı Karar ile konuşma cihazı, malûl aracı, kalp pili, kalp kapağı, yapay kalp, yapay damar, yapay kemik protezleri, sağlık kurumu dışındaki sağlık yardımları, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde bulunan emeklilerin tedavi bedelleri ile ilgili yeni düzenlemeler getirilmiş ve bu değişiklikler tüzüğe işlenmiştir.

Resmi sağlık kurumu dışındaki kurumlarda uygulanacak fiyatlar için, "Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na Bağlı Yataklı Tedavi Kurumlarında Yapılacak Muayene, Tetkik, Tahlil, Müdahale, Ameliyat ve Tedavilere Ait Fiyat Tarifesi" esas alınır.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

33. KADIN İŞÇİLERİN SANAYİYE AİT İŞLERDE, GECE POSTALARINDA ÇALIŞTIRILMA KOŞULLARI HAKKINDA TÜZÜK

Bakanlar Kurulu Kararı: 27.7.1973, No: 7/6909
Dayandığı Kanun: 25.8.1971, No: 1475 Yayımlandığı
R. Gazete: 22.8.1973, No: 14633 Yayımlandığı
Düşturun Tertibi:5, Cildi:12, S: 2917

Amaç: Bu tüzüğün amacı, 1475 sayılı "İş Kanunu" nun uygulama esaslarını düzenlemektir.

Madde sayısı: 12 madde.

Özet: İşin özelliği gereği kadın işçi çalıştırılan sanayi işlerinde, 18 yaşını doldurmuş kadın işçilerin gece postalarında çalıştırılmalarına, bu tüzükte belirtilen koşullar içinde izin verilebilir. Kadın işçilere fazla çalışma yaptırılamaz. Gece postalarında çalışma için Önceden resmi sağlık raporu alınması ve bu muayenelerin her altı ayda bir tekrarlanması gereklidir. Emzikli kadın işçiler, doğumdan itibaren altı ay boyunca gece postasında çalıştırılmazlar. Bunların anılan süre içinde çalışmaları, "Gebe veya Emzikli Kadınların Çalıştırılma Koşulları ile Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtları (Kreş) Hakkında Tüzük" hükümleri saklı kalmak üzere, gündüz postalarına rastlayacak biçimde düzenlenir.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

34. PARLAYICI, PATLAYICI, TEHLİKELİ VE ZARARLI MADDELERLE ÇALIŞILAN İŞYERLERİNDE VE İŞLERDE ALINACAK TEDBİRLER HAKKINDA TÜZÜK

Bakanlar Kurulu Kararı: 27.11.1973, No: 7/7551
Dayandığı Kanun: 25.8.1971, No: 1475
Yayımlandığı R. Gazete: 24.12.1973, No: 14752
Yayımlandığı Düşturun Tertibi:5, Cildi:13, S. :371

Amaç: 1475 sayılı "İş Kanunu" kapsamına giren ve parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı, katı, sıvı, gaz halindeki maddelerle çalışılan işyerlerinde ve işlerde "İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü" içinde belirtilen önlemlerden başka alınacak sağlık ve güvenlik önlemlerini açıklamaktır.

Madde sayısı: 256 madde.

Özet: Tüzüğün güvenlik tedbirlerine ilişkin ele aldığı konular, işyeri binaları, elektrik tesisatı, işyerinin kendisi, depolar ile ilgili güvenlik tedbirleri, üretim ve işleme sırasında alınacak güvenlik tedbirleridir.

Tüzüğün üçüncü kısmında parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddeler ile ilgili güvenlik tedbirleri ayrı ayrı ele alınarak açıklanmaktadır.

Tüzüğün sonunda, çeşitli kimyasal maddelerin işyeri ortamında bulunmasına izin verilen azami (maksimum) miktarlarını gösterir çizelgeler ile; patlayıcı maddeler ve parlayıcı sıvılar ile sıvılaştırılmış petrol gazı ile ilgili bunların meskûn binalardan, kara ve demir yollarından, birbirlerinden veya depolardan uzaklıklarını gösteren çizelgeler de bulunmaktadır.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi

Yürütme: Bakanlar Kurulu

35. İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ TUZUGU

Bakanlar Kurulu Kararı: 4.12.1973, No: 7/7583

Dayandığı Kanun: 25.8.1971, No: 1475

Yayımlandığı R. Gazete: 11.1.1974, No: 14765

Yayımlandığı Düsturun Tertibi:5, Cildi: 13, S.: 443

Amaç: 1475 sayılı "İş Kanunu" kapsamına giren işyerlerinde, işçilere ait yatıp kalkma yerlerinde ve diğer müstemilatında bulunması gereken sağlık şartlarının ve işyerlerinde kullanılan araç, malzeme, makinalar ve hammaddeler yüzünden çıkabilecek hastalıklara engel olacak önlem ve araçların, işyerlerinde iş kazalarını önlemek üzere bulundurulması gerekli araçların ve alınacak güvenlik önlemlerinin neler olduğu bu tüzükte belirtilmiştir.

Madde sayısı: 537 madde ve 3 geçici madde.

Özet: Her işveren bu tüzükte belirtilen şartları yerine getirmek ve işçilerine bu önlemleri öğretmek zorunda olup işçiler de gerekli kurallara uymakla yükümlüdürler. Tüzüğün ikinci kısmı "Sağlık Şartları ve Güvenlik Tedbirleri" hakkında olup, burada sırasıyla şu bölümler yer almaktadır:

- İşyerlerinde bulunması gereken sağlık şartları ve güvenlik tedbirleri,

- İşçilere ait yatıp kalkma yerlerinde ve diğer müstemilatında bulunması gereken sağlık şartları ve güvenlik tedbirleri.

Tüzüğün üçüncü kısmı işyerlerinde kullanılan araç-gereç, makina ve hammaddeler yüzünden çıkabilecek hastalıklara engel olacak tedbirler hakkında olup burada sırasıyla şu bölümler yer almaktadır:

-Bulaşıcı hastalıklara karşı alınacak tedbirler

-Meslek hastalıklarına karşı alınacak tedbirler,

- Kimyasal etkilerle ortaya çıkabilecek meslek hastalıklarına karşı alınacak özel tedbirler,

- Tozlarla ortaya çıkabilecek meslek hastalıklarına karşı alınacak özel tedbirler,

- Fizik ve mekanik nedenlerle ortaya çıkabilecek meslek hastalıklarına karşı alınacak özel tedbirler,

- Kullanılan hammaddelerden veya işyerinin özelliğinden ortaya çıkabilecek bulaşıcı meslek hastalıklarına karşı alınacak özel tedbirler.

Bu kısımda bulaşıcı hastalıklara karşı alınacak tedbirler bölümünde şu konular özellikle önemlidir:

İşçiler arasında bulaşıcı bir hastalık çıktığı veya böyle bir şüphenin olduğu hallerde, derhal en yakın resmi sağlık örgütüne haber verilir. İşyerlerinin özel tabipleri varsa bu tabipler bu gibi hallerde resmi sağlık örgütüne yardımcı olmak zorundadırlar. İşveren ve işçiler de gerekli önlemlere uymaya mecburdurlar. Tüzükte yeniden işe girecek işçilerin bulaşıcı hastalığın olmadığına dair sağlık raporu almaları ve bu raporun ilgilinin sağlık dosyasında saklanması gerektiği vurgulanmaktadır.

Meslek hastalıklarına ilişkin olarak tüzük, korunma amacıyla işe giriş muayeneleri, periyodik sağlık muayeneleri ve gerektiğinde laboratuvar araştırmaları yapılmasını zorunlu tutmaktadır.

Tüzüğün dördüncü kısmı işyerlerinde iş kazalarına karşı alınacak önlemler ve işyerlerinde bulundurulması zorunlu olan ilk yardım ve tedavi malzemesi ile sağlık donanımı hakkındadır. Buna göre işyerleri, sürekli olarak en az 50 işçi çalıştırıyorsa, UHK'nun 180'inci ve SSK'nın 114'üncü maddeleri gereğince işyerindeki işçi sayısına ve işteki tehlikenin büyüklüğüne göre, bir veya daha fazla hekim sağlayacaktır. Bu hekimlerin çalışma koşulları ile görevlerini gösteren bir yönetmelik tüzüğün yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içerisinde çıkarılır denmektedir. Tesisler ve malzemeler olarak, kişisel ilk yardım paketleri, ilk yardım kutuları veya çantaları veya dolapları, ilk yardım ve ilk müdahale odaları veya ilk yardım istasyonları kastedilmektedir.

Tüzükte kişisel ilk yardım paketinin içerisinde bulundurulması gereken ilaç ve malzeme listesi ile işçi sayısına ve işin özelliğine göre değişmek üzere ilaç kutusu veya çantası veya ilk yardım çantası ile dolabı hakkında açıklayıcı listeler yer almaktadır. Ayrıca işyerinin bulunduğu yerin yerleşim yerine uzaklığına, burada hastane olup olmamasına ve işçi sayısına göre değişmek üzere yukarıda belirtilen malzemelere ek olarak işyeri sağlık birimlerinde olması gereken araç-gereçler de tüzükte listeler halinde belirtilmektedir.

Sürekli olarak 50'den fazla işçi çalıştırılan işyerlerinde işçilerin en yakın sağlık tesislerine taşınmaları için gerekli araç ve gereçler bulundurulmak zorunda olup; yukarıda bahsedilen işyeri sağlık ünitelerinin gece ve gündüz her an kullanılabilir durumda olması için işveren, gerekli tedbirleri almakla da yükümlüdür.

Tüzüğün beşinci bölümü, işyerlerinde iş kazalarını önlemek üzere alınacak güvenlik önlemleri ve bulundurulması gereken araçlar hakkında olup, yangına karşı alınacak önlemler, makina ve tezgahlar ile diğer üretim

araçlarında ve gereçlerde alınacak güvenlik önlemleri ve kişisel koruyuculardan da bahsedilmektedir.

Özel koşul ve önlemler gerektiren nitelikteki işyerleri için ayrıca özel hükümler getiren tüzükler çıkarılıncaya değin bu tüzük hükümleri geçerlidir.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

36. YAPI İŞLERİNDE İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ TÜZÜĞÜ

Bakanlar Kurulu Kararı: 2.7.1974, No: 7/8602

Dayandığı Kanun: 25.8.1971, No: 1475 Yayınlandığı

R. Gazete: 12.9.1974, No: 15004 Yayınlandığı

Düşturun Tertibi:5, Cildi: 13, S: 2614

Amaç: "İş Kanunu" kapsamına giren yapı işlerinde, "İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü"nde belirtilen hususlardan hariç olmak üzere alınacak önlemler bu tüzükte belirtilmiştir.

Madde sayısı: 141 madde.

Özet: Tüzüğün başlangıcında genel hükümler bölümünde yapı işlerinin neler olduğu belirtilmekte, diğer bölümlerde de bu tür işlerde alınacak önlemler teknik bir dille açıklanmaktadır.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

Not: Tüzüğün "İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü" ile birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

37. İŞ TEFTİŞİ TUZUGU

Bakanlar Kurulu Kararı: 6.8.1979, No: 7/ 17925

Dayandığı Kanun: 25.8.1971, No: 1475 Yayınlandığı

R. Gazete: 28.8.1979, No. 16738 Yayınlandığı

Düşturun Tertibi:5, Cildi: 18, S:358

Amaç: Tüzüğün amacı, "İş Kanunu" uyarınca yürütülecek iş teftişine ilişkin hükümleri açıklamaktır.

Madde sayısı: 32 madde (3 maddesi değişik) ve 3 geçici madde.

Özet: Çalışma mevzuatının uygulanmasında müfettişlerce devlet adına yapılacak izleme, denetleme ve teftişin ilkeleri, teftiş hizmetinin örgütlenmesine ilişkin kurallar, işyerinde tutulacak teftiş defterlerinin biçimi,

nasıl doldurulacağı, müfettişlerin görev ve yetkileri ile işe alınmaları ve çalışma esasları bu tüzükte gösterilmektedir.

Askeri işyerleriyle yurt güvenliği için gerekli maddeler üretilen işyerlerinin denetim ve teftişi kendi tüzüğüne göre yürütülür.

İş teftişi, "İş Teftiş Kurulu"na yürütülür. Kurul, Çalışma Bakanı'na bağlı olup, teftişe yetkili bir başkanla baş iş müfettişi, iş müfettişi ve iş müfettiş yardımcılardan oluşur. Bu kurulun görev ve yetkiler şunlardır:

- Çalışma hayatıyla ilgili mevzuatın uygulanmasını denetlemek,
- Mevzuatla ilgili çalışmalar yapmak,
- İstatistikleri tutmak, değerlendirmek,
- Bakanlık makamınca verilen diğer işleri yapmak.

İş teftişi yapan müfettişler görevleri sırasında iş kanununa göre suç sayılan eylemlerle karşılaştıklarında şu yetkilere sahiptirler:

- Bu eylemler, işçilerin yaş, cinsiyet ve sağlık durumlarına ilişkin ise bu durumdaki işçileri çalışmaktan alkoymak,
- İşçilerin sağlığı ve güvenlikleri ile ilgili yakın tehlikeleri, üretime en az etkili olabilecek biçimde, tehlike gösteren makine veya tesisleri veya bölümlerini mühürlemek, olanak varsa tehlike kaynağının yerini değiştirmek için "İşyerlerinde İşin Durdurulmasına veya İşyerinin Kapatılmasına Dair Tüzük" hükümleri uygulanıncaya kadar gerekli önlemleri almak.

Her teftiş sonucu bir rapor düzenlenir. Bu raporun nasıl düzenleneceği bir yönetmelikle belirlenir.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

38. ÖZEL HASTANELER TUZUGU

Bakanlar Kurulu Kararı: 28.2.1982, No: 8/ 5747

Dayandığı Kanun: 24.5.1933, No: 2219 Yayımlandığı

R. Gazete: 10.1.1983, No: 17924 Yayımlandığı

Düsterun Tertibi:5, Cildi:22, S:2766

Amaç: Tüzüğün amacı, 2219 sayılı "Hususi Hastaneler Kanunu"nın uygulanma esaslarını düzenlemektir.

Madde sayısı: 45 madde ve 2 geçici madde.

Özet: Özel hastanelere kabul edilecek hastalar, hastanelerin türleri, binalarının nitelikleri, personel kadroları, bulundurulması zorunlu ilaç, araç ve gereçler ve özel hastanelerin iç hizmetlerine ilişkin esaslar bu tüzükte gösterilmektedir.

Özel hastaneler, "Tababet Uzmanlık Tüzüğü"nde gösterilen ve açılma izinlerinde yazılı olan bir veya birkaç uzmanlık dallarıyla ilgili hastaları kabul ederler. Sanatoryumlar, akıl ve ruh hastalıkları veya bulaşıcı hastalıklara özgü

hastaneler, rehabilitasyon merkezleri, prevantoryum ve kür evlerinin açılma izinlerinde bunların kabul edecekleri hastalıkların türleri ayrıca belirtilir. Özel hastanelerin türleri, kabul edecekleri hastalara göre belirlenir.

Tüzüğün birinci bölümünde binaların nitelikleri anlatılmakta; akıl ve ruh hastanelerinin, doğumevlerinin, sanatoryumların, kürevlerinin, prevantoryumlarının ve bulaşıcı hastalığı olanları kabul eden kliniklerin özellikleri sıralanmaktadır.

Tüzüğün ikinci bölümünde, personel kadroları, bulundurulması gerekli ilaç, araç, gereç ve aygıtlar ile ilgili hükümler vardır. Bu konuda tüzüğün sonunda standart listeler bulunmaktadır.

Tüzüğe göre, her hastanenin bir telefon santrali ve ambulansa sahip olması gerekmektedir.

Tüzüğün üçüncü bölümünde iç hizmetlerle ilgili olarak, vizite ve bakım, nöbetçi tabip, acil hastalar, akıl hastalarının kabul koşulları, özel hastanelere kabul edilmeyecek hastalar, güvenlik makamlarına bildirim, ameliyathane koşulları vb. gibi konulardan bahsedilmektedir. Ayrıca teftiş defteri, bildirilmesi zorunlu hastalıklar, yangına karşı hükümler de bulunmaktadır.

Tüzüğün kapsadığı çizelgeler, özel hastanelerde bulundurulacak asgari sağlık personeli, bulundurulması zorunlu ilaçların türleri ve en az miktarları, bulundurulması zorunlu araç-gereç ve aygıtların en az miktarları ile ilgili çizelgelerdir.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: 1. Adalet Bakanlığı. 2. İçişleri Bakanlığı. 3. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı.

39. RAHİM TAHLİYESİ VE STERİLİZASYON HİZMETLERİNİN YÜRÜTÜLMESİ VE DENETLENMESİNE İLİŞKİN TÜZÜK

Bakanlar Kurulu Kararı: 14.11.1983, No: 83/ 7395

Dayandığı Kanun: 24.5.1983, No: 2827

Yayımlandığı R. Gazete: 18.12.1983, No: 18255

Yayımlandığı Düsturun Tertibi:5, Cildi:23, S: 1636

Amaç: Bu tüzüğün amacı, rahim tahliyesinde acil müdahale hallerinin nelerden ibaret olduğunu ve yapılacak ihbarların şekil ve içeriğini, izin belgesinin şeklini, işlemin yapılacağı yerlerin özelliklerinin neler olması gerektiğini, buraların denetim esaslarını belirlemektir.

Madde sayısı: 18 madde.

Özet: Tüzüğe göre on haftayı geçmemiş gebeliklerin sonlandırılması için istek üzerine, tıbbi sakınca yoksa rahim tahliyesi yapılabilir ve bu işlem

ancak jinekologlar tarafından gerçekleştirilebilir. Uzman hekim gözetiminde, vakum aspirasyon (MR) yöntemiyle, ilgili kurstan geçmiş pratisyen hekimler de rahim tahliyesi yapabilirler. Anestezi gerekiyorsa, sadece bu olanağın olduğu merkezlerde kürtaj yapılabilir. Tüzüğün (1) sayılı listesinde işlem için gerekli malzemeler sıralanmaktadır.

On haftayı geçen gebeliklerde ancak tüzüğe ekli (2) sayılı listede belirtilen hastalıklardan birinin bulunması halinde jinekolog tarafından kürtaj yapılabilir. Hastalığın jinekolog ile, bu hastalığın ilişkin olduğu uzmanlık dalından bir hekimin birlikte hazırlayacakları raporla saptanması zorunludur.

Rahim tahliyesi yapan hekim, raporunu en geç bir hafta içinde illerde sağlık müdürlüklerine, ilçelerde hükümet tabipliklerine (sağlık ocağı) göndermek zorundadır. Bu raporlar Sağlık Müdürlüğünde toplanır.

On haftayı geçen gebelikte rahim tahliyesi, resmi yataklı tedavi kurumları ile özel hastanelerde yapılır. Buralarda tüzüğe ekli (3) sayılı listede yer alan araç-gereç ve personelin bulunması zorunludur.

Acil hallerde rahim tahliyesi ve yapılacağı yerler de tüzükte belirtilmekte olup, bildirim kuralları yukarıdaki gibidir. Ancak bildirim en geç 24 saat içinde yapılmalıdır.

Tüzüğün sterilizasyonla ilgili bölümünde, sterilizasyonun reşit kişinin isteği üzerine ve tıbbi sakınca olmaması durumunda yapılacağı ifade edilmektedir. Tüzükte yine kadın ve erkeklere sterilizasyon ameliyatını kimlerin yapabileceği belirtilmekte ve bu işlemin kliniklerde yapılabileceği vurgulanmaktadır. Tüzüğe ekli (4) sayılı listede kadınlara, (5) sayılı listede ise erkeklere uygulanacak sterilizasyon ameliyatının yapılabilmesi için kliniklerde bulunması gerekli araç-gereç ve personel standartları yer almaktadır.

Rahim tahliyesi işleminin yapılabilmesi için izin belgesi gerekli olup, tüzükte izin belgesinin doldurulma biçimi ve izin belgesi aranmayacak durumlar açıklanmaktadır.

Bu tüzükteki kuralların uygulanmasının gözetim ve denetim yetkisi, Milli Savunma Bakanhğı'na bağlı kuruluşlar hariç olmak üzere Sağlık Bakanlığı'na aittir.

Tüzüğün sonunda yukarıda belirtilen listeler ile birlikte rahim tahliyesi için izin belgesi ve sterilizasyon için izin belgesi örnek formları da bulunmaktadır.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

40. NÜKLEER TESİSLERE LİSANS VERİLMESİNE İLİŞKİN TÜZÜK

Bakanlar Kurulu Kararı: 18.11.1983, No:83/7405

Dayandığı Kanun: 9.7.1982, No: 2690

Yayımlandığı R. Gazete: 19.12.1983, No: 18256
Yayımlandığı Düsturun Tertibi:5, Cildi:23, S: 1644

Amaç: Bu tüzüğün amacı, nükleer tesislere lisans verilmesine ilişkin esasları düzenlemektir.

Madde sayısı: 59 madde.

Özet: Nükleer tesis deyince, nükleer reaktör tesisleri ile nükleer yakıt çevirimi tesisleri anlaşılmaktadır. Tüzükte yer alan "kurum" deyimi ile Türkiye Atom Enerjisi Kurumu kastedilmektedir. Bu tüzükte kullanılan teknik terimlerin anlamı, "Nükleer Tanımlar Yönetmeliği" nde belirtilir.

Lisans verme işlemleri, Nükleer Güç ve Güvenlik Başkan Yardımcısı, Nükleer Danışma Komitesi ve Nükleer Güvenlik Dairesi birimleri tarafından yürütülür. Nükleer Danışma Komitesi'nin çalışmalarına ilişkin esaslar bir yönetmelikle belirlenir.

Nükleer tesisler için lisans almak zorunlu olup, lisans üç aşamada tamamlanır. Bunlar sırasıyla yer lisansı, inşaat lisansı ve işletme lisansıdır.

Bu tüzükte belirtilen tesisler, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu'nun denetimine tabi olup, denetimin esasları bir yönetmelikle belirlenir.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

41. İŞ SÜRELERİ TÜZÜĞÜ

Bakanlar Kurulu Kararı: 17.4.1984, No: 84/7952

Dayandığı Kanun: 25.8.1971, No: 1475

Yayımlandığı R. Gazete: 11.5.1984, No: 18398

Yayımlandığı Düsturun Tertibi:5, Cildi:23, S:1665

Amaç: Bu tüzüğün amacı, "İş Kanunu"nun iş süreleri ile ilgili uygulama esaslarını açıklamaktır.

Madde sayısı: 9 madde.

Özet: Tüzüğe göre "iş süresi", işçinin çalıştırıldığı işte geçirdiği süredir. "İş Kanunu"nun 62 inci maddesinde belirtilen süreler de iş süresinden sayılır, 64 üncü maddesinde belirtilen ara dinlenmeleri ise iş süresinden sayılmaz.

İş süreleriyle ilgili olan sınırlamalar, işyerlerine değil, işçilerin şahsına ilişkindir. Genel olarak iş süresi haftada en çok 45 saattir. Diğer durumlarda ilgili mevzuat hükümlerine göre davranılır (örneğin "Günde Yedi buçuk Saat Ve Daha Az Çalışılacak İşler İçin Tüzük")

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

42. SAĞLIK KURALLARI BAKIMINDAN GÜNDE ANCAK YEDİBUÇUK SAAT VEYA DAHA AZ ÇALIŞILMASI GEREKEN İŞLER HAKKINDA TÜZÜK

Bakanlar Kurulu Kararı: 11.7.1984, No: 84/ 8298
Dayandığı Kanun: 25.8.1971, No: 1475
Yayımlandığı R. Gazete: 27.7.1984, No: 18471
Yayımlandığı Düsturun Tertibi:5, Cildi:24, S: 2016

Amaç: Bu tüzüğün amacı, "İş Kanunu"nun sağlık bakımından az çalışması gereken işler hakkındaki uygulama esaslarını düzenlemektir.

Madde sayısı: 9 madde.

Özet: Tüzükte sağlık bakımından yedi buçuk saat ve daha az çalışması gereken işler ayrı ayrı sıralanmaktadır.

Tüzük; işverenlerin bu tüzükte belirtilen işlerin çeşit ve niteliklerini, yapılma zamanlarını, çalıştırdıkları işçilerin sayılarını, çalışma sürelerini, postalar halinde çalışılıyorsa nöbet değişim sürelerini, işin yürütüldüğü yerin bağlı bulunduğu Bölge Çalışma Müdürlüğüne yazılı olarak bildirme zorunluluğu hususlarını hükme bağlamaktadır.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

43. MADEN VE TAŞ OCAKLARI İŞLETMELERİNDE VE TUNEL YAPIMINDA ALINACAK İŞÇİ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ÖNLEMLERİNE İLİŞKİN TÜZÜK

Bakanlar Kurulu Kararı: 13.8.1984, No: 84/ 8428
Dayandığı Kanun: 25.8.1971, No: 1475 Yayımlandığı
R. Gazete: 22.10.1984, No: 18553 Yayımlandığı
Düsturun Tertibi:5, Cildi:24, S:2024

Amaç: 1475 sayılı "İş Kanununun, maden ve taş ocakları ile tünel yapımı işlerinde alınacak işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemleri ile ilgili uygulama esaslarını düzenlemektir.

Madde sayısı: 384 madde ve 1 geçici madde.

Özet: Bu tüzük yukarıda adı geçen işyerlerinde, "İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği" mevzuatında genel olarak belirtilenler dışında alınması gerekli sağlık ve güvenlik önlemlerini açıklamaktadır.

Tehlike ve kazaların işveren tarafından, Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na bildirilmesi zorunlu olup, bu bildirim yerel makamlara yapılması gereken bildirimden hariçtir.

Ocakta çalışacak işçilerin 3 kişiden az olmamak üzere, en az % 5'inin ilkyardım kursundan geçirilmesi gerekli olup, bu kişiler yılda en az bir kez geliştirme kursuna gönderilir. Yeraltında kullanılacak ilkyardım malzemesi, uygun kaplar içerisinde, ilkyardım görevlileri tarafından korunur.

Ocağın merkezi bir yerinde bağımsız bir ilk yardım odası kurulur. Önemli yaralanma, zehirlenme ve hastalık gibi durumlarda, buraya telefonla haber verilir. Sağlık personeli istenip istenmediği ve yaralının ocak dışına taşınıp taşınmadığı bildirilir. İşveren hastanın hastane veya eve nakli için araç bulundurmamak zorunda olup, ayrıca ilkyardım odasını en az ayda bir denetlemelidir.

Tüzüğün "Kurtarma ve İş Güvenliği Teşkilatı" başlığını taşıyan bölümünde ise kaza halinde yapılacak işler, kurtarma istasyonları, kurtarma eğitimi, bu istasyonların yönetim ve denetimi, kurtarıcıların seçilmesi, kurtarıcı eğitimcileri, bu istasyonların donanımı, güvenlik başmühendisliği, mühendisliği ve nezaretçiliği ve kaza istatistiklerine ilişkin hükümler yer almaktadır. Bu istatistikler yukarıda belirtilen Bakanlıklara yıllık olarak bildirilecektir.

Bakanlıkça, tüzüğün yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak, en geç bir yıl içinde, bu işletmelerde "toz" ile mücadeleye ait bir yönetmelik çıkarılması hükmüne bağlanmıştır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

44. RADYASYON GÜVENLİĞİ TUZUGU

Bakanlar Kurulu Kararı: 24.7.1985, No: 85/ 9727
Dayandığı Kanun: 9.7.1982, No: 2690 Yayımlandığı
R. Gazete: 7.9.1985, No: 18861 Yayımlandığı
Düşturun Tertibi:5, Cildi:25, S.: ...

Amaç: "Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Kanununun uygulama esaslarını düzenlemektir.

Madde sayısı: 27 madde ve 1 geçici madde.

Özet: İyonlaştırıcı radyasyon kaynaklarını bulunduran, kullanan, imal, ithal ve ihraç eden, alan, satan, taşıyan ve depolayan, resmi, özel kurum ve kuruluşlar ve gerçek kişilerce uyulması gereken kurallar bu tüzükte gösterilmiştir.

Tüzükte kullanılan terimlerin haricindeki terimler için " Nükleer Tanımlar Yönetmeliği" çıkarılması öngörülmüştür.

Radyasyon güvenliği için " Radyasyon Sağlığı ve Güvenliği" dairesi yetkili olup, bu tüzük kapsamındaki işler için Türkiye Atom Enerjisi

Kurumu'ndan lisans alınmalıdır. Kaza halinde bu kuruma bilgi verilmesi de hükme bağlanmaktadır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

45. GEBE VE EMZİKLİ KADINLARIN ÇALIŞTIRILMA ŞARTLARIYLA EMZİRME ODALARI VE ÇOCUK BAKIM YURTLARINA DAİR TÜZÜK

Bakanlar Kurulu Kararı: 16.3.1987, No: 87/11624

Dayandığı Kanun: 25.8.1971, No: 1475 Yayınlandığı

R. Gazete: 10.4.1987, No: 19427 Yayınlandığı

Düşturun Tertibi:5, Cildi: .... S. ...

Amaç: 1475 sayılı "İş Kanunu"nun gebe ve emzikli kadınların çalıştırılma şartları ile ilgili uygulama esaslarını düzenlemektir.

Madde sayısı: 20 madde.

Özet: Gebe ve emzikli kadınların hangi dönemlerde ne gibi işlerde çalıştırılmalarının yasak olduğu, sakınca olmayan işlerde hangi koşul ve usullerde çalıştırılabilecekleri, emzirme odaları veya çocuk bakım yurtlarının (kreş) nasıl kurulacağı bu tüzükte gösterilmektedir.

Kadın işçiler, doğumdan önce 6, doğumdan sonra 6 hafta olmak üzere 12 hafta içinde çalıştırılmazlar ve bu süre, sağlık durumuna göre hekim tarafından arttırılabilir. Bundan hariç olarak istek halinde doğumdan sonraki dönem için 6 hafta ila 6 ay kadar ücretsiz izin verilebilir.

İşçiler, başvurmaları halinde, gebeliklerinin ilk üç ayında hekime muayene olabirler. Bundan sonraki aylarda, ayda en az bir defa muayene izni verilir.

Emzikli işçilerin "Ağır ve Tehlikeli İşler Tüzüğü" nde belirtilen işlerde çalıştırılabilmeleri için , doğumdan sonraki 6 haftanın bitiminde ve işe başlamadan önce hekime muayene ettirilmeleri gerekir. Bu muayenede sakıncalı bulunanlar 6 ay bu tür işlerde çalıştırılmazlar. Emzikli işçilere emzirme izni verilir, bu süre çalışma süresinden sayılır.

Yaşlan ve medeni halleri ne olursa olsun, 100-150 kadın işçi çalıştırılan işyerlerinde emzirme odası, 150'den çok kadın işçi çalıştırılan işyerlerinde ise çocuk bakım yurdu açılması zorunlu olup, bu yurt işyerine 250 metreden uzaksa işveren araç sağlamak zorundadır.

Oda ve yurtlardan, kadın işçilerin çocuklarıyla erkek işçilerin annesi ölmüş veya velayeti babaya verilmiş çocukları yararlanır. Odalarda 0-2 ve 3-6 yaş çocukları ayrı ayrı bulundurulur. Tüzükte oda ve yurtların nitelikleri de sıralanmaktadır. Ayrıca buraların sorumlu bir hekimi bulunacak ve bulaşıcı

hastalığı olanlar ile portörler iyileşinceye dek yurtlara alınmayacaklardır. Her çocuk için bir gözlem kağıdı olacak ve koruyucu aşı ve serumlar yapılacaktır.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

46. İŞYERLERİNDE İŞİN DURDURULMASINA VEYA İŞYERİNİN KAPATILMASINA DAİR TÜZÜK

Bakanlar Kurulu Kararı: 26.4.1987, No: 87/11798

Dayandığı Kanun: 25.8.1971, No: 1475

Yayımlandığı R Gazete: 14. 6. 1987, No: 19487

Yayımlandığı Düsturun Tertibi: 5, Cildi: ..... S:..

Amaç: 1475 sayılı "İş Kanunu"nun işyerlerinde işin durdurulmasını veya işyerinin kapatılmasını gerekli kılan hususlardaki uygulama esaslarını düzenlemektir.

Madde sayısı: 21 madde ve 1 geçici madde.

Özet: İşyerlerinde işin nasıl durdurulacağı, yeniden çalışmaya nasıl izin verileceği, işyerinin nasıl kapatılacağı ve açılacağı, acil durumlarda işin durdurulmasına veya işyerinin kapatılmasına karar verilmeye kadar alınacak tedbirler, işin durdurulmasına veya işyerinin kapatılmasına karar verecek komisyonda görev yapacak işçi ve işveren temsilcilerinin nitelikleri, seçimi, komisyonun çalışma şekil ve esasları bu tüzükte gösterilmiştir.

İşçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili tüzüklerde öngörülen birinci derecedeki şartlar yerine getirildikten sonra yetkili makamdan izin alınarak kurulan ve işletilmeye başlanan bir işyerinin tesis ve düzeneklerinde, makina ve cihazlarında, çalışma metod ve şekillerinde, işçilerin hayatı için tehlikeli olan bir konu saptanırsa, bu durum giderilmeye kadar, komisyonca, tehlikenin niteliğine göre, işin tamamen veya kısmen durdurulmasına karar verilir; bu karar işverene bildirilir.

Bu komisyon, bölge çalışma müdürü'nün başkanlığında, iki müfettiş, bir işçi ve bir işveren temsilcisinden oluşur. Askeri işyerlerinde, komisyonun nasıl oluşacağı bir yönetmelikle belirlenir.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

47. SEFERBERLİK VE SAVAŞ HALİ TÜZÜĞÜ

Bakanlar Kurulu Kararı: 24.5.1990, No: 90/500

Dayandığı Kanun: 4.11.1983, No: 2941

Yayımlandığı R. Gazete: 16.7.1990, No: 20576
Yayımlandığı Düsturun Tertibi: ..Cildi.. S: ...

Amaç; 2941 sayılı "Seferberlik ve Savaş Hali Kanununun uygulanma esaslarını düzenlemektir.

Madde sayısı: 110 madde ve 2 geçici madde.

Özet: Bu tüzük, seferberlik ve savaş hallerinde devletin bütün güç ve kaynaklarının barış durumundan seferberlik ve savaş durumuna en çabuk ve en etkin biçimde geçmesini sağlayacak hazırlıkların barıştan itibaren yapılması usul ve esaslarını, seferberliğin ilanının duyurulması, görevli teşkilatı, kamu idare, kurum ve kuruluşlarıyla özel kurum ve kuruluşların ve buralarda görevli personelin, yurttaşların yetki, görev ve sorumluluklarıyla bunların kullanılması, yapılması ve uygulanması konularını kapsar.

Bu tüzüğün sağlık personelini ilgilendiren yönü, yukarıdaki hallerde sağlık personeline görev düşmesi durumunda nelerin bilinmesi gerektiğini de açıklamasıdır.

Seferberlik ve savaş hallerinde, kamu kurum ve kuruluşlarından hareket kontrol una alınması gerekenler, Genelkurmay Başkanlığı'nın isteği üzerine, bağlı bulunduğu bakanlık tarafından Türk Silahlı Kuvvetleri'ne tahsis edilir. Harekat kontrolüne alınmayan resmi kurumlar, seferberlik ve savaş planlarını bölgesinde bulunan komutanlıklarla işbirliği yaparak hazırlarlar.

Seferberlik ve savaş hallerinde ihtiyaç duyulacak sivil personel miktarı, tüm kuruluşlar için Milli Savunma Bakanlığı tarafından biraraya getirilip, Çalışma Bakanhğı'na bildirilir. İhtiyaçlar, Çalışma Bakanlığı'nca yapılacak insan gücü planlamasına göre, bu yolla giderilemeyen ihtiyaçlar ise milli müdafaa mükellefiyeti yoluyla karşılanır.

Askerliğini yapmış kamu personeli sağlık görevlileri de sefer görev emirlerine uygun davranmak zorundadırlar. Sefer görev emri kaldırılmamış personel için olabilecek sefer görev emri değişiklikleri de kendilerine bildirilir. Sağlık personelinin de askerlik yoklama işlemlerini her yıl düzenli biçimde yaptırması gereklidir.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

48. SAĞLIK BAKANLIĞI TEFTİŞ KURULU TÜZÜĞÜ

Bakanlar Kurulu Kararı: 18.7.1990, No: 90/671

Dayandığı KHK: 13.12.1983, No: 181

Yayımlandığı R. Gazete: 14.9.1990, No: 20635

Yayımlandığı Düsturun Tertibi: .. Cildi: .... S: ....

Amaç: 181 sayılı "Sağlık Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK"nin uygulanma esaslarını düzenlemektir.

Madde sayısı: 37 madde ve 1 geçici madde.

Özet: Bu tüzük, Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulunun görevlerini, çalışma esaslarını belirlemektedir. Kurul, doğrudan Bakan'a bağlı olup, başka hiçbir yerden emir almaz.

Teftiş Kurulunun görev ve yetkilerinin başında bakanlığa bağlı tüm birimlerin teftiş, inceleme ve soruşturma işleri gelmektedir, incelemenin yapıldığı birimlerde ilgililere kolaylık gösterilmesi gerektiği öngörülmektedir.

Tüzükle ayrıca, müfettişlerin hazırlayacağı raporlar konusunda bir yönetmelik çıkarılacağı hükme bağlanmaktadır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

49. TÜRKİYE KIZILAY DERNEĞİ TUZUGU

Bakanlar Kurulu Kararı: 6.4.1993, No: 93/4397

Dayandığı Kanun: 6.10.1983, No: 2908 Yayımlandığı

R. Gazete: 22.5.1993, No: 21588 Yayımlandığı

Düşturun Tertibi: 5 Cildi: .... S: ....

Amaç: Kızılay'ın kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları ile faaliyet ve gelirlerine ait esas ve usulleri düzenlemektir.

Madde sayısı: 94 madde ve 1 geçici madde.

Özet: Kızılay'ın amaçları, savaşta felakete uğrayanları korumak, barışta yurtiçi ve yurtdışında görülen her türlü afet ve felaketlerde hizmet vermek, sağlık ve sosyal dayanışmayı desteklemek ve Uluslararası Kızılhaç Komitesi, Kızılay-Kızılhaç Dernekleri Federasyonu ve bu Federasyona dahil kuruluşlarla amaç ve işbirliği yapmak şeklinde belirtilmektedir.

Tüzükte, Kızılay'ın görevleri, gelir kaynakları, üyelik ve üyelerin hak ve ödevleri yer almaktadır. Ayrıca Kızılay'ın genel merkez organları ve şubeleri ile bunların çalışma esasları da anlatılmaktadır.

Yürürlük : Yayımlı tarihinde.

Yürütme: Kızılay Genel Merkez Kurulu.

3.4. BAKANLAR KURULU KARARIYLA YÜRÜRLÜĞE KONULAN YÖNETMELİKLER (KRONOLOJİK OLARAK)

1.SANAYİ VE ZIRAATTE KULLANILAN ZEHİRLİ MADDELERİN ECZANELERDE SURETİ HIFIZ VE ALIM SATIMI HAKKINDA TALİMATNAME*

Bakanlar Kurulu Kararı: 28.12.1927, No: 6000
Dayandığı Kanun:...
Yayımlandığı R. Gazete:
Yayımlandığı Düsturun Tertibi: 3, Cildi: 9, S.:23

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, sanayi ve tarımda kullanılan zehirli maddelerin eczanelerde saklanma biçimi ve alım satımı hakkındaki uygulanacak esasları göstermektir.

Madde sayısı: 19 madde.

Özet: Bu yönetmeliğin sonundaki ekte (Cetvel A, Cetvel B ve Cetvel C) belirtilen bütün ecza ve kimyevi madde türlerinin ecza ticarethaneleri ile sanayi ve ziraatta kullanılan kimyasal maddeleri satmaya izin almış olan mağaza ve dükkanlarda saklanma biçimi ve alıcıya ulaştırılması bu yönetmelikte gösterildiği biçimde yapılır. Eczanelerde zehirli maddelerin gerek korunması ve gerekse reçete ile satışı, özel yönetmeliğindeki hükümlere göre yürütülür.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

* Sureti hıfız: Saklanma biçimi.

2.SERİRİ VE GIDAI TAHARRİYAT YAPAN MASLİ TEAMÜLLER ARANILAN UMUMA MAHSUS BAKTERİYOLOJİ VE KİMYA LABORATUVARLARI KANUNUNA MÜTEFERRİ OLARAK TANZİM OLUNAN YÖNETMELİK*

Bakanlar Kurulu Kararı : 30.6.1928, No: 6831
Dayandığı Kanun: 19.3.1927, No: 992 Yayımlandığı
R. Gazete: 31.7.1928, No: 952 Yayımlandığı
Düsturun Tertibi: 3, Cildi: 9, S. : 764

* Klinik ve besinsel araştırma ile serum incelemeleri yapılan genel bakteriyoloji ve kimya laboratuvarları kanununa ilgili olarak düzenlenen yönetmelik.

Amaç: 992 sayılı "Şeriri ve Gıdai Taharriyat ve Tahlilat Yapılan ve Masli Teamüller Aranılan Umuma Mahsus Bakteriyoloji ve Kimya Laboratuvarları Kanunu"nun uygulanma esaslarını düzenlemektir.

Madde sayısı: 20 madde (2 maddesi değişik) ve 1 geçici madde.

Özet: Bu yönetmelikle, izin işlemleri, bir laboratuvarda olması gerekli asgari malzeme ve maddeler ile laboratuvarların iç yapısı ve donanımı, protokol ve rapor defterlerinin kullanılış biçimi, temizliği ve diğer konular ile ilgili hükümler yer almaktadır. Bazı testlerin nasıl yapılacağının da anlatıldığı yönetmeliğin sonunda laboratuvarlarda asgari olarak bulunması gereken alet, malzeme ve ecza, araç-gereç, kimyasal maddelere ait listeler bulunmaktadır.

Bu laboratuvarların denetim yetkisi, Sağlık Bakanlığı'nındır.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: Belirtilmemiştir.

3. 11.6.1936 TARİH VE 3039 SAYILI ÇELTİK EKİMİ KANUNUNUN SURETİ TATBİKINA DAİR TALİMATNAME*

Bakanlar Kurulu Kararı : 14.9.1936, No: 2/5332

Dayandığı Kanun: 11.6.1936, No: 3039

Yayımlandığı R. Gazete: 12.10.1936, No: 3432

Yayımlandığı Düstur: Tertibi: 3, Cildi: 17, S.: 704

Amaç: "Çeltik Ekimi Kanunu"nun sağlıkla ilgili yanı, çeltik ekim alanlarının sıtma gibi hastalıklar açısından risk oluşturmasından dolayı yapılması gereken düzenlemeleri içermektedir.

Özet: Bu yönetmelik, adı geçen kanunun uygulanmasına ilişkin hükümlerden oluşmaktadır.

Madde sayısı: 26 madde.

Yürürlük ve Yürütme: Belirtilmemiştir.

Sureti tatbik: uygulama biçimi

4. YALOVA KAPLICALARI İŞLETME İDARESİNİN HESAP USULLERİ VE ALIM-SATIM MUAMELELERİ TALİMATNAMESİ

Bakanlar Kurulu Kararı: 15.7.1944, No: 3/1205

Dayandığı Kanun: 26.6.1939, No:3653 Yayımlandığı

R. Gazete: 18.10.1944, No: 5834 Yayımlandığı

Düsturun Tertibi:3, Cildi:20, S.: 1327

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, Yalova Kaplıcaları İdaresi'nin hesap usulleri, bilançosu, bütçesi, kesin hesap işlemleri ile ilgili hükümleri açıklamaktır.

Madde sayısı: 52 madde.

Özet: Bütçenin bölümleri arasında aktarma yapmak için Sağlık Bakanlığı'nın izni gereklidir.

Yürürlük ve Yürütme: Belirtilmemiştir.

5. SÜT VE MAMULLERİNİN İSTİHSAL VE SATIŞINA MAHSUS MAHAL VE LEVAZIM İLE SÜT VEREN HAYVANLARIN YAŞADIKLARI VE SAĞILDIKLARI YERLERİN SİHHİ ŞARTLARININ TESBİTİNE DAİR YÖNETMELİK*

Bakanlar Kurulu Kararı: 27.3.1956, No:4/7020

Dayandığı Kanun: 24.4.1930, No:1593

Yayımlandığı R. Gazete: 30.4.1956, No:9297

Yayımlandığı Düsturun Tertib:3, Cildi:37, S. :1240

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, "1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu"nun sülle ilgili hükümlerini açıklamaktır.

Madde sayısı: 93 madde.

Özet: Yönetmelikte, süt ve süt ürünleriyle ilgili yerlerin işletme izinlerinin yerel sağlık, tarım, veteriner teşkilatları ve diğer ilgili teşkilatlarca yapılacak incelemenin sonunda, belediyelerce verilebileceği vurgulanmaktadır. İlgili mevzuat olarak ayrıca "Gıda Maddeleri Tüzüğü" de geçerlidir.

Yönetmelikte konular, sütlerin üretildikleri yerler, süt toplama merkezleri, pastörizasyon müesseseleri, tereyağı, kaymak, yoğurt, peynir imal yerleri, başlıkları altında incelenmiştir.

Yönetmelikte çeşitli hükümler başlığı altında cezai hükümler de yer almaktadır.

Yürürlük: Yayımlı tarihinden sonra 6 ay içinde.

Yürütme: 1. Adliye Vekaleti. 2. Dahiliye Vekaleti. 3. İktisat ve Ticaret Vekaleti. 4. Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti. 5. Ziraat Vekaleti.

* Süt ve süt ürünlerinin üretim ve satışına özgü yerler ve malzemeler ile süt veren hayvanların yaşadıkları ve sağıldıkları yerlerin sıhhi şartlarının tesbitine dair yönetmelik.

6. SAĞLIK HİZMETLERİNİN SOSYALLEŞTİRİLDİĞİ BÖLGELERDE HİZMETİN YÜRÜTÜLMESİ HAKKINDA YÖNETMELİK*

Bakanlar Kurulu Kararı: 17.8.1964, No:6/3470
Dayandığı Kanun: 5.1.1961, No:224 Yayımlandığı
R. Gazete: 9.9.1964, No:11802 Yayımlandığı
Düster: Tertibi: 5, Cildi: 3, S.: 3130

Amaç: 224 sayılı yasa ile halkın sağlığından, birinci derecede "sağlık ocakları" sorumlu olup, bu yönetmelikte genelde yasanın tümü olmak üzere, özelde sağlık ocaklarının işleyiş tarzına ilişkin hükümler yer almaktadır.

Madde sayısı: 8 madde

Özet: Yönetmelikte belirtildiği üzere bir ilin sağlık örgütü, valinin başkanlığında bir bölümdür sağlık müdürlüklerinin teşkilat yapısı, kadrolar, görev, yetki ve sorumluluklar, atanma, nakil, yazışmalar, sicil, çalışma programlarının hazırlanması, mali işler ve sağlık ocaklarında hizmetlerin yürütülmesiyle ilgili hükümler belirtilip, "eğitim ve araştırma bölgeleri" ile ilgili olarak da ilgili kurumlar arasında hazırlanacak bir protokol ve yönetmeliğe göre davranacağı vurgulanmaktadır.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

* 3 Haziran 1994 gün ve 21949 sayılı R. Gazete' de yayımlanan "Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirildiği Bölgelerde Hizmetin Yürütülmesi Hakkında Yönetmeliğin Bir Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" ile yukarıda özetlenen Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirildiği Bölgelerde Hizmetin Yürütülmesi Hakkında Yönetmeliğin 6 inci maddesinin (h) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir: "h. Mali İşler;

(1) Personel kadroları ve ödenekler il ve üçe saymanlık teşkilatına gönderilir.

(2) İl ve ilçelerde tahakkuk memurluğu görevinin kimlere verileceği Maliye ve Sağlık Bakanlıklarınca belirlenir."

7. MEMURLARIN HASTALIK RAPORLARINI VERECEK HEKİM VE SAĞLIK KURULLARI HAKKINDA YÖNETMELİK

Bakanlar Kurulu Kararı: 30.12.1980, No: 8/2175
Dayandığı Kanun: 14.7.1965, No: 657 Yayımlandığı
R. Gazete: 6.2.1981, No: 17243 Yayımlandığı
Düster: Tertibi: 5, Cildi: 20, S.:1613

Amaç: 657 sayılı "Devlet Memurları Kanununa dayanılarak çıkarılan bu yönetmelikte, hastalık raporlarının hangi hallerde, hangi hekimler veya resmi sağlık kurulları tarafından verileceği ve bu raporların süreleri ile ilgili hükümler yer almaktadır.

Madde sayısı: 14madde.

Özet: Yönetmelikte konular; hastalık raporlarını verecek hekim ve resmi sağlık kurulları, hastalık izni süreleri, hastalık izninin sonunda iyileşme hali, hastalık izninin geçirileceği yerler, yıllık izinde hastalanma hali, acil vakalar, aralıklı olarak alınan hastalık raporları, hastalık izinlerinin verilmesi, memurun iyileştiğine dair sağlık raporu, diğer kamu görevlilerinin durumu başlıkları altında incelenmektedir.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

8. BAZI SAĞLIK PERSONELİNE DEVLET HİZMETİ YÜKÜMLÜLÜĞÜ UYGULAMASI ESASLARINA DAİR YÖNETMELİK

Bakanlar Kurulu Kararı: 22.10.1981, No: 8/3767

Dayandığı Kanun: 21.8.1981, No: 2514

Yayımlandığı R. Gazete: 20.11.1981, No: 17520

Yayımlandığı Düstur: Tertibi: 5, Cildi: 21, S.:667

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, "2514 sayılı Bazı Sağlık Personelinin Devlet Hizmeti Yükümlülüğüne Dair Kanun"unun uygulama esaslarını açıklamaktır.

Madde sayısı: 8 madde.

Özet: Atama esasları ve usulleri, Devlet hizmeti yükümlülük süresi içinde izinler, yükümlülük süresi içinde görev yeri değişikliği ve görevden ayrılmalar başlıkları altında konular incelenmektedir.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: 1. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, 2. Adalet Bakanlığı, 3. Milli Savunma Bakanlığı, 4. Maliye Bakanlığı, 5. Milli Eğitim Bakanlığı, 6. Sosyal Güvenlik Bakanlığı.

9. ÖZEL VE RESMİ KOMBİNALARIN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİNİ GÖSTERİR YÖNETMELİK

Bakanlar Kurulu Kararı: 15.10.1982, No: 8/5455

Dayandığı Kanun: 3.4.1930, No: 1580

Yayımlandığı R. Gazete: 12.12.1982, No: 17986
Yayımlandığı Düstur: Tertibi: 5, Cildi: 22, S.: 3028

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, 2678 sayılı Kanun'a göre kurulacak Et Kombinalarının kuruluş ve işleyiş esaslarını düzenlemek olup, yönetmeliğin yasal dayanağı, 1580 sayılı "Belediye Kanunu"dur.

Madde sayısı: 38 madde.

Özet: Bu Yönelmelik Belediye hudutları içinde ve dışında kurulacak kombinaların başvuru ve izin işlemlerini, tesislerde aranılacak asgari teknik, çevre ve genel sağlık şartları ile yapılacak sağlık kontrol ve muayene hizmetlerini kapsar.

Et ve et ürünleriyle ilgili mevzuatı, "Umumi Hıfzısıhha Kanunu", "Belediye Kanunu", "Veteriner Hekimleri Mesleğinin icrasına Dair Kanun"¹, "Hayvan Sağlık Zabıtası Kanunu", "Ziraat Vekaleti Vazife ve Teşkilat Kanunu", "Mezbaha Yapı Tüzüğü", "Gıda Maddeleri Tüzüğü", "Etlerin Teftiş Talimatnamesi", "Gayri Sıhhi Müesseseler Yönetmeliği", "Kesim ve Yüzme İşleri ile Mezbahalarda İstihsal Edilen Derilerin Tuzlanması, Muhafazası, Ambalajlanması ve Şevki Hakkında Yönetmelik" oluşturmaktadır.

Yönetmeliğe göre kombinalar, "Kasaplık hayvanların kesimlerinin yapıldığı yan ürünlerinin değerlendirildiği etlerin muhafaza edildiği, işlendiği, paketlenildiği ve ambalajlandığı; sağlık kontrolü ve muayene hizmetleri ile üretimi yetkili makamlarca onaylanan, günde sekiz saat hesabıyla en az 50 büyük baş ve/veya 200 küçük baş hayvan kesilebilecek işyerleri" olarak tanımlanır (madde: 5).

Yönetmelikte konular, müracaat ve izin işlemleri, açılma izni için gerekli belgeler, genel sağlık ve hizmetin yürütülmesi ile ilgili hükümler, kombinalarda kasaplık hayvanların ve etlerin muayenesi başlıkları altında incelenmiştir.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: 1. İçişleri Bakanlığı, 2. Ticaret Bakanlığı, 3. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, 4. Tarım ve Orman Bakanlığı.

10. YATAKLI TEDAVİ KURUMLARI İŞLETME YÖNETMELİĞİ

Bakanlar Kurulu Kararı: 10.9.1982, No: 8/5319

Dayandığı Kanun:...

Yayımlandığı R. Gazete: 13.1.1983, No: 17927, Mükerrer

Yayımlandığı Düstur: Tertibi: 5, Cildi: 22, S.:2889

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, yataklı tedavi kurumlarında çeşitli hizmetlerin uygulama esaslarını, personelin görev, yetki ve sorumluluklarını, belirlemek ve süratli, kaliteli ve ekonomik bir hastane işletmeciliği sağlamaktır.

Madde sayısı: 197 madde.

Özet: Bu yönetmelik, Sağlık Bakanlığı'na ait yataklı tedavi kurumlarını kapsar. Tüzükte, tıbbi hizmetler başlığı altında poliklinik, servis, acil servis, laboratuvar, ameliyathane, yoğun bakım, eczane hizmetleri ile olağanüstü hallerde yataklı tedavi kurumları hizmetleri açıklanmaktadır.

Bilimsel kurullar başlığı altında Hastane Konseyi, Eğitim Planlama ve Koordinasyon Kurulu, Sağlık Kurulları'ndan bahsedilmektedir. İç enfeksiyonlardan korunma hizmetleri, merkezi tıbbi arşiv, kitaplık, tıbbi fotoğrafhane, sosyal hizmetler de konu edilmektedir.

Yönetim hizmetleri ana başlığı altında hizmet birimlerinin yerleşimi, çalışma düzeni ve saatleri, nöbetler, hasta kabul hizmetleri, yatak sınıfları, ücretli hastaların yatırılma ve ücret ödeme şekilleri, memurların ve sigortalıların muayene ve tedavi ücretleri, yatak kadrolarına göre hasta kabulü, hastalara refakat şekli ve koşulları, serbest uzman tabiplerin resmi hastanelerden faydalanması, hasta yatış ve taburcu işlemleri, adli işler ve otopsi, temizlik, mutfak ve beslenme hizmetleri, hastane ziyaretleri anlatılmaktadır.

Yönetmelikte, satın alma, ayniyat, depo ve ambar hizmetleri ile teknik hizmetleri de açıklanmaktadır. Tıbbi hizmetlerde çalışanların baştabip, baştabip yardımcısı, şef, uzman ve diğer sağlık personelin görev ve yetkileri de yönetmelikte yer almaktadır.

Yönetmeliğin sonunda değişik cetveller (rasyon cetvelleri gibi), formlar (hastalık istatistik formu gibi) ve benzeri standart belgeler yer almaktadır.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı.

11. TURİZM YATIRIM, İŞLETME VE KURULUŞLARININ DENETİMİ HAKKINDA YÖNETMELİK

Bakanlar Kurulu Kararı:11.3.1983 No: 83/6181
Yayımlandığı R. Gazete: 19.4.1983, No: 18023

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı; 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'na tabi belgeli turizm yatırım ve işletmeleri ile 1618 sayılı Kanun'a göre kurulmuş Türkiye Seyahat Acentaları Birliği'nin denetimine ve denetleme elemanlarının niteliklerine, atanmalarına, çalışmalarına ve yetkilerine ait esasların tespitidir.

Madde sayısı: 30 madde.

Özet: Yönetmeliğin sağlığı ilgilendiren yönü, bu tür kuruluşların sağlık bakımından denetimiyle ilgili 18 inci maddesidir. Bu maddeye göre sağlık ve çevre kirliliği ile ilgili denetimler, görevli kamu kurum ve kuruluşlarının tabip ve sağlık elemanlarınca yapılır.İlgili mercilerin yapacakları denetimlerin bir nüshası Turizm Bakanlığı¹ na gönderilir.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

12. NÜFUS PLANLAMASI HİZMETLERİNİ YÜRÜTME YÖNETMELİĞİ

Bakanlar Kurulu Kararı: 21.9.1983, No: 83/7083

Dayandığı Kanun: 24.5.1983, No: 2827 Yayımlandığı

R. Gazete: 6.10.1983, No: 18183 Yayımlandığı

Düster: Tertibi: 5, Cildi: 22, S.:3357

Amaç: Nüfus Planlaması Hakkındaki Kanun'un uygulanma esaslarını düzenlemektir.

Madde sayısı: 21 madde.

Özet: Kişilerin istedikleri sayıda ve istedikleri zaman çocuk sahibi olmalarını sağlamak için nüfus planlaması hizmetleri, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının koordinatörlüğünde ülke düzeyinde yürütülür. Yükümlü kurum ve kuruluşlar; Sağlık Bakanlığı ile Milli Savunma Bakanlığı , Milli Eğitim Bakanlığı , Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Yüksek Öğrenim Kurumları, TRT, Sosyal Güvenlik Kurumları, tüm kamu kurum ve kuruluşları ve ilgili meslek kuruluşları ile özel ve gönüllü kuruluşlardır.

Yönetmelikte konuyla ilgili hükümler; hizmetler, eğitim hizmetleri, nüfus planlaması hizmetlerinin düzenlenmesi, nüfus planlaması uygulama yerleri ve çeşitli hükümler başlıkları altında incelenmektedir.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

13. KAN VE KAN ÜRÜNLERİ YÖNETMELİĞİ

Bakanlar Kurulu Kararı: 3.11.1983, No:83/7314

Dayandığı Kanun: 23.6.1983, No: 2857 Yayımlandığı

R. Gazete: 5.11.1983, No: 18232 Dayandığı

Düsterun Tertibi: 5, Cildi: 22, S.: 3369

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, kan ve kan ürünleriyle ilgili faaliyette bulunan kan merkezleri, kan istasyonları, kan ürünleri üretim laboratuvarlarının açılması, çalışma ve denetimi ile bunların bağlı olduğu kamu kurum ve kuruluşlarının, gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerinin uymakla zorunlu olduğu esaslar; kan teminini, kanın dağıtımını ve kanın israfını önleyici eğitim hizmetleri ve faaliyetlerini düzenlemektir.

Madde sayısı: 51 madde.

Özet: Bu yönetmelik, bu konularda faaliyette bulunan herkesle ilgili olup, 2857 sayılı "Kan ve Kan Ürünleri Kanunu"na dayanılarak çıkarılmıştır.

Yönetmelikte konular, Kan ve Kan Ürünleri Danışma Kurulu, Kan Merkezleri ve Kan İstasyonları, Kan Verilmesinde ve Kan Vericilerde Aranılacak Sağlık Şartları, Tam Kanın Taşınması Gerekli Nitelikler, Kan Ürünleri Üretim Faaliyetleri başlıkları altında incelenmektedir.

Denetim yetkisi, Sağlık Bakanhğı'na aittir.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı.

14. İÇKİLİ YERLERE VERİLECEK İZİNLERDE GÖZÖNÜNDE BULUNDURULACAK ESASLARA DAİR YÖNETMELİK *

Bakanlar Kurulu Kararı: 17.5.1984, No: 84/8100

Dayandığı Kanunlar: 4.7.1934, No: 2559; 3.4.1930, No: 1580;

24.4.1930, No:1593; 8.7.1942, No: 4250; 5.1.1961, No:222

Yayımlandığı R. Gazete: 9.7.1984, No: 18453

Yayımlandığı Düstur: Tertibi: 5, Cildi: 23, S.: 1818

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, içkili yer bölgelerinin tespiti ile bu bölgelerde açılacak alkollü içki satışı yapılan yerlere verilecek izinlerde ve bu yerlerin açılma ve faaliyetlerinde gözönünde bulundurulması ve uyulması gerekli esas ve usullerle yapılması gerekli iş ve işlemleri düzenlemektir.

Madde sayısı: 19 madde.

Özet: Yönetmelikte konular, bölgelerin tespitine ilişkin hükümler, içkili yer işletme izni alma şekli, kadehle içki satılan yerlerin tabi olacakları esaslar.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: İçişleri Bakam.

* 24.11. 1988 gün ve 353 sayılı K.H.K. kapsamına giren işyerleri için 9.3.1988 gün ve 20103 sayılı R. Gazete'de yayımlanan "İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik"e bakınız.

15. TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ SAĞLIK YETENEĞİ YÖNETMELİĞİ

Bakanlar Kurulu Kararı: 8.10.1986, No: 86/11092

Dayandığı Kanunlar: 21.7.1927, No: 1111; 27.7.1967, No:926; 4.1.1961, No: 211; 24.6.1965, No: 635; 18.3.1986, No: 3269; 16.6.1927, No: 1076

Yayımlandığı R. Gazete: 24.11.1986, No: 19291

Yayımlandığı Düstur: Tertibi: 5, Cildi:..., S.: ..

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli askeri ve sivil personel ile askerlik göreviyle yükümlü vatandaşların sağlık yeteneklerini saptamak ve barışta ve savaşta yapılacak sağlık işlemlerini düzenlemektir.

Madde sayısı: 91 madde (10 maddesi değişik) ve 3 geçici madde.

Özet: Bu yönetmelik, 1111 Sayılı "Askerlik Kanunu", 926 Sayılı "Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu", 211 Sayılı "Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu", 1076 Sayılı "Yedek Subay ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu", 635 Sayılı "Uzman Jandarma Kanunu", 3269 Sayılı "Uzman Erbaş Kanunu" gereğince Silahlı Kuvvetler mensubu olan personeli, askeri öğrenci ve askeri öğrenci adaylarını, sivil personelle ilgili kanunlar gereğince Silahlı Kuvvetlerde görevli personeli, askerlik göreviyle yükümlü vatandaşları ve bu yönetmeliği uygulamakla görevli kişi, makam ve kuruluşları kapsar.

Bu yönetmeliğin ekleri, Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli olanların sağlık yeteneklerine göre gruplandırılmaları gösteren Hastalık ve Arızalar Listesi, Muvazzaf subay, yedek subay ve astsubayların sağlık yeteneklerine göre yapılacak sınıflandırmada bırakma, yeniden sınıflandırma, sağlık nedeniyle Silahlı Kuvvetlerden ayırma ve askerlikten çıkarma işlemlerine esas teşkil eden 1 ve 2 numaralı Sınıflandırma Çizelgeleri, Türk Silahlı Kuvvetleri Sağlık Raporu örneği, Sağlık Kurulu Muayene Fişi örneğinden oluşmaktadır.

Yönetmelikte konular, yükümlülerin sağlık muayeneleri, yükümlülerle erlerin sağlık yeteneğine göre sınıflandırılmaları, askeri öğrenci adayları ile askeri öğrencilerde aranacak sağlık yetenekleri, subay ve astsubayların sağlık yeteneklerine göre görecekleri işlemler, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'na ayrılacak yükümlüler ile deniz erlerinin sağlık yetenekleri, Hava Kuvvetleri Komutanlığı'na ayrılacak yükümlülerin sağlık yetenekleri, yedek subay adayları ile öğrencilerin ve yedek subayların sağlık yetenekleri, Türk Silahlı Kuvvetleri'nde görevli sivil personelin sağlık işlemleri başlıkları altında incelenmektedir. Bu yönetmeliğin, sivil hekimler için önemi, sağlık ocağı hekimlerinin askerlik muayenelerinde bir askeri hekim ile birlikte görev almalarından ve bu yönetmeliği uygulamalarından kaynaklanır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: 1. Milli Savunma Bakanlığı, 2. İçişleri Bakanlığı.

16. KAMU KURUM VE KURULUŞLARINCA AÇILACAK ÇOCUK BAKİMEVLERİ HAKKINDA YÖNETMELİK

Bakanlar Kurulu Kararı: 12.10.1987, No: 87/12197

Dayandığı Kanun: 14.7.1965, No: 657

Yayımlandığı R. Gazete: 8.12.1987, No: 19658

Yayımlandığı Düstur: Tertibi: 5 Cildi: 17 S.: ...

Amaç: 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun değişik 1. maddesinin 1. fıkrası kapsamına giren Devlet memurlarının çocukları için açılacak olan bakımevlerinin kuruluş, işleyiş ve denetimine ilişkin esas ve usulleri belirlemek.

Madde sayısı: 23 madde ve 2 geçici madde.

Özet: Bakımevleri, Kanun kapsamına giren memurların 0-6 yaş grubunda olan en az 50 çocuğu için kurumun idari ve mali işlerle ilgili birimine bağlı olarak açılabilir. Yönetmelikte, bakımevi binalarının çevresi ve binalarda bulunması gereken özellikler, bakımevlerinde kimlerin görevlendirileceği ve bu kişilerin görevleri, çocukların bakımevlerine kabul koşulları, kayıt için istenen belgeler, ücret ve ayrılma ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Bakımevlerinde çocuklar, 0-2 yaş ve 3-6 yaş olmak üzere 2 gruba ayrılır, bu gruplara ayrı çalışma programları uygulanır.

Bakımevlerinde kalan çocukların 6 ayda bir sağlık kontrollerinin yapılması, aşılanmaları, bu işlemlerin kayıtlarının tutulması gerekmektedir. Beslenme ile ilgili olarak, çocuklara öğle yemeği ile sabah ve öğleden sonra olmak üzere 2 kahvaltının verilmesi öngörülmektedir.

Yürürlük: Yayımtarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

17. HAŞHAŞIN EKİMİ, KONTROLÜ, TOPLANMASI, DEĞERLENDİRİLMESİ, İMHASI, SATIN ALINMASI, İHRACI VE İTHALİ HAKKINDA YÖNETMELİK

Bakanlar Kurulu Kararı: 18.4.1988, No: 88/12850

Dayandığı Kanun: 3.6.1986, No: 3298 Yayımlandığı

R. Gazete: 4.5.1988, No: 19804 Yayımlandığı

Düstur: Tertibi:...Cildi:... S.: ...

Amaç: 3298 sayılı "Uyuşturucu Maddelerle İlgili Kanun"a dayanılarak çıkarılan bu yönetmeliğin amacı; haşhaşın ekimi, kontrolü,

toplanması, satın alınması, bundan uyuşturucu madde imali, değerlendirilmesi, satılması, ihraç edilmesi, uyuşturucu madde ithali ve ilgili diğer konular düzenlemektir.

Madde sayısı: 29 madde.

Özet: Yönetmelikte konular, ekim ile ilgili işler, kontrol işleri, alım ile ilgili işler, imalat ve pazarlama işleri, çeşitli hükümler başlıkları altında ele alınmıştır.

Yönetmeliğe göre, haşhaş kapsülünden ilaç hammaddesi elde etmek için Toprak Mahsulleri Ofisi gerekli tesisleri kurar. Alkaloid fabrikası ürünlerinin satışı için Sağlık Bakanlığının izni gereklidir.

Yurt içinde üretilmeyen uyuşturucu madde ve müstahzarların ithali, Sağlık Bakanlığının izniyle olur.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Tarım, Orman ve Köyişleri Bakanı.

18. AFETLERE İLİŞKİN ACİL YARDIM TEŞKİLATI VE PLANLAMA ESASLARINA DAİR YÖNETMELİK

Bakanlar Kurulu Kararı: 1.4.1988, No: *m/12111*

Dayandığı Kanun: 15.5.1959, No: 7269

Yayımlandığı R. Gazete: 8.5.1988, No: 19808

Yayımlandığı Düstur: Tertibi: 5, Cildi: 27, S.: ..

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, devletin tüm güç ve kaynaklarını afetten önce planlayarak, afetin meydana gelmesi halinde devlet güçlerinin afet bölgesine en hızlı şekilde ulaşması ile afetzedede vatandaşlara en etkin ilk ve acil yardım yapılmasını sağlamak için acil yardım teşkilatlarının kuruluş ve görevlerini düzenlemektir.

Madde sayısı: 76 madde.

Özet: Bu Yönetmelik, acil yardım hizmetlerini yürütmekle görevli vali ve kaymakamlar, bakanlık ve ilgili kuruluşlar, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile askeri birlikler ve Kızılay'ın afetten önce yapmaları gerekli acil yardım planlarının ve afet sırasında yapacakları acil yardım hizmet ve faaliyetlerinin gerektirdiği görevleri, işbirliğini, koordinasyonu ve karşılıklı yardımlaşma esaslarını kapsar.

Afetin meydana gelmesinden itibaren, alınması gereken her türlü acil tedbirlerin alınmasından ve acil yardımların bir emir beklemeden yapılmasından afetin meydana geldiği yerin mülki amiri sorumludur.

Bu yönetmeliğin ilke ve esasları dahilinde;

- Acil yardım hizmetlerini yürütmek üzere, illerde valilerin başkanlığında "il kurtarma ve yardım komitesi", ilçelerde kaymakamın başkanlığında "ilçe kurtarma ve yardım komitesi" kurulur.

- İl ve ilçe acil yardım planlarının yapılmasından, icrasından ve güncelliğinin korunmasından, birinci derecede vali ve kaymakamlar sorumludur. Bakanlıklar ve merkezi kurum ve kuruluşlar ile askeri birlikler bu planların yapılmasına ve icrasına yardımcı olur. Bakanlık, kurum ve kuruluşların taşra teşkilatları il ve ilçe planları içinde yer alır.

- Bakanlık, kurum ve kuruluşların merkez teşkilatları ile bölgedeki askeri garnizon komutanlıkları takviye ve destek planları yaparlar.

- Acil yardım hizmetlerinin planlanmasında, öncelikle ilçe ve /veya il sınırları içindeki kamu kurum ve kuruluşlarının güç ve kaynaklarının kullanılması esas alınır. İhtiyaçların bu kaynaklardan zamanında ve yeterince karşılanamaması halinde sırasıyla bölgedeki askeri birliklerden, komşu vali ve kaymakamlardan yardım istenir. Bölgedeki özel kuruluşlardan ve gerçek kişilerden ise yükümlülükler yolu ile ihtiyaçlar karşılanır.

Olmuş veya olması muhtemel afet hallerinde, vali ve kaymakamların yetkileri ile, yükümlülükleri bulunan kişi ve kuruluşların da sıralandığı yönetmelikte, acil yardım planlamasının genel esasları da belirtilmekte ve yardım teşkilatları ile görevleri yer almaktadır.

Afetler nedeniyle Bakanlar Kurulu'nca olağanüstü hal ilan edilmesi halinde, valilerce yönetmelikte belirtilen yetki ve yükümlülüklere ilaveten, 2935 sayılı "Olağanüstü Hal Kanunu"nda belirtilen yetki ve yükümlülükler uygulanır.

Yönetmeliğe göre, acil yardım çalışmalarının öncelik sırası şöyledir;

- Haberleşmenin temini,
- Ulaştırmanın sağlanması ve trafiğin düzenlenmesi,
- Kurtarma,
- Tıbbi ilk yardım,
- Hasta ve yaralıların hastaneye nakli,
- Yangın söndürme,
- Emniyet ve asayişin sağlama,
- Yedirme, giydirme, ısıtma ve aydınlatma,
- Geçici barınmayı sağlama,
- Ölülerin defni,
- Enkaz kaldırma ve temizleme,
- Elektrik, su ve kanalizasyon tesislerinin onarımı ve hizmete sokulması,
- Karantina tedbirlerinin alınması.

Afet türüne göre bu sıralamada değişiklik yapılabilir.

Yönetmelikte düzenlenmesi öngörülen afet acil yardım planları yürürlük tarihinden itibaren bir yıl, direktif ve yönergeler ise altı ay içinde düzenlenir. Bunların değişen durum ve şartlara göre güncelliği sağlanır.

Acil yardım hizmet gruplarının içerisinde, "İlkyardım ve Sağlık Hizmetleri Grubu" da var olup yönetmelikte bu konularda hükümlere yer

verilmiştir. Ayrıca sağlık ile ilgili tüm kurum ve kuruluşların gerek idari gerekse teknik konulardaki görevleri de belirtilmiştir.

Yönetmeliğin son kısmında acil yardım plan örnekleri ve değişik örnek formlar da yer almaktadır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme. Bakanlar Kurulu.

19.HAYVAN SAĞLIĞI VE ZABITASI YÖNETMELİĞİ

Bakanlar Kurulu Kararı: 22.2.1989, No: 89/13838

Dayandığı Kanun: 8.5.1986, No: 3285 Yayınlandığı

R. Gazete: 15.3.1989, No: 20109 Yayınlandığı

Düster: Tertibi: ...Cildi: ..., S:....

Amaç: 3285 sayılı "Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu"nun uygulama esaslarını düzenlemektir.

Madde sayısı: 130 madde.

Özet: Bu yönetmelik, hayvanlardan ve hayvan maddelerinden insan ve hayvanlara geçebilen hastalıklardan korunulmasını ve bulaşıcı hayvan hastalıkları ile mücadele esas ve usullerini tespit amacıyla hazırlanmıştır. Yönetmelikte konular, hayvan sağlığını koruma, bulaşıcı hastalıklarla mücadele, ülke içindeki hayvan hareketleri ve hayvan maddeleri şevki, hayvan ve hayvan maddelerinin ithal ve ihracatının düzenlenmesi başlıkları altında incelenmektedir.

Bu yönetmelikte sorumlu bakanlık olarak, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'nın adı geçmektedir.

Yürürlük: Yayın tarihi

Yürütme : Bakanlar Kurulu

20. TURİZM YATIRIM VE İŞLETMELERİ NİTELİKLERİ YÖNETMELİĞİ

Bakanlar Kurulu Kararı: 6.9.1993, No:93/4811

Dayandığı Kanun: 12.3.1982, No:2634

Yayınlandığı R. Gazete: 14.10.1993, No:21728

Yayınlandığı Düster: Tertibi: 5, Cildi:33, S.:

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, turizm yatırım ve işletmelerinin geliştirilmesi, günün şartlarına uygun hale getirilmesi ve belgeli turizm yatırım ve işletmelerinin asgari niteliklerini belirleyerek bu işletmeler arasında standart eşitliğinin sağlanmasıdır.

Madde sayısı: 165 madde.

Özet: Bu yönetmelik, turizm yatırım ve işletmesi belgelerinin verilmesine, bu işletmelerin yönetim, personel ve işletme özellikleri ile uymak zorunda oldukları asgari fiziki şartlara, işletmecilik esaslarına, uygulanacak fiyat tarifelerinin hazırlanmasına ve onaylanmasına ilişkin hükümleri kapsar.

Yönetmeliğin sağlıkla ilgili hükümleri, temizlik ve tesislerin genel sıhhi yapısı (tuvaletler, havalandırma, ısıtma, su tesisatı, aydınlatma, kanalizasyon, çöplerin muhafazası, yiyecek ve içecekleri saklanması vb.) ile ilgilidir.

Turizm işletmeleri arasında sözü geçen sağlık ve termal turizmi tesislerinin sağlık ve tedavi ünitelerinin projeleri Sağlık Bakanlığı'na değerlendirilip onaylanır. Yine havuzlar ve plaj tesislerinde güvenlik ve sağlıkla ilgili bazı nitelikler aranır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Turizm Bakanlığı.

21.TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİNCE YETİŞTİRİLEN SIHHİYE SINIFINA MENSUP ERBAŞ VE ERLERİN BAZI KÜÇÜK SIHHİ İŞLEMLERİ YAPABİLMESİ HAKKINDA YÖNETMELİK

Bakanlar Kurulu Kararı: 1.9.1994, No: 94/6047

Dayandığı Kanun: 11.4.1928, No: 1219 Yayımlandığı

R. Gazete: 11.10.1994, No: 22078 Yayımlandığı

Düster: Tertibi: 5, Cildi: 34, S.: ...

Amaç: Türk Silahlı Kuvvetlerince yetiştirilen sıhhiye sınıfına mensup erbaş ve erlerin bazı küçük sıhhi işlemleri yapabilmelerine ilişkin usul ve esasları düzenlemek.

Madde sayısı: 9 madde.

Özet: Erbaş ve erlerin yapabilecekleri küçük sıhhi işlemler, ciltaltı enjeksiyonlar, aşular, adale içerisi enjeksiyonlar, basit yara pansumanı ile temizliği ve sütür almadır. Bu personelin eğitimi, Sahra Sıhhiye Okulu ve Eğitim Merkez Komutanlığında, belirtilen konularda 6 halta süre ile teorik ve pratik eğitimle sağlanır. Sıhhiye sınıfına mensup erbaş ve erler küçük sıhhi işlemleri, Türk Silahlı Kuvvetlerinde görev yaptıkları süre ve görevle sınırlı olmak üzere yapmaya yetkilidirler.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu,

22. KAMU KURUM VE KURULUŞLARINA AİT SAĞLIK İŞLETMELERİNİN YÖNETİMİ İLE ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK

Bakanlar Kurulu Kararı: 29.11.1994, No: 94/6407
Dayandığı Kanun: 7.5.1987, No: 3359 Yayımlandığı
R. Gazete: 11.1.1995, No: 22168 Yayımlandığı
Düster: Tertibi: 5, Cildi: 34, S.:...

Amaç: 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temci Kanunu kapsamındaki kamu kurum ve kuruluşlarına ait sağlık işletmelerinin yönetimi ve çalışmaları ile ilgili usul ve esasları düzenlemektir.

Madde sayısı: 31 madde ve 2 geçici madde.

Özet: Sağlık kuruluşlarından bakanlıkça teklif edilen ve durumu Sağlık Bakanlığı tarafından uygun görülenler, Bakanlar Kurulu kararı ile "Sağlık İşletmesi" haline dönüştürülür. Sağlık işletmeleri, kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali bakımdan özerk kamu kurumlarıdır. Yönetmelikte, sağlık işletmelerinin faaliyet alanı, görevleri, yönetim organları, yöneticileri, yöneticilerin görevleri ve nitelikleri, mali konular ve bu işletmelerin denetimi ile ilgili hükümler bulunmaktadır. İşletmenin ita amiri baştabip, bakan tarafından seçilip atanır.

İşletmenin gelirleri sağlık hizmetleri karşılığında elde edilen gelirler, bağış ve yardımlar, gerek görüldüğünde yapılacak Devlet desteği, personel ve yatırım ödeneği olup, giderleri ise personel ücretleri, kurum dışında satın alınacak sözleşmeli personel ve hizmet ücreti, sağlık kuruluşunun tevsii, cihaz alımı, cihazların bakım ve onarımı, personel eğitimi ve sağlık kuruluşunun işletilmesi ile ilgili harcamalardır. Sağlık işletmelerinin karlarının en fazla % 20'si, Sağlık Hizmetlerini Destekleme ve Geliştirme Fonuna, geri kalan kısmı işletme sermayesine eklenir. Sağlık işletmeleri tarafından verilen hizmetlerin ücret ve bedeli yönetim kurulu kararı ile belirlenir ve Sağlık Bakanlığınca onaylanarak uygulanır.

Sağlık işletmelerinde görevli olan ve mesleklerini serbest icra etmeyen tabipler, yönetim kurulunun uygun görmesi halinde, mesai saatleri dışında, kuruluştaki özel teşhis ve tedavi yapabilirler.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: Bakanlar Kurulu.

3. 5. DİĞER YÖNETMELİKLER (KRONOLOJİK OLARAK)*

1. ÖLÜLERİN BİR YERDEN DİĞER BİR YERE NAKLİNE DAİR TALİMATNAME

Yayım Tarihi: 3.12.1930

Özet: Yönetmeliğe göre, mezardan çıkarılarak taşınmak istenen ölüler için öncelikle gömme izni görülecek ve UHK'nun 229 uncu maddesi göz önünde bulundurulacaktır. Taşınacak ölü, kesinlikle belediye tabibi, belediye tabibi bulunmayan yerlerde sağlık ocağı tabibi, bunlar da yoksa sağlık memurları önünde

tabutlanacaktır. Kefen bezinin %5 saf asit fenik ile iyice ıslatılmış olması ve tabutun da çinkodan ya da kurşundan yapılmış olması gereklidir. Sonunda tabut lehimlenmeli ve daha sonra tahta tabuta konmalıdır. Sandığın dış yüzü belediye ya da sağlık ocağı tabibinin mührü ile mühürlenecektir.

2. KAZA SAĞLIK İDARELERİ VE SAĞLIK MERKEZLERİ TALİMATNAMESİ

Yayım Tarihi: 17.8.1959

Amaç: Kaza sağlık idareleri ve sağlık merkezlerinin hizmetlerini ve bu hizmetlerin yürütülmesine dair usul ve esasları düzenlemektir.

Madde sayısı: 45 madde (1 maddesi değişik).

Özet: Talimatnamede kaza sağlık idarelerinin ve sağlık merkezlerinin görevleri, çalışma şekli, çalışanların görev ve yetkileri, motorlu taşıtlar, tıbbi ve sıhhi malzeme temini ve sarfı; koruyucu hekimlik ve sosyal yardım hizmetleri başlığı altında bulaşıcı hastalıklarla mücadele, verem mücadelesi, sıtma mücadelesi, trahomla mücadele, frengi mücadelesi, sanitasyon, ana çocuk sağlığı hizmetleri, sosyal yardım hizmetleri ve halk sağlığı eğitimi hizmetleri ile tedavi edici hekimlik hizmetleri başlıkları altında sağlık merkezlerine hasta kabulü, poliklinik, hasta yatırma ve iaae, muayene ve tedavi hizmetleri konulan yer almaktadır. Ayrıca, koruyucu hekimlik amacıyla yapılacak muayene ve tedavilerden, tatbik edilecek ve verilecek ilaçlardan para alınmayacağı belirtilmektedir.

Yürürlük: Yayım tarihi.

* Bu bölümde yer alan yönetmeliklerden 1, 6, 7, 28 nolu olanlar Eren'in "Köy, İlçe ve İllerde Sağlık Yönetimi ve Mevzuatı" eserinden ; 17, 18, 24, 25, 26, 27, 31, 35, 36, 39, 40, 41, 45, nolu olanlar, Köroğlu'nun "Sağlık Mevzuatı"eserinden; diğerleri Özcan'ın özel arşivinden alınmıştır.

3. KAZA SAĞLIK İDARELERİ VE SAĞLIK MERKEZLERİ MOTORLU TAŞIT TALİMATNAMESİ

Yayımlandığı R. Gazete: 5.4.1960, No: 10472

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, ilçelerdeki sağlık merkezlerinin motorlu taşıtları ile ilgili düzenlemeleri yapmaktır.

Madde sayısı: 45 madde.

Özet: Yönetmeliğe göre, motorlu taşıtlar baştabibin emri altında bulundurulur. Koruyucu Sağlık hizmetlerinde veya acil vakalarda hükümet tabipliğince (şimdiki sağlık ocağı tabipliğince) talep edilen motorlu vasıta sağlık ocağı tabipliği emrine tahsil edilebilir. Yönetmelikte motorlu taşıtların hangi işlerde kullanılacağı, bakımı hakkında hükümler vardır. Bu yönetmeliğin özelliği, beşinci maddesinde ehliyeti olan tabiplerin de zorunlu hallerde vasıta kullanabileceğine izin vermesidir.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı.

4. 7478 SAYILI KANUN GEREĞİNCE VİLAYETLERE BIRAKILAN KÖY İÇME SUYU İŞLERİNİN YÜRÜTÜLMESİNE DAİR YÖNETMELİK

Yayımlandığı R. Gazete: 12.1.1963, No: 9631 **Amaç:** Bu yönetmeliğin amacı, nüfusu 3000 ve daha az olan köylerin içme suyu işlerinin Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürlüğü'nce il yönetimlerine bırakılması ve bu amaçla DSİ tarafından tahsisat ayrılması ile ilgili işlemleri açıklamaktır.

Madde sayısı: 17 madde.

Özet: Yönetmeliğe göre adı geçen tahsisat, makbuz karşılığında İl Özel İdaresi'ne devrolunur. İl Özel idareleri, köyler arasında bu ödeneği dağıtmakla ve yapılan harcamaların dökümünü DSİ'ye bildirmekle yükümlüdür. İl Özel İdareleri, biten tesisi Belediyelik yerlerde belediyelere, belediyelik olmayan yerlerde ise köy ihtiyar heyetine devrederler. Bu durumda tesislerin bakım, onarım ve işletmesinden devralan merciler sorumlu olur.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Bayındırlık Bakanlığı.

5. ÇEVRE SAĞLIĞI MEMURLARI YÖNETMELİĞİ

Yayım Tarihi: 14.8.1965

Amaç: 3017 sayılı "Sihhat ve İctimai Muavenet Vekaleti Teşkilat ve Memurin Kanunu "nun uygulama esaslarını göstermektir.

Madde sayısı: 4 madde.

Özet: Yönetmelikte çevre sağlığı memurlarının görev alacakları yerler ve görevleri sıralanmaktadır. Buna göre çevre sağlığı memurları, su, besin ve hava hijyeni ile ilgili işler, işyeri ve meskenlerin sağlık yönünden denetimi işleri, kemiriciler ve vektör kontrolü işleri, mezarlıklar kontrolü ve ölü taşınması ile ilgili işler, bulaşıcı hastalıklarla ilgili işler, eğitim işleri, arşiv işlerini yaparlar.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı.

6. RADYOLOJİ VE TEDAVİ LABORATUVARI TEKNİSYENİ SAĞLIK MEMURLARININ GÖREV VE YETKİLERİNE İLİŞKİN YÖNETMELİK

Yayın Tarihi: 27.6.1967

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, Sağlık Bakanlığı ve denkliği kabul edilen özel ve resmi müesseselerden, Radyoloji ve Tedavi Laboratuvarı Teknisyeni Sağlık Memuru unvanıyla mezun olanların görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemektir.

Madde sayısı: 4 madde.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı.

7. LABORATUVAR TEKNİSYENİ SAĞLIK MEMURLARININ GÖREV VE YETKİLERİNE İLİŞKİN YÖNETMELİK

Yayın Tarihi: 27.6.1967

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, ilgili bölümlerden mezun olan laboratuvar teknisyeni sağlık memurlarının çalışacakları yerler, görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemektir.

Madde sayısı: 4madde.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı.

8. SAĞLIK EĞİTİMCİSİ VE SAĞLIK EĞİTİMİ TEKNİSYENLERİNİN GÖREV, YETKİ VE SORUMLULUKLARINI GÖSTERİR YÖNETMELİK

Yayım Tarihi: 27.6.1967 (?)

Amaç: Sağlık eğitimcisi ve sağlık eğitimi teknisyenlerinin toplumun sağlık sorunlarının çözülmesine kısa sürede ve en ekonomik bir şekilde yardımcı olmak için, sağlık eğitimi plan ve programları düzenleyip eğitici nitelikteki personel ve her türlü eğitim yöntem, teknik, araç ve gereçlerinden yararlanarak halka gereklerine uygun ve pratik halk sağlığı bilgileri verme görevleri ile ilgili hükümleri ortaya koymaktır.

Madde sayısı: 25 madde.

Özet: Yönetmelikte sağlık eğitimcilerinin Bakanlık merkez örgütü ile illerde sağlık müdürlüklerindeki sağlık eğitimi şubelerinde görevlendirileceği belirtilmektedir.

Sağlık eğitimcisinin görevleri, yardımcı sağlık personeli eğitimi, yerel önderlerin eğitimi, halkın sağlık yönünden eğitimidir.

Sağlık eğitimi teknisyenleri de sağlık eğitimcileri ile aynı yerlerde çalışırlar ve sağlık eğitimi şube şefinin vereceği işleri yaparlar.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı.

9. SAĞLIK İSTATİSTİKÇİSİ, SAĞLIK İSTATİSTİK TEKNİSYENİ, İSTATİSTİK MEMURLARININ GÖREV, YETKİ VE SORUMLULUKLARINI GÖSTERİR YÖNETMELİK

Yayım Tarihi: 27.6.1967

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, Bakanlık merkez örgütü ile il sağlık müdürlüklerinde çalışan sağlık istatistikçisi, sağlık istatistik teknisyeni ve istatistik memurlarının görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemektir.

Madde sayısı: 21 madde.

Özet: Yönetmeliğe göre sağlık istatistikçisi, istatistik eğitimi görmüş, yüksek okullar ve sağlık eğitim enstitüsü mezunları ile sağlık idaresi yüksek okulu mezunlarından sağlık hizmetlerinde görevlendirilen kişilerdir.

Sağlık istatistik teknisyenleri, en az 40 gün süreli kursu bitiren sağlık koleji mezunlarıdır. İstatistik memuru, en az ortaokul ya da dengi okul mezunu olup, Bakanlıkça açılmış kursa katılarak sağlık istatistik hizmetlerinde görevlendirilen kişilerdir.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı. ^

10. SAĞLIK HİZMETLERİNİN SOSYALLEŞTİRİLDİĞİ BÖLGELERDE SAĞLIK OCAKLARI İAŞE YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 7.8.1968, No: 12970

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, bölge hastanelerine sevk edilmek üzere sağlık ocaklarında yatması zorunlu hastaların iaşelerinin nasıl olacağına ilişkin esasları belirlemektir.

Madde sayısı: 12 madde.

Sağlık ocaklarında, yemek pişirme araç ve personeli olmadığından iaşe bedeli sağlık ocağının bağlı olduğu ilçe devlet hastaneleri veya sağlık merkezlerinin bütçesinin "sağlık ocakları giderleri" bölümünden karşılanacaktır. Bu bedelle yiyecek maddeleri günde üç öğün olmak üzere mahallinden hazır olarak satın alınıp hastalara verilecektir. Yönetmelikte bu hususla ilgili işlemler anlatılmaktadır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: 1. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı. 2. Maliye Bakanlığı.

11. RADYASYON SAĞLIĞI YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 6.12.1968, No: 13070

Amaç: 25.4.1967 tarih ve 12582 sayılı "Radyasyon Sağlığı Tüzüğü"ne dayanılarak Başbakanlık Atom Enerjisi Komisyonu Sekreterliğince hazırlanan bu yönetmeliğin amacı, spesifik aktivitesi 0.002 mikroküri/gram'ın üstündeki bütün radyoaktif maddeler ve "Radyasyon Sağlığı Tüzüğü"nin 2 inci maddesinde belirtilen radyasyon oluşturan her türlü cihazlarla ilgili hükümleri açıklamaktır.

Madde sayısı: 95 madde.

Özet: Yönetmelikte konular; Genel Hükümler (1-10 uncu maddeler), Ruhsat Verme ve Kayıl Muamaleleri (11-37 inci maddeler), Radyasyondan Korunma Standartları (38-62 inci maddeler), Endüstriyel Radyografi Operasyonları İçin Radyasyon Güvenliği Kuralları (63-78 inci maddeler), X Işınlarının Teşhis ve Tedavide Kullanılması (79-90 inci maddeler), Kapalı Radyoaktif Kaynakların Tıpta Kullanılması (91-93 üncü maddeler) bölümleri halinde ele alınmıştır.

Yönetmeliğin son iki maddesi (94 ve 95 inci) yürürlük ve yürütme ile ilgilidir.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Başbakan.

12. SOSYALLEŞTİRİLMİŞ SAĞLIK HİZMETLERİNİN SAĞLIK KURULLARI YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 15.3.1969, No: 13149

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, sağlık hizmetlerinin yürütülmesinde halkla işbirliğini sağlamak için Bakanlık teşkilatının değişik kademelerinde kurulacak olan "sağlık kurullarının" işleyiş biçimini açıklamaktır.

Madde sayısı: 7 madde.

Özet: Buna göre, sağlık ocaklarında Sağlık Ocağı Sağlık Kurulu, sağlık merkezlerinde Sağlık Merkezi Sağlık Kurulu, illerde ise İl Sağlık Kurulu kurulur.

Sağlık kurullarının görevleri; halkın istekleri, hizmeti engelleyen sebepler ve giderilme yollarını tespit, çevre sağlığı hizmetleri, sosyal hizmet faaliyetleri, toplum sağlığı hizmetleri ve eğilim hizmeti endir.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı.

13. LAĞIM MECRASI İNŞAASI MÜMKÜN OLMAYAN YERLERDE YAPILACAK ÇUKURLARA AİT YÖNETMELİK

Yayımlandığı R.Gazete: 19.3.1971, No: 13783 **Amaç:**

Bu yönetmeliğin amacı, kanalizasyon şebekesi olmayan yerlerde, su, toprak ve yiyecek maddelerinin pis sularla kirlenmesini önlemek amacıyla açılacak çukurlarla ilgili esasları belirlemektir.

Madde sayısı: 94 madde ve 1 geçici madde.

Özet: Yönetmelikte yerel şartlara göre seçilecek sistemlerin çeşitleri başlığı altında, hela çukurları, yeraltına sızdırma, akarsulara verme, yeraltına daldırma (sızdırma kuyuları) anlatılmakta olup, bunların nasıl yapılacağı, projelendirileceği örnek şekillerle gösterilmektedir. Ayrıca dezenfeksiyon usulleri, işletme ve bakıma ait hususlar da açıklanmaktadır.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı.

14. BULAŞICI VE SALGIN HASTALIKLAR ÇIKTIĞINDA ALINACAK TEDBİRLERE UYULMAMASI HALİNDE UYGULANACAK CEZA YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 13.6.1973, No: 14563 **Amaç:** 1593 sayılı "Umumi Hıfzısıhha Kanunu"nun Ek 2 inci maddesine dayanılarak çıkarılan bu yönetmeliğin amacı, UHK'nun 69 uncu maddesi gereğince alınmış olan önlemlere aykırı hareket edenler ve zorunluluklara uymayanlara, bu kanunda ayrıca bir ceza hükmü gösterilmediği hallerde veya kanunda gösterilen cezanın uygulaması devam ederken toplum sağlığına zarar verecek fiillerin derhal ortadan kaldırılmasında

zorunluluk olan hallerde verilecek para cezalarının uygulanışı ile ilgili hükümleri ortaya koymaktır.

Madde sayısı:8 madde.

Özet: Yönetmeliğe göre ceza verme yetkisi, Bakanlıkça bu konuda görevlendirilen tabipler, sağlık müdürlüğü veya yardımcılığı yapan tabipler, hükümet tabipleri ve ocak tabipleri, belediye sağlık işleri müdürleri ve belediye başhekimleri, belediye tabipleri ve özel idare tabipleri, çevre sağlığı şube başkanları ve teknisyenleri veya bu görevi yapan sağlık memurlarına tanınmıştır.

Yönetmelikte, ceza ihbarnamesinin düzenlenmesi, muhasip mutemedi tayini ve görevleri ile ilgili hükümler de yer almaktadır.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: 1. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı, 2. Maliye Bakanı.

15. TABABET UZMANLIK YÖNETMELİĞİ !

Yayımlandığı R.Gazete: 22.5.1974, No: 14893

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, herhangi bir tıp dalında uzman olacakların aynı kural ve koşullarda yetişmelerini sağlamak üzere "Tababet Uzmanlık Kurulu"nun kuruluş ve çalışma şeklini, asistan yetiştirmeye yetkili kılınacak sağlık kurum ve birimlerinin niteliklerini, asistan yetiştirmeye yetkili kılınacak uzmanların niteliklerini, asistan eğitiminin esaslarını ve uzmanlık sınavıyla ilgili hususları düzenlemektir.

Madde sayısı: 64 madde ve 6 geçici madde.

Özet: Bu yönetmelik, tıp fakülteleri, dış hekimliği fakülteleri ve yüksek okullarıyla, Gülhane Askeri Tıp Akademisi dışında uzman yetiştirmeye yetkili diğer sağlık kurumlarını, asistan yetiştirecek uzmanları ve bu kurumlarda yetiştirilecek asistanları kapsamakta olup, yönetmelik 11 bölümden oluşmaktadır.

Yönetmeliğin birinci bölümüne, "Tababet Uzmanlık Kurulu"nun oluşumu, görevleri ve çalışma şekli açıklanmaktadır.

Yönetmeliğin ikinci bölümü, kurumların nitelikleri, üçüncü bölümü birimlerin nitelikleri, dördüncü bölümü eğitim personeli, programları, yedinci bölümü uzmanlık sınavları, dokuzuncu bölümü inceleme ve değerlendirme hakkındadır. Yönetmelikte 8 inci bölüm yoktur. 10 uncu bölüm geçici hükümleri, 11 inci bölüm ise son hükümleri içermektedir.

Yönetmeliğin elcinde, birimlerde bulunacak asistan sayısı listesi, çeşitli birimlerin uzmanlık sınav jürileri oluşum listesi, asistan yetiştirmeye yetkili olacak uzmanların bilimsel çalışma ve yayınlarının incelenmesi, tez değerlendirme formu bulunmaktadır. **Yürürlük:** Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı.

16. KAYNAK SULARI YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 17.6.1974, No: 14918

Amaç: Gıda Maddeleri Tüzüğüne dayanılarak çıkarılan bu yönetmeliğin amacı, kaynak sulan ile ilgili düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 60 madde ve bir geçici madde.

Özet: Yönetmelikte;

- Konu ile ilgili tanımlar: 4 ve 5 inci maddeler,
- İlk başvurma ve yapılacak işlemler:6-10 uncu maddeler,
- Tesislere ait hükümler: 11-29 uncu maddeler,
- Kaynak suyu kaplarına ait hükümler: 30-38 inci maddeler,
- Satıcılar için hükümler:39-44 uncu maddeler,
- Çeşitli hükümler:45-55 inci maddeler,
- Ceza hükümleri ve idari tedbirler:56-60 inci maddelerde ele

alınmaktadır.

Yürürlük: Belirtilmemiştir.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı.

17. KANSER SAVAŞ KONSEYİ KURULUŞ VE GÖREVLERİ HAKKINDA YÖNETMELİK

Yayımlandığı R. Gazete: 15.7.1975, No: 15296

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, kanser savaşının bilim ve tekniğin gelişim, bulgu ve görüşlerinden yararlanılarak hedefine ulaşmasına yardımcı olmak için kurulan Kanser Savaş Konseyi'nin kuruluş, görev ve çalışmalarını belirlemektir.

Madde sayısı: 12 madde.

Özet: Konsey'in merkezi Ankara'da Sağlık Bakanlığı'nda olup, sekretarya işleri Kanser Savaş Müdürlüğüne (Kanser Savaş Daire Başkanlığı) yürütülür.

Konseyin görevleri, kanser savaşıyla ilgili politikalar, projeler geliştirmek, kanserle ilgili istatistiksel çalışmalar yapmak, Sağlık Bakanlığı ve diğer ilgili örgütlerle işbirliği yapmak ve öneriler getirmektir.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı.

18. SAĞLIK MÜŞAVİRLERİ VE ATAŞELERİ YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 19.3.1976, No: 15533

Amaç: Dışişleri Bakanlığı kadrolarına nakil suretiyle, yurt dışındaki diplomatik temsilcilik ve konsolosluk heyetleri nezdinde sağlık müşaviri veya ataşesi olarak atanacakların görevleri, nitelikleri, atanma ve çalışmaları bu yönetmelik hükümlerine bağlıdır.

Madde sayısı: 11 madde.

Özet: Sağlık müşavir ve ataşelerinin başlıca görevleri; diplomatik temsilciliklerin ya da konsolosluk heyetlerinin sağlıkla ilgili konularda danışmanlığını yapmak, çalışmaları hakkında Sağlık Bakanlığı'na bilgi vermek, buldukları ülkelerde, sağlık alanında kaydedilen gelişmeleri izlemek ve raporla bildirmek, ulusal ve uluslararası sağlık kuruluşları ile ilgili olarak kendilerine verilecek görevleri yerine getirmek, sağlık üzerine kötü etki yaptığı anlaşılan ilaçların veya kimyasal maddelerin kullanılmasını kısıtlayan ya da yasaklayan kararları hemen bildirmek, buldukları ülkedeki T.C. uyrukluların sağlık sorunlarıyla ilgilenmek ve çözümünde yardımcı olmak, yurtdışına gönderilen Sağlık Bakanlığı personelinin çalışmaları ile ilgilenmektir.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: 1. Dışişleri Bakanı. 2. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı.

19. HUDUT SAĞLIK İDARELERİ YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 7.5.1979, No: 16630 **Amaç:** Bu yönetmeliğin amacı, Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü'nün kara sınırlarındaki sağlık örgütü olan Hudut Sağlık İdareleri'nin görevlerini açıklamaktır. **Madde sayısı:** 45 madde.

Özet: Hudut Sağlık İdareleri'nin görevi, kara sınırlarından bulaşıcı ve salgın hastalıkların ülkeye girmesini ve ülkedeki bu tür hastalıkların da dışarıya çıkmasını önlemek olup, bu idarelerde sağlık memurları ve koruyucular görev yapar. Hudut Sağlık İdaresi'nin bulunmadığı sınır kapılarındaki sağlık görevleri, o ilin sağlık müdürlüğünün önerisi ve valinin onayı ile geçici olarak atanmış görevlilerce yürütülür.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı.

20. SAĞLIK MESLEK LİSELERİ YÖNETMELİĞİ*

Yayımlandığı R. Gazete: 13.11.1979, No: 16808

Amaç: 3017, 1593, 2162 ve 1739 sayılı kanunlara dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı, Sağlık Bakanlığı'na bağlı sağlık meslek liselerinin amaç, kuruluş, eğitim ve öğretim işleri ile bu kurumlardaki görevlilerin görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esasları belirlemektir.

Madde sayısı: 174madde ve3 geçici madde.

Özet: Sağlık meslek liseleri, dört yıllık okullar olup; 8.1.1983 gün ve 17922 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan değişik haliyle hemşirelik, ebelik, toplum sağlığı hemşireliği, sağlık memurluğu, laboratuvar, radyoloji, çevre sağlığı, ortopedik cihaz ve protez bölümlerine sahiptir.

Yönetmelikte konular, Genel Hükümler (1-8 inci maddeler), Yönetim (personelin görev, yetki ve sorumlulukları, 9-72 inci maddeler), Kurullar, Eğitici Çalışmalar (73-86 inci maddeler), Kayıt- Kabul (87- 100 üncü maddeler), Nakiller ve Öğretim Belgeleri (101-111 inci maddeler), Öğrenciler, öğrencilere verilen işler, öğrenci izinleri iş ve tatil günleri (111-121 inci maddeler), Arşiv işleri (122- 130 uncu maddeler), pansiyon işleri, diğer hükümler (130-174 üncü maddeler) bölümleri halinde açıklanmaktadır.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı.

* 14.11.1987 tarih ve 19634 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan değişiklikle Bakanlığa, ihtiyaç duyulan branşlarda lise veya dengi okul mezunlarına sağlık meslek liselerinde "tamamlama programları" uygulayarak meslek eğitimi yaptırma yetkisi verilmiştir.

21. GIDA MADDELERİ İLE TEMASTA BULUNAN VEYA BULUNMAK ÜZERE İMAL EDİLEN PLASTİKLER HAKKINDA YÖNETMELİK

Yayımlandığı R. Gazete: 12.6.1980, No: 17015

Amaç: "Gıda Maddeleri Tüzüğü" nün 681 inci maddesine dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı, gıda ambalajlan imalinde kullanılacak plastik maddelerin içerecekleri ana ve katkı maddeleri ile, boya maddelerinin belirtilmesidir.

Madde sayısı: 10 madde.

Özet: Yönetmelikte, yiyecek maddeleri ile temasta kullanılan değişik plastik maddelerin isimleri listeler halinde verilmiştir.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

**22. SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM BAKANLIĞINA BAĞLI
YATAKLI TEDAVİ KURUMLARINDA AYAKTA TEDAVİ
EDİLEN FAKİR HASTALARA İLAÇ VE SIHHİ MALZEME
VERİLMESİ HAKKINDA YÖNETMELİK**

Yayımlandığı R. Gazete:29.12.1980, No: 17205

Amaç: Bu yönetmelik, ödeme gücü olmayan vatandaşlar ile 2022 sayılı Kanundan yararlanan vatandaşların ayaktan tedavileri halinde kendilerine yapılacak sağlık malzemesi ve ilaçlar yardımları hakkında uygulanacak hükümleri açıklamaktadır.

Madde sayısı: 8 madde.

Özet: Yönetmelik, yardım ödeneğinin bakanlık tarafından il ve ilçeler emrine gönderileceğinden bahsedilmektedir.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: 1. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı, 2. Maliye Bakanı.

**23. UÇAKLARDA UYGULANACAK SAĞLIK İŞLEMLERİNE
AİT YÖNETMELİK**

Yayımlandığı R. Gazete: 29.5.1981, No: 17354

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, yurtiçinden yurtdışına ve yurtdışından yurtiçine hava taşıt araçlarıyla bulaşıcı ve salgın hastalıkların girişini önleyecek tedbirleri açıklamaktır. **Madde sayısı:** 88 madde. **Özet:**

Yönetmelik, Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü'nün Türk hava limanlarındaki sağlık örgütü olan "hava istasyonu sağlık denetleme merkezleri" tarafından uygulanır.

Yönetmelikte,

-Tanımlar ve Yönetmelik Hükümleri: 1-12 inci maddeler,

- Sağlık Önlem ve İşlemleri: 13-63 üncü maddeler,

- Tüzüğe Bağlı (Uluslararası Sağlık Tüzüğü) Hastalıklardan Her Birine Karşı Uygulanacak Sağlık Önlemleri: 64-85 inci maddeler bölümleri bulunmaktadır.

Yönetmeliğin son üç maddesi yürürlük hükümleridir.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı.

**24. SAĞLIK HİZMETLERİNİN SOSYALLEŞTİRİLDİĞİ İL VE
BÖLGELERDE SAĞLIK OCAĞI VE SAĞLIK EVİ
LOJMANLARININ TAHSİS, YÖNETİM VE KİRA
YÖNETMELİĞİ**

Yayımlandığı R. Gazete: 29.5.1982, No: 17708

Amaç: 224 sayılı "Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesine Dair Kanun"a dayanılarak çıkarılan bu yönetmeliğin amacı, sağlık hizmetlerinin sosyalleştirildiği ve nüfusu 5000'den az olan yerleşim yerleri içindeki sağlık ocağı ve sağlık evi lojmanlarının tahsis, yönetim ve kira işleri ile ilgili düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 18 madde.

Özet: Yönetmeliğe göre lojman hakkı, sağlık ocaklarında tabip, sağlık memuru, hemşire ve ebeler, sağlık evlerinde ise ebeler için söz konusu olup, eğer bu personelden eksik varsa diğer personele de tahsis yapılabilir. Ancak hak sahibi personel göreve başladığında ve talebi olursa, daha önce lojmana yerleşmiş ama yönetmeliğe göre lojman hakkı olmayan personel, lojmanı derhal boşaltmak zorundadır. Lojman talebinde bulunan personelin o yerde kendisine, eşine veya bakmakla yükümlü olduğu kişilere ait konutu varsa o personele lojman tahsis edilemez. Lojman tahsisi, lojman tahsis komisyonu tarafından, yönetmelikte belirtilen esaslar dahilinde yapılır. Yönetmeliğe göre lojmanlarda belli bir ücret karşılığı oturulur.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: 1. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı, 2. Maliye Bakanı.

25. İNSAN CESEDİ ÜZERİNDE BİLİMSEL ARAŞTIRMA YAPILMASINA İLİŞKİN YÖNETMELİK**Yayımlandığı R. Gazete: 17.6.1982, No: 17727**

Amaç: "Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Aşılması ve Nakli Hakkında Kanun"a dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı; sağlığında vücudunu ölümünden sonra inceleme ve araştırma faaliyetlerinde faydalanılmak üzere kullanılmasına izin verenlerle, kimsenin sahip çıkmadığı ve adli kovuşturma ile ilgisi bulunmayan cesetlerin, yükseköğrenim kurumlarına (tıp ve diş hekimliği fakülteleri) gönderilmesi, muhafazası, defin ruhsatı da dahil tabi olacakları işlemleri belirlemektir.

Madde sayısı: 9 madde ve 1 geçici madde.

Özet: Yönelmeliğe göre birden fazla yükseköğretim kurumu bulunan ve gerek görülen diğer illerde Sağlık Bakanlığının izni ile yükseköğrenim kurumlarınca "cesetleri ilaçlama ve muhafaza etme istasyonları" kurulur. İstasyonlar kuruluncaya kadar tıp fakülteleri anatomi birimleri bu görevi yürütür.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: 1. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, 2. İçişleri Bakanlığı.

**26. S.S.Y.B. REFİK SAYDAM HIFZISIHHA MERKEZİ
BAŞKANLIĞI HİZMET YÖNETMELİĞİ**

Yayımlandığı R. Gazete:19.10.1982, No: 17843 Amaç: "T.C. Merkez Hıfzısıhha Müessesesi Teşkiline Dair Kanununa dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı müessesenin kuruluş, görev, yetki, sorumluluk, yönetsel ve bilimsel çalışma esaslarını düzenlemektir. **Madde sayısı:** 39 madde ve bir geçici madde. **Özet:** Yönetmelikte konular; Müessesenin temel görevi ve işlevleri, Enstitü müdürü, müdür yardımcıları, okul müdürü, genel sekreter, danışma kurulu, denetleme kurulu, bilim kurulu, okul kurulu, sivil savunma uzmanı ve komisyonların görevleri, çalışma biçimleri, Müessesenin bilimsel hizmet bölümleri başlıkları altında incelenmiştir.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı.

**27. 2313 SAYILI UYUŞTURUCU MADDELERİN
MURAKABESİ HAKKINDA KANUNUN UYGULANMASINA
İLİŞKİN YÖNETMELİK**

Yayımlandığı R. Gazete:21.11.1982, No:17875

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı; ilgili kanun kapsamında olup da imali, ithali, ihracı, satılması, devri, bulundurulması, kullanılması, tedariki suç oluşturan uyuşturucu madde ve müstahzarlardan örnek alınması, tahlil için gönderilmesi, uyuşturucu maddelerin zaptı ve imhası, uyuşturucu madde örneğinin hükmün kesinleşmesine kadar saklanması, imhada hazır bulunacak heyetin kuruluşu, imhanın ne şekilde yapılacağı ve teslim usulü ile ilgili hususları düzenlemektir.

Madde sayısı: 27 madde ve 1 geçici madde.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: 1. Adalet Bakanlığı, 2. İçişleri Bakanlığı, 3. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı.

28. FRENGİ SAVAŞ YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 12.4.1983, No: 18016

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, 1593 sayılı UHK ve "Evlenme Muayenesi Hakkında Nizamname" gereğince frengi hastalığı ile mücadelenin esaslarını belirlemektir.

Madde sayısı: 38 madde.

Özet: Yönetmelikte konular; teşhis ve haber verme, tedavi, serolojik kontroller, nöksler ve yeniden tedavi, evlenme ve çalışma koşulları, düzenli tedavi ve kontrole gelmeyen hastalara uygulanacak işlemler, penisilinin yan etki ve tedavisi, çeşitli hükümler, yürürlük ve kaldırılan hükümler başlıkları altında toplanmaktadır.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı.

29. NÜFUS PLANLAMASI HİZMETLERİNİ YÜRÜTECEK PERSONELİN EĞİTİMİ, GÖREV, YETKİ VE SORUMLULUKLARI HAKKINDA YÖNETMELİK

Yayımlandığı R. Gazete: 10.9.1983, No: 18161

Amaç: " Nüfus Planlaması Hakkında Kanun"a dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı, nüfus planlaması hizmetlerini yürütecek personelin eğitim ve görevlendirme esas ve usulleriyle uygulamadaki yetkilerini belirlemek, bu hizmetin yürütülmesi sırasında kullanılacak ilaç ve araçların niteliğini saptayacak olan Bilimsel Komisyonun kuruluş ve işleyiş esaslarını tesbit etmektir.

Madde sayısı: 23 madde.

Özet: Yönetmelikte, Bilimsel Komisyonun kimlerden oluşacağı ve komisyonun her dört ayda bir Bakanlığın çağrısı üzerine toplanacağı belirtilmektedir.

Yönetmeliğin üçüncü bölümü nüfus planlaması eğitim merkezleri, dördüncü bölümü personel eğitimi, beşinci bölümü eğitilmiş personelin görevlendirilmesi, altıncı bölümü ise personelin görev, yetki ve sorumlulukları hakkındadır.

Nüfus planlaması hizmetleriyle tüm sağlık ve yardımcı sağlık personeli görevlidir. Bununla birlikte, "uzman hekim" den kastedilen, kadın hastalıkları ve doğum, üroloji, genel cerrahi uzmanlarıdır. Uzman hekimler, aynı zamanda eğitim ve denetimden de sorumludur.

"Pratisyen hekim"den kastedilen ise, kurs görmüş ve Bakanlıkça yeterlilik belgesi verilmiş pratisyen hekimlerdir. "Yardımcı sağlık personelinin kastedilen ise kurs görmüş ve Bakanlıkça yeterlilik belgesi verilmiş hemşire, ebe-hemşire ve ebelerdir. İl sağlık müdürünün görevini yerine getirmeyen veya getiremeyenlerin yeterlilik belgelerini geçici süreyle alma yetkisi olup, bu durumun Bakanlığa bildirilmesi gereklidir.

Yönetmeliğin sonunda "Eğitim Merkezlerinde Bulunması Gereken Araç, Gereç ve Malzeme Listesi" bulunmaktadır.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı.

30. SAĞLIK EĞİTİM ENSTİTÜLERİ GENEL YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R.Gazete: 23.11.1983, No:18230

Amaç: 555 sayılı "Sağlık Eğitim Enstitüleri Kuruluş Kanunu" na dayanılarak çıkarılan bu yönetmeliğin amacı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı sağlık eğitim enstitülerinin amaçları, yönetim biçimi ile eğitimin sürdürülmesine ilişkin esasları belirlemektir.

Madde sayısı: 85 madde ve 3 geçici madde.

Özet: Sağlık eğitim enstitüleri, sağlık meslek lisesi mezunlarının başvurabildiği ve gerekli eğitim sonrasında sağlık meslek liselerinde öğretmen ve yönetici, koruyucu ve tedavi edici hizmetlerin gerektirdiği alanlara eğitici, yönetici ve denetici sağlık personeli yetiştiren, Bakanlığa bağlı yüksek okullardır.

Yönetmelik 12 bölümden ibaret olup, bu bölümler;

- Genel Hükümler (1-4 üncü maddeler),
- Tanım ve Amaç (5-7 inci maddeler),
- Yönetim (8-23 üncü maddeler),
- Öğretmen ve Asistanlar (24-44 üncü maddeler),
- Öğrenci Kayıt ve Kabul işleri (45-50 inci maddeler),
- Devam ve devamsızlık (51-52 inci maddeler),
- Disiplin İşleri (53-63 üncü maddeler),
- İş ve Tatil Günleri (64-67 inci maddeler),
- Sınavlar ve Sınıf Geçme (68-80 inci maddeler),
- Diğer Hükümler (81 ye 82 inci maddeler),
- Geçici Hükümler (1-3 üncü geçici maddeler),
- Yürürlük Hükümleri (83-85 inci maddeler) başlıklarında

incelenmektedir.

Enstitüdeki bölümler ise ana ve çocuk sağlığı, medikal bakım, toplum sağlığı, çevre sağlığı, laboratuvar, radyoloji bölümleridir. **Yürürlük:** Onay tarihi. **Yürütme:** Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı.

31. ADLI TIP KURUMU KANUNU UYGULAMA YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 14.2.1984, No: 18132

Amaç: "Adli Tıp Kurumu Kanunu"na dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı, Adli Tıp Kurumu Başkanlığı'nın kuruluşuna dahil birim ve müdürlüklere, ihtisas dairelerinde bulunacak şubelere, grup başkanlıklarına, adli tıp şube müdürlüklerine ait uygulama hükümlerini belirlemektir.

Madde sayısı: 28 madde.

Özet: Adli Tıp Kurumunda; Morg İhtisas Dairesi, Gözlem İhtisas Dairesi, Kimyasal Tahliller İhtisas Dairesi, Biyoloji İhtisas Dairesi, Fizik İncelemeler İhtisas Dairesi, Trafik İhtisas Dairesi bulunmaktadır.

Yönetmelikte, adli tıpla ilgili işlemlerin prosedürleri, kurum dışından bilirkişi dinlenmesi, uzman yetiştirilmesi, Adli Tıp Genel Kurulu, İhtisas Kurulları, Emanet Memurluğu ve tutulacak defterler de açıklanmaktadır.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: 1. Adalet Bakanlığı, 2. Maliye ve Gümrük Bakanlığı, 3. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı.

32. ATIK SULARIN KANALİZASYON ŞEBEKESİNE DEŞARJI YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 13.3.1984, No: 18340

Amaç: İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSKİ) tarafından çıkarılan bu yönetmeliğin amacı, İstanbul belediye sınırları içinde atık suların kanalizasyon şebekesine bağlanmalarına, vidanjör ve benzeri bir araç ile taşınarak kanalizasyon şebekelerine boşaltılmalarına; kanalizasyon şebekesi olmayan yerlerde ise uygulanacak yöntemlere ilişkin esasları belirlemektir.

Madde sayısı: 26 madde.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: İSKİ Genel Müdürlüğü.

33. İTHAL EDİLECEK İLAÇ HAM, BAŞLANGIÇ MADDELERİ, İSPENÇİYARI VE TIBBİ MÜSTAHZARLAR YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 1.11.1984, No: 18562

Amaç: İnsan ve hayvan sağlığında kullanılan ilaçların, istenilen kalitede üretimi, formüllerinde yer alan ilaç başlangıç maddeleri ile ispençiyari ve tıbbi müstahzarların ithalinde uyulacak kurallar ve kontrol esaslarını tesbit etmektir.

Madde sayısı: 19 madde ve 1 geçici madde.

Özet: Başlangıç maddeleri ve ilaç için spesifikasyonlar Bakanlıkça uygun bulunmuş olmalıdır. Başlangıç madde üreticilerinin sertifikalandırılması, direkt vericisinden ithal edilmeyen hammaddeler için ise kalite uygunluk belgesinin bulunması gerekmektedir.

İthal edilecek her ilacın serisi için menşe ülkenin sağlık otoritesi tasdikli seri sertifikası Bakanlığa verilir. Sertifikada bulunması gerekli bilgiler Yönetmelikte belirtilmiştir. Bakanlık, her türlü ilaç hammaddesinin ve ilacın

beyan edilen kalitesinin kontrolü için üretim yerlerinde, dağıtım ve satışının yapıldığı, depolandığı yerden numune alma ve kontrol etmede yetkilidir.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: Beşeri müstahzarlar için Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, veteriner müstahzarlar için Tarım ve Köyişleri Bakanlığı.

34. İSPENÇİYARİ VE TIBBİ MÜSTAHZAR İMALATHANELERİ YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 1.11.1984, No: 18562 Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, yüksek kaliteli ilaçların temini, farmasötik ve tıbbi müstahzar madde, malzeme ve terkiplerin imalı ve bunların imal edildikleri yerlerin açılış, çalışma ve kontrollerine dair hükümleri belirlemektir.

Madde sayısı: 23 madde ve 1 geçici madde.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı.

35. TÜRK ECZACILARI BİRLİĞİ MERKEZ HEYETİ PERSONEL İÇ YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 1.11.1984, No: 18562 Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, Türk Eczacıları Birliği Merkez Heyeti Bürosu'nda çalıştırılan personel hakkındaki hükümleri -açıklamak olup, belirli süreli hizmet sözleşmeleri ile geçici olarak çalıştırılanlar bu yönetmeliğin kapsam dışındadır.

Özet: Bu yönetmelik kapsamına giren personel, memur ve hizmetliler olarak ikiye ayrılır. Yönetmelikte, bu personelin çalıştırılma şartları ile ücret, sosyal yardım, yolluk ve izinlerle ilgili hükümler yer almaktadır.

Madde sayısı: 26 madde.

Yürürlük: Yayımlı tarihi

Yürütme: Belirtilmemiştir.

36. TÜRK ECZACILARI BİRLİĞİ MERKEZ HEYETİ ÖRGÜTLENME YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 1.11.1984, No: 18562 Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, Türk Eczacıları Birliği merkez örgütlenmesi, Merkez Heyeti Yardımcısı Komisyonları ve Uzmanlık

Komisyonları çalışma esaslarını, görev tanımlarını ve sorumluluklarını açıklamaktır.

Madde sayısı: 34 madde.

Yürürlük: Yayımı tarihi.

Yürütme: Belirtilmemiştir.

37. MEVCUT BİNALARDA ISI YALITIMI İLE YAKIT TASARRUFU SAĞLANMASI VE HAVA KİRLİLİĞİNİN AZALTILMASINA DAİR YÖNETMELİK

Yayımlandığı R.Gazete: 19.11.1984, No: 18580

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, her türlü binalarda ısı yalıtımı ile yakıt tasarrufu sağlanması ve hava kirliliğinin azaltılmasına ilişkin düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 14 madde.

Özet: Yönetmelikte bu konudaki mühendislik projeleri, hesaplamaları ile ilgili teknik hususlar anlatılmaktadır. Projelerin denetim yetkisi belediyelere aittir.

Yönetmeliğin ekinde Türkiye'nin dört sıcaklık bölgesi ve bu bölgelere göre iskân merkezleri listesi yer almaktadır.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı.

38. BÜYÜK ŞEHİR BELEDİYELERİNİN YÖNETİMİ HAKKINDA 3030 SAYILI KANUN'UN UYGULANMASI İLE İLGİLİ YÖNETMELİK

Yayımlandığı R.Gazete: 12.12.1984, No: 18603

Amaç: 27.6.1984 tarih ve 3030 sayılı "Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun"a dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı, büyükşehir belediyelerinin görev, yetki, sorumluluk, imtiyaz ve muafiyetleri, görev ve hizmet alanı içindeki ilçe belediyeleriyle ilişkileri, idari ve mali yapıları, merkezi idare ve bağlı kuruluşları ile ilişkilerine ait hususları düzenlemektir.

Madde sayısı: 57 madde.

Özet: Yönetmeliğin ikinci bölümü sağlık ve esenlik, zabıta ve itfaiye ile ilgilidir. Buna göre, büyükşehir olan yerlerde UHK, "Belediye Kanunu", "Çevre Kanunu" ve diğer mevzuatın belediyelere verdiği yetki ve sorumluluk, büyükşehir belediyelerine aittir. Gayrı Sıhhi Müesseselerin denetimi,

mezarlıklarla ilgili görevler, temizlik ve itfaiye işlerini büyükşehir belediyeleri yürütür. Zabıta hizmetleri ise ilçe belediyelerinin birincil sorumluluğundadır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: İçişleri Bakanı.

39. TÜRK ECZACILARI BİRLİĞİ ECZANELER BÖLGE TEMSİLCİLİKLERİ VE ECZACILAR İŞYERİ TEMSİLCİLİKLERİ YÖNETMELİĞİ

Yayın tarihi: 5.10.1985

Amaç: 6643 sayılı "Türk Eczacıları Birliği Kanunu"nda belirtilen bölge ve işyeri temsilcilikleri ile ilgili hükümlere dayanılarak çıkarılan bu yönetmeliğin amacı, bölge eczacı odalarının görev sınırları içinde, gerektiğinde ilçelerde, nöbet bölgelerinde, kamu ve özel kuruluşlarda temsilcilikler kurma, bu temsilciliklerin atama ve görev süreleri, çalışma biçimleri, görevden alınma şekil ve usulleri ile ilgili hususları açıklamaktır.

Madde sayısı: 15 madde.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Türk Eczacılar Birliği.

40. TÜRK ECZACILARI BİRLİĞİ YÖNETMELİĞİ

Yayın tarihi: 22.12.1985

Amaç: Türk Eczacıları Birliği (TEB)'nin çalışma esaslarıyla ilgili esasları düzenlemektir.

Madde sayısı: 80 madde.

Özet: Yönetmelikteki bölümler;

- Büyük Kongre (1-13 üncü maddeler),
- Birlik Örgütü İçerisinde Birleşebilecek ve Birleşemeyecek Görevler İle Boşalan Görevlerin Doldurulması (14-18 inci maddeler),
- Aidat ve Giriş Paraları İle Nakil İşlemleri (19-26 inci maddeler),
- Yevmiye, Yolluk ve Huzur Hakkı (27-31 inci maddeler),
- Merkez Heyeti Çalışma Düzeni (32-40 inci maddeler),
- Merkez Heyeti Yardımcısı Çalışma Komisyonları (41-47 inci maddeler),
- Merkez Heyeti- Eczacı Odaları Murakıplarının Görev ve Yetkileri İle Seçilebilme Koşulları (48-55 inci maddeler),
- Eczacı Odaları Kongreleri (56-65 inci maddeler),
- Eczacı Odaları Yönetim Kurullarının Çalışma Düzenleri (66-73 üncü maddeler),

- Uluslararası Eczacılık Federasyonu İle İlgili Hükümler (74- 80 inci maddeler) den oluşmaktadır.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: TEB Merkez Heyeti.

41. FARMASÖTİK VE TIBBİ MÜSTAHZAR MADDE, MALZEME VE TERKİPLER İLE BİTKİSEL PREPARATLARIN GERİ ÇEKİLMESİ VE TOPLATILMASI HAKKINDA YÖNETMELİK

Yayımlandığı R. Gazete: 15.8.1986, No: 19196

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı; tüketicinin sağlığı ve emniyeti açısından, bozuk ve hatalı bulunan ya da kullanılmasında sakınca görülen farmasötik ve tıbbi müstahzar, madde, malzeme ve terkipler ile bitkisel preparatların piyasadan kısa sürede ve etkin bir şekilde geri çekilmesinde ve toplatılmasında uyulacak kural, yetki ve sorumlulukları ve kontrol esaslarını belirlemektir.

Madde sayısı: 30 madde ve 1 geçici madde.

Özet: Yönetmeliğe göre "geri çekme" birinci, ikinci ve üçüncü sınıf olmak üzere üç farklı şekilde yapılabilir. Bu sınıflama, ürünün oluşturduğu tehlike veya hata göz önüne alınarak belirlenir.

Geri çekme nedenleri ise, ambalaj hataları, etiketleme ve baskı hataları, muhteva hataları, etkiye bağlı hatalar, diğerleri (ruhsatsız üretim, izinsiz formül, ambalaj, prospektüs, üretim yeri değişikliği, son kullanma tarihi değişen veya sona erenler, üretim yeri şartlarının iyi imalat uygulamaları kurallarına uymaması) şeklinde beş grupta toplanmıştır.

Sağlık Bakanlığı, geri çekmenin yürütülmesini her safhada denetler, ürünün sağlığa zarar verme veya hata niteliğine göre sorumlu firma hakkında ayrıca Türk Ceza Kanunu'na göre de işlem yapılır.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı.

42. HAVA KALİTESİNİN KORUNMASI YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 2.11.1986, No: 19269 Amaç: 2872 sayılı "Çevre Kanunu"na dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı, her türlü faaliyet sonucu atmosfere yayılan is, duman, toz, gaz, buhar ve aerosol halindeki emisyonları kontrol altına almak, insanı ve çevresini korumak, hava kirliliği nedeniyle çevrede ortaya çıkan olumsuzlukları gidermek için alınacak önlemleri açıklamaktır. **Madde sayısı:** 64 madde ve 1 geçici madde.

Özet: Bu yönetmelik, 2690 sayılı Kanun ile Türkiye Atom Enerjisi Kurumuna verilen yetki alanına giren, insan sağlığı ve çevrenin nükleer yakıt ve diğer radyoaktif maddelerin radyasyonundan korunmasında; ilgili tesis, alet ve düzeneklerde; işçi sağlığı ve iş güvenliği tüzükleri kapsamına giren işyeri atmosferlerinde; hava alıcı ortamına bir emisyonun sözkonusu olmadığı tesis, alet ve düzeneklerde uygulanmaz.

Yönetmelikte geçen "emisyon" sözcüğü "Yakıt ve benzerlerinin yanmasıyla; sentez, ayrışma, buharlaşma ve benzeri işlemlerle; maddelerin yığılması, ayrılması, taşınması ve bu gibi diğer mekanik işlemler sonucu bir tesisten atmosfere yayılan hava kirleticileri." şeklinde tanımlanmaktadır

Yetkili merciler, Çevre Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Mülki İdaredir.

Yönetmelikte konular,

- Kanuni Dayanak, Amaç, Kapsam, İstisnalar, Tanımlar (1-5 inci maddeler),
- Hava Kalitesi Sınır Değerleri, İzne Tabi Tesisler İçin Emisyon Sınır Değerleri (6-9 uncu maddeler),
- İzne Tabi Tesisler, izin Alma, İzne Tabi Olmayan Tesisler (10-33 üncü maddeler),
- Emisyonun Tespiti ve Sınırlanması (34- 46 inci maddeler),
- Taşıtlar (47 ve 48 inci maddeler),
- Hassas Kirlenme Bölgelerinin Korunması ve Temiz Hava Planları (49-53 üncü maddeler),
- Müşterek Hükümler (54-61 inci maddeler),
- Son Hükümler (62-64 üncü maddeler) bölümlerinde incelenmektedir.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: Başbakan.

43. SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM BAKANLIĞI HİZMETİÇİ EĞİTİM YÖNETMELİĞİ

Yayımlı Tarihi: 5 Kasım 1986

Amaç: Devlet Memurları Kanunu'nun değişik 214 üncü maddesine göre çıkarılan bu yönetmeliğin amacı, Sağlık Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatı personelinin hizmetiçi eğitim esaslarını düzenlemektir.

Madde sayısı: 36 madde.

Özet: Bu yönetmelikte ilgili konular,

- Genel Hükümler (1-6 inci maddeler),
- Eğitim Teşkilatı ve Görevleri (7-11 inci maddeler),
- Eğitim Görevlileri (2-15 inci maddeler),
- Hizmetiçi Eğitimin Planlanması ve Uygulanması (16-25 inci maddeler),

- Eğitime Katılma- Sınavlar- Değerlendirme- İzinler ve Disiplin (26-31 inci maddeler),

- Mali Hükümler (32 ve 33 üncü maddeler),

- Çeşitli Hükümler (34- 36 inci maddeler) şeklinde yedi bölümde açıklanmıştır.

Yönetmeliğin 4 üncü maddesine göre hizmetiçi eğitimin hedefleri;

- Personelin, bilgilerini, verimliliklerini artırma ve yetişmelerini sağlamak suretiyle hizmete ilgisini en yüksek düzeye çıkarmak, daha yukarı görev ve kadrolara hazırlamak,

- Devlet memurlarının görev ve sorumluluklarını öğretmek, genel haklar ve yasaklar hakkında bilgi vermek,

- Yönetimde ve uygulamada etkinliğin artırılmasını sağlamaktır.

Bakanlığın eğitim faaliyetleri, "Eğitim Kurulu" ve "Personel Genel Müdürlüğü'nün Eğitim ve İhtisas Daire Başkanlığı" tarafından yürütülür.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi. **Yürütme:** Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı.

44. GÜRÜLTÜ KONTROL YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R.Gazete: 11.12.1986, No: 19308

Amaç: 2872 sayılı "Çevre Kanunu"na dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı, gürültü kontrolüne ilişkin esasları belirlemektir. Kapsamı, belediye alanları içindeki ve dışındaki tüm alanlardır.

Madde sayısı: 34 madde ve 1 geçici madde.

Özet: Yönetmeliğe göre, mahalli mülki amir, belediyeler ve köy tüzel kişilikleri bu yönetmeliğin uygulanmasından sorumlu olup, Çevre Bakanlığına bağlı mahalli Çevre kurulları da ilgili kuruluşlara yardım ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamakla yükümlüdür. Yönetmelikte gürültü kaynağı olarak belirlenip, bir liste halinde yayımlanan makina, araç, gereç ve ulaşım araçlarını ve benzerlerini imal edenler, satanlar, kullananlar" ve işletenler, yönetmelikte belirlenen en yüksek ses düzeylerini aşır aşımadıklarını düzenli ölçümler yaparak belgelendirmek zorundadırlar.

Bu yönetmelikle ilgili hususların denetimi, gerekli izinlerin verilmesi; Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın imar mevzuatları, "İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü", UHK, 5442 sayılı "İl İdaresi Kanunu", 1580 sayılı "Belediye Kanunu" ve 3030 sayılı "Büyükşehir Yönetimi Hakkındaki Kanun"a göre yapılır.

Yönetmelikte gürültü konusuyla ilgili teknik hususlar ve eklerde listeler yer almaktadır.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Başbakan.

45. TIPTA UZMANLIK EGITIMI İÇİN ÖĞRENCİ SEÇME SINAVLARI HAKKINDA YÖNETMELİK

Yayımlandığı R. Gazete: 3.2.1987, No: 19361

Amaç: 2547 sayılı "Yüksek Öğretim Kanunu"nun 50 inci maddesi hükümleri uyarınca tıpta uzmanlık eğitimi görece adayları seçme ve yerleştirme sınavları hakkındaki usul ve esasları düzenlemektir.

Madde sayısı: 7 madde.

Özet: Yönetmeliğe göre seçme işlemleri Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından yapılır ve bu konuda sınav kılavuzu hazırlanır. Her program için kabul edilecek ada) sayılan rektörlüklerce ÖSYM'ye bildirilir.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Üniversitelerarası Kurul Başkanı

46. DİYALİZ MERKEZLERİ YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 19.2.1987, No: 19377

Amaç: Diyaliz tedavisini uygulayacak merkezlerin açılması, çalışması, denetimi ile bunların bağlı olduğu kamu kurum ve kuruluşlarının, gerçek kişilerin ve özel hukuk tüzel kişilerin uymakla zorunlu olduğu esasları düzenlemektir.

Madde sayısı: 19 madde (13 maddesi değişik) ve 2 geçici madde.

Özet: Yönetmelikte, diyaliz merkezlerinin kurulması, açılma izni, ruhsatname verilmesi, diyaliz merkezlerinde bulunması gerekli bölümler, araç ve gereçler ile personel konusunda hükümler yer almaktadır.

Diyaliz merkezlerinin açılma izni ve belgesi mahalli sağlık müdürlüğü tarafından yapılan inceleme sonunda Sağlık Bakanlığı tarafından verilir. Diyaliz merkezlerinde çalışacak nefroloji dışındaki sorumlu uzman ve diğer hekimlerin 6 ay süre ile diyaliz konusunda eğitim görmeleri; Bakanlıkça Bilim Kurulu danışmanlığında yapılacak merkezi sınavdan en az 80 puan almaları; diyaliz merkezinde çalışan personelin 6 ayda bir hepatit B, C, D ile sitomegalovirüs, AIDS ve diğer benzer bulaşıcı hastalık taramasından geçirilmesi ve gerektiğinde ilgili koruyucu önlem ve tedavilerin yaptırılması gerekmektedir. Diyaliz merkezindeki hastalar için diyaliz izleme formunun tutulması, gerekli tetkiklerin periyodik olarak yapılması ve merkezlerde tıbbi kayıtların tutulması konusunda hükümler yer almaktadır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

47. SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM BAKANLIĞI ADAY MEMURLARININ YETİŞTİRİLMELERİNE İLİŞKİN YÖNETMELİK

Yayın Tarihi: 15 7.1987

Amaç: 657 Sayılı "Devlet Memurları Kanunu"nun, 2670 Sayılı Kanunla değişik 55 inci maddesine göre hazırlanan bu yönetmelik, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın merkez ve taşra teşkilatına atanan aday memurların yetiştirilmesinde uygulanacak esasları belirlemektir.

Madde sayısı: 34 madde.

Özet: Kamu görevine ilk defa atananların, atandıkları tarihten başlamak üzere bir yıldan az ve iki yıldan çok olmamak üzere geçirdikleri süreye aday memurluk denir. Bu sürenin sonunda yönetmelikte belirtilen esaslar çerçevesinde adaylığı biten memur, asil memur adını alır. Bu işleme "asaletin onaylanması" da denir. Yönetmelikte;

- Genel Hükümler (1-4 üncü maddeler),
- Eğitim ile İlgili İlke ve Esaslar (5-9 uncu maddeler),
- Sınavlara İlişkin Esaslar (10-18 inci maddeler),
- Eğitim ve Sınavlarla İlgili İşlemleri Yürütecek Kurullar ve Görevleri (19-22 inci maddeler),
- Çeşitli Hükümler (23-34 üncü maddeler) bölümleri yer almaktadır.

Yönetmeliğe göre eğitimler, merkez örgütünde Personel Genel Müdürlüğü Eğitim ve İhtisas Dairesi Başkanlığı sorumluluğunda, taşra örgütünde ise sağlık müdürünün sorumluluğu altında yapılır. Her sınıf ve kadrodaki memurlara, devlet memurlarının ortak özellikleriyle bilinmesi gereken asgari bilgileri vermeye yönelik olan temel eğitim, on günden az iki aydan çok olamaz. Aday memurların buldukları kadro ve görevlerine ilişkin bilgi ve beceri kazandırılmasına yönelik olan hazırlayıcı eğitim ise bir aydan az, üç aydan çok olamaz. Aday memurlara hazırlayıcı eğitim döneminde verilen bilgileri ve görevlerine ilişkin diğer bilgi ve işlemler ile kazandırılan becerileri uygulamaya yönelik eğitime ise staj denir ve süresi iki aydan az olamaz.

Yönetmeliğin ekinde, aday memurları staj değerlendirme belgesi bulunmaktadır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı.

48. ÜREMEYE YARDIMCI TEDAVİ MERKEZLERİ YÖNETMELİĞİ*

Yayımlandığı R. Gazete: 21.8.1987, No: 19551

Amaç: Üremeye yardımcı tedavi merkezlerinin açılması, çalışması ve denetlenmesi ile bunların bağlı olduğu kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek kişilerin ve özel hukuk tüzel kişilerinin uymakla zorunlu olduğu esasları düzenlemektir.

Madde sayısı: 22 madde (14 maddesi değişik ve 1 maddesi mülga).

Özet: Merkezlerin açılması, denetlenmesi, değerlendirilmesi ve kapatılması ile ilgili tavsiye kararları almak üzere Sağlık Bakanlığınca "Üremeye Yardımcı Tedavi Yöntemleri Bilim Komisyonu" oluşturulur. Yönetmelikte, bu Komisyonun kimlerden oluştuğu ve Komisyonun çalışması ile ilgili usul ve esaslar belirtilmektedir.

Yönetmeliğin ekinde, merkezlerde bulunması gereken araç ve gereçler, hasta seçim kriterleri, uygulamaların denetlenmesi ve takibi için kullanılması gereken hastalara ait bilgi formu ve izin belgesi yer almaktadır.

Özel merkezler, özel hastane statüsünde olup, bu yönetmelikte belirtilmeyen diğer hususlar için "Hususi Hastaneler Kanunu" ve "Özel Hastaneler Tüzüğü" ndeki hükümlere başvurulur.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı.

* "İn vitro Fertilizasyon ve Embriyo Transferi Merkezleri Yönetmeliği" olarak yayımlanan bu Yönetmeliğin adı 19.9.1996 tarih ve 22822 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan değişiklik ile "Üremeye Yardımcı Tedavi Merkezleri Yönetmeliği" olarak değiştirilmiştir.

49. MADEN SULARI YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 1.9.1988, No: 19916

Amaç: 927 sayılı "Sıcak ve Soğuk Maden Sularının İstismarı İle Kaplıcalar Tesisatı Hakkında Kanun" ve 1593 sayılı UHK ile 181 ve 210 sayılı KHK'lere ve "Gıda Maddeleri Tüzüğü"ne dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı; sağlıklı maden suyu temini, maden sularının ve kaynaklarının kontrolü, işletme izni verilmesi ve denetimi ile ilgili esasları belirlemektir.

Madde sayısı: 64 madde ve 1 geçici madde.

Özet: Yönetmelikte maden suyu, "yerkabuğunun çeşitli derinliklerinden jeolojik koşullara uygun olarak oluşan, şifalı etkileri saptanmış ve litresinde en az 1.000 miligram veya daha fazla doğal olarak çözülmüş madensel tuz bulunduran, ayrıca belirli oranda doğal gaz (CO₂,

H2S) ve radyoaktif yüke sahip olabilen, belli bir nokta veya noktalardan yeryüzüne kendiliğinden oluşan, sürekli olarak akan veya teknik usullerle yeryüzüne çıkarılan (sondaj) debisi ve harareti mevsimlere göre değişmeyen sıcak veya soğuk sular" şeklinde tanımlanmaktadır.

Yönetmelikte, maden sularında bulunması gereken özellikler, işletme izni işlemleri, tesislere ve kaplara ait hükümler ve cezai hükümler yer almaktadır.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı.

50. SU KİRLİLİĞİ KONTROLÜ YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 4.9.1988, No: 19919

Amaç: 2872 sayılı "Çevre Kanunu'na dayanılarak çıkarılan bu yönetmeliğin amacı, ülkenin yeraltı ve yerüstü su kaynakları potansiyelinin her türlü kullanım amacıyla korunmasını, en iyi biçimde kullanımının sağlanmasını ve su kirlenmesinin önlenmesini ekonomik ve sosyal kalkınma hedefleriyle uyumlu bir şekilde gerçekleştirmek üzere, su kirliliğinin kontrolü esaslarının belirlenmesi için gerekli esasları ortaya koymaktır.

Madde sayısı: 55 madde ve 3 geçici madde.

Özet: Yönetmeliğe göre su kirliliğinin kontrolünde yetkili birimler, Sağlık Bakanlığı, Turizm Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Mülki idare amirleri, Belediye başkanları, DSİ Genel Müdürlüğü'dür (madde 2).

Su kirliliğinin kontrolü açısından her tür kirletici kaynağın bir izin belgesi olmalıdır. Bu belgede izin verilecek atık suların miktarı ve içerebileceği kirleticiler belirtilmeli, standartlara uymak açısından teknik önlemlerin gerekip gerekmediği kaydedilmelidir.

Yönetmelik;

- Amaç, Kapsam, Yasal Dayanak ve Tanımlar (1 ve 2 inci maddeler),
- İlkeler (3-6 inci maddeler),
- Su Ortamlarının Kalite Sınıflandırılması (7-15 inci maddeler),
- Su Kalitesine İlişkin Planlama Esasları ve Yasaklar (16-24 üncü maddeler),
- Atıksuların Boşaltım İlkeleri (25-36 inci maddeler),
- Boşaltım İzni Esasları (37-42 inci maddeler),
- Atıksu Altyapı Tesislerindeki Uygulamalar (43- 50 inci maddeler),
- Çeşitli Hükümler (51-55 inci maddeler) bölümlerinden oluşmaktadır.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Çevre Genel Müdürlüğü'nün bağlı olduğu Devlet Bakanı (Şimdiki Çevre Bakanı).

51. SAĞLIK BAKANLIĞI YAYIN YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 7.11.1988, No: 19982 Amaç: 181 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile "Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Ödenecek Telif ve İşlenme Ücretleri Hakkında Yönetmelik'e dayanılarak çıkarılan bu yönetmeliğin amacı, bakanlığın yayın işleri ile Yayın Kurulunun görev, yetki ve çalışma esas ve usullerini düzenlemektir (madde 1 ve 3).

Madde sayısı: 21 madde.

Özet: Yayın Kurulu; Bakanlıkça satın alınacak, bastırılacak, abone olunacak yayınları incelemek, Bakanlık yayınlarını yönetmeliğe göre sürdürmek üzere Bakanlık onayı ile 7 kişiden oluşan birimdir. Kurulca alınan kararlar, bakanlık onayı ile kesinleşir. Kurul, gerektiğinde "inceleme ve Seçme Komisyonu" oluşturabilir.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı.

52. SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM BAKANLIĞINA BAĞLI OKULLARDA OKUTULACAK DERS KİTAPLARI İLE EĞİTİM ARAÇLARI YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 20.11.1988, No: 19995

Amaç: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK (181 sayılı)'nin 12 ve 43 üncü maddelerine dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı, Bakanlığa bağlı okullarda okutulacak kitaplar ve eğitim araçlarının amaç ve ilkelere uygun biçimde hazırlanması, bu konuda komisyonlar kurulması ile ilgili düzenlemeleri açıklamaktır.

Madde sayısı: 31 madde.

Yönetmelikte ihtisas komisyonu, ders kitaplarında aranacak nitelikler ve bunların sağlanma şekilleri, eğitim araçları komisyonu ile ilgili bölümler bulunmaktadır.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı.

53. İŞYERİ AÇMA VE ÇALIŞMA RUHSATLARINA İLİŞKİN YÖNETMELİK

Yayımlandığı R. Gazete: 9.3.1989, No: 20103 Amaç: 24.1.1989 gün ve-353 sayılı "İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair KHK"ye (bu KHK, 17.6. 1989 gün ve 3572 sayılı "İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin

Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun" ile yasa şeklini almıştır) dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı; sanayi, tarım ve diğer işyerleriyle her türlü işletmelere, işyeri açma ve çalışma ruhsatı verilmesi işlerinin basitleştirilmesi ve kolaylaştırılmasını sağlamaktır.

Madde sayısı: 19 madde ve 1 geçici madde.

Özet: Yönetmelik, Birinci Sınıf Gayrı Sıhhi Müesseseler, parlayıcı, patlayıcı ve tehlikeli maddelerle çalışan işyerleri, taş ve kum ocakları, akaryakıt istasyonları, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu kapsamına giren turizm işletmeleri dışındaki işyerlerini kapsamaktadır.

Yönetmeliğin önemli bir özelliği, gayrı sıhhi müesseseler ile ilgili olarak 12 inci maddede getirdiği yeni hükümlerle, daha önce "Gayrı Sıhhi Müesseseler Yönetmeliği"nde bahsedilmemiş bazı konulara yer vermesidir. Bu konular;

- Sosyal tesis atıklarının, varsa kanalizasyon şebekesine bağlanması, kanalizasyonun bulunmaması halinde, 251 sayılı "Lağım Mecrası İnşaatı Mümkün Olmayan Yerlerde Açılacak Çukurlara Ait Yönetmelik" hükümleri çerçevesinde uygun fosseptikle tasfiye edilmesi,

- Katı atıkların, çevre ve toplum sağlığına zarar vermeyecek şekilde muhafaza ve izale edilmesi (tuvalet, pisuvar, duş, lavabo, yemekhane gibi sosyal tesisler, TS 1358'e uygun olmalıdır.

- Proses sıvı atıklarının "Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği "ne göre arıtılarak deşarj edilmesi.

- Proses gaz atıklarının, "Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği" hükümleri çerçevesinde arıtılması.

5) Gürültü seviyesinin " Gürültü Kontrol Yönetmeliği "ne uygun şekilde izale edilmesi (ortadan kaldırılması) şeklinde özetlenebilir.

Yönetmeliğin ekinde, Gayrı Sıhhi Müesseselere Ait işyeri Açma ve Çalışma Ruhsatı Başvuru Formu, Sıhhi Müesseselere Ait İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatı Başvuru Formu, İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatı Örnek Formu, Sıhhi Müesseseler için sınıflarına ve özelliklerine göre aranacak nitelikler listesi bulunmaktadır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: İçişleri Bakanı.

54. YAN DAL ASİSTANLIK SINAVI YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R.Gazete:17 Aralık 1989, No: 20375

Amaç: 2514 sayılı "Bazı Sağlık Personelinin Devlet Hizmeti Yükümlülüğüne Dair Kanun"un 6 inci maddesinin 3579 sayılı kanunla ek 3 üncü fıkrasına dayanılarak çıkarılan bu yönetmeliğin amacı, "Tababet Uzmanlık Tüzüğü"nde belirtilen yan dallarda uzmanlık çalışması yapacak

asistanların gireceği seçme ve yeterlilik sınavının usul ve esaslarını düzenlemektir.

Madde sayısı: 11 madde.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

55. KASAPLIK KANATLI HAYVANLARIN KESİM YERLERİNİN ASGARİ TEKNİK VE HİJYENİK ŞARTLARINI GÖSTERİR YÖNETMELİK

Yayımlandığı R. Gazete: 12.1.1990, No: 20400

Amaç: UHK ve "Gıda Maddeleri Tüzüğü"ne dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı, kasaplık kanatlı hayvanların, hijyenik şartlarda kesilmesini, işlenmesini, tüketime verilmesini ve işletmenin, atık ve artıkları ile çevre ve toplum sağlığına zarar vermemesi için alınacak önlemleri açıklamaktır.

Madde sayısı: 30 madde.

Özet: Yönetmeliğe göre bu tür işletmelerde, "muayene veteriner hekimi" bulunması zorunlu olup, ayrıca "sorumlu teknik müdür" olarak da veteriner hekim, ziraat mühendisi, gıda mühendisi veya işletme mühendisi bulunmalıdır. Müracaat ve izin işlemleri, denetim işleri UHK ve "Gıda Maddeleri Tüzüğü"ne göre Sağlık Bakanlığının yetkisindedir. B u tür işyerlerinde çalışanların denetiminde Gıda Maddeleri Tüzüğü ve THK'daki esaslar geçerlidir.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

56. SU KİRLENMESİ ARAŞTIRMALARI VE KONTROLÜ TÜRK MİLLİ KOMİTESİ YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 10.2.1990, No: 20429

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı, İstanbul Teknik Üniversitesi bünyesinde kurulan Su Kirlenmesi Araştırmaları ve Kontrolü Türk Milli Komitesi'nin görevlerini açıklamaktır.

Madde sayısı: 12 madde.

Özet: Yönetmeliğe göre komitenin amaç ve görevleri;

- Türkiye'de su kirlenmesi araştırmaları ve kontrolü alanında ilerlemeleri ve çalışmalarını teşvik etmek, yürütmek ve desteklemek, bilimsel toplantılar düzenlemek, bilimsel yayınlar çıkartmak,

- Türkiye'den üye kuruluş olarak "International Association on Water Pollution and Control"a katılmak, Türkiye'yi bu birlik nezdinde temsil etmek,

- Birliğe üye diğer kişi, kurum ve kuruluşlarla temas ve ilişkiler kurmak, işbirliği yapmaktır.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörü.

57. MEZUNİYET BELGESİNE SAHİP OLMADAN MESLEKLERİNİ İCRA ETMEKTE OLAN GÖZLÜKÇÜLERE EHLİYET SINAVI İLE GÖZLÜKÇÜ UNVANI KAZANDIRILMASINA DAİR YÖNETMELİK

Yayımlandığı R. Gazete: 1.6.1990, No: 20535

Amaç: 30.12.1940 tarih ve 3958 sayılı "Gözlükçülük Hakkında Kanun"un 3 üncü maddesine dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı, hiçbir yetki belgesi olmaksızın gözlükçülükle iştigal edenlere meslek belgesi vererek yetki kazandırmak amacıyla yapılacak sınavın usul ve esaslarını belirlemektir.

Madde sayısı: 15 madde.

Özet: En az ortaokul mezunu olan 18 yaşını bitirmiş, gözlükçülük yapmaya sıhhi engeli olmayan, T. C. vatandaşı serbest gözlükçüler ile gözlükçülerin yanında gözlükçü olarak çalışan kişilerden 1 Haziran 1990 tarihine kadar en az dört yıl süreyle çalıştığını resmi belgelerle kanıtlayanların, bu yönetmeliğin yayım tarihinden itibaren iki kez sınava girme hakları var olup, bu sınav ülke düzeyinde aynı gün ve saatte yapılır.

Sınavlar pratik ve teorik olmak üzere iki aşamalı olup, sınavı kazananlara "Gözlükçü" unvanı verilir.

Yürütme: Yayımlanma tarihi.

Yürürlük: Sağlık Bakanı.

58. BEŞERİ, İSPENÇİYARİ VE TIBBİ MÜSTAHZARLARIN TIBBİ TANITIMINDA GEREKLİ KURALLAR YÖNETMELİĞİ

Yayımlanma Tarihi: 7.9.1990, No: 20628

Amaç: Türkiye'de yapılacak (insanlarda kullanılan) kimyasal ve tıbbi müstahzarların tanıtım faaliyetlerinin şekli, kontrolü, ilaç üreticileri, ilaç ithalatçıları, dağıtıcı ve ruhsat sahibi ve ecza depolarının sorumluluğunu ve cezai yaptırımları belirlemektir.

Madde sayısı: 28 madde.

Özet: Yönetmeliğe göre tanıtım bilgilendirici, doğru, gerçekçi, kanıtlanabilir, geçerli, güvenilir ve açık olmalıdır. Müstahzarların tıbbi tanıtımı yalnız hekim, diş hekimi ve eczacılara yapılır ve her türlü tanıtım için önceden Sağlık Bakanlığı'ndan izin alınır. Gazetelerde sadece 1262 sayılı

Kanun'da belirtildiği şekilde ilan verilir, bu ilanlarda resim veya görüntü yer alamaz. Tanıtım malzemelerinin her türlü sorumluluğu üretici, ithalatçı, dağıtıcı veya ruhsat sahibine aittir.

Yönetmeliğin 25 inci maddesine göre, ecza depolan eczanelere satışlarında, satışlarını artırmak için, hediye vb. adı altında hiçbir vaatte bulunamazlar.

Yürürlük: Yayım tarihinden üç ay sonra.

- **Yürütme:** Sağlık Bakanı.

59. GIDA KATKI MADDELERİ YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 7.6.1990, No: 20541

Amaç: 1593 sayılı UHK, 181 sayılı KHK ve "Gıda Maddeleri Tüzüğü"ne dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı gıdalarda katkı maddelerinin kullanılma şartlarını düzenlemektir.

Madde sayısı: 29 madde ve 2 geçici madde.

Özet: Yönetmeliğe göre Gıda Katkı Maddesi, "Normal şartlarda tek başına gıda olarak tüketilmeyen veya tipik gıda ana bileşeni olarak kullanılmayan, tek basma besleyici değeri olan ya da olmayan ve gıdanın üretilmesi, işlenmesi, hazırlanması, ambalajlanması, taşınması, depolanması sırasında teknolojik amaçla veya beklenen sonucu elde etmek için yan ürüne doğrudan veya dolaylı olarak ve bilinerek katılan maddeler" şeklinde tanımlanmaktadır.

Katkı maddelerinin belli şartlar altında kullanılabilmesi için Sağlık Bakanlığının onayı şarttır. Bu zorunluluk, ithal edilen ürünler için de geçerlidir. Bakanlık bu yönetmelikte geçen maddelere ilaveler yapabilir. Tüzükte etiketleme, işaretleme ve teknik hükümler ile cezai hükümler de yer almaktadır.

Tüzüğün ekinde gıda katkı maddeleri listesi yer almakta olup, bu listede katkı maddesinin sınıf adı, Avrupa Topluluğu Kodu, kullanılacağı mamul ve kullanılacak maksimum miktar belirtilmektedir.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

60. MADEN VE TAŞ OCAKLARI İŞLETMELERİNDE VE TUNEL YAPIMINDA TOZLA MÜCADELEYLE İLGİLİ YÖNETMELİK

Yayımlandığı R. Gazete: 14.9.1990, No: 20635 Amaç: "Maden ve Taş Ocakları İşletmelerinde ve Tünel Yapımında Alınacak İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Önlemlerine İlişkin Tüzük"ün 380 inci

maddesine dayanılarak çıkarılan bu yönetmeliğin amacı, çalışanlarda akciğer toz hastalığı ortaya çıkmaması için alınacak önlemleri açıklamaktır.

Madde sayısı: 38 madde ve 4 geçici madde.

Özet: Yönetmelik;

- Genel Hükümler (1-4 üncü maddeler),
- İşverenlerin Yükümlülükleri, Tozla Mücadele Komisyonu, Tozla Mücadele Birimleri Kuruluş ve Görevleri (4-12 inci maddeler),
- Örneklerin Alınması, Değerlendirilmesi (13-19 uncu maddeler),
- Tozla Mücadele (20-25 inci maddeler),
- İşçilerin Pnömokonyozdan Korunmaları, Pnömokonyoz Tanısı ve Pnömokonyozlularla İlgili İşlemler (26-30 uncu maddeler),
- Eğitim Kursları (31-35 inci maddeler),
- Çeşitli Hükümler (36-38 inci maddeler) bölümlerinden oluşmaktadır.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme : Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı. .

61. KATI ATIKLARIN KONTROLÜ YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete:14.3.1991, No: 20814

Amaç: 2872 sayılı "Çevre Kanunu"na dayanılarak çıkarılan bu yönetmeliğin amacı, katı atıkların çevre ve insan sağlığına zarar vermesini önleyecek düzenlemelerle ilgili esasları belirlemektir. Yönetmelik her türlü evsel ve sanayi atığı ile inşaat atık ve artıklarını kapsamakta olup, yanıcı ve patlayıcı madde içeren, hastalık mikrobu taşıyabilen zararlı ve tehlikeli atıklar için uygulanmaz.

Madde sayısı: 51 madde.

Özet: Yönetmelikle konular;

- Üretim, bertaraf etme ve özendirmeye ilişkin esaslar (4-8 inci maddeler),
- Depozito ve geri dönüşüm (kota) uygulanması (9-17 inci maddeler),
- Katı atıkların toplanması ve taşınması (18-21 inci maddeler),
- Katı atıkların depolanması (22-32 inci maddeler),
- Katı atıkların kompostlaştırılması (33-37 inci maddeler),
- Katı atıkların yakılması (38-40 inci maddeler),
- Ruhsat işlemleri (41-43 üncü maddeler),
- Arıtma çamurlarının tarımda kullanılması (45- 45 inci maddeler) bölümleri halinde açıklanmıştır.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme : Çevre Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanlığı (şimdiki Çevre Bakanlığı).

62. TÜRK DİŞHEKİMLERİ BİRLİĞİ VE DİŞHEKİMLERİ ODALARININ ANLAŞMALI DİŞHEKİMLERİNİN ÇALIŞMA ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK

Yayımlandığı R. Gazete: 23.3.1991, No: 20823

Amaç: 3224 sayılı "Türk Dişhekimleri Birliği Kanunu"na dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı, çalışanlarını ve sigortalılarını oda asgari ücret tarifesi ile tedavi ettirmek isteyen kurumlar ile, kurumların çalışanlarına ve sigortalılarına en azından asgari ücret tarifesi ile hizmet vermeyi kabullenen diş hekimlerinin sözleşme biçimlerini, sorumluluklarını, çalışmalarını, hekim-hasta-kurum ilişkilerini, verilen dişhekimliği hizmetinin denetim biçimini düzenlemektir.

Madde sayısı: 11 madde ve 1 geçici madde.

Özet: Yönetmeliğe göre, anlaşmalı dişhekimliği yapmak isteyen dişhekimleri, dişhekimleri odasına başvururlar. Oda, denetim ve kontrol işlevine sahiptir.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: Birlik ve Oda Yönetim Kurulları.

63. İLAÇLARDA AMBALAJ YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 24.4.1991

Amaç: 1262 sayılı "İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu¹ ile 181 sayılı KHK'ye dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı, ilaç ambalajlarında bulunması gereken bilgiler konusundaki kuralları ve uygulama esaslarını belirlemektir.

Madde sayısı: 40 madde ve 3 geçici madde.

Özet: Yönetmelikte ambalaj, iç ve dış ambalaj, etiket, prospektüs ve ilaçla birlikte verilmesi gereken ilaç uygulaması sırasında kullanılacak materyal vb. şekilde tanımlanmaktadır (madde 4).

Yönetmelikte ilgili hükümler;

- Yazılı ambalaj bilgileri (5 inci madde),
- Uygulama (6 inci madde),
- Dış ambalaj (7- 10 uncu maddeler),
- İç ambalaj (11-14 üncü maddeler),
- Prospektüs (15 ve 16 inci maddeler),
- Genel Hükümler (17- 37 inci maddeler),
- Cezai hükümler (38 inci madde) başlıkları altında incelenmektedir.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

64. TÜRK DIŞHEKİMLERİ BİRLİĞİ VE DIŞHEKİMLERİ ODALARININ DİSİPLİN YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 20.5.1991, No: 20876

Amaç: Odalara kayıtlı olsun olmasın dişhekimliğine mensup olanların, disiplin suçları ile bu suçlara verilecek disiplin cezaları, disiplin kurullarının oluşması, disiplin soruşturması, itiraz ve uygulama biçimlerini belirlemektir.

Madde sayısı: 43 madde (1 maddesi değişik) ve 2 geçici madde.

Özet: Yönetmelikte hangi davranışların disiplin suçu oluşturduğu ve bu durumlarda verilecek cezalar ile disiplin soruşturmasının nasıl yapılacağı, oda disiplin kurulu ve Birlik Yüksek Disiplin Kurulunun oluşumu, görevleri ve toplantıları ile ilgili hükümler yer almaktadır.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: Birlik ve Odaların Yönetim Kurulları.

65. AKUPUNKTUR TEDAVİ YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 29.5.1991, No: 20885 Amaç:

Ülkemizde akupunktur tedavisinin, bilimsel yöntemlerle yapılmasının esas ve usullerini düzenlemektir. **Madde sayısı:** 17 madde.

Özet: Yönetmelikte Akupunktur Üst Komisyonu'nun kuruluş, görev ve yetkilen yer almaktadır. Akupunktur tedavisi uygulayacak kişilerin Türkiye'de sanatını icra etmeye hak kazanmış tıp doktoru olması şarttır. Diş hekimleri, bu yönetmelik hükümlerine uymak şartıyla, yalnız kendi sahalarında akupunktur tedavisi uygulayabilirler. Akupunktur tedavi yerlerinde bulunması gerekli asgari donanımlar ve akupunktur uygulanamayacak durumları Akupunktur Üst Komisyonu belirler.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

66. ÇEVRE ŞURASI YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 14.9.1991, No: 20991

Amaç: 443 Sayılı "Çevre Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında KHK"nin 29uncu maddesine göre hazırlanan bu yönetmeliğin amacı, Çevre Şurası'nın teşkili ile çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir.

Madde sayısı: 11 madde ve 1 geçici madde.

Özet: Çevre Bakanlığının en yüksek danışma organı olan Çevre Şurası'nın kararları Bakan onayı ile yürürlüğe girer. Bakan, Şura'nın tabii

Üyesi ve başkanıdır. Şura; tabii üyeler, seçimle gelen üyeler ve davetli Üyelerden oluşur (madde 4.5.6).

Yönetmelikte üyelerin kimler olduğu belirtilmekte ve Şuranın çalışma Esas ve usulleri, kararların yayımlanması ve Çevre Şurası Genel Sekreterinin görevleri açıklanmaktadır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Çevre Bakanı.

67. SAĞLIK BAKANLIĞI TEFTİŞ KURULU YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R.Gazete;9.2.1992, No:21137

Amaç: Sağlık Bakanlığı "Teftiş Kurulu Tüzüğü (18.7.1990 tarih ve 90/671 sayı)"ne dayanılarak çıkarılan bu yönetmeliğin amacı, Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın teşkilat, görev, yetki ve sorumlulukları; çalışma usul ve esasları; müfettiş ve müfettiş yardımcılarının tabi olacağı sınavları, yetiştirilmeleri ve eğitimine ait esasları belirlemektir (madde 1 ve 58):

Madde sayısı: 61 madde.

Özet: Bu yönetmelikte;

- Amaç, kapsam, deyimler, kuruluş (1-5 inci maddeler),
- Teftiş kurulu, teftiş kurulu başkanı,müfettişi er, teftiş kurulu şube müdürlükleri, denetime tabi olanların yükümlülükleri (6- 20 inci maddeler),
- Sağlık Bakanlığı müfettişliğine giriş, müfettiş yardımcılarının yetiştirilmesi, müfettişliğe atama, müfettişlerin terfi, teftiş kurulundan ayrılan müfettişlerin tekrar kabulleri (21-42 inci maddeler),
- Müfettişlerin çalışma esasları, raporlar ve fezlekeler (43- 51 inci maddeler),
- Çeşitli hükümler, dayanak ve yürürlük (52- 61 inci maddeler) bölümleri yer almaktadır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

68. ÖDEME GÜCÜ OLMAYAN VATANDAŞLARIN TEDAVİ GİDERLERİNİN DEVLET TARAFINDAN KARŞILANMASI VE YEŞİL KART UYGULAMASI HAKKINDA YÖNETMELİK

Yayımlandığı R. Gazete: 13.8.1992, No:21314

Amaç: Bu yönetmeliğin amacı; 3816 sayılı "Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Devlet Tarafından Karşılanması ve Yeşil Kart Uygulanması Hakkında Kanun"dan yararlanmak üzere başvuran Türk vatandaşlarının aylık gelir veya gelir paylarının belirlenmesi, bu başvuruların

değerlendirilmesi ve karara bağlanması, Yeşil Kartın şekli, hak sahiplerine dağıtılması, Yeşil Kart sahiplerinin sağlık kurumlarına şevki ve bunlara tedavi hizmeti verilmesi, bu konuda kullanılacak belgelerin şekil ve içeriği, Yeşil Kart uygulaması ile sağlanan tedavi hizmetlerinin bedellerinin ödenmesi hakkındaki usul ve esasları belirlemektir (madde 1).

Madde sayısı: 27 madde ve 2 geçici madde.

Özet: Yönetmeliğe göre, Hiçbir sosyal güvenlik kurumunun güvencesi altında bulunmayan, Türkiye'de ikamet eden ve aylık geliri veya hane içindeki gelir payı 1475 sayılı "İş Kanunu"na göre saptanan asgari ücretin, eşi gelir getirici bir işte çalışmayan, evli ve bir çocuklu bir mükellefin ödemesi gereken en düşük gelir vergisi ve sosyal sigorta primi düşüldükten sonra geriye kalan miktarının 1/3 'ünden (Bakanlar Kurulu'nca artırılması halinde belirlenen oranından) az olan Türk vatandaşları, Yeşil Kart uygulamasından yararlanabilmektedir. Ayrıca, bu kişilerin yataklı tedavi kurumunda ve yatarak görecekları her türlü tedavi hizmetleri ve bu hizmetleri verecek her türlü kurum ve kuruluşlar Yeşil Kart kapsamındadır.

Yeşil Kart için başvuru, yönetmeliğin ekinde gösterilen başvuru ve bilgi formunun doldurulup, imzalanarak valilik veya kaymakamlığa verilmesi ile olur.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

69. ECZANELER VE ECZANE HİZMETLERİ HAKKINDA YÖNETMELİK

Yayımlandığı R. Gazete:13.I0.1992, No: 21374

Amaç: 6197 sayılı "Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun" ve 181 Sayılı KHK'ye dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı; eczanelerin açılmasına dair usul ve esasları, eczanelerin açılacağı yerlerin özellikleri, eczanelerin kısımları, laboratuvarların vasıf ve şartları, eczanelerde bulunması gereken alet vesair malzemeler ve eczane hizmetleri ile ilgili hususları düzenlemektir (madde 1 ve 3).

Madde sayısı: 39 madde ve 2 geçici madde.

Yönetmeliğe göre, Türkiye sınırları içerisinde eczane, ecza deposu, ecza dolabı, galenik, tıbbi ve tedavi edici ilaç hammaddeleri ve hazır ilaç laboratuvarları veya fabrikaları gibi işletmeleri açacak Türk vatandaşları eczacıların, diplomalarını Sağlık Bakanlığına onaylatmış olmaları gerekir.

Eczane açmak için il sağlık müdürlüğüne başvurulur; ruhsat Sağlık Bakanlığınca verilir. Sağlık Bakanlığından ruhsatnamesini almış eczacının eczane için belediyeden ayrıca ruhsat alması gerekmez.

Sağlık kurumları içinde açılacak eczaneler, yalnızca yatarak tedavi gören hastalara ilaç verebilirler.

Eczanelerin denetimi, yılda en az iki defa olmak üzere Bakanlık müfettişlerince veya sağlık müdürlüğünce veya sağlık müdürlüğünde eczacı yoksa görev verilecek bir hekim ile bölge eczacı odası yetkilisi veya temsilcisi tarafından yapılır.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

70. İLAÇ ARAŞTIRMALARI HAKKINDA YÖNETMELİK

Yayımlandığı R. Gazete: 29.1.1993, No: 21480

Amaç: 3359 Sayılı "Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu", 2827 sayılı "Nüfus Planlaması Hakkında Kanun" ile 181 sayılı KHK'ye dayanılarak çıkarılan bu yönetmeliğin amacı, ilaç araştırmaları ve bunlardan doğacak sorumluluğun esaslarını belirlemektir.

Madde sayısı: 26 madde ve 1 geçici madde.

Özet: Yönetmelikte, Bakanlıktan izin alınması gereken araştırmaların temel esasları, etik kurullar, klinik araştırma protokolü, yerel etik kurulları, müracaat için gerekli bilgi ve dokümanlar yer almaktadır.

İnsanlar üzerinde yapılacak ilaç araştırmalarından doğan cezai ve hukuki sorumluluklar genci hükümlere tabi olup; araştırmaya katılan kişinin rızası, bu yüzden uğradığı zararların tazminini talep hakkını ortadan kaldırmaz.

Yürürlük: Yayımlanma tarihinden 6 ay sonra.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

71. ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 7.2.1993, No: 21489

Amaç: "Çevre Kanunu"na dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı, faaliyetleri sonucu çevre sağlığına zarar verebilecek gerek kamu ve gerekse özel sektöre ait her türlü kuruluşun yatırımlarının çevreye yapacağı etkiyi değerlendirmek için yapılacak işlemleri anlatmaktır. .

Madde sayısı: 33 madde ve 4 geçici madde.

Özet: Yönetmeliğe göre Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED)nin tanımı; "gerçekleştirilmesi planlanan faaliyetlerin çevreye olabilecek olumlu ya da olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ve teknoloji alternatiflerinin tespit edilerek değerlendirilmesinde ve faaliyetlerin uygulamada izlenmesi-denetlenmesinde sürdürülecek çalışmalar" şeklinde yapılmaktadır.

ÇED'e tabi faaliyetler hakkında olumlu veya olumsuz rapor rapor verme yetkisi Çevre Bakanlığı'na, ÇED ön araştırmasına tabi olan faaliyetler hakkında "Çevresel etkileri önemsizdir veya önemlidir" kararını verme yetkisi ise Mahalli Çevre Kurulları'na aittir. ÇED'e tabi birden fazla projeyi kapsayan entegre faaliyetler için tek bir ÇED raporu hazırlanır.

Yönetmeliğin eklerinde, ÇED uygulanacak faaliyetler, hassas yöreler, ön araştırma uygulanacak faaliyetler, ön araştırma kontrol listeleri ve ÇED raporu formatı yer almaktadır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Çevre Bakanı.

72. ÇEVRE BAKANLIĞI MAHALLİ ÇEVRE KURULLARI ÇALIŞMA ESAS VE USULLERİ YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 8.3.1993, No: 21518

Amaç: 443 Sayılı "Çevre Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında KHK"nin 30 uncu maddesine dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı, mahalli çevre kurullarının çalışma esas ve usullerini belirlemektir.

Madde sayısı: 12 madde.

Özet: Mahalli çevre kurulları her ilde valinin başkanlığında ve bakanların il temsilcileri, büyükşehir belediye başkanı, belediye başkanı, sanayi odası, ziraat odası başkanları ile Çevre Bakanlığı temsilcisinden oluşur (madde 5).

Yönetmelikte, mahalli çevre kurullarının görevleri ve çalışma esasları yer almaktadır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Çevre Bakanı.

73. ÇEVRE BAKANLIĞI TAŞRA TEŞKİLATI GÖREV, YETKİ, SORUMLULUK VE ÇALIŞMA ESASLARI YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 12.5.1993, No: 21579

Amaç: 443 Sayılı "Çevre Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında KHK"nin 3 üncü ve 32 inci, 3046 sayılı Kanunun 17 inci maddesine dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı, Çevre Bakanlığı taşra teşkilatı ile ilgili düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 17 madde.

Özet: Yönetmelikte, çevre il müdürlerinin görevleri, yetki ve sorumlulukları, il müdür yardımcısının, şube müdürünün yetkileri ile diğer

kademelerin sorumlulukları açıklanmaktadır. İl müdürlükleri, Bakanlıkça onaylanmış program ve projelere göre çalışma ve uygulamalarını sürdürmek zorunda olup, il müdürlüklerince mahalli imkanlarla gerçekleştirilebilecek plan, program ve projelerin uygulanabilmesi için Bakanlık onayı gereklidir.

Yönetmelikte ayrıca yazışma, dosyalama ve arşivle ilgili hükümler de yer almaktadır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Çevre Bakanı.

74. TIBBİ ATIKLARIN KONTROLÜ YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 20.5.1993, No: 21586

Amaç: 2872 sayılı "Çevre Kanunu"na dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı, sağlık kuruluşlarından kaynaklanan tıbbi atıklarla ilgili düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 47 madde ve 2 geçici madde.

Özet: Sekiz bölümden oluşan yönetmeliğe göre, sağlıkla ilgili ünitelerden kaynaklanan patolojik ve patolojik olmayan, enfekte, kimyasal ve farmasötik atıklar ile kesici-delici malzemeler ve sıkıştırılmış kaplara "tıbbi atık" denmektedir.

Tıbbi atık yönetimi, tıbbi atıkların zararsız hale getirilmesi için uygulanacak sınıflandırma, toplama, geçici depolama, ünite içinde taşıma, işleme ve nihai bertaraf etme işlemleri olarak tanımlanabilir. İşlemler, bu iş için görevlendirilmiş ekiplerce yürütülür. Atıkların üretilmesinden nihai bertaraf ediciler kadar geçen sürede atık üreticileri, toplayıcılar, taşıyıcılar, nihai bertaraf ediciler müteselsilen (ortaklaşa) sorumludurlar. Tıbbi atıkların geçici atık depolarından veya konteynerlerden alınarak taşınması, nihai depolanması veya yakılması suretiyle bertaraf edilmesi suretiyle ile bu işi yapacak personelin eğitimi ve bu işlemlerin belgelendirilmesinden belediyeler müteselsilen sorumludur.

Tıbbi atıkların, Yönetmeliğe göre yakılarak bertaraf edilmesi esas olup, bu sistemler belediyelerce tesis olunur. Evsel nitelikli atıkların yakılması için kullanılan fırınlarda tıbbi atıklar yakılamaz.

Yönetmeliğe göre tıbbi atıkların denetim yetkisi Çevre Bakanlığı'na aittir.

Yönetmeliğin sonunda, tehlikeli olmayan kimyasal maddelerin atıkları, tehlikeli kimyasal madde kriterleri, geri kazanılabilecek tehlikeli kimyasal atıklar, kolaylıkla tehlikeli reaksiyon verebilen kimyasal maddeler, depo tabam geçimsizlik (sızdırmazlık) sistemi şeması, depo üst örtüsü geçimsizlik (sızdırmazlık) sistemi şeması, uluslararası klinik atıklar amblemi, tıbbi atıklar ile ilgili takip formu ekleri bulunmaktadır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Çevre Bakanı.

75. ÇEVRE BAKANLIĞI YÜKSEK ÇEVRE KURULU İLE ÇEVRE TEKNİK KOMİTESİ ÇALIŞMA ESASLARINA İLİŞKİN YÖNETMELİK

Yayımlandığı R. Gazete: 16.6.1993, No: 21609

Amaç: 443 sayılı "Çevre Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında KHK"nin 27 inci maddesine dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı, "Yüksek Çevre Kurulu"¹ nin "Çevre Teknik Komitesi" nin

çalışma yöntem ve esaslarını belirlemektir.

Madde sayısı: 20 madde.

Özet: Yönetmelikte Yüksek Çevre Kurulu'nun kuruluş ve görevleri, toplantı usul ve kararları ile Çevre Teknik Komitesi'nin kuruluş ve görevleri, toplantı usul ve kararları, Alt Komite hakkında hükümler yer almakta olup, sekreteryaya hizmetlerinin Çevre Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığınca yürütüleceği hükmü getirilmektedir.

Gerek Yüksek Çevre Kurulu ve gerekse Çevre Teknik Komitesi'nin görevi, Çevre Bakanı'nin belirlediği konularda görüş belirtmek olup, bu organlar danışma organı niteliğindedir.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: Çevre Bakanı.

76. ZARARLI KİMYASAL MADDELER VE ÜRÜNLERİNİN KONTROLÜ YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 11.7.1993, No: 21634

Amaç: 2872 sayılı "Çevre Kanunu" ve 443 sayılı "Çevre Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında KHK"ye dayanılarak çıkarılan bu yönetmeliğin amacı, hava, su ve toprağa karışarak kısa veya uzun dönemde ekolojik dengeyi bozan zararlı kimyasal madde ve ürünlerinin kontrolüne yönelik idari, teknik ve hukuki prensip, politika ve programların belirlenerek uygulanmasını sağlamaktır.

Madde sayısı: 49 madde ve 2 geçici madde.

Özet: Yönetmeliğe göre, amaçta belirtilen görevlerle ilgili olarak diğer kamu, özel kurum ve kuruluşların mevzuatları çerçevesinde yükledikleri görevleri devam eder. Çevre Bakanlığı, bu örgütlerden gerek duyduğunda bilgi talep edebilir.

Yönetmelikte konular;

- Amaç, Kapsam ve Hukuki Dayanak (1-4 üncü maddeler),
- Genel İlkeler (5-12 inci maddeler),

- Ara İşletmeci ve İşletme Müdürünün Yükümlülükleri (13-15 inci maddeler),
- Etiketlemede Uygulanacak Kurallar (16-22 inci maddeler),
- Ambalajlama, Depolama ve Taşıma (23-29 uncu maddeler),
- İdarenin Görevleri (30-36 inci maddeler),
- Özel Hükme Tabi Maddeler (37- 43 üncü maddeler),
- Diğer Hükümler (44-49 uncu maddeler).

Yönetmelikte; Zararlı Maddeler Listesi, Tehlikeli Özellikler Listesi, Zararlı Maddelerin Beyan ve İzin Formu, Etiketlerde, Taşımada ve Depolamada Kullanılan İşaretler, Ambalajlama Sınıfları, Kanserojen Maddeler Listesi, Zararlı Maddelerin Etiketlenmesinde Kullanılan R, S Numaralarının Tanımı, Depolama İle İlgili Sınıflandırma, Ürünü Atıktan Ayrılan Kriterler ekleri bulunmaktadır.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Çevre Bakanı.

77. ORGAN NAKLİ MERKEZLERİ YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 20.8.1993, No: 21674

Amaç: 181 sayılı KHK'ye dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı, organ nakli ile uğraşan resmi ve özel merkezlerin açılması, çalışması, denetimi ile ilgili esasları belirlemektir.

Madde sayısı: 27 madde ve 2 geçici madde.

Özet: Yönetmeliğe göre organ nakli merkezleri, bir hastanenin bünyesinde bir ünite olarak kurulabileceği gibi, hastane statüsünde de kurulabilir. Başvuru ve denetim makamı, Sağlık Bakanlığı'dır.

Yönetmelikte organ nakli personeli, Organ Nakli Bilim Kurulu, koordinasyon sistemi ve organ nakli merkezlerinin izlenmesi ile ilgili hükümler de vardır.

Organ nakli merkezleri, çalışmalarını her yılın Ocak ve Temmuz aylarında Sağlık Bakanlığı Organ Nakli ve Diyaliz Şubesi'ne göndermek zorundadırlar.

Yönetmeliğin ekinde, "beyin ölümü kriterleri" listesi verilmiştir.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

78. KORNEA NAKLİNDE KORNEA SAĞLANMASI VE PAYLAŞIMI YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 20.8.1993, No: 21674

Amaç: 181 sayılı KHK'ye dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı, kornea naklinde kullanılacak kornea temini ve dağıtımını sağlayacak göz bankalarının açılması, çalışması ve denetimi ile ilgili kuruluşların tabi oldukları kuralları düzenlemektir.

Madde sayısı: 12 madde ve 1 geçici madde.

Özet: Yönetmeliğe göre, göz bankası, yalnız kamu kurum ve kuruluşları tarafından kurulabilir; bankanın açılmasının planlanması Sağlık Bakanlığınca yapılabilir ve açılma kararları Bakanlıkça verilir. Üniversite hastaneleri Bakanlığa bilgi vererek göz bankası açabilirler. Kornea kaynağı olarak çalışan hastaneler, kullanmadıkları korneaları göz bankasına bildirmekle yükümlüdürler.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

79. SAĞLIK BAKANLIĞI HUDUT VE SAHİLLER SAĞLIK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİCİL AMİRLERİ YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R.Gazete: 26.10.1993, No: 21740

Amaç: 657 sayılı "Devlet Memurları Kanununun 112 inci maddesi ve "Devlet Memurları Sicil Yönetmeliği "nin 11 inci maddesine dayanılarak çıkarılan bu yönetmeliğin amacı, Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü memurlarının sicil amirlerini belirlemektir.

Madde sayısı: 9 madde.

Özet: Yönetmeliğin ekinde sicil amirlerinin listesi bulunmaktadır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürü.

80. RADYOFARMASÖTİK YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R.Gazete: 23.12.1993, No: 21797

Amaç: 3359 sayılı "Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu", 1593 sayılı UHK ile 1262 sayılı "İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu"na dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı; radyofarmasötiklerin onay, üretim ve ithal kurallarını belirlemek ve hastalara uygulanacak bu maddelerin etkin, emniyetli ve kaliteli olması için gerekli kuralları ortaya koymaktır.

Madde sayısı: 23 madde ve 2 geçici madde.

Özet: Bu yönetmelik, radyofarmasötik hazırlanmasında kullanılan jeneratörler, kitler ve prekürsör radyofarmasötikler ile endüstriyel radyofarmasötiklerin üretimi, ithalatı ve kontrolüne ilişkin esasları ve sorumlulukları kapsamaktadır (madde 2).

Radyofarmasötikler; Türk Farmakopesi, İnternasyonal Farmakope, Avrupa Farmakopesi, Amerikan Farmakopesi, İngiliz Farmakopesi'ne, bu kaynaklarda yoksa diğer dünya farmakopelerinin ilgili bölümlerinde ve ayrıca bu yönetmelikte belirtilen kurallara ve standartlara uygun olmak zorundadır. Radyoaktivite gösteren ürünlerin üretim, ithal ve dağıtımını Türkiye Atom Enerjisi Kurumu'nun ve Sağlık Bakanlığı'nın denetimine tabidir.

Yönetmeliğin ekinde, üretim yeri izni başvurusu için gerekli belgeler ve bilgiler, ürün izni başvurusu için gerekli bilgi ve belgeler, radyofarmasötikler için iyi üretim uygulamaları kılavuzu bulunmaktadır.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

81. SAĞLIK BAKANLIĞINA BAĞLI EGİTİM KURUMLARINI HİZMETE AÇMA, KAPATMA VE BUNLARA AD VERME USÛL VE ESASLARINA DAİR YÖNETMELİK

Yayımlandığı R. Gazete: 6 .1.1994

Amaç: 1739 sayılı "Mili Eğitim Temel Kanunu", 1593 sayılı UHK ve 181 sayılı KHK'ye dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı, Sağlık Bakanlığı'na bağlı her derecedeki ebe, hemşire, sağlık teknisyeni gibi sağlık personeli yetiştiren eğitim kurumlarını açma, kapatma ve bu kurumlara ad verme ile ilgili usul ve esasları tespit etmektir.

Madde sayısı: 18 madde.

Özet: Bu yönetmelik, "İnceme Kurulu" ve "Değerlendirme Kurulu" oluşturulmasını öngörmektedir. Vali veya yardımcısının başkanlığında il sağlık müdürü veya yardımcısı, il devlet hastanesi baştabibi, il sağlık müdürlüğü eğitim şube müdürü, il merkezinde bulunan sağlık meslek okullarından görevlendirilen bir okul müdürünün oluşturduğu "İnceme Kurulu" nun uygun göreceği ve bakanlıktaki "Değerlendirme Kurulu" nun onaylayacağı yerlerde (yönetmelikteki standartlara uygun il ve ilçe merkezlerinde) eğitim kurumları açılabilir, aynı kurulların kararı ile bu kurumlar kapatılabilir.

Kuruma ad verme, valiliğin teklifi ve Sağlık Bakanının onayı ile veya Bakan'ın resmen kendisinin ad vermesi ile mümkündür.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

82. KOZMETİK YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 8.4.1994, No: 21899

Amaç: 23.2.1994 tarih ve 3977 sayılı "Kozmetik Kanunu"na dayanılarak çıkarılan bu yönetmeliğin amacı, kozmetik ürünlerinin üretim ve ithalleri ile kontrol esaslarını belirlemektir.

Madde sayısı: 25 madde ve 2 geçici madde.

Yönetmelikte konular;

- Amaç, Kapsam, Dayanak (1-5 inci maddeler),
- Kozmetiklerin Sınıflandırılması, Nitelikleri ve Üretilmeleri (5-10 uncu maddeler),

- İzinler (11-17 inci maddeler),

- Ambalaj, Değişiklik, Denetim, Tanıtım ve Sorumluluk (18-22 inci maddeler),

-Geçici ve Son Hükümler (23-25 inci maddeler) bölümler şeklinde incelenmiştir.

Yönetmeliğin ekinde, kozmetik ürünlerde bulunmasına izin verilen veya belli şartlarda izin verilen veya hiç olmaması gereken maddelerle ilgili listeler ile kozmetik üretim ve dolun yerlerinin uymaları gereken iyi üretim uygulamaları kılavuzu yer almaktadır.

Yönetmeliğe göre denetim yetkisi Sağlık Bakanlığı'nındır. Kozmetik ürünlerin kalitesinden üretici veya ithalatçı sorumlu olup, fason üretim yapılması halinde sorumluluk ortakdır.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

83. FARMASOTİK MÜSTAHZARLARIN BİYOYARARLANIM VE BİYOŞEĞERLİLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ HAKKINDA YÖNETMELİK

Yayımlandığı R. Gazete: 27.5.1994, No: 21942

Amaç: 3359 sayılı "Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu", 1262 sayılı "İşpençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu" ile 181 sayılı KHK' ye dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı, farmasötik müstahzarların biyoyararlanım ve biyoşеğеrlik incelemeleri ile ilgili esasları belirlemektir.

Madde sayısı: 22 madde.

Özet: Yönetmeliğin ekinde, gönüllü seçimi kılavuzu, referans ve incelenecek müstahzar örnekleri kılavuzu, biyoyararlanım ve biyoşеğеrlikliğin saptanmasında istatistiksel yaklaşımlar, inceleme raporu sunumu için format bulunmaktadır.

Yürürlük: Yayım tarihinden altı ay sonra.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

84. SAĞLIK BAKANLIĞI TAŞRA TEŞKİLATI YATAK VE KADRO STANDARTLARI YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 26.10.1994, No: 22093

Amaç: 181 sayılı "Sağlık Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevlen Hakkında KHK"ye dayanarak çıkarılan bu yönetmeliğin amacı, bakanlığın taşra teşkilatı kadrolarında düzenlemeler yapmaktır.

Madde sayısı: 22 madde.

Özet: Yönetmeliğin ekinde Sağlık Bakanlığı taşra teşkilatının kadro standartları yer almaktadır.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

85. REFİK SAYDAM HIFZISSİHHA MERKEZİ BAŞKANLIĞI SİCİL AMİRLERİ YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 12.1.1995, No: 22169

Amaç: Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı, Merkez ve Taşra Teşkilatında görevli personelin sicil amirlerini belirlemek.

Madde sayısı: 8 madde.

Özet: Bu yönetmeliğin ekinde her düzeydeki personelin 1., 2., ve 3. sicil amirleri yer almaktadır.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

86. REFİK SAYDAM HIFZISSİHHA MERKEZİ BAŞKANLIĞI DİSİPLİN AMİRLERİ YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 12.1.1995, No: 22169 " Amaç: Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı, Merkez ve Taşra Teşkilatında görevli personelin disiplin amirlerini belirlemek.

Madde sayısı: 7 madde.

Özet: Bu yönetmeliğin ekinde her düzeydeki personelin disiplin ve üst disiplin amirleri yer almaktadır.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

87. TIBBİ FARMASOTİK ÜRÜNLER RUHSATLANDIRMA YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 2.3.1995, No: 22218

Amaç: Tıbbi farmasötik ürünlerin ruhsatlandırma işlemlerinde uygulanacak esas ve usuller ile ruhsatlandırılmış tıbbi farmasötik ürünlere ilişkin uygulamaları belirlemektir.

Madde sayısı: 43 madde ve 1 geçici madde.

Özet: Bir tıbbi farmasötik ürüne ruhsat almak isteyen gerçek ve tüzel kişiler, Sağlık Bakanlığı'nın ruhsat verebilmek için talep ettiği ve bu Yönetmelik ekinde gösterilen bilgi ve belgeleri, öngörüldüğü şekilde hazırlayarak bir başvuru dilekçesi ekinde Bakanlığa sunmak zorundadır.

Yönetmelikte, ruhsat başvurusunda bulunabilecek yetkililer, personel ve tesis şartı, başvuruda sunulması gereken doküman, ruhsatlandırma kriterleri, başvuruların değerlendirilmesi, ruhsat talebinin reddi ile bu durumda bildirim ve itiraz, ürünün kanuni satış şekli, ruhsatın geçerlik süresi, ruhsatın askıya alınması, ruhsatın iptali, üretimin durdurulması, ruhsat sahibinin sorumluluğu ile ilgili ayrıntılı bilgiler yer almaktadır. Ayrıca, tıbbi farmasötik ürünlerin üretim yerleri, fason üretim ve kontrol, lisans altında üretim, yurtdışında üretilen ürünlerin Türkiye'de satışı, ruhsat sahibi değişikliği, satış izni alınması ve üretim yerlerinin denetimi konularında hükümler de bulunmaktadır.

Yürürlük: Yayımlanma tarihinden 1 yıl sonra.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

88. SAĞLIK BAKANLIĞI DİSİPLİN AMİRLERİ YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 8.3.1995, No: 22221

Amaç: Sağlık Bakanlığı'nın Merkez ve Taşra Teşkilatında görevli personelin disiplin amirlerini tespit etmektir.

Madde sayısı: 8 madde.

Özet: Bu yönetmeliğin ekinde her düzeydeki personelin disiplin ve üst disiplin amirleri yer almaktadır.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

89. SAĞLIK BAKANLIĞI SİCİL AMİRLERİ YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 8.3.1995, No: 22221 **Amaç:** Sağlık Bakanlığı'nın Merkez ve Taşra Teşkilatında görevli personelin disiplin amirlerini tespit etmektir. **Madde sayısı:** 10 madde.

Özet: Bu yönetmeliğin ekinde her düzeydeki personelin 1.,2., ve 3. sicil amirleri yer almaktadır.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

90. TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI VETERİNER HEKİMLİĞİ UZMANLIK YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 2.8.1995, No: 22362

Amaç: 441 sayılı Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 2. maddesinde belirtilen hizmetlerin gerektirdiği uzman ihtiyacını karşılamak amacıyla belirtilen dallarda uzman yetiştirmeyi sağlamaktır.

Madde sayısı: 16 madde ve 3 geçici madde.

Özet: Yönetmelikte, veteriner hekimliği uzmanlık dalları, uzman adaylarında bulunması gereken nitelikler belirtilmiştir. Uzman adayları, Bakanlıkça yapılacak sınavla seçilirler. Uzmanlık eğitimi 3 yıl olup, Yönetmelikte bu eğitimin verileceği yerler bulunmaktadır. Eğitim süresi sonunda teorik ve pratik olmak üzere uzmanlık sınavı yapılır. Sınav komisyonu, uzmanlık tezi, tezin değerlendirilmesi ve uzmanlık diploması ile ilgili hükümler de Yönetmelikte yer almaktadır.

Yürürlük: Yayımı tarihi.

Yürütme: Tarım ve Köyişleri Bakanı.

91. TEHLİKELİ ATIKLARIN KONTROLÜ YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 27.8.1995, No: 22387

Amaç: Tehlikeli atıkların üretimi, toplanması, geçici olarak depolanması, taşınması, geri kazanılması, bertaraf edilmesi, ithali ve ihracatına ilişkin yasak, sınırlama ve yükümlülükleri, alınacak önlemleri, yapılacak denetimleri, tabi olunacak hukuki ve cezai sorumlulukları düzenlemektir.

Madde sayısı: 51 madde (7 maddesi değişik) ve 5 geçici madde.

Özet: Tehlikeli atıklarla ilgili Çevre Bakanlığı'nın, valilerin görev ve yetkileri ile, atık üreticisinin ve bertaraf edenin yükümlülükleri belirtilmiştir. Ayrıca atıkların taşınması, bertarafı, ara depolama ve arıtım tesisleri, düzenli depo tesislerinin inşaatı ile işletilmesi, bertaraf tesislerine lisans verilmesi, atıkların ithali, ihracı, transit devlete bildirim yükümlülüğü, atıkların uluslararası taşınımında uygulanacak usul ve esaslar, genel bildirim, yasadışı trafik, Atık Yönetimi Komisyonu ve görevleri konusunda hükümler yer almaktadır.

Yönetmeliğin ekinde; atığı üründen ayıran kriterler; atık bertaraf yöntemleri; tehlikeli atık üretilmesine neden olan aktiviteler; tehlikeli atık işaretleri; genel atık kategorileri şeklinde alık listesi; ulusal tehlikeli atık listeleri; tehlikeli özellikler listesi; atık beyan formu; ulusal atık taşıma formu / açıklama kavuzu; alıkların yerüstü depo tesislerine depolanabilme kriterleri; evsel katı atık depo tesisine depolanması; zararlı atık depo, izleme ve ara depolama tesislerine lisans alınması için yapılacak başvuruda bulunması gerekli bilgi ve dokümanlar; atık yakma tesisinde verimlilik ve emisyon değerleri verilmiştir.

Yürürlük: Yayımlı tarihi.

Yürütme: Çevre Bakanı.

92. GAYRI SIHHİ MÜESSESELER YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 26.9.1995, No: 22416

Amaç: Gayri sıhhi müesseselerin zararlı etkilerinin yok edilmesi veya en az düzeye indirilmesi, doğal kaynakların kirlenmelere karşı korunması için gayri sıhhi müesseselerin kontrol altına alınması, ruhsatlandırılması ve denetlenmesindeki usul ve esasları belirlemektir.

Madde sayısı: 31 madde ve 2 geçici madde.

Özet: Birinci, ikinci ve üçüncü sınıf gayri sıhhi müesseseler için inceleme kurullarının oluşumu, gayri sıhhi müesseselerin etrafında sağlık koruma bandı mecburiyeti ve tayini ile ilgili hükümler yer almaktadır. Ayrıca yeni kurulacak tesisler için başvuru, yer seçimi raporu, yer seçimi ve izni, tesis izni, deneme izni, açılma ruhsatı ile ilgili bilgiler vardır. Yönetmelikte ruhsatsız olarak açılmış gayri sıhhi müesseseler, açılma ruhsatı almış tesislerde yapılacak değişiklik ve ilave veya sınıf değişikliği durumunda yapılacak işlemler konulan da bulunmaktadır. Yönetmeliğin ekinde ruhsatlandırma için gerekli formlar verilmiştir.

Yürürlük: Yayım tarihi.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

93. TÜRK ECZACILAR BİRLİĞİ VE ECZACI ODALARI TEŞKİLAT, ÇALIŞMA USUL VE ESASLARINA DAİR YÖNETMELİK

Yayımlandığı R. Gazete: 2.10.1995, No: 22422

Amaç: Türk Eczacılar Birliği'nin teşkilat, çalışma usul ve esasları ile Birlik organ ve görevlilerinin yetki ve sorumluluklarını belirlemektir.

Madde sayısı: 71 madde.

Özet: Yönetmelikte eczacı odası, Genel Kurul, Yönetim Kurulu ve Denetleme Kurulunun çalışma düzeni ve görevleri belirtilmiştir. Eczacı odasına giriş, aidat paraları, nakil işlemleri ile ilgili bilgiler de yer almaktadır. Merkez heyetinin yapılanması, görevleri, çalışma düzeni, büyük kongre ve uluslararası örgütlere üyelik konusunda da bilgiler bulunmaktadır.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Türk Eczacılar Birliği Merkez heyeti Başkanı.

94. GEMİ SAĞLIK RESMİ KANUNU UYGULAMA YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 3.3.1996, No: 22569

Amaç: Gemi Sağlık Resmi Kanunu'nun uygulanması ile ilgili usul ve esasları düzenlemektedir.

Madde sayısı: 37 madde.

Özet: Yönetmelik, Türk limanları arasında seyreden, yabancı ülke limanlarından Türk limanlarına gelen, Türk limanlarından yabancı ülke limanlarına giden veya Boğazlardan ve Marmara Denizi'nden transit geçen gemileri kapsar. Yönetmelikte, gemi sağlık resmi ve cüzdanı ile bilgilerle, mali ve cezai hükümler ve uygulamada kullanılan belgeler yer almaktadır.

Yönetmelik kapsamına giren gemilerin, limanda sağlık işlemlerini yaptırmadan hareket etmeleri; sağlık denetimi yapıp serbest pratika almadan herhangi bir madde alıp, insan indirip bindirmesi, rıhtıma yanaşması; gerçeğe uymayan sağlık bildirimini vermesi; mikrop, haşere ve fare ile mücadele için gerektiğinde ve zamanında görevlilere başvurmaması; gerektiğinde geminin öndireğine gündüzleri sarı karantina bayrağı, gecelen beyaz fener bulundurmaması yasaklanmıştır ve ceza gerektirir.

Gemi tabibi ve kaptanı tarafından yapılan sağlık bildiriminde seyahat sırasında gemide veba, kolera, sarı humma veya çiçek vakası veya şüphelisi, fare ve sıçanlarda veba vakası veya şüphelisi, ölen olup olmadığı, başka bulaşıcı hastalık görülüp görülmediği; gemide bildirim anında hasta olup olmadığı ve gemide bir hastalığın bulaşması ve yayılmasını kolaylaştıracak başka şartların varlığı konusunda bilgiler verilmektedir.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

95. GIDA ÜRETİM VE SATIŞ YERLERİ HAKKINDA YÖNETMELİK

Yayımlandığı R. Gazete: 10.7.1996, No: 22692

Amaç: Gıda ve gıda katkı maddelerinin üretildiği, satış ve toplu tüketiminin yapıldığı, depolandığı işyerlerinde teknik ve hijyen kurallarına uyulmaması sonucu ortaya çıkabilecek hastalık ve zararlı etmenlere karşı insan sağlığının korunması, çalışan personelin ve gıda maddeleri ile temas edecek malzeme, alet ve ekipmanın hijyen kurallarına uygunluğunu temin etmek ve ettirmek, satış ve toplu tüketim yerlerinde satılan gıda maddelerinin denetimi, gıda maddeleri üreten işyerlerinin çalışma izni işlemleri, eğitim etkinlikleri ve denetim sonuçlarına itiraz hakkına ait usul ve esasları düzenlemektir.

Madde sayısı: 47 madde ve 2 geçici madde.

Özet: Gıda üretim yerlerinin taşınması gereken genel özellikler ile sıvı atık hatları, sosyal tesis ve tuvaletler, aydınlatma, havalandırma, katı atıkların depolanması ve uzaklaştırılması, iş çevresi, hammadde alım yerleri, depolama, laboratuvar, yakıt depoları, temizlik ve dezenfeksiyon, evcil hayvanlar, zararlı canlılar başlıklarında bu yerlerin taşınması gerekli koşullar yer almaktadır. Gıda işyerlerinde personelin hijyen konusunda eğitimi, işe giriş muayenesi ve periyodik muayeneleri, hastalık bildirimlerinin ve hasta olan kişilerin tedavisinin yapılması gerekmektedir.

Yönetmelikte, çeşitli işyerleri için çalışma izni vermeye yetkili makamlar eklerde sunulmuş olup, çalışma izni ve çalışma iznine esas işlemler yer almaktadır.

Gıda maddeleri satış ve toplu tüketim yerlerinin taşınması gereken genel özellikler ile alet ve ekipman, personel, satış muhafaza ve depolama, aydınlatma, havalandırma başlıklarında bu yerlere ilişkin hükümlere ve bu işyerlerini denetleyecek makamlar, denetim esasları ve numune alma ve değerlendirme ile ilgili bilgilere Yönetmelikte yer verilmektedir.

Yürürlük: Yayın tarihi.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

96. SAĞLIK BAKANLIĞI ATAMA VE NAKİL YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 16.11.1996, No: 22819

Amaç: Sağlık Bakanhğı'nın Sağlık Hizmetleri Sınıfına dahil personelinin ilk defa atanmaları ile nakillerinde uyulacak usul ve esasları belirlemektir.

Madde sayısı: 32 madde (3 maddesi değişik) ve 3 geçici madde.

Özet: Yönetmelikte, hizmet bölgeleri 3 hizmet bölgesine ayrılmış olup, her bir hizmet bölgesinin il ve ilçesinde çalışma süreleri belirtilmiştir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 50. maddesine göre sınava labi olan personel ile ilk defa atanacak pratisyen ve uzman tabiplerin bu Yönetmelikte tespit edilen hizmet bölgelerine atanması öngörülmektedir.

Yönetmelikte, atama ve nakil dönemleri, atama çeşitleri, hizmet süresine bakılmaksızın naklen atama halleri, hizmet gereği yapılacak naklen atamalar, mazerete dayanan nakiller (sağlık durumu, eş durumu, öğrenim durumu) karşılıklı yer değiştirme, olağanüstü hallerde atamalar, kadro fazlası personelin nakilleri konusunda hükümler yer almaktadır. Ayrıca , ilgili personelin atama ve nakil işleminin nasıl yapılacağı konusunda bilgiler de bulunmaktadır.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

97. ANA-ÇOCUK SAĞLIĞI VE AİLE PLANLAMASI MERKEZLERİ YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı R. Gazete: 6.2.1997, No: 22900

Amaç: Ana-Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezleri'nin hizmetlerini ve bu hizmetlerin yürütülmesine dair usul ve esasları düzenlemektir.

Madde sayısı: 47 madde.

Özet: Ana-Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması (AÇSAP) Merkezleri, ana-çocuk sağlığı ve üreme sağlığı hizmetleri yeterince verilemeyen ve birinci basamak sağlık kuruluşları eksik olan bölgelere öncelik verilerek kurulabilir. Bakanlık tarafından belirlenen standartlara göre yeterli malzeme, araç, gereç, personel ve uygun bina temin edilmeden yeni merkezler açılmaz. AÇSAP merkezleri, il sağlık müdürlüğüne bağlı olarak çalışırlar.

Yönetmelikte, AÇSAP merkezlerinde verilecek hizmetlerin ilkeleri, hizmet türleri (çocuk ve adolesan sağlığı hizmetleri, kadın sağlığı hizmetleri, poliklinik ve laboratuvar hizmetleri) ve AÇSAP merkezinde çalışan sağlık personelinin (baştabip, kadın hastalıkları uzmanı, çocuk sağlığı uzmanı, halk sağlığı uzmanı, aile hekimliği uzmanı, pratisyen tabip, diş hekimi, psikolog, sosyal çalışmacı, diyetisyen, çocuk gelişimcisi, başhemşire, tıbbi leknolog, sağlık memuru, hemşire ve ebe) ve idari ve yardımcı personelin (şef, ayniyat saymanı, ayniyat memuru, memur, daktilograf, veri hazırlama ve kontrol işletmeni, şoför, kaloriferci ve hizmetli) görev yetki ve sorumlulukları verilmektedir.

AÇSAP merkezlerinin yazışmaları, mali işlemleri ve çalışmalarının standart formlarla bildirimini ile ekteki listelerde araç-gereç ve personel standartları da Yönetmelikte yer almaktadır.

Yürürlük: Yayımlanma tarihi.

Yürütme: Sağlık Bakanı.

BOLÜM 4

MEVZUATIN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1 MEVZUATIN GENEL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1.1 Mevzuatın dili

Bir mevzuattan yararlanılabilmesi için dilinin anlaşılır olması gerekmektedir. Hukuk metnlerinin kendine özgü bir üslubu ve terminolojisi vardır. Bu nedenle hukukçu olmayanlar bunları anlamakta ve yorumlamakta güçlüklerle karşılaşmaktadır. Öte yandan sağlık mevzuatının (özellikle yasaların ve tüzüklerin) dilinin eski oluşu bu güçlüğü arttırmaktadır. Okurların sıklıkla sözlüğe başvurmaları gerekmektedir. Bu araştırmada da Osmanlıca-Türkçe sözlüklerden yararlanılmıştır.

4.1.2 Mevzuatta eksik olan konular

Mevzuatla eksik olduğu saptanan konular ;

- Sağlık hizmetinden yararlananların hakları ile ilgili konuların mevzuatımızda yer almaması,
- AIDS gibi bazı hastalıklara ilişkin düzenlemelerin olmaması,
- Sağlık mimarisi konusunun mevzuatta yer almaması,
- Turist ve yaşlı sağlığı konularının mevzuatta bulunmaması,
- Sağlık alanındaki mesleklerin bazılarının görev, yetki ve sorumluluklarının belirlenmemiş olması,
- Sağlık hizmetlerinin finansmanı ile ilgili olarak, toplumun her kesimini kapsayan düzenlemelerin yapılmamış olması şeklinde sıralanabilmiz

İlgili mevzuatta çıkarılacağı belirtilen tüzük ve yönetmeliklerin bir bölümü çıkarılamamıştır. Örneğin, UHK'da bahsedilen bulaşıcı hastalıklarla mücadele tüzüğü, gemi tabipleri hakkında yönetmelik, 6343 sayılı "Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği İle Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun"da belirtilen ihtisas talimatnamesi ve protokol defterleri hakkında yönetmelik, 2548 sayılı "Gemi Sağlık Resmi Kanunu"nda bahsedilen uygulama esaslarına ilişkin yönetmelik, 2872 sayılı "Çevre Kanunu"nda belirtilen gemi ve deniz araçlarına verilecek cezalar hakkında yönetmelik ile kirliliğin önlenmesi ve giderilmesine ilişkin faaliyetlere uygulanacak teşvik tedbirleri esaslarına dair yönetmelik, 3960 sayılı "Kalıtsal Hastalıklarla Mücadele Kanunu" belirtilen aynı adlı yönetmelik ve 1983 tarihli "Nükleer Tesislere Lisans Verilmesine İlişkin Tüzük"de bahsedilen nükleer tesislerin denetlenme esaslarına ilişkin yönetmelik henüz çıkarılamamış olan tüzük ve yönetmeliklerdir.

Yukarıdaki örneklere rağmen, mevzuata bir bütün olarak bakıldığında, kanun ve tüzüklerde çıkarılacağı belirtilen yönetmeliklerin büyük bir bölümünün çıkarılmış olduğu görülmektedir.

Bu bölümde sıralanan konuların büyük bir bölümü, aynı mamanda Birinci Ulusal Sağlık Kongresi, Sağlık Hukuku Çalışma Grubu önerilendir:

4.1.3 Bir konuyu açıklayan birden çok mevzuatın varlığı

1593 sayılı UHK'da verem savaşı ile ilgili hükümler yer almasına karşın, 1949 yılında 5368 sayılı "Verem Savaşı Hakkında Kanun" çıkarılmıştır. Her iki kanun incelendiğinde görülür ki UHK, genel esaslar getirirken; 5368 sayılı kanun, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı¹ nın verem savaşı ile ilgili teşkilat kurmasına ilişkin hükümler içerir. Yedi madde ve dört geçici maddeden oluşan "Verem Savaşı Hakkında Kanun", bu haliyle verem savaşı ile ilgili vertikal örgüt kurulması ait düzenlemeler getiren bir kanun olarak düşünülebilir. Her iki kanun günümüz açısından uygulamada olmasına karşın tekrarlamaların önlenmesi için yasa metinlerinin yeniden ve günümüz şartlarına uygun düzenlenmesi gerekmektedir.

Benzer bir örnek de "Kalıtsal Hastalıklarla Mücadele Kanunu" dur. Aslında, UHK'na birkaç madde eklemekle düzenlenebilecek bir konuda kanun çıkarılması kanımızca gereksiz görünmektedir. Benzer durum "Sıtmanın İmhası Hakkında Kanun" için de geçerlidir.

4.1.4 Mevzuatta yetki karmaşası

Sağlıkla ilgili mevzuat incelendiğinde, yetki karmaşası sorunu ile sıklıkla karşılaşmaktadır. Gıda mevzuatı konusundaki yetki karmaşası 24.6.95 tarihli 560 sayılı "Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine dair KHK" ile henüz giderilmiştir. Çevre mevzuatı içerik olarak yeterli olmasına karşın, bu mevzuatta yetki karmaşası söz konusudur.

4.1.5 Cezaların caydırıcılığı

Hukuk kuralları, müeyyideleri (yaptırımları) olan kurallardır. Sağlıkla ilgili mevzuatta da kurallara uyulmadığı zaman uygulanacak yaptırımlarla ilgili hükümler vardır. Bu yaptırımların bir bölümü, genel mevzuatta da yer alır. Örneğin hekim olmayan bir kişinin hekimlik yaparak kişilere zarar vermesi durumunda, "Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun"da belirtilen cezaların (bir aydan altı aya kadar hapis ve 25- 500 TL. para cezası) yanında, Türk Ceza Kanunu (TCK)'nun ilgili maddelerine göre de suçlu hakkında ceza verilir (TCK madde 456-460: Şahıslara Karşı Müessir Fiiller).

Türk sağlık mevzuatı incelendiğinde cezaların büyük bölümünün para cezası şeklinde olduğu görülür. Ancak mevzuatın orijinal metninde belirtilen para cezalarının uygulanmasında 7.12.1988 tarih ve 3506 sayılı kanun (765 sayılı Türk Ceza Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine, Bu Kanuna Ek Maddeler İlave Edilmesine, 647 Sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına ve 10 Haziran 1949 Tarihli 5435 Sayılı Kanunun Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun) esas alınır.

3506 sayılı Kanununun Ek 1 inci maddesi:

"Nisbi (*oransal*) nitelikteki vergi ve resim cezaları, nisbî para cezaları ve tazminat kabilinden olup, mütezayit (*kademeli artan*) nispete tabi bulunan para cezaları hariç olmak üzere, kanun ve tüzüklerde alt ve üst sınırları veya bunlardan biri gösterilen veya hiç gösterilmeyen veya sabit ve rakam olarak gösterilmiş bulunan para cezalarından (idari ve disiplin para cezaları dahil);

a) T.B.M.M' nin kurulduğu tarihten önce yürürlüğe girmiş bulunan bütün kanun ve tüzüklerde yazılı olup da daha sonraki (arihlerde T.B.M.M' ce miktarına dokunulmamış olan para cezaları 300 misline,

b) T.B.M.M tarafından kabul olunup da; 1-31.12. 1939 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlardaki para cezaları 180 misline,

2- 1.1.1940 tarihinden 31.12.1945 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlardaki para cezaları 120 misline,

3- 1.1.1946 tarihinden 31.12.1959 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlardaki para cezaları 60 misline,

4- 1.1.1960 tarihinden 31.12.1970 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlardaki para cezaları 30 misline,

5- 1.1.1971 tarihinden 31.12.1977 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlardaki para cezaları 18 misline,

6- 1.1.1978 tarihinden 31.12.1980 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlardaki para cezaları 6 misline,

7- 1.1.1981 tarihinden 31.12.1987 tarihine kadar yürürlüğe girmiş bulunan kanunlardaki para cezaları 3 misline çıkarılmıştır.

Aynı Kanununun Ek 2 inci maddesi:

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren Ek 1 inci madde kapsamına giren para cezaları, 1988 yılı Bütçe Kanunu¹ ndeki 84 olarak belirlenen memur maaş katsayısının artırılması halinde Bütçe Kanunu' nda her 30 puan artış, bir birim olarak kabul edilerek, bk 1 inci maddeye göre tespit edilen ceza miktarlarının bulunacak birim sayısı ile çarpılması suretiyle belirlenir.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra kabul edilecek kanunlardaki para cezaları için de, müteakip yıllar Bütçe Kanununda belirlenen katsayı miktarlarında artırma yapıldığı takdirde birim sayısının tesbitinde başlangıç olarak, o kanunun yürürlüğe girdiği tarihteki Bütçe Kanunu'nda geçerli olan devlet memurları aylıkları katsayısı esas alınır."

Bu kanun, cezaların enflasyon karşısında caydırıcılığının sürdürülmesi amacıyla memur maaş katsayısını esas alan bir düzenleme getirmektedir (sağlıkla ilgili bazı kanunlarda öngörülen para cezalarını 1993 yılı itibarıyla gösterir 13 numaralı liste "Ekler" bölümünde yer almaktadır). Örnek olarak, 1994 yılı içinde bir tabibin dikkatsizlik, tedbirsizlik sonucu bir hastaya zarar verdiğini varsayarsak, bu tabibe uygulanacak para cezası şöyle hesaplanacaktır:

- 1953 yılındaki değişiklik yapılmış haliyle Türk Ceza Kanunu'nun adı geçen suçla ilgili 566/1 inci maddesinde belirtilen para cezası 100 TL. dir.

- Ek l'de 1953 yılına ait kanunlar için 60 misli ceza öngörüldüğü için 100 ile 60 rakamlarının çarpımından 6000 TL. bulunur.

- 1994 bütçesinde memur maaş katsayısı 1100 olduğu için; 1100 - 84 = 1016 bulunur (1953 yılında memur maaş katsayısı 84 idi).

- $1016 / 30 = 33,8$ bulunur; küsurat dikkate alınmaz (katsayı 33 kabul edilir). Burada 30 sabit sayıdır.

- 6000 rakamı ile 33 kat çarpılır. Sonuçta uygulanacak para cezası 198 000 TL. olarak belirlenir.

Not: 1) Ek 1 inci maddede belirtilen oransal cezaya örnek verilirse, eğer bir kanun metninde" ....suçunun cezası, meydana gelen zararın ..... misli para cezasıdır" deniyorsa yukarıda bahsedilen kurallar uygulanmaz; hakim ve bilirkişi takdiri ile o günün şartlarına göre zarar ne ise kanunda belirtilen oranda ceza verilir.

2) 3506 sayılı kanunun Ek 1 inci maddesinde belirtildiği gibi, vergi ve resim türünden cezalarda bu güncelleştirme (artırım) sistemi uygulanmaz.

Cezalar konusunda son olarak, cezaların genel olarak caydırıcılıktan uzak oldukları ve bu konuda yeni düzenlemelere ihtiyaç olduğu söylenebilir.

4.2 MEVZUATIN KONULARA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

4.2.1 Kamu sağlığı ile ilgili mevzuat

Dünya Sağlık Örgütü tarafından, "yalnız hastalık ve sakatlığın olmayışı değil, beden, ruhen ve sosyal yönden tam bir iyilik hali" olarak tanımlanan sağlık kavramı, artık günümüzde pek çok kişi, kurum ve kuruluşun ortaklaşa uğraş alanıdır. Dirican'a göre "Sağlık durumu bozuk bir ülkenin varlığını ve bundan önemlisi uygarlığını sürdürmesi beklenemez". Korumanın çok önemli ve örgüt eli ile yürütülen bir hizmet olması; halk tarafından para ödeyerek satın alınmaması nedeni ile koruyucu sağlık hizmetleri her ülkede devlet hizmeti olmuştur. Kamu sağlığının korunmasına yönelik kurallar, sağlık mevzuatının içinde önemli bir yer kaplar. Bu mevzuata örnek olarak, bulaşıcı hastalıklarla mücadeleye ilişkin kurallar, sağlıklı çevre oluşturulması ile ilgili kurallar, annelerin, çocukların ve çalışan grupların sağlığının korunmasına ait kurallar verilebilir.

Türk sağlık mevzuatında da kamu sağlığı ile doğrudan veya dolaylı olarak ilgili olan pek çok mevzuat metni vardır. Aşağıda bu konuyla ilgili kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük ve yönetmelikler tartışılmıştır.

4.2.1.1 Bulaşıcı hastalıklar

İnsanlığın geçmişte karşılaştığı en büyük ve yaygın doğal afet salgınlardır. 14 üncü yüzyıldaki kara veba salgınlarında 60 milyon kişinin öldüğü tahmin edilmektedir. Yakın geçmişte bulaşıcı hastalıklarla savaşta büyük başarılar elde edilmişse de, günümüzde bu hastalıklar halen önemini korumaktadır.

Bu bölümde mevzuatta bulunan konuyla ilgili olan 6 kanun, 3 tüzük ve 4 yönetmelik ele alınmıştır.

UHK: Kanunun "Bulaşıcı ve salgın hastalıklarla mücadele" bölümünde;

- Sınırlar ve sahillerin sıhhi savunması (madde:29-56),
- Ülke içinde bulaşıcı ve salgın hastalıklarla mücadele (madde:57-96),
- Sıtma ile mücadele (madde:97-98),
- Trahom ile mücadele (madde: 99-102),
- Zührevi (cinse! yolla bulaşan) hastalıklarla mücadele (madde: 103-112),
- Veremle mücadele (madde: 113-121),
- Genel kadınlar hakkında hükümler (madde: 128-132) konuları yer almaktadır.

UHK, bulaşıcı hastalıkların en büyük sorun olduğu, özellikle sıtma, frengi ve veremin toplumda büyük yıkıma yol açtığı bir dönemde (1930 yılında) çıkan bir kanun olarak, bir kanunda bulunması gerekenden fazla ayrıntılar içeren ve bu yönüyle bir yönetmeliği andıran kapsamlı bir metindir, Dilinin anlaşılmasındaki güçlük ve günümüzde sorun olan hastalıkların yer almayışı (AİDS ile ilgili düzenlemenin olmayışı gibi) önemli eksikleridir.

Belediye Kanunu: Belediyelerin görevleri arasında sıralanan temizlik, esnaf denetimi, su temini gibi pek çok görev aslında bulaşıcı hastalıklarda primer korumaya yönelik önlemler niteliğindedir.

Köy Kanunu: Kanunda köylünün yapmak zorunda olduğu işler adı altında sıralanan pek çok görev, Belediye Kanunu'nda olduğu gibi primer korunmaya yöneliktir. Bulaşıcı hastalıkların çıkmasında bilindiği gibi en büyük etken olumsuz çevre koşullarıdır. Sağlıklı içme ve kullanma suyu, sağlıklı çöplük, gübrelik ve helaya sahip kırsal yerleşim yerlerinde bulaşıcı hastalıkların bir sağlık sorunu olmaktan çıkmaktadır. Ancak, kanunda köylünün yapmak zorunda olduğu işler uygulamaya tam olarak yansımamaktadır. Bu kanun 1924 yılından beri yürürlükte olmasına karşın, kırsal bölgelerde bulaşıcı hastalıklar halen önemini korumaktadır

Verem Savaşı Hakkında Kanun: Tüberkülozun ciddi sağlık sorunu olduğu 1949 yılında çıkan bu kanun, Sağlık Bakanlığı'nın verem savaşı ile ilgili kuracağı teşkilat hakkında hükümler içermektedir Günümüzde Sağlık Bakanlığının verem savaş derneklerine para başta para olmak üzere kaynak aktarımına imkan vermesi (bunun günümüzdeki yararı tartışmalıdır) dışında bir işlevi yoktur.

Sıtmanın İmhası Hakkında Kanun: 1960 tarihli bu kanunun, konunun öneminin nispeten azaldığı bir dönemde çıkmış olması dikkat çekicidir. Kanunda, Bakanlar Kurulu tarafından sıtma savaşı faaliyetlerinin beşer yıllık periyodlar halinde yürütüleceği belirtilmiş ise de, 1979 yılındaki Bakanlar Kurulu uzatma kararından sonra, sıtma savaşının uzatılmasına

ilişkin herhangi bir karar sözkonusu değildir. Bu durum, yürütmenin bir kusuru olarak değerlendirilebilir.

Çeltik Ekimi Kanunu: Bu kanunun sağlık açısından önemi, çeltik ekimi yapılan sulak yerlerin sıtma yönünden taşıdığı risktir. Kanun, bu konuda alınacak önlemler ve arazide çalışan işçilerin sağlığı ile ilgili hükümler içermektedir.

Genel Kadınlar ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü: UHK ile birlikte ele alındığında (AİDS başta olmak üzere birkaç hastalık dışında) zührevi hastalıklarla ilgili eksiksiz bir mevzuat oluşturdukları söylenebilir.

Evlenme Muayenesi Hakkında Nizamname: Bu tüzük ve UHK'da nesillerin sağlığının korunması amacıyla getirilmiş olan evlenme muayenesi, günümüzde artık isteğe bağlıdır. Ancak isteğe bağlı olma, uygulamada (eşlerin birbirlerinden böyle bir muayeneyi isteyemeyecekleri göz önüne alındığında) Tüzüğü etkisiz kılmaktadır. Oysa özellikle AİDS hastalığının giderek sorun olduğu ve de olacağı gerçeğinden yola çıkarak, evlenme muayenesinin zorunlu tutulması ve böyle bir muayenenin içinde AİDS ile ilgili testlerin de yer alması yararlı olacaktır.

Uluslararası Sağlık Tüzüğü: Günümüz dünyasında savaşların azalması ve ulaşımın kolaylaşması gibi nedenlerle uluslararası turizm faaliyetleri, geçmiş yıllarla karşılaştırılamayacak derecede artmıştır. Turistik gezilerin yanında uluslararası ticaret de artmış, dünya giderek küçülmüştür. Bu tüzük, uluslararası hareketliliğin getirebileceği sağlık risklerine yönelik Önlemleri içeren kurallardan oluşmaktadır.

Frengi Savaş Yönetmeliği: Frengi savaşı ve tedavisinin ayrıntılı biçimde yer aldığı bir düzenlemedir.

Hudut Sağlık İdareleri Yönetmeliği: Türkiye'nin kara sınırlarından diğer ülkelere ve diğer ülkelerden de Türkiye'ye bulaşıcı ve salgın hastalıkların girmesini ve yayılmasını önlemek için kurulmuş olan Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü'ne bağlı Hudut Sağlık İdareleri'nin çalışma esaslarını düzenleyen bir yönetmeliktir.

Bulaşıcı ve Salgın Hastalıklar Çıktığında Alınacak Tedbirlere Uyulmaması Halinde Uygulanacak Ceza Yönetmeliği: UHK'nun 69 uncu maddesi gereğince alınmış olan tedbirlere uyulmaması halinde Kanunda geçen cezaları vermeye yetkili personel ile ceza, bildirim ve tahsil usullerini kapsamaktadır.

Uçaklarda Uygulanacak Sağlık İşlemlerine Ait Yönetmelik: Yabancı ülkelere Türkiye'ye bulaşıcı ve salgın hastalıkların uçaklar aracılığıyla gelişi ve yayılışını önlemeye yönelik düzenlemeler içeren bir yönetmeliktir. Yönetmelik, ayrıca gerektiğinde iç hat seferi yapan uçaklara da uygulanır. Uygulayıcı birim, Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü'ne bağlı Hava İstasyonu Sağlık Denetleme Merkezleridir.

4.2.1.2 Âfetler ve olağanüstü haller

Bu konuda mevzuatımızda üç düzenleme bulunmaktadır:

- "Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun" (7269 sayılı ve 1959 tarihli): Kanun, deprem, yangın, su baskını, yer kayması, kaya düşmesi, çığ, ve benzeri afetlerde; yapıları ve kamu tesisleri genel hayata etkili olacak derecede zarar gören veya görmesi muhtemel olan yerlerde alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlar hakkındaki hükümleri içermektedir.

Bu Kanuna dayanılarak çıkarılan, acil yardım teşkilatı ve programları hakkında genel esasları kapsayan ve İçişleri, Bayındırlık ve İskan, Tarım ve Köyişleri ve Sağlık Bakanlıklarınca çıkarılan "Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik"e göre afetten sonra yapılacak kurtarma, yaralıları tedavi, barındırma, ölüleri gömme, yangınları söndürme, yıkıntıları temizleme ve felaketzedeleri iye gibi konularda program ve uygulama valiliğin yetkisindedir. Ancak sivil savunma örgütünün olduğu yerlerde bu işler adı geçen örgütle birlikte yürütülür.

- Seferberlik ve Savaş Hali Tüzüğü: Bu tüzük, seferberlik ve savaş hallerinde ilgili tüm kurum ve kuruluşların görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin hükümler yer almaktadır. Tüzüğün yasal dayanağı, 2941 sayılı "Seferberlik ve Savaş Hali Kanunu"dur. Seferberlik ve savaş hazırlıklarının en üst düzeyde yapılmasında ve uygulanmasında Milli Savunma Bakanlığı ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği sorumlu olup, koordinasyon görevi de Başbakanlığa aittir. Bu tüzükte, sağlık personeli ve sağlıkla ilgili işler kamu kurum ve kuruluşlarının görevlendirilmesi başlığı altında ele alınmaktadır. Tüzükte sağlıkla ilgili özel bir bölüm yoktur.

- Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik: Bu yönetmelik, afet öncesi planlama ile afet sonrası acil yardım işleri ile ilgilidir. 55 sayfalık yönetmelik oldukça ayrıntılı hükümler içermektedir. 27 inci maddede İlk Yardım ve Sağlık Hizmetleri Grubu'nun teşkili, görevleri, planlama ve servisleri, ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. Madde 28-31 de sağlıkla ilgili diğer konular anlatılmaktadır. 63 üncü maddede Sağlık Bakanlığı'nın görevleri yer almaktadır. Yönetmeliğin ekinde yer alan "yardım plan örneği" ve diğer formlar incelendiğinde, yönetmeliğin, oldukça ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş olduğu söylenebilir.

4.2.1.3 Tıbbi ürün, farmasötik madde ve sağlık malzemeleri, zirai ilaç ve aletler

Konuyla ilgili olarak inceleme kapsamına alınan 7 kanun, 1 KHK, 3 tüzük ve 12 yönetmelik şunlardır: -UHK

- Türk Kodeksi Hakkında Kanun :
- İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu
- Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun

- Ecza Ticarethaneleriyle Sanat ve Ziraat İşlerinde Kullanılan Zehirli ve Müesssir Kimyevi Maddelerin Satıldığı Dükkanlara Mahsus Kanun
- Kozmetik Kanunu
- Sıtma ve Frengi İlaçları İçin Kanun
- Sağlık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK
-
- İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Nizamnamesi
- Ayakkabı Murakabe Nizamnamesi
- Ziraî Mücadele İlaç ve Aletleri Hakkında Nizamname
- Sanayi ve Ziraatte Kullanılan Zehirli Maddelerin Eczanelerde Sureti Hıfız ve Alım Satımı Hakkında Talimatname
- Kozmetik Yönetmeliği
- Radyofarmasötik Yönetmeliği
- Farmasötik Müstahzarların Biyoyararlanım ve Biyoeşdeğerliliğinin Değerlendirilmesi Hakkında Yönetmelik
- Eczaneler ve Eczane Hizmetleri Hakkında Yönetmelik
- İlaçlarda Ambalaj Yönetmeliği
- İlaç Araştırmaları Hakkında Yönetmelik
- Beşeri, İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarların Tıbbi Tanıtımında Gerekli Kurallar Yönetmeliği
- Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik
- İspençiyari ve Tıbbi Müstahzar İmalathaneleri Yönetmeliği
- Farmasötik ve Tıbbi Müstahzar, Madde, Malzeme ve Terkipler ile Bitkisel Preparatların Geri Çekilmesi ve Toplatılması Hakkında Yönetmelik
- Haşhaşın Ekimi, Kontrolü, Toplanması, Değerlendirilmesi, İmhası, Satın alınması, Satılması, İhracı ve İthalı Hakkında Yönetmelik.

Kimyasal ve tıbbi müstahzarlar ve kodeks ile ilgili ilk iki kanun olan 1926 tarihli ve 767 sayılı "Türk Kodeksi Hakkında Kanun" ve 1928 tarihli ve 1262 sayılı "İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanun" incelendiğinde, her iki kanunun da dilinin anlaşılabilir olduğu ve gereğinden çok ayrıntılar içerdiği görülmektedir.

Ayrıca, "İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu" içinde birkaç madde olarak yer alabilecek kozmetiklerle ilgili özel bir kanun (1994 tarihli, 3977 sayılı Kozmetik Kanunu) çıkarılmasının da gereksiz olduğu düşünülmektedir.

İnsan sağlığıyla ilişkili müstahzarlara ait mevzuat bütün olarak incelendiğinde, özellikle yönetmeliklerin oldukça ayrıntılı hükümler içerdikleri ve pek çoğunun da yakın zamanda yürürlüğe girdiği göze çarpmaktadır. İlaç ambalajı ile ilgili kuralların oldukça iyi açıklandığı "İlaçlarda Ambalaj Yönetmeliği" buna bir örnektir. Yine, "İlaç Araştırmaları Hakkında Yönetmelik" de bu niteliktedir. Bu yönetmelik incelendiğinde görülmektedir ki, piyasada satılan ve tedavi değerinin ne olduğu konusunda bilimsel nitelikleri kuşku uyandıran maddelerle ilgili olarak hukuki düzenlemeler

yeterlidir, bu konudaki sorun denetim eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Yine beşeri ilaçların tanıtımı ile ilgili olarak da yasal düzenlemeler oldukça kapsamlı biçimde olduğu halde, denetimin yeterli olmadığı basında çıkan aktüel haberlerden ve reklamlardan anlaşılmaktadır. Konuyla ilgili "Beşeri, İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarların Tıbbi Tanıtımında Gerekli Kurallar Yönetmeliği" cezai müeyyideleri içermemektedir.

"Farmasötik Müstahzarların Biyoyararlanım ve Biyoçeşdeğerli liginin Değerlendirilmesi Hakkında Yönetmelik" de özellikle ilaç firmalarının birbirleriyle rekabetinde standartlar getirmesi ve tüketicinin kaliteli ürün kullanabilmesi yararlarından dolayı önemli bir hukuki düzenleme olarak görülmektedir.

"Sıtma ve Frengi İlaçları İçin Kanun" aslında sıtma ve frengi ile mücadele hizmetlerinin bir parçası olarak çıkarılmıştır. Ancak kanunda penisilin türü ilaçların ithalinin- diğer sıtma ve frengi ilaçları ile birlikte ele alınarak- Türkiye Kızılay Derneği'nce yapılacağından bahsedilmesi hususu günümüz serbest piyasa uygulamasında geçerliliğini yitirmiştir.

1933 yılında çıkan, 2313 sayılı "Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun"a göre, ilaç niteliğindeki ürünlerin denetim yetkisi Sağlık Bakanlığı'na ait iken, kenevir ekimine ilişkin esasları düzenleme yetkisi Tarım ve Köyşleri Bakanlığı'ndadır. 1988 yılında çıkarılan "Haşhaşın Ekimi, Kontrolü, Toplanması, Değerlendirilmesi, İmhası, Satın alınması, Satılması, İhracı ve İthalı Hakkında Yönetmelik"e göre, yetkili kurum olarak aynı Bakanlığa bağlı olan Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO)' nin adı geçmekte olup, ekim alanlarının belirlenmesi ise Bakanlar Kurulu'nun yetkisine bırakılmıştır. TMO aynı zamanda, ilaç hammaddesi üretme, satma yetkisine de sahiptir. İthalat ise, "Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun"a göre ve Sağlık Bakanlığının izniyle ilgili kişilerce yapılabilir. "Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik" ise bu tür maddelerden örnek alınması, incelenmesi, saklanması, imhası ile ilgili düzenlemeleri içermektedir. Ziraî mücadele ilaç ve aletleriyle ilgili mevzuat (ilgili mevzuat, bu tür maddelerle zehirlenmelerden dolayı insan sağlığını ilgilendirdiği için, araştırma kapsamına dahil edilmiştir):

Ecza Ticarethaneleriyle Sanat ve Ziraat İşlerinde Kullanılan Zehirli ve Mücüssür Kimyevi Maddelerin Satıldığı Dükkanlara Mahsus Kanun, esasında ecza depoları ile ilgili hükümler içermekle birlikte, "yalnız sanat ve ziraat işlerinde kullanılan maddeler"i, mahalli mülki idare amirinin ve Sağlık Bakanlığının onayı ile herkesin satabileceği hükmünü içermektedir (madde 13). "Sanayi ve Ziraatc Kullanılan Zehirli Maddelerin Eczanelerde Sureti Hıfız ve Alım Satımı Hakkında Talimatname" ise bu kanunun uygulama esaslarını açıklamaktadır. Ancak gerek kanun ve gerekse yönetmelik, dilinin eski olması nedeniyle anlaşılır olmaktan uzaktır. Artık Türkiye'de tarımla ilgili yeterli sayıda yüksek öğrenim görmüş eleman olmasına karşın herkesin bu tür

işyeri açabilmesi kanımızca doğru olmayıp, yetkinin yüksek öğrenim görmüş meslek mensuplarına tanınması gerekmektedir.

"Zirai Mücadele İlaç ve Aletleri Hakkında Nizamname" ise tarımsal ilaçların üretimi, ithali, satışı vb. konularda Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nı yetkili kılmaktadır. Bu ilaçların çoğunun zaten zehirli ve müessir olmaları nedeniyle "Ecza Ticarethaneleri ve Sanat ve Ziraat İşlerinde Kullanılan Zehirli ve Müessir Kimyevi Maddelerin Satıldığı Dükkanlara Mahsus Kanun" da Sağlık Bakanlığı'ndan izin alınacağı vurgulanmaktadır. Kanunda Sağlık Bakanlığı'nın, Tüzükde de Tarım ve Köyişleri Bakanlığının yetkili kılınması, kanımızca çelişkidir. Birinci Ulusal Sağlık Kongresi Çalışma Grupları Raporları (İlaç Kontrol ve Denetim Sistemi Çalışma Grubu Raporu) bu konuda Sağlık Bakanlığı'nın koordinasyonunda düzenlemelerin yapılması gerektiğini ileri sürmektedir.

4.2.1.4 Organ ve doku nakli, kan ve kan ürünleri

Kan ve kan ürünleri ile ilgili mevzuat 2857 sayılı "Kan ve Kan Ürünleri Kanunu" ile 83/7314 sayı ve 1983 tarihli "Kan ve Kan Ürünleri Yönetmeliği" olup, bu iki mevzuat incelendiğinde kan ve kan ürünleriyle ilgili hususlarda Sağlık Bakanlığı'nın birinci derecede yetkili olduğu görülür. Gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişileri, Bakanlıktan izin almak koşuluyla test serumu, plazma ve plazma ürünleri üretebilirler. Kanunun kapsamında ilgili kurallara uyulmadığında yapılacak işlemlerin yer almaması bir eksikliktir.

Organ ve Doku Nakli ile ilgili mevzuat ise;

- Organ ve Doku Nakli, Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanun (1979 tarihli),
- Organ Nakli Merkezleri Yönetmeliği (1993 tarihli),
- İnvitro Fertilizasyon ve Embriyo Transferi Merkezleri Yönetmeliği (1987 tarihli),
- Kornea Naklinde Kornea Sağlanması ve Paylaşımı Yönetmeliği (1993 tarihli)'dir.

Organ ve Doku Nakli, Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanun'a göre, 18 yaşını doldurmamış ve mümeyyiz olmayan kişilerden organ ve doku alınmaz. Organ ve doku alınabilmesi için hekim tarafından onaylanmış bir belge gereklidir. Vericinin hayatını mutlak surette sona erdirecek veya tehlikeye sokacak olan organ ve doku alınması yasaktır. Bu işlemler ancak gerekli donanıma sahip merkezlerde yapılabilir. Bu merkezlerle ilgili olarak "Organ Nakli Merkezleri Yönetmeliği" esas alınır. Bu tür merkezlerin açılabilmesi "Organ Nakli Bilim Kurulu" tarafından değerlendirilir ve değerlendirme sonunda açılma izni Sağlık Bakanlığı'na verilir. Kornea nakli merkezleri ile göz bankaları da Sağlık Bakanlığı'nın denetimine tabidir.

Ölüden organ ve doku alınabilmesi için, ölüm halinin bir tutanakla saptanması gereklidir. Eğer kişi, kendisinden organ veya doku alınmasına karşı olduğunu belirtmişse, o kişiden öldüğünde organ ve doku alınmaz. Sağlığında bu tür beyanı olmayanlardan organ veya doku alınabilir.

Kanunun J4 üncü maddesi yasal olarak böyle bir imkan sağlamakla birlikte, organ ve doku nakli konusunda Türkiye'de yeterli örgütlenmenin olmayışı (sağlık merkezi, ihbar ve organ iletim sistemi) ve halkın değer yargıları bu konuda en büyük engeldir. Diyanet İşleri Başkanlığının bu konuda dinen bir engel olmadığını belirtmesine karşın halkın olaya sıcak bakmaması düşündürücüdür. Öte yandan halkın bu olumsuz tavrına karşın "aksine beyan olmaması ve ölünün yakınının bulunmaması" durumunda sahipsiz ölümlerden "fırsatçı" bir biçimde organ ve doku alınmasına yasa ile izin verilmesi, kişilerin büyük çoğunluğunun mevzuattan haberdar olmaması nedeniyle organ ve doku alınabilmesine imkan sağlanmaktadır. Bunun etik açıdan doğru olduğunu savunmak oldukça güç görünmektedir. Bu durum gelecekte organ nakil merkezlerinin yaygınlaşması halinde ölü yakınları ile resmi makamlar arasında büyük sürtüşmelere yol açabilecektir.

4.2.1.5.Çevre mevzuatı

4.2.1.5.1 Sular: Konuyla ilgili olan 9 kanun, 1 kanun hükmünde kararname, 2 tüzük ve 5 yönetmelik şunlardır:

- Köy Kanunu (1924 tarihli): Bu kanuna göre; köye kapalı yoldan içme suyu getirme ve çeşme yapma, kuyu ağzlarını kapatma, etrafını iki metre eninde harçla döşeme, su kaynaklarının çevresini temiz tutma, bu kaynaklardan çevreye su sızarak birikinti oluşmasını önleme, köylünün yapması zorunlu olan görevler arasındadır. Devlet Su İşleri'nin kurulmadığı dönemde çıkarılan bu mevzuatta köylüye verilen bu görevlerin büyük bir kısmı günümüzde adı geçen Kuruma verilmiştir, dolayısıyla bu hükümler geçersizdir.

- Sular Hakkında Kanun (1926 tarihli): Bu Kanun, su temini görevini, belediyesi olan kentlerde belediyelere, belediyesi olmayan yerleşim yerlerinde ise köy ihtiyar meclislerine vermiştir. Suların kaynakları belediye veya köy sınırlarının dışında ise belediyeler veya köy ihtiyar meclisleri yine sorumludur. Ortaklaşa yerleşim yerleri arasında kullanılacak sular, Belediyeler Kanununa uygun şekilde oluşturulacak bir "birlik" tarafından idare edilirler. İçme suları kaynaklarına zarar verecek ve sağlık şartlarını bozacak şekilde tarla açmak ve hayvan bırakmak ve sulamak belediye veya ihtiyar meclisleri tarafından yasaklanır.

- Sıcak ve Soğuk Maden Sularının İstismarı İle Kaplıcalar Tesisatı Hakkında Kanun (1926 tarihli): Bu kanunun amacı, sıcak ve soğuk maden sularıyla ilgili düzenlemeler yapmaktır. İhtiyar sahibinin arazi sahibiyle ilişkilerini düzenleyen kanun, ayrıca işletmenin mali sorumluluklarından da bahsetmektedir.

- UHK (1930 tarihli): Kanunun 2 inci maddesinde, Sağlık Bakanlığının, belediyelerin görevlerini denetleyeceği belirtilmekte, 3 üncü maddesinde ise Bakanlığın görevleri sıralanırken maden suları ile şifalı suların denetlenmesi görevinden bahsedilmektedir. Ayrıca kanunun "Maden Suları ve Kaplıcalar" adını taşıyan 9 uncu bölümünde (madde 200-210) maden suları ve kaplıcalarla ilgili hükümler yer almakta ve bu işletmelerin sağlık yönünden denetim yetkisinin Sağlık Bakanlığı'na ait olduğu hükme bağlanmaktadır.

- Belediye Kanunu (1930 tarihli): Belediyelerin görevleri arasında su temini de yer almaktadır.

- Yalova Kaplıcalarının İşletilmesi ve Kaplıcaların İnkişafı İşlerinin Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekaletine Bağlı Hükmi Şahsiyeti Haiz Bir Teşekküle Devri Hakkında Kanun (1939 tarihli): Bu kanun ile Yalova kaplıcalarının işletilmesi, Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekaleti (Sağlık Bakanlığı)'nc bağlı Yalova Kaplıcaları İşletme İdaresi adı altında tüzel kişiliği olan bir kuruluşa devredilmiştir. Kaplıcalar bölgesinin genel planı ile bu bölgede yapılacak binaların inşa biçimleri ve krokileri Sağlık Bakanlığı'nca saptanır.

- Köy İçme Suları Hakkında Kanun (1960 tarihli): Bu kanunun amacı, köylerin içme ve kullanma suyu ihtiyacının karşılanmasında görevli olan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün görev, yetki ve sorumluluklarını açıklamaktır. Bu yönüyle kanun "Köy Kanunu" ile çelişmektedir.

- Ankara, İstanbul ve Nüfusu Yüzbinden Yukarı Olan Şehirlerde İçme, Kullanma ve Endüstri Suyu Temini Hakkında Kanun (1968 tarihli): Kanunda, su kaynağını oluşturan barajlar, isale hatları ve tasfiye tesislerinin Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürlüğü'nce; depo ve dağıtım şebekelerinin ise belediyelerce yapılacağı hükme bağlanmakta (madde 2) ve belediyelerle DSİ arasındaki işbirliğine ait hususlar açıklanmaktadır.

- Yeraltı Suları Hakkında Kanun (1960 tarihli): Yeraltı suları, devletin hüküm ve tasarrufu altında olan sular olup, bu suların her türlü araştırılması, kullanılması, korunması ve tescili bu kanun hükümlerine göre yürütülür.

- Sağlık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (1983 tarihli): Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün görevleri arasında içilecek ve kullanılacak nitelikteki su temini, içmeceler tesisi vb. konular ile ilgili düzenlemeler yapmak ve bunları denetlemek yer almaktadır (madde 9).

- Yeraltı Suları Tüzüğü (1961 tarihli): Bu tüzükte; işletme sahaları, el ile açılan kuyular, belge alınması gereken kuyular, etüd ve proje yapmaya veya kuyu açmaya yetkili kimseler, kontrol işleri hakkında hükümler yer almaktadır. Bu konuda birinci derecede yetkili ve sorumlu kuruluş, Devlet Su İşleri (DSİ) teşkilatıdır.

- Sular Kanununun Uygulanışını Gösteren Tüzük (1928 tarihli): Kanunun gereksinimini karşılamak amacıyla suların sağlanması ve yönetimi, belediyelere ve belediye olmayan yerlerde ihtiyar meclislerine

verildiğinden, bu tüzük ile vakıf sularının da belediye veya ihtiyar meclislerine devrolunacağı hükmü getirilmektedir.

- Kaynak Suları Yönetmeliği (1974 tarihli): Kaynak suyu işletmesi için ilk başvurma ve yapılacak işlemler, tesisler, kaynak suyu kaplan ve satıcılar için hükümler yer almaktadır.

- Maden Suları Yönetmeliği (1988 tarihli) : Yönetmelikte, maden sularında bulunması gereken özellikler,işletme izni işlemleri, tesislere ve kaplara ait hükümler ve cezai hükümler yer almaktadır

- Su Kirlenmesi Araştırmaları ve Kontrolü Türk Milli Komitesi Yönetmeliği (1990 tarihli): Bu yönetmeliğin amacı, Türkiye'de su kirlenmesi araştırmaları ve kontrolü atanında çalışmalarını teşvik etmek, yürütmek ve desteklemek, bilimsel toplantılar düzenlemek ve bilimsel yayınlar çıkartmak için İstanbul Teknik Üniversitesi bünyesinde kurulan Su Kirlenmesi Araştırmaları ve Kontrolü Türk Milli Komitesi'nin görevlerini açıklamaktır. Yönetmelik, içme ve kullanma sularınının global kirliliği ile ilgili yapılacak araştırmalar hakkında olup, bu suların kullanıma sunulması ile ilgili hükümler içermemektedir

- Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği (1988 tarihli): Çevre Kanunu'na dayanılarak çıkarılan bu yönetmeliğin amacı; ülkenin yeraltı ve yerüstü su kaynakları potansiyelinin her türlü kullanım amacıyla korunmasını, en iyi biçimde kullanımının sağlanmasını ve su kirlenmesinin önlenmesini ekonomik ve sosyal kalkınma hedefleriyle uyumlu bir şekilde gerçekleştirmek üzere, su kirliliğinin kontrolü ile ilgili esasları ortaya koymaktır. Yönetmelik, içme ve kullanma sularınının global kirliliği ile ilgili olup, bu suların kullanıma sunulması ile ilgili hükümler içermemektedir.

- 7478 Sayılı Kanun Gereğince Vilayetlere Bırakılan Köy İçme Suyu İşlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik (1963 tarihli): Bayındırlık Bakanlığı tarafından valiliklere köy içme suyu şebekesi için ödenek tahsisi ve bu tahsiste göz önünde bulundurulacak hususlarla ilgili olarak çıkarılan bir yönetmeliktir.

Sularla ilgili mevzuat, ele aldıkları konulara göre aşağıdaki şekilde sınıflanabilir (parantez içinde verilen rakamlar, yukarıda verilen mevzuatın sırasını göstermektedir):

- Global su kirliliği ile ilgili mevzuat:(1,2,4,15,16 numaralı mevzuat).

-İçme-kullanma suları ile ilgili mevzuat: (1,2,4,5,7,8,9, 10,11,12,17 numaralı mevzuat).

- Kaynak- maden suları ile ilgili mevzuat:(3,4,9,10,13,14, numaralı mevzuat).

- Kaplıcalar ile ilgili mevzuat: (3,4,6,10 numaralı mevzuat).

1. Ulusal Sağlık Kongresi Çalışma Grupları Raporları (Su Grubu Raporu)'ndaki konuyla ilgili görüşler şöyle özetlenebilir;

1) Su mevzuatındaki dağınıklık ivedilikle giderilmelidir. Bu amaçla, suların her türlü kullanımını düzenleyen, mevcut görev, yetki ve denetim ikilemlerini ve

karmaşıklıklarını gidererek görevli ve yetkili kuruluşları, denetim mekanizmalarını yemden belirleyen tek bir yasa (Sular Kanunu) çıkarılmalıdır.

2) Yürürlükte olan tüzük ve yönetmelikler gözden geçirilerek özellikle içme ve kullanma suları, doğal şifalı sular, kaynak suları ve mineralli sulara ilişkin olanları uluslararası standartlara uygun olarak düzeltilmelidir.

4.2.1.5.2 Çevre sağlığını etkileyebilecek faktörler: (Çevre konusu ile ilgili hizmet veren kurumlar, Sağlık Hizmetlerinin Sunumu bölümünde, "Diğer Resmi Kurumlar" başlığı altında tartışılmıştır): Konuyla ilgili olan 5 kanun ve 14 yönetmelik şunlardır:

1. Umumi Hıfzısihha Kanunu: Kanunda, çevreyle ilgili olarak kanalizasyon, çöplük, meskenler ve gayri sıhhi kuruluşlar hakkında hükümler yer almakta; hava kirliliği, gürültü gibi, kanunun çıktığı 1930 yılının şartlarında sorun olarak belirmemiş konularla ilgili düzenlemeler bulunmamaktadır. Kanalizasyon şebekesi yapmak, çöplükler oluşturmak ve meskenleri sağlık ve fenni açıdan kontrol edip iskan ruhsatı vermek, belediyelerin görevleri arasında sıralanmıştır. Gayri sıhhi müesseseler ile ilgili olarak da, birinci sınıf gayri sıhhi müesseseler için Sağlık Bakanlığı¹ nın ruhsat vermeye yetkili olduğu, ikinci ve üçüncü sınıf gayri sıhhi müesseselerin ruhsatının ise , mülki amirlerce verileceği hükmü getirilmiştir. Ancak, 3030 Sayılı "Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun" ile "Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında 3030 Sayılı Kanunun Uygulanması İle ilgili Yönetmelik"de ise büyükşehir belediyelerinin her tür gayri sıhhi müesseseye ruhsat verebileceği belirtilmekte olup, bu hükümler ÜHK ile çelişmektedir.

2. Belediye Kanunu: Çöplerin kaldırılması, helalar yaptırılması, meskenlerin denetimi ve temizlik işleri belediyelerin çevre sağlığı ile ilgili görevleri arasındadır (madde 15).

3. Köy Kanunu: Köylünün çevre sağlığı ile ilgili olarak yapmak zorunda olduğu işler arasında su birikintilerini kurutmak, evlerde odalarla ahırları birbirinden ayırmak, hela yapmak, pis suların gitmesi için kapalı akıntılar yapmak, köyün süprüntü (çöplük) ve gübreligini köyden uzakta ve rüzgara!ti yerlerde yapmak, ağaç dikmek gelmektedir. Köylünün yapması isteğe bağlı olan çevre ile ilgili işler ise ev, ahır ve helaları yılda bir defa badanalamak, orman tesis etmektir.

4. Çevre Kanunu: 1983 yılında çıkan bu kanun, çevre ile ilgili tanımlar, çevrenin korunması, çevre kirliliğine yol açabilecek kuruluşların hazırlayacakları "çevresel etki değerlendirme raporu", zararlı kimyasal maddeler, gürültü, atıklar, kuruluşların denetimi, "Çevre Kirliliğini Önleme Fonu" ile ilgili hükümler ve yasakları içermektedir. Global çevre kirliliği ile ilgili ilk ve tek yasadır.

5. Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkında Kanun: 33 üncü maddede, çevre sağlığı ile ilgili işlerin belediyelerin görevi olduğu belirtilerek, sağlık kuruluşlarının denetimde yetkili olduğu hükmü yer almaktadır.

6. Gayri Sıhhi Müesseseler Yönetmeliği: Gayri sıhhi müesseselerin ruhsat ve denetimi konusunda Umumi Hıfzısıhha Kanununun ilgili maddelerini ayrıntılı olarak açıklamakta ve bu tür müesseselerin listesi de yönetmeliğin ekinde yer almaktadır.

7. Meskenlerde Bulunması Gereken Sağlık Önlemlerine İlişkin Yönetmelik: Bu düzenleme, İmar Kanunu, UHK ile birlikte meskenlerle ilgili mevzuatı tamamlamaktadır.

8. Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği: Evsel atıklara göre çevreye vereceği zarar daha büyük olan tıbbi atıkların kontrolü ve yok edilmesi ile ilgili teknik ayrıntılar içeren bir yönetmeliktir.

9. Lağım Mecrası İnşaatı Mümkün Olmayan Yerlerde Yapılacak Çukurlara Ait Yönetmelik: Kanalizasyon şebekesi kurulamayacak yerlerde açılacak olan çukurlar ile ilgili teknik konular içerir. Yönetmeliğin ekinde bu çukurların projeleri de şematik olarak gösterilmiştir. Yönetmelik, kırsal kesim ile kamp yerleri gibi geçici iskan yerleri için rehber hileliğindedir. Ancak, yönetmeliğe uyulmaması halinde iskan ruhsatının verilmeyeceği hükmü uygulamaya yansımamıştır. Yönetmelikle cezai hükümlerin yer almaması, sadece iskan ruhsatı konusunda yaptırımın olması büyük eksiklik olarak düşünülebilir.

10. Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği: Katı atıkların çevre ve insan sağlığına zarar vermesini önleyecek düzenlemelerle ilgili esasları belirlemektedir. Yönetmelik her türlü evsel ve sanayi atığı ile inşaat atık ve arıklarının kontrolünü kapsar (yanıcı ve patlayıcı madde içeren, hastalık mikrobu taşıyabilen zararlı ve tehlikeli atıklar için bu yönetmelik uygulanmaz).

Üretim, bertaraf etme ve Özendirmeye ilişkin esaslar, depozito ve geri dönüşüm (kota) uygulanması, katı atıkların toplanması ve taşınması, katı atıkların depolanması, kompostlaştırılması, yakılması, arıtma çamurlarının tarımda kullanılması gibi konuların ayrıntılı biçimde yer aldığı yönetmelik iyi hazırlanmış mevzuat örneklerindedir.

11. Zararlı Kimyasal Madde ve Ürünlerinin Kontrolü Yönetmeliği: Bu yönetmelik; hava, su ve toprağa karışarak kısa veya uzun dönemde ekolojik dengeyi bozan zararlı kimyasal madde ve ürünlerinin kontrolüne yönelik hükümler içermektedir.

12. Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği: Her türlü faaliyet sonucu atmosfere yayılan is, duman, toz, gaz, buhar ve aerosol halindeki emisyonları (yakıt ve benzerlerinin yanmasıyla; sentez, ayrışma, buharlaşma ve benzeri işlemlerle; maddelerin yığılması, ayrılması, taşınması ve bu gibi diğer mekanik işlemler sonucu bir tesisten atmosfere yayılan hava kirleticileri) kontrol altına almak, insanı ve çevresini korumak, hava kirliliği nedeniyle

çevrede ortaya çıkan olumsuzlukları gidermek için alınacak önlemler bu yönetmelikte açıklanmaktadır. Radyoaktif serpintiler, işyeri atmosferlerindeki hava kalitesi bozuklukları ve hava alıcı ortamına bir emisyonun sözkonusu olmadığı tesis, alet ve düzenekler için bu yönetmelik hükümleri uygulanmaz. Yönetmeliğe göre yetkili merciler, Çevre Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve mülki idarelerdir.

Bu yönetmelikte belirtilen hava kirleticilerine yönelik uzun vadeli ve kısa vadeli sınır değerler Almanya'da uygulanan standartlar seviyesindedir. Ancak, bazı değerler Dünya Sağlık Örgütü tarafından belirlenmiş olan standartların üzerindedir. Ülke genelinde, hava kalitesinin belirlenmesine yönelik kirleticilerden sadece Kükürtdioksit ve Asılı Partikül Maddeler izlenebilmekte, Azot oksitleri, Karbonmonoksit, Reaktif hidrokarbonlar ve Ozon gibi kirleticilere yönelik rutin ölçümler yapılamamaktadır- Ulusal çevre mevzuatını oluşturan yasalarda uyumsuzluk söz konusudur.

13. Gürültü Kontrol Yönetmeliği: Amacı gürültü kontrolüne ilişkin esasları belirlemek olan yönetmelik, belediye hudutları içindeki ve dışındaki tüm alanları kapsamaktadır. Yönetmeliğe göre, mahalli mülki amir, belediyeler ve köy tüzel kişilikleri bu yönetmeliğin uygulanmasından sorumlu olup, Çevre Bakanlığı'na bağlı Mahalli Çevre Kurulları da ilgili kuruluşlara yardım ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamakla yükümlüdür. Yönetmelikte gürültü kaynağı olarak belirlenip, bir liste halinde yayımlanan makina, araç, gereç ve ulaşım araçlarını ve benzerlerini imal edenler, satanlar kullananlar ve işletenler, yönetmelikte belirlenen en yüksek ses düzeylerini aşp aşmadıklarını düzenli ölçümler yaparak belgelendirmek zorundadırlar. Bu yönetmelikle ilgili hususların denetimi, gerekli izinlerin verilmesi; Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın imar mevzuatları, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü, UHK, 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu, 1580 sayılı Belediye Kanunu ve 3030 sayılı Büyükşehir Yönetimi Hakkındaki Kanun'a göre yapılır. Yönetmelikte gürültü konusuyla ilgili teknik hususlar ve listeler yer almaktadır.

14. Mevcut Binalarda Isı Yalıtımı İle Yakıt Tasarrufu Sağlanması ve Hava Kirliliğinin Azaltılmasına Dair Yönetmelik: Her türlü binalarda ısı yalıtımı ile yakıt tasarrufu sağlanması ve hava kirliliğinin azaltılmasına ilişkin düzenlemeler yapmak amacıyla çıkarılan bu yönetmelikte, konuyla ilgili mühendislik projeleri ve hesaplamaları yer almaktadır. Projelerin denetim yetkisi belediyelere aittir.

15. Atık Suların Kanalizasyon Şebekesine Deşarj Yönetmeliği: İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi (İSKİ) tarafından çıkarılan bu yönetmelik, İstanbul belediye sınırları içinde atık suların kanalizasyon şebekesine bağlanmalarına, vidanjör ve benzeri bir araç ile taşınarak kanalizasyon şebekelerine boşaltılmalarına, kanalizasyon şebekesi olmayan yerlerde uygulanacak yöntemlere ilişkin esasları belirlemektedir. Yönetmelik bu yönüyle diğer belediyeler için örnek oluşturmaktadır.

16. Çevresel Etki Değerlendirilmesi Yönetmeliği: Çevre Kanunu'na dayanılarak hazırlanan bu yönetmeliğin amacı, faaliyetleri sonucu çevre sağlığına zarar verebilecek gerek kamu ve gerekse özel sektöre ait her türlü kuruluşun yatırımlarının çevreye yapacağı etkiyi değerlendirmek için yapılması gereken işlemleri anlatmaktadır.

Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED)'nc tabi faaliyetler hakkında olumlu veya olumsuz rapor rapor verme yetkisi Çevre Bakanlığına, ÇED ön araştırmasına tabi olan faaliyetler hakkında "Çevresel Etkilen Önemlidir veya Önemlidir" kararını verme yetkisi ise Mahalli Çevre Kurulları'na aittir.ÇED'e tabi birden fazla projeyi kapsayan entegre faaliyetler için tek bir ÇED raporu hazırlanır.

17. Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği: Bu yönetmelik, su kirliliğinin kontrolü esaslarını ortaya koymaktadır.Yönetmeliğe göre su kirliliğinin kontrol unda yetkili birimler, Sağlık Bakanlığı, Turizm Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Mülki idare amirlikleri, Belediye başkanlıkları, 6. DSİ Genel Müdürlüğü'dür (madde 2). Su kirliliğinin kontrolü açısından her tür kirletici kaynağın bir izin belgesi olmalıdır. Bu belgede izin verilecek atık suların miktarı ve içerebileceği kirleticiler belirtilmeli, standartlara uymak açısından teknik önlemlerin gerekip gerekmediği kaydedilmelidir.

18. Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında 3030 Sayılı Kanun'un Uygulanması İle İlgili Yönetmelik: Yönetmeliğe göre çöplerin toplanması ilçe belediyelerinin görevi iken, çöplük ve çöp değerlendirme tesisleri kurmak ise büyükşehir belediyelerinin görevidir. Gayrı sıhhi müesseselerin ruhsatlandırılması için de büyükşehir belediyeleri yetkilidir, gerekirse işlemleri kolaylaştırmak için büyükşehir belediyeleri bu yetkilerini ilçe belediyelerine devredebilirler. UHK ile çelişen bu hükümlerle ilgili olarak, 3030 sayılı yasada, UHK'nun konu ile ilgili hükümlerinin kaldırıldığına ilişkin bir hüküm yoktur.

19. Maden ve Taş Ocakları İşletmelerinde ve Tünel Yapımında Tozla Mücadeleyle İlgili Yönetmelik: Maden ve taş ocakları işletmelerinde ve tünel yapımında tozla meydana gelebilecek pnömokonyoz oluşumunu önlemek için alınacak tedbirleri açıklayan oldukça ayrıntılı düzenlenmiş bir mevzuattır.

4.2.1.5.3 Mezarlıkların korunması, ölülerin nakli: Konuyla ilgili mevzuat; UHK, "Belediye Kanunu", "Köy Kanunu", "Mezarlıkların Korunması Hakkında Kanun, Mezarlıklar Hakkındaki Nizamname" ve "Ölülerin Bir Yerden Diğer Bir Yere Taşınmasına İlişkin Yönetmeliktir.

İlgili mevzuata göre, mezarlıkların kurulması, korunması ve defin görevleri belediyesi olan yerlerde belediyelere, belediyesi olmayan yerlerde ise köy ihtiyar meclisine aittir. Bu durumun istisnaları; devlet mezarlıkları, Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne ait olan mezarlıklar ve şehitlikler ile cemaatlere ait mezarlıklardır. Mezarlık yapılacak yer seçiminde köylerde sağlık kuruluşunun görüşü alınmak zorundadır.

Mezarlıklara delin ruhsatı olmayan ölüler defnedilemez. Bu ruhsat, sağlık kuruluşu tarafından verilir (eğer belediyenin sağlık kuruluşu varsa belediye de defin ruhsatı verebilir). İlgili mevzuata göre, belirlenecek mezarlıklar dışındaki bir yere ölü gömülebilmesi için Bakanlar Kurulu kararı gereklidir.

Ölülerin bir yerden diğer bir yere naklinde, taşınacak ölü, bir sağlık yetkilisinin gözü önünde tabutlanacak, kefen bezi % 5 saf asit fenik ile iyice ıslatılacak ve tabut çinkodan veya kurşundan yapılmış bir tabut olacaktır. Son olarak tabut lehimlenip tahta bir tabuta konacak, tahta tabutun dış yüzü belediye veya sağlık ocağının mührü ile mühürlenecektir (Ölülerin Bir Yerden Diğer Bir Yere Taşınmasına İlişkin Yönetmelik).

4.2.1.5.4 Radyasyon: Konuyla ilgili mevzuat şunlardır: 2690 sayılı Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Kanunu: Bu kanunun amacı, barışçıl amaçlarla Türkiye'de atom enerjisinin kullanılmasını sağlamak, temel ilke ve politikaları belirlemek, bilimsel teknik ve idari çalışmalar yapmak, koordine etmek ve denetlemek üzere kurulan Türkiye Atom Enerjisi Kurumu (TAEK)'nin görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemektir. Bu yönüyle ilgili konuda birinci derecede sorumlu olan kurum TAEK'dur. Bu kurum, aynı zamanda insanların ve çevrenin radyasyondan korunması için gerekli önlemleri almakla da yükümlüdür. Radyasyon cihazları, radyoaktif maddeler ile radyoizotopların kullanılması, ithali, ihracı, nakli, radyoaktif atıkların güvenliği ve benzeri konularda görevlidir. Ayrıca özel bölünebilir maddeler ve benzeri iyonlaştırıcı radyasyon kaynakları kullanılarak yapılan çalışmalarda iyonlaştırıcı radyasyonların zararlarına karşı korunmayı sağlayıcı ilkeleri ve önlemleri saptamak, ihars vermek, radyasyon güvenliğini denetlemek de sorumlulukları arasında yer almaktadır.

Nükleer Tesislere Lisans Verilmesine İlişkin Tüzük: Bu tüzük 2690 sayılı "Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Kanunu"na dayanılarak çıkarılmıştır.

Radyasyon Güvenliği Tüzüğü: Bu tüzük de, Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Kanunu'na dayanılarak çıkarılmıştır. Tüzüğe göre, radyasyon güvenliğinden TAEK'e bağlı Radyasyon Sağlığı ve Güvenliği Dairesi sorumludur. 18 yaşından küçük kişiler radyasyon kaynağı olan işlerde çalıştırılmazlar.

1937 tarihli "Radyoloji, Radyum ve Elektrikle Tedavi ve Diğer Fizyoterapi Müesseseleri Hakkında Kanun" ve 1939 tarihinde bu kanuna dayanılarak çıkarılan "Radyoloji, Radyum ve Elektrikle Tedavi ve Diğer Fizyoterapi Müesseseleri Hakkında Nizamname": Yürürlükteki bu iki mevzuat sadece röntgen teşhis ve tedavi merkezlerinde uygulanacak kuralları açıklamaktadır. Tüzüğe göre röntgen ve radyum ışınlarının kullanıldığı yerlerde en çok beş saat çalışılabilir. Tüzükte ayrıca radyoaktiviteden korunmayla ilgili teknik hususlar da yer almaktadır. Ancak, adı geçen kanun ve tüzüğün sırayla 1937 ve 1939 tarihli olması, günümüz bilgileri ışığında

yeniden düzenlenmesini gerektirebilir. Mevzuatın dili de doğal olarak anlaşılır olmaktan uzaktır.

1968 tarihli Radyasyon Sağlığı Yönetmeliği: Radyasyon Sağlığı Tüzüğü'ne dayanılarak hazırlanan bu yönetmelik, tüzüğün ayrıntılı şeklidir.

4.2.1.5.5 Beslenme ve gıda güvenliği: Sağlıklı yaşamın vazgeçilmez koşullarından biri de sağlıklı beslenmedir. Bunun sağlanabilmesi için besin hijyenine önem verilmesi gerekir. Fişek' e göre besin hijyeninin iki kuralı vardır: "(1) Besin maddelerinin üretiminin başlangıç aşamasından tüketimine kadar infekte maddelerle, parazit veya zehirlerle bulaşmasını önlemek, (2) Eğer besin maddesi, bütün dikkat ve çabalara rağmen, zararlı organizm veya maddeler ile bulaşırsa bunları bertaraf etmek veya hastalık yapacak şekilde çoğalmasını önlemek"dir.

Gıdaların Üretimi Tüketimi ve Denetlenmesine Dair KHK (24.6.1995 tarihli 560 sayılı) ile gıda güvenliği konusunda mevzuat yetersizliği (kısmen) ve yetki karmaşası giderilmiştir. Bu KHK çerçevesinde Sağlık Bakanlığı tarafından yayımlanmış olan Gıda Üretim ve Satış Yerleri Hakkında Yönetmelik (10.7.1996 tarihli 22692 sayılı) de KHK çerçevesinde Sağlık Bakanlığının yetkisi içinde olan gıda üretim ve satış yerlerinin çalışma izni ve denetim işlemleri konusunda ayrıntılar içermektedir.

İlgili yasal düzenlemeler öncesinde bulunan gıda ile ilgili mevzuat konusunda şunlar söylenebilir:

-Umumi Hıfzıssıhha Kanunu: Kanunun 20 inci maddesinde, belediyelerin görevleri sıralanırken, bu görevler arasında yenilecek ve içilecek şeylerin denetimi ile bu maddelerin muayenesine mahsus laboratuvar tesis etme görevlerinden bahsedilmektedir.

Kanunun, "Yenilecek ve İçilecek Şeyler ile Kullanılacak Bazı Maddeler" adlı sekizinci bölümünde (181-199 uncu maddeler) denetim konusu ile ilgili olarak 20 inci maddedeki hükümden bahsedilmekte, belediyesi olmayan yerlerde ise gıda denetiminin sağlık kuruluşlarınca yapılacağı vurgulanmaktadır. Ancak, 181 inci maddeye 22.9.1983 yılında eklenen bir fıkrada ise Sağlık Bakanlığının, belediyelerin bu görevini denetleyebileceği ve Bakanlıkça tespit edilen laboratuvarlarda tetkik yaptırabileceği hükmü getirilmektedir. UHK ile aynı dönemde çıkan 1580 sayılı Belediye Kanunu da UHK ile aynı konuda uyumlu bir kanundur. 181 Sayılı Sağlık Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK'de de gıda denetiminin, Sağlık Bakanlığı ile birlikte Tarım ve Köyişlen Bakanlığınca da yapılabileceğinden söz edilmektedir. 1984 yılında çıkan "Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında 3030 Sayılı Kanunun Uygulanması İle İlgili Yönetmelik"de ise, belediyelere Belediye Kanunu, UHK, Çevre Kanunu ve diğer mevzuat ile verilen yetkilerin, büyükşehir belediyelerince de kullanılacağı vurgulanmaktadır.

UHK'nın 181. maddesinde tüzük ve yönetmeliklerin çıkarılacağı yer almaktadır. Bu maddede sözü edilen tüzük, "Gıda Maddelerinin ve Umumi

Sağlığı İlgilendiren Eşya ve Levazımın Hususi Vasıflarını Gösteren Nizamname" adıyla kaynakta kontrole ilişkin hükümler de içermektedir.

Kanunda gıda maddeleri konusunda, bir kanunda olması gerekenden çok ayrıntı bulunmaktadır. Ancak bu ayrıntıları düzenleyen Gıda Maddelerinin ve Umumi Sağlığı İlgilendiren Eşya ve Levazımın Hususi Vasıflarını Gösteren Nizamname, kanunun çıkış tarihi olan 1930 yılından 12 yıl sonra ancak çıkarılabilmiş, bu 12 yıllık sürede ise sadece UHK'ndaki bugün için bakıldığında ayrıntılı gelen hükümlere göre işlemler yürütülmüştür.

- Et ve Et Ürünleri İle İlgili Özel Mevzuat: UHK'nun 198 inci maddesinde hayvanların ve ellerin kontrolünün, özel mevzuatına göre yapılacağı belirtilmektedir. Bu yasada kastedilen, 3.5.1928 tarih ve 1234 sayılı "Hayvanların Sağlık Zabıtası Hakkında Kanun" olmakla birlikte, günümüzde onun yerine çıkarılan "Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu" adını taşıyan yasa yürürlüktedir (8.5.1986 tarih ve 3285 sayılı). Ayrıca Gıdaların Üretimi Tüketimi ve Denetlenmesine Dair KHK'de (24.6.1995 tarihli 560 sayılı) et kesim yerlerinin kuruluş ve çalışma izni ile denetlenmesi Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'na verilmiştir. Et ve et ürünleriyle ilgili diğer mevzuat şunlardır:

1. Mezbaha Yapı Tüzüğü: Mezbahaların inşaa biçimine ilişkin hükümler içermektedir.

2. Özel ve Resmi Kombinaların Kuruluş ve İşleyişini Gösterir Yönetmelik: Bu yönetmelikte, kombinalar hakkında teknik kurallar yer almaktadır.

3. Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Yönetmeliği: Bulaşıcı hayvan hastalıkları ile ilgili hükümler yer almaktadır.

4. Kasaplık Kanatlı Hayvanların Kesim Yerlerinin Asgari Teknik ve Hijyenik Şartlarını Gösterir Yönetmelik: Adından anlaşılacağı gibi konuyla ilgili teknik hükümler içermektedir.

UHK'daki gıda katkı maddeleri ile ilgili hükümlere ek olarak asıl düzenlemeler, 1990 tarihli "Gıda Katkı Maddeleri Yönetmeliği" nde yapılmıştır. Bu düzenlemelerin, günümüz bilimsel verilerine uygun olduğu söylenebilir. .

-İspirtolu İçkilerin Vasıflarıyla Bira Fabrika ve İmalathanelerinin Kontrol ve Muayeneleri İle İlgili Nizamname: 1956 yılında çıkan bu tüzüğe göre, ispirotolu içkilerin üretimi ile ilgili konularda denetim yetkisi, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığına, sağlık yönünden denetim yetkisi ise Sağlık Bakanlığına aittir. Bu tüzüğün 31 inci maddesi ile, 1952 yılında çıkan Gıda Maddelerinin ve Umumi Sağlığı İlgilendiren Eşya ve Levazımın Hususi Vasıflarını Gösteren Tüzük'ün bu tüzüğe aykırı hükümleri yürürlükten kaldırılmaktadır.

-Süt ve Süt Mamullerinin İstihsal ve Satışına Mahsus Mahal ve Levazım İle Süt Veren Hayvanların Yaşadıkları ve Sağıldıkları Yerlerin Sıhhi

Şartlarının Tesbitine Dair Yönetmelik: Yönetmeliğe göre süt ve süt ürünleri üreten yerler Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, satan yerler ise mücavir alan içinde Sağlık Bakanlığı ve Belediyelerin mücavir alan dışında Sağlık Bakanlığının denetimine tabidir. (24.6.1995 tarihli 560 sayılı Gıdaların Üretimi Tüketimi ve Denetlenmesine Dair KHK) Buralardaki hayvanlar da veteriner hekim kontrolü altında olmak zorundadır.

-Gıda Maddeleri İle Temasta Bulunan Veya Bulunmak Üzere İmal Edilen Plastikler Hakkında Yönetmelik: Gıda Maddelerinin ve Umumi Sağlığı İlgilendiren Eşya ve Levazımın Hususi Vasıflarını Gösteren Tüzük'e dayanılarak çıkarılan bu yönetmelikte, gıda maddeleri ambalajları üretiminde kullanılacak plastik maddelerin içerecekleri ana ve katkı maddeleri ile boya maddeleri hakkında teknik hükümler yer almaktadır.

-Gayrı Sıhhi Müesseseler Yönetmeliği: Yönetmeliğin ekinde yer alan gayrı sıhhi müesseseler listesinde, birinci, ikinci ve üçüncü sınıf gayrı sıhhi müesseseler arasında gıda ürünlerini üreten müesseseler de yer almaktadır. Yönetmeliğe göre, bu müesseseler içinde, birinci sınıflı olanların ruhsatlandırılması Sağlık Bakanlığı'na, diğerlerinin ise mülki idarece yapılır. Ancak, "Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında 3030 Sayılı Kanunun Uygulanması İle İlgili Yönetmelik"de ise bu yetkinin büyükşehir belediye başkanlıklarına ait olduğu hükmü yer almaktadır.

Beslenme ve gıda güvenliği ile ilgili olarak, 1. Ulusal Sağlık Kongresi, Çalışma Grupları Raporlarında Çevre Sağlığı ve Gıda Emniyeti Grubunun halen geçerli olan bazı görüşleri şöyle özetlenebilir:

1. Türkiye'de tüketicilerin gıdaya ilişkin ekonomik ve sağlıkla ilgili haklarını koruyan müstakil bir yasa yoktur.
2. Katkı, kalıntı, kontaminant ve gıda işleklerine ait asgari hijyenik koşullar, gıda analizine ilişkin standartlar belirlenmemiştir.
3. Hakem laboratuvarların ve referans laboratuvarların olmayışı sorun yaratmaktadır.
4. Gıda ihtisas mahkemelerine ihtiyaç varken, bu mahkemeler kurulmamıştır.

4.2.1.6 Sağlık açısından özellikli grupların korunmasına yönelik mevzuat

Türkiye nüfusunun % 62 si doğurganlık çağındaki kadınlar ve çocuklardır (26, s. 217). Bu nedenle anne ve çocuk sağlığı ile ilgili mevzuatın ayrı bir önemi vardır.

4.2.1.6.1 Anne ve çocuk sağlığı: Anne ve çocuk sağlığı ile ilgili olarak araştırmanın kapsamı içinde yer alan 5 kanun, 2 tüzük ve 2 yönetmelik şunlardır:

- UHK
- Belediye Kanunu
- Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi ne Dair Kanun

- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu
- Nüfus Planlaması Hakkında Kanun
- Rahim Tahliyesi ve Sterilizasyon Hizmetlerinin Yürütülmesi ve Denetlenmesine İlişkin Tüzük
- Gebe Veya Emzikli Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Tüzük
- Nüfus Planlaması Hizmetlerim Yürütecek Personelin Eğitimi, Görev, Yetki ve Sorumlulukları Hakkında Yönetmelik
- İçkili Yerlere Verilecek İzinlerde Gözönünde Bulundurulacak Esaslara Dair Yönetmelik.

1593 sayılı "Umumi Hıfzısıhha Kanunu"nun 3 üncü maddesinde Sağlık Bakanlığı'nın görevleri sıralanırken, annelerin doğumdan önce ve sonra sağlıklarının temini ile okul hıfzısıhhası ve çocukluk hıfzısıhhası görevlerinden bahsedilmektedir.

UHK'nun 6 inci bölümü "Çocuk Hıfzısıhhası" adını taşımaktadır (151-172 inci maddeler). Bu bölüm kanunda iki kısımdan ibarettir. Birinci kısım, "Çocukluk ve Gençlik Hıfzısıhhası", ikinci kısım ise "Süt Hakkında" dır.

UHK'nun 152 inci maddesine göre çocukların sağlığının korunması için kurumlar açma görevi Sağlık Bakanlığı*na aittir. 153 üncü maddeye göre devletin resmi kurumlarında doğum ücretsizdir. Ancak, 153 üncü madde uygulamada işlememektedir. 155 inci madde, kadınların doğumdan önce ve sonraki üçer haftalık dönemlerde çalıştınlamayaeağından bahsetmektedir. 157 inci madde süt nineliği hakkındadır. 161 inci maddeye göre sahipsiz çocuklara altı yaşını bitirinceye kadar belediyeler (belediyelik olmayan yerlerde köy ihtiyar heyetleri), altı yaşından sonra da Milli Eğitim Bakanlığı bakmak zorundadır. 164 üncü madde tüm okullarda öğrencilerin düzenli sağlık kontrolundan geçirilmesini öngörmektedir. Madde 166, 18 yaşından küçüklere her türlü ispirotolu içki verilmesini yasaklamaktadır. Madde 168, belediyelere çocuk bahçeleri ve spor alanları yapma görevi vermektedir. Madde 169'a göre orta eğitim kız okullarında çocuk bakımı hakkında haftada en az bir saat ders okutulması gereklidir. Ancak, yürürlükte olan bu yasa hükümlerinin günümüzde uygulandığı söylenemez.

1580 sayılı "Belediye Kanunu", belediyelere ana ve çocuk sağlığı ile ilgili şu görevleri vermektedir:

1. Mürebbiye ve süt ninelerinin sağlık muayenelerini yaptırmak,
2. Bırakılmış ve bulunmuş çocukları koruyup, gözetmek,
- : 3. Çocuk bahçeleri, oyun ve spor yerleri yapmak,
4. Fakir ailelerin ikiz çocuklarına; Öksüz, fakir, kimsesiz çocuklara; para, hekim, ilaç, yeme, içme, giyinme, barınma, tahsil, terbiye konularında yardım etmek,
5. Yetimhane ve ücretsiz doğumevleri açmak,
6. Kimsesiz kadın ve çocukları korumak.

1580 sayılı "Belediye Kanunu"nda belediyelerin 77 görevi içerisinde sıralanan bu görevlerden bazılarının günümüzde uygulanmadığı bilinmektedir.

224 sayılı "Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesine Dair Kanun" ve bu kanuna ilişkin yönetmelikte de sosyalleştirilmiş sağlık hizmetleri içinde ana ve çocuk sağlığı hizmetlerinin birinci derecede öneme sahip olduğu vurgulanmaktadır.

1983 tarihli ve 2828 sayılı "Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu"nda korunmaya, bakıma veya yardıma muhtaç aile, çocuk, sakat, yaşlı ve diğer kişilere hizmet götürmek üzere kurulan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ile ilgili hükümler yer almaktadır (Bu kurum günümüzde Sağlık Bakanlığı'na bağlı değildir).

Nüfus Planlaması konusunda 1960'lı yıllara kadar pronatalist politika izleyen devlet, planlı dönemden itibaren antenatalist politikalara yönelmiştir. Böylece nüfus planlaması kavramı ortaya atılmış olmaktadır. 2827 sayılı "Nüfus Planlaması Hakkında Kanun" da "...Nüfus planlaması, gebeliği önleyici tedbirlerle sağlanır" denmektedir (madde 2). Bu kanun, Tümerdem'e göre "İstenmeyen gebelikleri ilkel yöntemlerle sonlandırmaya çalışan, çoğu kez sakat kalan ya da yaşamını yitiren Anadolu kadınının bir anlamda, kaderini değiştirmiştir".

"Nüfus Planlaması Hizmetlerini Yürütecek Personelin Eğitimi, Görev, Yetki ve Sorumlulukları Hakkında Yönetmelik"de nüfus planlaması hizmetlerinin Sağlık Bakanlığının koordinasyonunda yürütülmesine ilişkin esaslar ile görevli personelin yetki ve sorumluluklarına ait hükümler yer almaktadır. Kanımızca pratisyen hekim sayısının az olduğu dönemlerde, yardımcı sağlık personelinin yararlanmak düşüncesi yerinde idi. Ancak, artık günümüzde bu tür hizmetlerin yardımcı sağlık personeli yerine pratisyen hekimlerce yürütülmesinin daha yararlı olacağı düşünülmektedir.

"Rahim Tahliyesi ve Sterilizasyon Hizmetlerinin Yürütülmesi ve Denetlenmesine İlişkin Tüzük" ise rahim tahliyesinde acil müdahale hallerinin nelerden ibaret olduğunu ve yapılacak bildirimlerin şeklini ve içeriğini, işlem yapılacak kişilerden alınacak belgeleri, rahim tahliyesi ve sterilizasyon yapılacak merkezler ve buraların özellikleri ile denetim esaslarını açıklamaktadır. Tüzük teknik olarak ayrıntılı düzenlenmiş, iyi bir mevzuat niteliğindedir.

Gebe Veya Emzikli Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Tüzük, gebe veya emzikli kadınların çalıştırılma şartlarıyla emzirme odaları ve çocuk bakım yurtları (kreşler) hakkında hükümler içermektedir.

İçkili Yerlere Verilecek İzinlerde Gözönünde Bulundurulacak Esaslara Dair Yönetmelik, UHK'na benzer şekilde, gençlerin içkili yerlerden uzak tutulması ile ilgili hükümler içermektedir. Yönetmeliğin 8 inci maddesi, "İçkili Yer Bölgelerinin Tespitindeki Sınırlamalar" başlığı altında; her tür eğitim

kurumları, öğrenci yurtları, spor kulüpleri ve diğer gençlik oluşumları yakınında içkili yer bölgesi tespit edilemeyeceğini vurgulamaktadır. Yakınlığın tespitinde "İçkili Yer Komisyonu" yetkilidir. Yönetmelikte sadece ilköğretim kurumlarına bu tür yerlerin uzaklığının 100 metreden az olamayacağına dair hüküm yer almaktadır.

4.2.1.6.2 Çalışanların sağlık açısından korunması: Konu ile ilgili olarak bu araştırmada ele alınan 2 kanun, 19 tüzük ve 2 yönetmelik şunlardır;

Umumi Hıfzısıhha Kanunu: Konu ile ilgili maddeler (173-180), " İşçiler Hıfzısıhhası" adlı bölümde yer almaktadır.

İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun: Sanayi, tarım ve diğer işyerleri ile her türlü işletmelere işyeri açma ruhsatlarının verilmesi işlerinin basitleştirilmesi ve kolaylaştırılması ile ilgili hükümler içermektedir.

Ağır ve Tehlikeli İşler Tüzüğü: Hangi işlerin ağır ve tehlikeli işlerden sayılacağı, tüm sanayi kollarındaki iş çeşitleri, ayrıntılı bir biçimde liste halinde belirtilerek karşılarında kadın ve 16-18 yaş arasındaki çocukların çalıştırılabileceği ve çalıştırılmayacağı işler gösterilmektedir.

Fazla Çalışma Tüzüğü: Ülkenin genel yararları veya işin niteliği yahut üretimin artırılması gibi nedenlerle günlük normal çalışma sürelerinin dışında yapılacak fazla çalışmalar hakkında hükümler içermektedir. Tüzüğün 2 inci maddesinde fazla çalışma süresinin üç saati geçemeyeceği vurgulanmakta, 3 üncü maddesinde ise fazla çalışma yaptırılmayacak türden işlerde çalışanlarla ilgili hükümler yer almaktadır.

Gebe Veya Emzikli Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Tüzük: Gebe veya emzikli kadınların ne gibi işlerde çalıştırılmayacakları, sakıncalı olmayan işlerde ne gibi koşullarda çalıştırılabilecekleri, emzirme odaları ve çocuk bakım yurtlarının kuruluş özellikleri ve işleyişleri hususunda hükümler içermektedir.

Haftalık İş Günlerine Bölünemeyen Çalışma Süreleri Tüzüğü: Ulaşım araçları gibi iş süresinin, bir haftanın iş günlerine bölünmesi suretiyle yürütülmesine imkan olmayan işyerlerinde çalışma sürelerinin ve dönemlerinin düzenlenmesi hakkındadır.

Hazırlama, Tamamlama, Temizleme İşleri Tüzüğü: Bir işyerinde yürütülen asıl işin düzenle yapılması için belirli günlük veya istisnai bir nitelik göstermeyip hep aynı biçimde sürüp gitmesi zorunlu bulunan "hazırlama, tamamlama, temizleme işleri"nin yalnız bunları yapmaktan sorumlu ayrı işçilere değil, işyerinin asıl işçilerine yaptırılması ile ilgili hükümler içermektedir.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulları Hakkında Tüzük: Sanayi iş kollarında 50 ve daha fazla işçi çalıştıran ve altı aydan fazla sürekli iş yapılan

işyerlerinde kurulması zorunlu olan İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulları ile ilgili hükümler içerir.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü: İş Kanunu'na tabii bulunan tüm işlerde ve işyerlerinde, eklentilerinde, işçilerin yatıp kalktıkları yerlerde zorunlu olarak bulunması gerekli koruyucu malzeme ve araçlar, iş kazalarına yönelik önlemler, işyerinin sağlık şartları, iş güvenliği açısından alınması gerekli önlemler bu tüzükte açıklanmaktadır.

İş Süreleri Tüzüğü: Tüzüğe göre günlük çalışma süresi 7,5 saati, haftalık çalışma süresi ise 45 saati geçemez.

İş Teftişi Tüzüğü: Tüzükte, müfettişlerce devlet adına çalışma hayatı ile ilgili izleme, denetleme ve teftişin kuralları, teftiş hizmetlerinin örgütlenmesine ve yürütülmesine ilişkin esaslar ile müfettişlerin görev, yetki ve sorumlulukları belirtilmektedir.

İşyerlerinde İşin Durdurulmasına Veya İşyerinin Kapatılmasına Dair Tüzük: İşyerlerinin nasıl kapatılıp açılacağı, yeniden çalışmaya nasıl izin verileceği, işyerinin kapatılması kararı verilinceye kadar işyerinde ne gibi önlemlerin alınacağı, bu konuyla ilgili komisyondaki üyelerin nitelikleri ve komisyonun çalışma esasları tüzükte yer almaktadır.

Kadın İşçilerin Sanayiye Ait İşlerde Gece Postalarında Çalıştırılma Koşulları Hakkında Tüzük: İşin özelliği gereği kadın işçi çalıştırılması gereken sanayiye ait işlerde 18 yaşını doldurmuş kadın işçilerin gece postalarında çalıştırılmalarıyla ilgili hükümler içerir.

Maden ve Taş Ocakları İşletmelerinde ve Tünel Yapımında Alınacak İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Önlemlerine İlişkin Tüzük: "İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü"nde açıklanan hususlara ek olarak madenlerin araştırılması, işletmeye hazırlanması, yüzeye çıkarılması, zenginleştirilmesinde çalışan işçilerle ilgili sağlık ve güvenlik önlemlerini kapsamaktadır.

Parlayıcı, Patlayıcı, Tehlikeli ve Zararlı Maddelerle Çalışılan İşyerlerinde ve İşlerde Alınacak Tedbirler Hakkında Tüzük: "İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü"nde açıklanan hükümlere ilaveten parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddelerle çalışılan işyerlerinde ve işlerde alınacak tedbirler hakkında hükümler içerir.

Sosyal Sigorta Sağlık İşlemleri Tüzüğü: İş kazaları ve meslek hastalıklarıyla ilgili hükümler yer almaktadır. Tüzükte yer alan listeler oldukça ayrıntılı olup Avrupa standartlarındadır.

Vazife Malullüklerini Belirten Usul ve Belgeler Hakkında Tüzük: Devlet memurlarının vazife malullükleriyle ilgili olarak yürütülecek işlemler hakkındadır.

Vazife Malullüklerinin Nevileri İle Dereceleri Hakkında Nizamname: Devlet memurlarının vazife malullüklerinin türleri ve derecelerini açıklayan bir tüzüktür.

Yapı İşlerinde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü: "İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü"nde açıklanan hususlara ek olarak yapı işlerinde alınacak işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemleri bu tüzükte açıklanmaktadır.

Postalar Halinde İşçi Çalıştırılarak Yürütülen İşlerde Çalışmalara İlişkin Bazı Özel Usul ve Kurallar Hakkında Tüzük: İşin devamı açısından postalar halinde çalışılması gereken işlerde çalışma süreleri, gece çalışmaları, çalışma sırasındaki zorunlu dinlenmeler ve hafta tatilleriyle ilgili hükümler bu tüzükte yer almaktadır.

Sağlık Kuralları Bakımından Günde Ancak Yedibuçuk Saat Veya Daha Az Çalışması Gereken İşler Hakkında Tüzük: İnsan sağlığı açısından günde ancak yedibuçuk saat veya daha az çalışması gereken işler, bu tüzükle sanayiın çeşitli kollarına göre listeler halinde sayılmaktadır.

İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik: İşyeri açma ve çalışma ruhsatlarının kolaylaştırılması ile ilgili hükümler içeren yönetmelik, bu yönüyle çalışanların sağlığının ötesinde güvenlikleri ve sosyal güvenceleri ile de ilgilidir.

Memurların Hastalık Raporlarını Verecek Hekim ve Sağlık Kurulları Hakkında Yönetmelik: Bu yönetmelikte memurların hastalık raporlarının hangi hallerde, hangi hekimler veya resmi sağlık kurulları tarafından verileceği ve bu raporların süreleri ile ilgili hükümler yer almaktadır.

Görüldüğü gibi, çalışma hayatına ilişkin mevzuatın büyük bölümünü tüzükler oluşturmaktadır. Bu mevzuatın içinde devlet memurları ile ilişkili olan sadece üç mevzuat vardır (Vazife Malullüklerinin Nevileri İle Dereceleri Hakkında Nizamname, Vazife Malullüklerini Belirten Usul ve Belgeler Hakkında Tüzük, Memurların Hastalık Raporlarını Verecek Hekim ve Sağlık Kurulları Hakkında Yönetmelik). Bu 3 mevzuat da çalışma şartları ile ilgili olmayıp malulen emeklilik ve hastalık raporları hakkındadır.

Sanayi işkollarında çalışan işçilerle ilgili mevzuat, çalışma mevzuatı içinde en büyük orana sahiptir. Aslında sanayi işkollarında çalışma ile büro işleri arasında çalışma ortamındaki riskler açısından büyük farklar vardır. İnsan ve hayvan sağlığı alanında çalışan personel, çalışma ortamından kaynaklanan özel risklerle (çeşitli enfeksiyonlar gibi) karşılaşmaktadır. Sağlık personelinin riskleri açısından mevzuatta sadece röntgen ışınlarıyla çalışanlarla ilgili koruyucu hükümler yer almaktadır (Radyoloji, Radyom ve Elektrikle Tedavi ve Diğer Fizyoterapi Müesseseleri Hakkında Kanun ve Radyoloji, Radyom ve Elektrikle Tedavi Müesseseleri Hakkında Nizamname). Türk Silahlı Kuvvetleri Sağlık Yeteneği Yönetmeliği ise ordu mensuplarının sağlık işlemleri ile ilgili hükümler içerir. Bu yönetmelikteki sağlık durumuyla ilgili listeler, oldukça ayrıntılı düzenlenmiştir.

4.2.2 Sağlık alanındaki meslekler ile ilgili mevzuat

Sağlık alanındaki meslekler günümüzde sayıca hayli artmış olup, Dünya Sağlık Örgütü'nün sağlık insangücü istatistiklerinde 29 meslek yer

almaktadır. DSÖ bu meslekleri, sağlık mesleğinde çalışanlar, tıp dışı bilim dallarında yetişenler ve standart eğitim düzeyi altında eğitim almış personel diye üç grupta ele alınmasını önermektedir.

Fişek sağlık mesleklerini; kişiye yönelik hizmet yapanlar (hekim, ebe, psikoterapist vb.), çevreye yönelik hizmet yapanlar (çevre mühendisi, veteriner hekim, çevre sağlığı teknisyeni vb.), laboratuvar personeli ve diğer bilimciler (mikrobiyolog, röntgen uzmanı, sağlık eğitimcisi vb.), sağlık alanında uzmanlaşmış destek personeli (hastane idarecisi, tıbbi sekreter vb.) ve genel hizmetliler (şoför, temizlikçi, daktilo vb.) olmak üzere 5 grupta toplamaktadır.

Sağlık Bakanlığı Sağlık Projesi Koordinatörlüğü'nün hazırlamış olduğu "Sağlık Kanunu Tasarı Taslağı"nda ise sağlık alanındaki meslekler şöyle sınıflandırılmaktadır:

a) Sağlık meslekleri: Hekimlik, hemşirelik, ebelik, fizyoterapistlik vb.,

b) Sağlık teknik destek meslekleri: Tıp ve sağlık uygulamalarında hekim yönlendirmesi ve denetimi altında görev yapan, bu uygulamalara teknik destek sağlayan anastoz, röntgen teknisyenlikleri, gözlükçülük vb.,

c) İnsan üzerine doğrudan uygulaması olmayan sağlık meslekleri: Sağlık hizmetleri ile doğrudan ilgisi olduğu halde, insan üzerine doğrudan uygulaması olmayan sağlık yöneticiliği, sağlık eğitimciliği, tıbbi sekreterlik vb.,

d) Sağlıkla ilgili meslekler: Temel çalışma alanı sağlık hizmetleri olmamakla birlikte, mensupları sağlık sektöründe de çalışan veteriner, biyolog, kimyager vb. meslekler.

Sağlık meslekleriyle ilgili halen geçerli olan 10 Kanun, 1 Kanun Hükmünde Kararname, 3 Tüzük ve 14 Yönetmelik şunlardır: -UHK

Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun

Kimyagerlik ve Kimya Mühendisliği Hakkında Kanun

Hemşirelik Kanunu

Türk Tabipleri Birliği Kanunu

-Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun

Türk Eczacıları Birliği Kanunu

-Türk Diş Hekimleri Birliği Kanunu

Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği İle Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun

■Gözlükçülük Hakkında Kanun

Sağlık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun

Hükmünde Kararname

•Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi

Türk Eczacıları Deontoloji Tüzüğü

■Tababet Uzmanlık Tüzüğü

■ Mezuniyet Belgesine Sahip Olmadan Mesleklerini İcra Etmekte Olan Gözlükçüye Ehliyet Sınavı İle Gözlükçü Unvanı Kazandırılmasına Dair Yönetmelik - - -Türk Eczacıları Birliği Yönetmeliği

■ Türk Eczacıları Birliği Eczaneler Bölge Temsilcilikleri ve Eczacılar İşyeri Temsilcilikleri Yönetmeliği

■ Türk Eczacıları Birliği Merkez Heyeti Örgütlenme Yönetmeliği

Türk Eczacıları Birliği Merkez Heyeti Personel İç Yönetmeliği

• ÇevreSağlığı Memurları Yönetmeliği

Sağlık Eğitimcisi ve Sağlık Eğitimi Teknisyenlerinin Görev, Yetki ve Sorumluluklarını Gösterir Yönetmelik

• Sağlık İstatistikçisi, Sağlık İstatistik Teknisyeni, İstatistik Memurlarının Görev, Yetki ve Sorumluluklarını Gösterir Yönetmelik

■ Laboratuvar Teknisyeni Sağlık Memurlarının Görev ve Yetkilerine İlişkin Yönetmelik

Radyoloji ve Tedavi Laboratuvar Teknisyeni Sağlık Memurlarının Görev ve Yetkilerine İlişkin Yönetmelik

■ TababetUzmanlıkYönetmeliği

■ Tıpta Uzmanlık Eğitimi İçin Öğrenci Seçme Sınavları Hakkında Yönetmelik

Yan Dal Asistanlık Sınavı Yönetmeliği

■ Türk Dişhekimleri Birliği ve Diş Hekimleri Odalarının Anlaşmalı Dişhekimlerinin Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik.

Bu mevzuat içinde, UHK ve 181 sayılı "Sağlık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ile sağlık meslek mensuplarının görevlerine ilişkin denetim yetkisi Sağlık Bakanlığına verilmektedir.

Sağlık meslekleri içinde deontoloji tüzüğüne sahip olan meslek grubu sadece tabipler ve eczacılardır (Tıbbi Deontoloji Tüzüğü, Türk Eczacıları Deontoloji Tüzüğü). Ancak "Tıbbi Deontoloji Tüzüğü" tabipler ile birlikte dış tabiplerini de kapsamaktadır. Mesleki uzmanlaşma ile ilgili ise sadece tıpla ilgili uzmanlık mevzuatı vardır (Tababet Uzmanlık Tüzüğü, Tababet Uzmanlık Yönetmeliği, Tıpta Uzmanlık Eğitimi İçin Öğrenci Seçme Sınavları Hakkında Yönetmelik, Yan Dal Asistanlık Sınavı Yönetmeliği).

Meslek birlikleriyle ilgili mevzuat incelendiğinde sadece tabip, diş tabibi, veteriner hekim ve eczacıların meslek birliği kanunlarının olduğu, diğer mesleklerin birliklerinin ise olmadığı görülür. Bu durum eksiklik olarak düşünülebilir.

Sağlık alanındaki mesleklerle ilgili , "meslek birliği" kanunları şunlardır:

1. Türk Tabipleri Birliği Kanunu (1953 tarihli)

2. Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği İle Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun (1954 tarihli)

3. Türk Eczacıları Birliği Kanunu (1956 tarihli)

4. Türk Dış Hekimleri Birliği Kanunu (1985 tarihli)

Bu birliklerin tümü, kamu kurumu niteliğinde, tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır. Birliklerin tüzel kişilik kazanmaları, Sağlık Bakanlığı'na bilgi verilmesi ile geçerli olmaktadır (istisna olarak Veteriner Hekimler Birliği için Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'na bilgi verilmesi gereklidir). Veteriner Hekim Odalarının denetim yetkisi Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'na, diğer birliklerin denetim yetkisi ise Sağlık Bakanlığı¹ na aittir.

Meslek birliklerinin siyasetle uğraşmaları, siyasi partiler, dernekler, sendikalarla ortak hareket etmeleri yasaktır. Meslek birliklerine özel çalışan meslek mensupları üye olmak zorunda olup, kamu görevlisi olanların üye olmaları isteğe bağlıdır. Muvazzaf sağlık personeli ise hiçbir şekilde üye olamazlar. Bu durumun, meslek örgütlerinin meslektaşları üzerinde ve kamuoyu önünde etkinliğinin azalmasına yol açtığı söylenebilir.

Bir ilde Tabip Odası kurulabilmesi için, o ilde 200 tabip olması gerekirken, Eczacı Odası kurulması için 150 eczacı, Dış Hekimleri Odası için 100 dış hekimi ve Veteriner Odası için de 30 veteriner hekim bulunması zorunluluğu vardır.

Oda İdare Heyeti (Yönetim Kurulu) seçimleri, tüm meslek birlikleri için iki yılda bir yapılması zorunlu olan bir görevdir.

Tabip ve Eczacı Odaları organları incelendiğinde, tümünde genel kurul, yönetim kurulu, haysiyet divanı organlarının bulunduğu görülür. Dış hekimleri odasında haysiyet divanının yerini "oda denetleme kurulu" ve "disiplin kurulu" isimli iki organ almıştır. Veteriner Hekimler Odasında ise "hesap murakıpları" diye ayrı bir organ vardır.

Merkez örgütlerinin yapılanmasına bakıldığında a) Büyük Kongre, b) Merkez Konseyi, e) Yüksek Haysiyet Divanı organlarının olduğu görülür.

Türk Dış Hekimleri Birliği (TDHB)'nin organları ise, Birlik Genel Kurulu, Birlik Merkez Yönetim Kurulu, Birlik Yüksek Disiplin Kurulu, Birlik Merkez Denetleme Kurulu'dur.

TDHB ile diğer birliklerin merkez örgütleri arasında fark önemli olmayıp; TDHB Birlik Genel Kurulu, diğer birliklerin Büyük Kongre'sine karşılık; Birlik Merkez Yönetim Kurulu, diğer birliklerin Merkez Konseyi'ne karşılık ve Birlik Yüksek Disiplin Kurulu ile Birlik Merkez Denetleme Kurulu da diğer birliklerin Yüksek Haysiyet Divanı'na karşılık gelmektedir.

Meslek birlikleri ile ilgili kanunların çıkış zamanları incelendiğinde; ilk önce 1953 yılında "Türk Tabipleri Birliği Kanunu" nun çıktığı, bunu 1954 yılında çıkan Türk Veteriner Hekimleri Birliği ile ilgili kanun ile 1956 yılında çıkan "Türk Eczacıları Birliği Kanunu" nun izlediği görülür. Türk Dış

Hekimleri Birliği Kanunu ise 1985 yılında çıkmıştır. Dış hekimleri, daha önce "Türk Tabipleri Birliği Kanunu" kapsamındaydılar.

"Türk Dış Hekimleri Birliği Kanunu"nda, her üye için, oda tarafından "sicil cüzdanı" düzenleneceğine ilişkin madde var iken (madde 43), diğer meslek birlikleri kanunlarında böyle bir hüküm yoktur. Bunun iki nedeni olabilir. İlki, diğer birlik yasalarının tümü 12 Eylül döneminde değişikliğe uğramış ve lektip olarak düzenlenmiş olmasına karşılık TDHB kanunu onlardan çok sonra demokratik dönemde teklip düzenleme yaklaşımı olmaksızın çıkarılmıştır. İkinci olası neden ise, Türkiye'de çalışan dış hekimlerinin yüzde 71.4 ünün özel çalışmasından dolayı, meslek birliklerinin üyelerinin denetimini daha iyi yapabilmelerini sağlamak olabilir.

Sağlık meslek görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili mevzuat:

- 1) Tabipler, dış tabipleri, ebeler, sünnetçiler, hastabakıcı hemşireler (Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun),
- 2) Gözlükçüler (Gözlükçülük Hakkında Kanun),
- 3) Eczacılar (Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun),
- 4) Veteriner hekimler (Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği İle Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun),
- 5) Hemşireler (Hemşirelik Kanunu),
- 6) Kimyagerler ve kimya mühendisleri (Kimyagerlik ve Kimya Mühendisliği Hakkında Kanun),
- 7) Çevre Sağlığı Memurları (Çevre Sağlığı Memurları Yönetmeliği),
- 8) Sağlık Eğitimcisi ve Sağlık Eğitimi Teknisyenleri (Sağlık Eğitimcisi ve Sağlık Eğitimi Teknisyenlerinin Görev, Yetki ve Sorumluluklarını Gösterir Yönetmelik),
- 9) Sağlık İstatistikçisi, Sağlık İstatistik Teknisyeni, İstatistik Memurları (Sağlık İstatistikçisi, Sağlık İstatistik Teknisyeni, İstatistik Memurlarının Görev, Yetki ve Sorumluluklarını Gösterir Yönetmelik),
- 10) Laboratuvar Teknisyeni Sağlık Memurları (Laboratuvar Teknisyeni Sağlık Memurlarının Görev ve Yetkilerine İlişkin Yönetmelik),
- 11) Radyoloji ve Tedavi Laboratuvarı Teknisyeni Sağlık Memurları (Radyoloji ve Tedavi Laboratuvarı Teknisyeni Sağlık Memurlarının Görev ve Yetkilerine İlişkin Yönetmelik).

Bu kanunlardan, "Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği İle Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun"un özelliği hem veteriner hekimliğinin görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemesi, hem de meslek birliği ile ilgili hükümleri içermesidir.

Sağlık meslekleri mensuplarının görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili mevzuata incelendiğinde şu noktalar dikkat çekicidir:

Uyruk: Tabip, dış tabibi, eczacı, veteriner hekim, hemşire ve gözlükçüler ile ilgili mevzuatta bu meslekleri yürütebilmek için T. C.

vatandaşı olma şartı bulunmaktadır. "Kimyagerlik ve Kimya mühendisliği Hakkında Kanun"da ise bu konuda bir hüküm yoktur.

Diplomaların onay mercii: Kimyagerlik ve Kimya mühendisleri için Milli Eğitim Bakanlığı, veteriner hekimler için Tarım ve Köyışleri Bakanlığı, diğer sağlık meslek mensupları için ise Sağlık Bakanlığı' dır. Bakanlıklar tarafından onay durumu sağlık meslekleri dışında yoktur ve akademik eğitimin bütünlüğüne ters düştüğü söylenebilir.

Yurt dışında alınmış diplomaların geçerliliği: -

a) Tabipler dış tabipleri ve hemşireler için, eğer alınan dersler Türkiye müfredatına uygun ise sınav yapılmaksızın diploma onaylanır; değilse ilgili kişi, eksik eğitimini tamamladıktan sonra sınava labi tutulur.

b) Eczacılar, kimyagerler, kimya mühendisleri ve veteriner hekimler için, eğitimin denk olup olmadığına bakılmaksızın ilgili kişi sınava tabi tutulur.

Serbest çalışabilme: Tabipler, dış tabipleri, eczacılar, hemşireler, gözlükçüler mahallin en büyük sağlık amirine (illerde sağlık müdürlüğü, ilçelerde sağlık ocağı tabipliği); veteriner hekimler mahallin en büyük mülki amirine (illerde valilik, ilçelerde kaymakamlık) dilekçe ile basvunna koşulu ile mesleklerini serbest olarak yapabilirler.

Serbest çalışan sağlık meslek mensuplarının resmi makamlarca (kendi meslek birliklerince denetim hariç) denetlenmesi: Tabip, dış tabibi, eczacı, hemşire, ebe ve gözlükçüler mahalli en büyük sağlık amirliğince denetlenirler. Veteriner hekimler için yasada açıklık yoktur.

Sağlık meslekleri içinde tabiplerin (aynı zamanda dış tabipliği, eczacılık veya gözlükçülük diplomalarına sahip iseler), tabiplik hakkından feragat ederek bu meslekleri yürütmelerine mevzuat izin vermektedir. Eczanelerde gözlükçü ruhsatnamesine sahip bir eczacı veya sorumlu müdür gözlükçülük yapabilir. Dükkan ve mağaza açarak ticaret yapmak, tüm sağlık meslek mensupları için ilgili mevzuatları ile yasaklanmıştır. Gözlükçülerin, bir mağaza veya ticarethane içinde kendilerine mahsus bir kısımda mesleklerini sürdürmelerine izin vardır. Eczacıların, öğretmenlik ve seçimle elde edilen görevler dışında bir iş yapmaları yasaktır.

Unvan ve reklam izni: Gözlükçüler, yalnız "gözlükçü" veya "fenni gözlükçü" unvanını kullanabilirler, başka bir unvan kullanmaları veya gerçeğe uygun olmayan reklamlar yapmaları yasaktır. Tabipler ve dış tabipleri, hasta kabul ettikleri yer, muayene saati ve ihtisaslarını belirten ilan verebilirler; gazetelerde ve diğer yayın araçlarında reklam niteliğinde teşekkür ilanları yazdıramazlar. Kimyagerler ve kimya mühendisleri ile hemşireler için ilgili mevzuatta bu konuda bir hüküm yoktur. Eczacılar için ilgili kanunda bu hususta bir hüküm bulunmamakla beraber "Türk Eczacıları Deontoloji Tüzüğü"nde (madde 9) eczacıların yazı veya sözle kendi reklamlarını yapamayacakları, iş kağıtlarına ve faturalara reklam mahiyetinde ibareler koyamayacakları hükme bağlanmakta ve eczane tabelalarında sadece eczacının

adı ve soyadı ile eczanenin adının olabileceği ifade edilmektedir. Tabip ve dış tabiplerinin tabelalarının nasıl olacağı, yerel tabip odalarınca belirlenir. Tabelalarda en çok iki renk kullanılabilir, ışıklı tabelaların kullanımı yasaktır.

Her meslek mensubunun ilgili mevzuatında, ikametgah hariç olmak üzere birden fazla işyeri açmak, sahip olmadığı unvanı kullanmak yasaklanmıştır.

Sağlıkla ilgili meslekten olmadığı halde, kendine bu unvanı verip ticari menfaat gözeterek ya da gözetmeyerek sanat icra edenler için ilgili mevzuatta cezai hükümler yer almaktadır. Bu gibi kişiler eğer şahıslara zarar vermişlerse, ayrıca Türk Ceza Kanunu uyarınca da cezalandırılmaları söz konusudur.

Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi'nin 22 inci maddesinde kürtajla ilgili olarak ancak anne sağlığının tehlikeye düşmesi halinde kürtajın caiz olduğu hükmü vardır. Halbuki halen geçerli olan Nüfus Planlaması Hakkındaki Kanun'a göre 10 haftalık dahil olmak üzere, ailenin istemi üzerine kürtaj arlık yasal hale gelmiş olup, deontoloji nizamnamesi (tüzüğü) bu hususta güncelliğini yitirmiş durumdadır.

"Türk Eczacıları Deontoloji Tüzüğü"ne göre eczacı, hekimin iznini almadan yazılı ilaçtan başkasını veremez ve hekimin isteği dışında hastaya veya hastanın yakınlarına tavsiyede bulunmaz (madde 5). Kanımızca, uygulamada zaten geçerliği olmayan bu tür kısıtlamaların yerine bazı ilaçların reçetesiz ve eczacı denetiminde satılmalarına imkan verilmesi ve bununla birlikte mutlaka hekim reçetesiyle satılması gereken ilaçlar hususunda da mevzuattaki cezai hükümlerin daha da ağırlaştırılması gerekir (Bu konuda Batı ülkelerindeki *out of the coimler* uygulaması örnek alınabilir). Ülkemizde sağlık alanında bir meslek olarak kabul edilmeyen "herbalistlik" mesleği, halen ehliyetsiz kişilerin elindedir. Bu alanda da hukuki düzenleme yapılması gerekmektedir. Eczanelerde meslekle ilgili olmayan kişilerin çalıştırılmaları ve muvazaalı eczaneler konularında da cezai yaptırımlar yetersizdir.

4.2.3 Sağlık hizmetlerinin sunumu ile ilgili mevzuat

4.2.3.1 Genel mevzuat

Türkiye'de, sağlık hizmetleri resmi ve özel pek çok kurum ve kuruluş tarafından verilmektedir. Tarihsel açıdan konuya yaklaşıldığında, cumhuriyetin ilanından bugüne sağlık hizmetlerinin sunumuyla ilgili değişik politikaların izlendiği görülmektedir. Cumhuriyetin ilanı başlangıç kabul edilirse, ilk Sağlık Bakanı Dr. Refik Saydam'dır ve bu dönem ülkede bulaşıcı hastalıkların büyük sorun olduğu bir zamana rastlamaktadır. Saydam, bu koşullara göre bir politika izlemiş ve devletin görevini koruyucu hizmetlerle sınırlandırmıştır. Bu dönemin sağlıkla ilgili temel kanunu olan 1593 sayılı UHK'nun ilk maddesinde "Memleketin sıhhi şartlarını ıslah ve milletin

sıhhatine zarar veren bütün hastalıklar veya sair muzır amillerle mücadele etmek ve müstakbel neslin sıhhatli olarak yetişmesini temin ve halkı tıbbi ve içtimai muavenete mazhar eylemek umumi Devlet hizmetlerindedir" denmektedir. Bu maddeye göre devlet, vatandaşlarının sağlığından sorumludur. Kanunun ikinci maddesi ise "Umumi sıhhat ve içtimai muavenet hizmetlerine ait Devlet vazifeleri Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti tarafından ifa ve hususi idarelerle belediyelere ve sair mahalli idarelere bırakılan hizmetlerin sureti icrası murakabe olunur. Milli Müdafaa teşkilatına ait sıhhi işler müstesna olmak üzere bütün sıhhat ve muavenet işlerinin mercii ve murakibi bu Vekalettir" hükmü ile Sağlık Bakanlığının, hizmetleri sunma ve denetimle yükümlü olduğunu vurgulamaktadır. Kanunun dördüncü maddesinde de "...tıbbi ve içtimai muavenete müteallik işlerin ifası belediyelere ve idarei hususiyelere ve sair mahalli idarelere tevdi edilir" hükmü ile devlet, sosyal yardım ve tedavi hizmetlerinin yürütülmesini kendisi dışındaki örgütlere bırakmakta, ancak denetim yetkisini de korumaktadır. Bu hizmetleri yürütecek kuruluşlara örnek olması için de ülkenin değişik şehirlerinde "Numune Hastaneleri" kurulmuştur. Bilindiği gibi, bu hastaneler günümüzde de aynı adla ve yine Sağlık Bakanlığı kuruluşu olarak hizmet vermektedir.

Refik Saydam'm bakanlık görevinden ayrılmasından 1960 ihtilaline kadar olan dönemde; Sağlık Bakanlığı, belediyelere ait hastaneleri devralmış, bu dönemde tedavi edici sağlık hizmetleri ile koruyucu sağlık hizmetlerinin birlikte verilmesi görüşü önem kazanmıştır. Bu dönemde "Sağlık Merkezi" adı ile on yataklı, yaklaşık 20 bin nüfusa hizmet verecek merkezler kurulmuştur. Aynı dönemde, Verem Savaş , Ana- Çocuk Sağlığı örgütü gibi yeni vertikal örgütler de kurulmuştur.

27 Mayıs ihtilali döneminde çıkan 224 sayılı "Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesine Dair Kanun" ise, Milli Savunma Bakanlığı'na ait olan sağlık kuruluşlarının haricindeki tüm resmi sağlık kuruluşlarının (tedavi edici olanlar da dahil) Sağlık Bakanlığı'na bağlı olacağı hükmünü getirmektedir (madde 8). Bu kanun, bugün için de sağlık hizmetlerin sunumu ile ilgili temel kanun niteliğindedir. Kanunun gerekleri tam uygulanamıyorsa da sağlık hizmetlerinin özellikle kırsal yörelerde sunumu bu kanun ve ilgili mevzuatına göre sağlanmaktadır. 224 sayılı yasada, sözleşmeli personel çalıştırılması, vatandaşlardan gerek görüldüğünde hizmet katkı payının alınabileceği gibi hususlar yer almış olmasına karşın uygulamada durum farklı olmuştur. Şöyle ki, çalıştırılan personel önceleri sözleşmeli olmuş, ancak 1965 yılında çıkan 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile bu personel, sözleşmeli statüsünü kaybetmiştir, kişilerden de hizmet katkı payları alınmamıştır. Yasanın sosyalleştirme ile ilgili her türlü altyapının tamamlanmadan bir yerde sosyalleştirme uygulamasına başlanamayacağı hükmüne rağmen (madde 17) uygulamalar bu doğrultuda olmamış, tüm Türkiye 1983 yılından beri sosyalleştirme kapsamına alınmıştır. Sosyalleştirilmiş sağlık hizmetleri

sistemi, geçen yıllar boyunca ülkenin yaşadığı kentleşme sürecine de ayak uyduramamış; kentlerde halk birinci basamak sağlık kuruluşu olarak hastaneleri ve özel muayenehaneleri tercih etmiştir. Bunun yanı sıra SSK mensupları başta olmak üzere diğer kamu kurum ve kuruluşlarının tedavi edici hizmetlerini yaygınlaştırmaları ve bu tür hizmetten yararlananların sosyalleştirilmiş sağlık hizmetlerinden yararlananlara sayıca yaklaşması kentsel alanda sosyalleştirilmiş sağlık hizmetlerinin uygulanabilirliğini ortadan kaldırmıştır. Halen tüm toplumun % 35 i SSK'ya tabi olarak çalışan veya emeklisi konumundadır (eş, çocuk, ana-baba dahil). Toplumun böylesine büyük bir yüzdesinin ayrı bir sağlık örgütüne sahip olması, 224 sayılı yasanın özü ile çelişmekte, sağlık hizmetlerinin tek elden verilmesini olanaksız kılmaktadır. Halbuki 224 sayılı yasanın 8 inci maddesinde var olan hüküm; "Sosyal sigorta kanunları gereğince sigorta muameleleri için lüzumlu belgeler, Çalışma ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından müştereken tespit olunan esaslar dahilinde, sosyalleştirilmiş sağlık hizmetleri teşkilatınca tanzim edilerek İşçi Sigortaları Kurumuna verilir" biçimindedir.

Yasanın ilk çıktığı zamanlarda maddi sağlık hizmetlerinin sosyalleştirildiği bölgelerde çalışan personel göreceli olarak iyi ücret alırken, zamanla bu özellik ortadan kalkmış, yurdun ücra yörelerinde, başta hekim olmak üzere personel sıkıntısı belirmiştir. 21.8.1981 tarihinde çıkarılan 2514 sayılı "Bazı Sağlık Personelinin Devlet Hizmeti Yükümlülüğüne Dair Kanun" ile hekimlere zorunlu hizmet konularak sorun çözülmeye çalışılmıştır. Kanunun adında yer alan "bazı sağlık personeli" ifadesi ilgi çekicidir. Bu ifade ile sadece hekimler kasledilmemekle birlikte ve ülkede sadece hekim sıkıntısı değil diğer sağlık mesleklerine mensup eleman sıkıntısı da çekildiği halde, bu uygulama sadece hekimler için söz konusu olmuştur. Ayrıca, adı geçen kanunun çıkış tarihinden önce tıp fakültelerine girmiş olanlarda hukuk ilkeleriyle çelişmesine karşın zorunlu hizmet yükümlüsü sayılmışlardır. Zamanla, kanunun ilk çıktığı yıla kıyasla katı hükümler değiştirilmiştir. Yasa ilk çıktığında hekimlere, uzmanlık ve prati s yenlikte ikişer yıl zorunlu hizmeti öngörürken ve pratisyen hekimlere zorunlu hizmetin ilk yılını bitirmeden uzmanlık sınavına girme olanağı vermezken, daha sonra zorunlu hizmet süreleri pratisyenlikte ve uzmanlıkta birer yıla indirilmiş, pratisyen hekimlere mezun olur olmaz uzmanlık sınavına girme ve halta tercihli kura çekebilme hakkı da verilmiştir (Bazı Sağlık Personeline Devlet Hizmeti Yükümlülüğü Uygulaması Esaslarına Dair Yönetmelik).

4.2.3.2 Sağlık Bakanlığı ile ilgili mevzuat

Umumi Hıfzısıhha Kanunu: Önceki bölümlerde belirtildiği gibi bu kanun, Sağlık Bakanlığı'nın görevleri ile ilgili hükümler de içermektedir.

Sihhat ve İctimai Muavenet Vekaleti Teşkilat ve Memurin Kanunu (1936 tarih ve 3017 sayılı kanun): Bu kanunun 1-23 üncü maddeleri, 181 sayılı "Sağlık Bakanhğı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun

Hükmünde Kararname" ile yürürlükten kaldırılmıştır. Kanun bu haliyle, Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü Merkez Teşkilatı ve Sağlık Bakanlığı'nın il teşkilatı ve görevleri ile sağlık alanındaki meslek mensuplarının tanımlarını ve memunyelerleriyle ilgili işlemleri anlatmaktadır. Bu kanun, günümüzdeki Sağlık Bakanlığı örgütlenme biçimine uymamaktadır. Kanunun 26 inci maddesinde yer alan Sağlık Bakanlığı'nın illerdeki örgütü içinde küçük sıhhat memurlukları, hususi idarelere ve belediyelere ait sıhhi teşkilat ve köy sağlık teşkilatı gibi örgütler günümüzde yoktur. Köy sağlık teşkilatı kapsamı içinde adı geçen köy hekimleri, köy ebeleri, köy sağlık memurları adı altında unvanlar da geçerliliğini yitirmiştir.

Kanunun ikinci bölümü "Memurin Kanunu" adını taşımakta olup, hekim ve diğer yüksek okul mezunu memurlar için adaylık süresinin altı ay olması gibi hükümler "Devlet Memurları Kanunu"na uymamaktadır. Yasa bu haliyle, Umumi Hıfzısıhha Kanunu'nun öngördüğü görevlerle ilgili bir hukuki düzenleme niteliğindedir, ancak yukarıda verilen örneklerde görüldüğü gibi günümüzün mevzuatla çeliki oluşturmaktadır.

1940 tarih ve 3959 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Refik Saydam Merkez Hıfzısıhha Müessesesi Teşkilatına Dair Kanun: "Sağlık Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ile adı geçen merkezin ismi Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığı olarak değiştirilmiş olmasına karşın kanun metninde bu değişikliğin işlenmemiş olması bir eksikliklerdir. Ancak, bu müessesenin görevleri ile ilgili başka bir mevzuat olmadığı için geçerliliğini korumaktadır. Kanunda geçen Hıfzısıhha Mektebi isimli kuruluş da 80 li yıllarda kapatılmıştır.

Ankara Merkez Hıfzısıhha Müessesesinde Kullanılacak Yabancı Uzmanlara Ait Kanun: Bilindiği gibi Türkiye'de hekimlik yapabilmek için T.C. vatandaşı olmak gereklidir (Tababet ve Şuabatı Sanatların Tarzı İcrasına Dair Kanun). Bu nedenle yabancı uyruklu hekim çalıştırılabilmesi için özel kanunlar çıkarılmıştır. Bu kanun da bu Özel kanunlardan birisidir.

Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü Memurları Maaşatının Tevhit ve Teadülü Hakkındaki 14 Nisan 1930 Tarih ve 1587 Numaralı Kanuna Müzeyyel Kanun: Bu kanun, dört maddelik bir kanun olup bugün için geçerliliği kalmamış bir mevzuat niteliğindedir.

Sağlık Eğitim Enstitüleri Kuruluş Kanunu: (1965 tarih ve 555 sayılı): Bu kanun ile, yüksek okul statüsünde üç yıllık eğitim süresi olan Sağlık Eğitim Enstitüleri ile ilgili düzenlemeler yapılmaktadır. Bu konuda Sağlık Eğitim Enstitüleri Genel Yönetmeliği de bulunmaktadır.

Köy Ebeleri ve Köy Sağlık Memurları Teşkilatı Yapılmasına ve 3017 Sayılı Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti Teşkilat ve Memurin Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun (1943 tarih ve 4459 sayılı): Hukuken geçerli olmakla beraber uygulamada köy ebeleri ve köy sağlık memurları teşkilatı adında bir teşkilat olmadığından ve gerek 657 sayılı "Devlet Memurları Kanunu", ve gerekse 181 sayılı "Sağlık Bakanlığının

Teşkilat ve Görevlen Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de böyle bir düzenleme ve kadro olmadığından, ayrıca 190 sayılı Genel Kadro Hükümleri Hakkında KHK de bu tür unvan ve kadrolar bulunmadığından uygulamada geçersiz bir kanundur.

Sağlık Personelinin Tazminat ve Çalışma Esaslarına Dair Kanun (1980 tarih ve 2368 sayılı): Bu kanunun özelliği, bir dönem uygulanmış olan tam gün çalışma ile ilgili 29.6.1978 gün ve 2162 sayılı Kanun'da geçen tam süre çalışma esasını ortadan kaldırmıştır. Böylece hekimlere, iş güclüğü, iş riski, teminindeki günlük zammı gibi haklardan yararlanmamak koşuluyla serbest olarak çalışma olanağı sağlanmış olmaktadır.

Sağlık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (1983 tarih ve 181 sayılı): Adından da anlaşıldığı gibi bu KHK, Sağlık Bakanlığının teşkilat ve görevlerine ilişkin hükümler içermektedir. 48 inci maddesinde, "9.6.1936 tarih ve 3017 sayılı Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti Teşkilat ve Memurin Kanunu ile bu Kanuna ek kanunların bu Kanun Hükmünde Kararnameye aykırı hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır" ifadesi bulunmaktadır. Bu hükümle, ilgili konuda geçerli mevzuatın 181 sayılı KHK olduğu vurgulanmaktadır.

Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Tüzüğü: Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu ile ilgili hükümler içermektedir.

Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği: Sağlık Bakanlığı'na bağlı yataklı tedavi kurumlarının işletilmesine ilişkin hükümler içermektedir. Bu yönetmeliğin bir özelliği de dayandığı bir kanunun olmayışındır. Halbuki özel hastanelerle ilgili kanun ve bu kanuna dayalı olarak çıkarılan tüzüğü vardır.

Sağlık Eğitim Enstitüleri Genel Yönetmeliği: Sağlık Eğitim Enstitüleri'nin işleyiş biçimine ilişkin hükümler içermektedir.

Sağlık Meslek Liseleri Yönetmeliği: Yönetmelikte, Sağlık Bakanlığınca ait sağlık meslek liselerinin faaliyetlerine ilişkin hükümler yer almaktadır.

SSYB Disiplin Amirleri Yönetmeliği: Yönetmelikte disiplin amirleriyle ilgili hükümler yer almaktadır.

Sosyalleştirilmiş Sağlık Hizmetlerinin Sağlık Kurulları Yönetmeliği: Sosyalleştirilmiş sağlık hizmeti sunulan bölgelerde halkın sağlık hizmetlerine katılımını sağlamak amacıyla düşünülmüş olan sağlık kurulları hakkında mevzuattır. Ancak, bu kurullar uygulamada işlerlik kazanamamıştır.

SSYB Teşkilatında Çalışan Personele Sicil Raporu Vermeye Yetkili Amirleri Gösterir Yönetmelik: Bu yönetmelikte yer alan ilçelerde kayıtlı olanların sağlık ocağı tabiplerinin birinci sicil amiri olmaları hükmü 12 Eylül döneminde 657 sayılı yasada yapılan değişikliğin yasal sonucudur. Mülki idarenin bütünlüğü ilkesi belki böyle bir uygulamayı gerekli kılmakta* ., ancak sağlık ocağı bölgelerinin idari örgütlenmeye uyma zorunluluğunun olmadığı 224 sayılı yasanın hükmüdür.

Sağlık Bakanlığı ile ilgili diğer mevzuat şunlardır:

- SSYB Hizmetiçi Eğitim Yönetmeliği Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Aday Memurlarının Yetiştirilmelerine İlişkin Yönetmelik
  - Sağlık Bakanlığı Atama ve Nakil Yönetmeliği
- Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği
  - SSYB Yayın Yönetmeliği
- Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına Bağlı Okullarda Okutulacak Ders Kitapları İle Eğitim Araçları Hakkında Yönetmelik
- Sağlık Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarını Hizmete Açma, Kapatma ve Bunlara Ad Verme Usûl ve Esaslarına Dair Yönetmelik
  - Sağlık Bakanlığı Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü Sicil Amirleri Yönetmeliği
    - Kaza Sağlık İdareleri Motorlu Taşıt Talimatnamesi
    - Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirildiği Bölgelerde Sağlık Ocakları İşe Yönetmeliği
      - . Kanser Savaş Konseyi Kuruluş ve Görevleri Hakkında Yönetmelik
    - Sağlık Müşavirleri ve Ataşeleri Yönetmeliği
    - SSYB Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığı Hizmet Yönetmeliği
      - Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirildiği İl ve Bölgelerde Sağlık Ocağı ve Sağlık Evi Lojmanlarının Tahsis, Yönetim ve Kira Yönetmeliği

4.2.3.3 Sağlıkla ilgili diğer resmi kurumlar (Çevre Bakanlığı) ile ilgili mevzuat

11.8.1983 tarihli R.Gazete'de yayımlanan "Çevre Kanunu", Türkiye'de çevre ile ilgili ilk mevzuat olma özelliğindedir. Bu kanunla, Çevre'den sorumlu Devlet Bakanlığı biçiminde bir yapılanma getirilmiş, "Çevre Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" (21.8.1991 tarihli R. Gazete) yürürlüğe konuncaya kadar bu uygulama sürmüştür. Bu tarihe kadar çevre ile ilgili çıkan bir mevzuat da "Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname" (13.11.1989 tarihli R. Gazete) olup, bu Başkanlık KHK'nin ilk metninde Başbakanlığa bağlı bir birim olarak geçmektedir. Daha sonra Çevre Bakanlığı kurulunca, Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı yerine Çevre Koruma Genel Müdürlüğü kurulmuştur ve halen de bu adla hizmet vermektedir.

"Çevre Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"ye göre Çevre Bakanlığı'nın merkez örgütünde, diğer bakanlıklarda olduğu gibi, ana hizmet birimleri, danışma ve denetim birimleri ve yardımcı birimler vardır. Hizmetin yürütülmesiyle ilgili olmalarından dolayı, ana hizmet birimlerinin üçünden bahsetmekte yarar vardır. Bunlar;

1. Çevre Kirliliğini Önleme ve Kontrol Genel Müdürlüğü,

2. Çevre Koruma Genel Müdürlüğü,

3. Çevresel Etki Değerlendirmesi ve Planlama Genel Müdürlüğü'dür.

Çevre Bakanlığının taşra teşkilatı hakkında çıkarılan "Çevre Bakanlığı Taşra Teşkilatı Görev, Yetki, Sorumluluk ve Çalışma Esasları Yönetmeliği"ne (12.5.1993 tarihli R.Gazete) göre, taşra teşkilatının başı, Çevre İl Müdürü'dür. Ancak, bu yönetmelikte geçen il müdür yardımcısı, şube müdürü ve diğer memurların denetim ve bürokratik işlemlerden başka bir fonksiyonlarının olmadığı göze çarpmaktadır. Gerek bakanlık merkez örgütü ve gerekse taşra örgütü, çevre konusunda plan, proje yapmak, denetim hizmetleri sunmak gibi görevler yüklenmiş olmasına karşın, uygulamada taşra örgütlerinin elinde ne yeter sayıda personel, ne de araç-gereç vardır. Çevreye zarar verebilecek kuruluşlarla ilgili işlemler (Çevresel Etki Değerlendirmesi gibi) dışında, çevreyle **ilgili** sorunları mahallinde inceleyecek laboratuvar ve ulaşım araçlarının olmaması ve daha da önemlisi Bakanlığın görev alanının, Sağlık Bakanlığı ve belediyelerin görev alanları ile örtüşmesi karmaşıklığa yol açmaktadır. Uygulama imkanlarından yoksun bir bakanlık olarak Çevre Bakanlığı bu haliyle, İnsan Haklarından sorumlu Devlet Bakanlığına benzemektedir. Aslında, Çevre Kirliliğini Önleme ve Kontrol Genel Müdürlüğü'nün görevleri arasında her türlü ölçme-izleme, analiz ve kontrolleri yapacak laboratuvarlar kurmak da vardır. Yine aynı Gene! Müdürlük, atıklar ve kimyasal maddelerle ilgili müdahale yapma yetkisine de sahiptir. Ama donanımsız bir genel müdürlük olarak, bu birim bugünkü şekliyle silahsız bir orduya benzemektedir.

Çevre Bakanlığı ile ilgili diğer üç mevzuat, Çevre Bakanlığı'nin sürekli kurulları olan Çevre Şurası, Mahalli Çevre Kurulları ve Yüksek Çevre Kurulu hakkındadır (14.9.1991 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Çevre Şurası Yönetmeliği, 8.3.1993 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Çevre Bakanlığı Mahalli Çevre Kurulları Çalışma Esas ve Usulleri Yönetmeliği ve 16.6.1993 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Çevre Bakanlığı Yüksek Çevre Kurulu İle Çevre Teknik Komitesi Çalışma Esaslarına İlişkin Yönetmelik).

Bu kadar çok kurul, komite, şura vb türden danışma birimlerin olması ve Çevre Bakanlığının görev alanlarının sınırlarının tam çizilememiş olması nedeniyle, çevre mevzuatı, bir bütün olarak yeniden ele alınması gereken bir mevzuat topluluğu gibi görünmektedir.

4.2.3.4 Özel kurum ve kuruluşlar ile ilgili mevzuat

Sağlık hizmetleri sadece resmi kurum ve kuruluşlarca değil, özel kuruluşlarca da verilmektedir. Bu kuruluşlara eczaneler, özel klinikler, hastaneler, gözlükçüier, muayenehaneler, kaplıca işletmeleri ve sağlık turizmi ile ilgili turistik işletmeler dahildir. Bunlarla ilgili mevzuat şunlardır:

1. Özel hastanelerle ilgili mevzuat: Hususi Hastaneler Kanunu, ve Özel Hastaneler Tüzüğü.

2. Mikrobiyoloji ve biyokimya laboratuvarları ile ilgili mevzuat: Şeriri ve Gıdai Tahariyat ve Tahlilat Yapılan ve Masli Teamüller Aranılan Umuma Mahsus Bakteriyoloji ve Kimya Laboraluvvarları Kanunu.

3. Eczanelerle ilgili mevzuat; Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun ve Eczaneler ve Eczane Hizmetleri Hakkına Yönetmelik.

4. Radyoloji, radyum ve elektrikle tedavi ve diğer fizyoterapi müesseseleri ile ilgili mevzuat: Radyoloji, Radyom ve Elektrikle Tedavi ve Diğer Fizyoterapi Müesseseleri Hakkında Kanun ve Fizyoterapi ve Bunlara Benzer Müesseseler Hakkında Nizamname.

5. Gözlükçülükle ilgili mevzuat: Gözlükçülük Hakkında Kanun ve Mezuniyet Belgesine Sahip Olmadan Mesleklerini İcra Etmekte Olan Gözlükçülere Ehliyet Sınavı İle Gözlükçü Unvanı Kazandırılmasına Dair Yönetmelik.

6. Kaplıcalar ve sağlık turizmi işletmeleri ile ilgili mevzuat: Sıcak ve Soğuk Maden'Sularının İstismarı İle Kaplıcalar Tesisatı Hakkında Kanun, Turizm Yatırım ve İşletmeleri Yönetmeliği ve Turizm Yatırım, İşletme ve Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Yönetmelik.

4.2.4 Finansman ile ilgili mevzuat

Türkiye nüfusunun yaklaşık yüzde 60'ından fazlası sağlık güvencesi altında bulunmakta olup bu grupta devlet memurları, SSK'ya tabi işçiler, Bağ- Kur kapsamında esnaf ve bunların bakmakla yükümlü oldukları aile fertleri vardır. Bu gruptaki kişilerin önemli bir kesiminin sunulan hizmetlerdeki yetersizlikler nedeniyle ayrıca ücret ödeyerek özel hizmet de satın aldığı da bilinen bir gerçektir.

Sağlık hizmetlerinin finansmanı ile veya sağlıkla ilgili vergi, resim vb. türden gelir kaynakları ile ilgili olarak bu çalışmanın kapsamındaki 7 kanun, 4 tüzük ve 3 yönetmelik şunlardır:

"Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Yeşil Kart Verilerek Devlet Tarafından Karşılanması Hakkında Kanun" ve "Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Devlet Tarafından Karşılanması ve Yeşil Kart Uygulaması Hakkında Yönetmelik" Yeşil Kart uygulama esasları hakkında genel hükümler içermektedir.

"Belediye Kanunu" içinde, belediyelerin görevleri arasında yer alan fakirlere bakmak, fakir hastalara yardım gibi konulardaki hükümler yer almaktadır.

"Gemi Sağlık Resmi Kanunu", gemilerden alınacak sağlık resmi (bir tür harç) hakkındadır.

"Eğitim, Gençlik, Spor ve Sağlık Hizmetleri Vergisinin İhdası İle 3074 Sayılı "Akaryakıt Tüketim Vergisi Kanunu", 197 Sayılı "Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu", 1318 Sayılı "Finansman Kanunu", 193 Sayılı "Gelir Vergisi Kanunu", 213 Sayılı "Vergi Usul Kanunu", 6183 Sayılı "Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun" ve 492 Sayılı "Harçlar

kanununda Değişiklikler Yapılması ve Bu Kanunlara Bazı Hükümler Eklenmesine Dair Kanun": Sağlık hizmetlerinin finansmanı ile ilgili olarak alınacak ek vergileri içeren yasalardır.

"Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu": İçerisinde Genel Sağlık Sigortası altında hükümler yer almaktadır.

"Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesine Dair Kanun" ve "Sağlık ü/ı-neilcrinin Sosyalleştirildiği Bölgelerde Hizmetin Yürütülmesi Hakkında Yönetmelik": Sosyalleştirilmiş bölgelerde verilen bazı hizmetlerin ücretsiz olduğu hükmünü getirmektedir.

"Hususi Hastaneler Kanunu" ve "Özel Hastaneler Tüzüğü": İçerisinde özel hastanelerin fakir hasta kontenjanları ile ilgili hükümler de yer almaktadır.

"Emekli, Adi Malullük veya Vazife Malullüğü Aylığı Bağlanmış Olanlarla Bunların Kanunen Bakmakla Yükümlü Buldukları Aile Fertleri, Dul ve Yetim Aylığı Alanların Muayene ve Tedavileri Hakkında Tüzük": T.C. Emekli Sandığı'ndan aylık alanlarla yakınlarının muayene ve tedavileri ile ilgili hükümler içermektedir.

"Askeri Hastanelere Alınacak Ahali ve Fukara Hakkında Nizamname": İçinde askeri hastanelerin fakir hastalara bakması ile ilgili hükümler yer almaktadır.

"PTT Sağlık Yardım Sandığı Nizamnamesi": PTT mensuplarıyla ilgili düzenlemeler içermektedir.

"Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına Bağlı Yataklı Tedavi Kurumlarında Ayakta Tedavi Edilen Fakir Hastalara İlaç ve Sıhhi Malzeme Verilmesi Hakkında Yönetmelik": Hukuken geçerli olmakla birlikte "Yeşil Kart" uygulaması ile geçerliliği kalmamış bir mevzuattır.

Bu araştırmanın kapsamı dışında tutulmakla birlikte, sosyal güvenlik şemsiyesi altında olanları ilgilendiren mevzuat da şunlardan ibarettir

1. T.C. Emekli Sandığı Kanunu (5434 sayılı).
2. Sosyal Sigortalar Kanunu (506 sayılı).
3. Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu (2925 sayılı).
4. Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu (2926 sayılı).
5. Bağ-Kur (Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu) (1479 sayılı).

Sosyal Güvencesi olmayanlarla ilgili mevzuat:

Bu grupta Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu'nun özel bir yeri ve önemi vardır. Her ne kadar uygulama imkanı olamamış bir kanun ise de genel sağlık sigortasına geçmek için hazırlık niteliğindedir. Geçici üçüncü maddesine göre hiçbir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmayanlar, genel sağlık sigortası yürürlüğe girinceye kadar, müracaatları ve talepleri halinde sağlık kütüğüne kaydolunurlar. Bu kişilerden her yıl Bakanlar Kurulu'nca tesbit edilen miktarda prim tahsil edilir. Kayıtlarını yaptırmalarına rağmen primlerini

ödeyemeyecek durumda olanların primleri, durumlarının mahalli idarelerce tesbit edilmesi şartıyla kısmen veya tamamen sosyal yardım maksadıyla kurulmuş fon ve kuruluşlar tarafından ödenir. Geçici 4 üncü maddede ise genel sağlık sigortasına geçişi sağlamak ve hiçbir sosyal güvenlik kuruluşuna tabi olmayan vatandaşların sağlık giderleri ile ödeyecekleri prim arasındaki farkı karşılamak amacıyla SSYB'na bağlı T.C. Merkez Bankası nezdinde "Sağlık Hizmetlerini Destekleme ve Geliştirme Fonu kurulur" denmekte ve fonun işleyişine dair usul ve esasların SSYB'nca düzenlenecek bir yönetmelikle saptanacağı belirtilmektedir.

Bu kanunun en önemli özelliği, genel sağlık sigortasına geçişle ilgili bir mevzuat olmasıdır. Ancak 7.5.1987 tarihli bu kanunun başta siyasal nedenler olmak üzere bir türlü uygulama imkanı bulamamış, siyasal iktidarın değişmesinden sonra da bir proje olarak kalmıştır. Bir sonraki siyasal iktidar, ödeme gücü olmayanlar için başka bir yol olarak "Yeşil Kart" uygulamasını gündeme getirmiştir.

Sosyal güvencesi olmayanlar için yeşil kart uygulaması, 1994 yılı sonu itibariyle sürmekte olan bir uygulamadır. Ancak "ödeme gücü olmayan vatandaşların tesbiti" işleminin sağlıkholduğu söylenemez. Aslında kendi sağlıklarında öncelikle kendilerinin sorumlu oldukları genel bir doğru ise de günlük hayatta sosyal güvencesi olmayan vatandaşların büyük bir bölümü, Yeşil Kart almak için ancak ciddi sağlık sorunları olduğu zaman talepte bulunmaktadır ve pekçok sorunla karşılaşmaktadırlar.

224 sayılı yasa ve buna ilişkin yönetmeliğe göre sosyalleştirilmiş bölgelerde (halen tüm Türkiye sosyalleştirmeye dahildir) sağlık ocaklarında tedavi hizmetleri ücretsizdir. Bu çerçevede ödeme gücü olsun veya olmasın herkes ücretsiz bu haktan yararlanabilmektedir. Uygulamada pek verimli olmamakla beraber ücretsiz ilaç dağıtımı da mümkündür. Hatta sağlık ocaklarından sevkedilmeleri koşulu ile hastanelerde verilen tedavi hizmetleri için ücret alınmayacağı da 224 sayılı yasa ile verilmiş bir haktır. Hal böyleyken "Yeşil Kart" için ayrı bir yasa çıkarılarak ödeme gücü olmayanlar için sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlanma hakkı gibi kamu oyuna takdim edilen bu uygulama, ya kanunu hazırlayanların sağlık mevzuatını bilmemelerinden ya da siyasal nedenlerden kaynaklanmıştır. Kanımızca 224 sayılı yasanın zaman içinde amaçlı bir biçimde uygulanmayan bu hükümlerine bir genelge ile işlerlik kazandırmak yerine "Yeşil Kart"ın ortaya atılmasının altında yatan gerçek, 224 sayılı yasaya başından beri sıcak bakmayanların yeni bir tepkisidir. Kaldı ki "Yeşil Kart" ile sadece yataklı tedavi kurumlarında yatarak tedavi görenlerin harcamalarının karşılanmasına yönelik kısıtlı bir uygulama, 224 sayılı yasanın verdiği tüm sağlık hizmetlerinin ücretsiz olarak verilmesi yanında anlamsız kalmaktadır.

"Hususi Hastaneler Kanunu" ve bununla ilişkili "Özel Hastaneler Tüzüğü"ne göre özel hastaneler her zaman, belli kontenjan dahilinde parasız hasta kabul ederler (madde 31). Acil durumlarda özel hastaneye başvuran

fakir hastalar giderleri de mahalli belediyece karşılanmak üzere özenle tedavi edilirler. Keza UHK ve "Belediye Kanunu"da fakir kişilerin masraflarının belediyece karşılanacağını hükme bağlamaktadır. Ancak UHK ve "Belediye Kanunu"nun çıktığı dönemde zaten tedavi hizmetleri belediyelerin sorumluluğu altındadır. Günümüzde finansman açısından işlerliği olmayan bir mevzuat halindedir.

Sonuç olarak, herkesi kapsayan bir finansman kuruluşunun olmadığı görülmektedir.

4.3 MEVZUATIN KANTITATIF YÖNDEN İNCELENMESİ

Bu bölümde, 1995 yılı Ocak ayı itibariyle geçerli olan sağlık mevzuatının incelenmesi yapılmıştır. Hükümet dönemlerine ait incelemelerde 23 Nisan 1920 tarihinden itibaren çıkarılmış olan ve 1995 itibariyle yürürlükte olmayan sağlıkla ilgili mevzuat da dahil edilmiştir.

Tablo 1: Halen geçerli olan sağlıkla ilgili kanunlar (n=60)

	Yaş ¹	Kelime Sayısı ²	Orijinal Madde Sayısı ³	Halen Geçerli Madde
Minimum Değer	1.0	80.0	3.0	3.0
Maksimum Değer	74.0	15200.0	309.0	308.0
Aritmetik Ortalama	39.5	2537.3	34.7	33.1
Standart Sapma	23.6	3046.7	46.8	46.0
Ortanca	41.0	1300.0	17.0	17.0
Varyasyon Katsayısı (%)	59.7	120.0	134.8	138.9

Tablo 2: Halen geçerli olan sağlıkla ilgili tüzükler (n=46)

	Yaş ¹	Kelime Sayısı ²	Orijinal Madde Sayısı ³	Halen Geçerli Madde Sayısı
Minimum Değer	5.0	200.0	2.0	3.0
Maksimum Değer	74.0	56800.0	720.0	720.0
Aritmetik Ortalama	29.6	7271.3	73.3	73.0
Standart Sapma	18.0	12388.9	139.4	139.0
Ortanca	22.ü	2600.0	28.0	28.0
Varyasyon Katsayısı (%)	60.8	170.7	190.1	190.4

Tablo 3: Halen geçerli olan sağlıkla ilgili yönetmelikler

İlgili yönetmelikler	Yaş ¹	Kelime Or		Halen Geçerli Madde Sayısı ⁴
			ijinal Madde Sayısı ³	
Minimum Değer	1.0	400.0	4.0	4.0
Maksimum Değer	68.0	72800.0	197.0	197.0
Aritmetik Ortalama	13.0	6713.2	36.7	36.1
Standart Sapma	13.2	11596.0	35.4	35.1
Ortanca	10.0	3000.0	26.0	26.0
Varyasyon Katsayısı (%)	101.5	173.0	96.4	97.2
Toplamı önetmelik Sayısı	97.0	101.0	101.0	101.0

(1) Yaş : (1995) - (Mevzuatın Yayım Tarihi) formülüne göre yıl olarak.

(2) Kelime Sayısı: Ortalama olarak 1 sayfa = 400 kelime ölçü alınmıştır.

(3) Orijinal Madde Sayısı: Mevzuatın ilk yayımlandığı zamanki madde sayısıdır.

(4) Halen Geçerli Madde Sayısı: 1995 yılı itibariyle geçerli olan madde sayısıdır (bu sayıda mülga edilmiş maddeler ve geçici maddeler dahil değilken, sonradan eklenmiş ek maddeler dahildir).

Tablo 1, 2 ve 3'de, standart sapma değerlerinin ve varyasyon katsayılarının yüksek olması nedeniyle (heterojen dağılım) karşılaştırmaların yapılmasında ortanca değerleri ölçü alınmıştır. Buna göre, halen geçerli olan sağlık mevzuatı içinde kanunlar en yaşlı grubu oluştururken (ortanca kanun yaşı 41) bunu tüzükler (ortanca tüzük yaşı 22) ve yönetmelikler (ortanca yönetmelik yaşı 10) izlemektedir. Yeni tarihli kanunlara, tüzük ve yönetmeliklere göre daha az rastlanmaktadır. Bu durum, mevcut kanunların, ihtiyaçlara cevap verebilecek sayı ve nitelikte olmalarından dolayı yeni kanun çıkarma ihtiyacının hissedilmemiş olması ile açıklanabilir. Siyasal ortam istikrarsızlığı ve TBMM'nin çalışmasındaki herkesçe bilinen güçlüklerin yanı sıra teknik olarak en güç çıkarılan mevzuat türünün kanunlar, en kolay çıkarılan mevzuat türünün ise yönetmelikler olması da bunda rol oynayabilir. Öte yandan kanunların çoğunun dilinin eski olduğu, günümüz bilimsel gerçeklerini yansıtmadığı sürekli eleştiri konusu olduğuna göre, kanunların ihtiyaçlara cevap verebilecek sayı ve nitelikte oldukları savı haklı bulunmayabilir.

Kelime sayısı bakımından ortanca değerler, büyükten küçüğe doğru yönetmelik (ortanca değer 3000 kelime), tüzük (ortanca değer 2600 kelime) ve kanun (ortanca değer 1300 kelime) şeklinde sıralanmaktadır. Bu sıralama, yönetmeliklerin en ayrıntılı mevzuat grubu olmaları gerçeği ile uyumlu bir sonuçtur. Ancak kanunların kelime sayısının ortanca değerinin beklenenden yüksektir. Bunun nedeni, özellikle Umumi Hıfzısıhha Kanunu gibi eski

Tablo 4: Hükümet dönemlerine göre sağlıkla ilgili mevzuat sayıları*

Hükümet Dönemi ve Süreleri	Dönem		Çıkan		Yıl Başına Düşen		Mevzuat	
	K.	T. Y.	T.M.	T.M.	K.	T	Y.	
TBMMveCHP Hükümetleri 30 Yıl	46	16	29	91	3.0	1.5	0.5	0.9
DP Hükümetleri 10 Yıl	16	14	46	76	7.6	1.6	1.4	4.6
Milli Birlik Komitesi Dönemi ve İnönü, Ürgüplü Dönemleri 5Yıl	11	4	15	30	6.0	2.2	0.8	3.0
AP Hükümetleri 6 Yıl	1	3	12	16	2.6	0.1	0.5	2.0
12 Mart Sonrası Dönem: Erim, Melen ve Talu Hükümetleri 3 Yıl	-	17	2	19	6.3	0	5.6	0.6
Ecevit Hükümetleri 33 Ay	2	2	3	7	2.5	0.6	0.6	1.1
İkinci A.P. ve Milliyetçi Cephe Dönemi 41 Ay	-	-	3	3	1.1	0	0	0.8
12 Eylül Milli Güvenlik Konseyi {Ulus Hükümeti) ■ : 39 Ay	9	3	14	26	8.0	0.9	0.3	4.2
ANAP Dönemi 95 Ay	5	10	37	52	6.5	0.6	1.2	4.6
DYP-SHP Koalisyonu 37 Ay	4		19	23	7.6	1.3	0	6.3
TOPLAM 75 Yıl	94	69	180	343	4.5	1.2	0.9	2.4

* Bu sayılara halen geçerli olan ve olmayan tüm sağlık mevzuatı dahildir.

K.:Kanun,T.:Tüzük, Y.:Yönetmelik,T M.Toplamı Mevzuat

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi, DP: Demokrat Parti, AP: Adalet Partisi, ANAP: Anavatan Partisi, DYP: Doğru Yol Partisi, SHP: Sosyal Demokrat Halkçı Parti.

tarihli bazı kanunların, bir kanunda beklenenden çok ayrıntılı hükümler içermesi olabilir.

Orijinal madde sayıları ve halen geçerli madde sayıları bakımından kanun, tüzük ve yönetmeliklerin ortanca değerleri karşılaştırıldığında ise tüzüklerin 28 madde sayısı ile ilk sırada olduğu, bunu 26 madde ile yönetmeliklerin izlediği, kanunların ise 17 madde ile en az madde sayısına sahip mevzuat grubu olduğu görülmektedir. Kelime sayılarına göre ortanca değerlerinin karşılaştırılmasında en fazla kelime sayısına yönetmeliklerin sahip olduğu yukarıda belirtilmişti. Orijinal madde sayısı yönünden yönetmeliklerin ilk sırada yer almaması, yönetmeliklerin, tüzüklere göre daha az madde sayısına sahip olmalarına karşın her bir maddenin uzunluğunun tüzüklere göre daha fazla olduğundan kaynaklanmış olabilir.

En çok kanun sırasıyla, TBMM ve CHP hükümetleri dönemi (46 kanun) ile Demokrat Parti hükümetleri döneminde (16 kanun) çıkmış olup, en çok tüzük sırasıyla 12 Mart sonrası dönemde (17 tüzük) ve TBMM ve CHP hükümetleri döneminde (16 tüzük) çıkmıştır. En çok yönetmelik ise Demokrat Parti döneminde (46 yönetmelik) çıkmış olup, bunu 37 yönetmelikle ANAP dönemi izlemektedir.

Toplam olarak bakıldığında en çok mevzuatın TBMM ve CHP hükümetleri dönemi (91 mevzuat) ile Demokrat Parti hükümetleri döneminde (76 mevzuat) çıktığı görülmektedir. En az mevzuat ise İkinci AP ve MC Döneminde çıkmıştır (Bu dönemde sadece 3 yönetmelik çıkmıştır).

Yıl başına düşen mevzuat olarak duruma bakıldığında; yıl başına en çok kanun "Milli Birlik Komitesi Dönemi ve İnönü, Ürgüplü Hükümetleri Dönemi"nde çıkmıştır (yıl başına ortalama 2.2 kanun), ikinci sırada, yıl başına 1.6 kanun ile Demokrat Parti dönemi gelmektedir.

Yıl başına en çok tüzük ortalama 5.6 tüzük sayısı ile, "12 Mart sonrası dönem ve Erim, Melen ve Talu hükümetleri Dönemi"nde söz konusudur. Bunu 1.4 tüzükle Demokrat Parti Dönemi izlemektedir.

Yıl başına en çok yönetmelik, 6.3 yönetmelikle DYP-SHP Koalisyonu Döneminde çıkmış olup, bunu 4.6'şar yönetmelikle Demokrat Parti Dönemi ve ANAP Dönemi izlemektedir.

Toplam mevzuat olarak bakılacak olursa; yıl başına en çok mevzuatın 8 mevzuat ile 12 Eylül Milli Güvenlik Konseyi (Ulus Hükümeti) döneminde çıktığı, bunu 7.6'şar mevzuat ile Demokrat Parti dönemi ile DYP-SHP Koalisyonu dönemlerinin izlediği görülmektedir.

Hükümet dönemlerine ait bu incelemelerden, siyasal olarak istikrarlı yıllarda ve askeri dönemlerde daha çok mevzuatın çıkmış olduğu ileri sürülebilir.

Tablo 5: Hükümet dönemlerine göre sağlıkla ilgili mevzuat sayıları*

Dönem ve Süresi	Dönem Boyunca Çıkan Mevzuat Sayısı				Yıl Başına Düşen Mevzuat Sayısı		
	K.	T.	Y.	I.M.	K.	1.	Y.
TBMM ve CHP Hükümetleri Hükümetin 30 Yıl	46	16	29	91	1.5	0.5	0.9
Ara Dönemler ² 12 Yıl	20	24	31	75	1.6	2.0	2.5
Demokratik Dönemler ³	28	29	120	177	0.8	0,8	3.6
TOPLAM 75 Yıl	94	69	180	343	1.2	0.9	2.4

* Bu sayılara halen geçerli olan ve olmayan tüm sağlık mevzuatı dahildir.

K.:Kanun, T.:Tüzük, Y.:Yönetmelik, T. M.:Toplam Mevzuat

(1) TBMM ve CHP Hükümetleri: (Çok Partili Dönem Öncesi: 23.4.1920-30.5.1960)

(2) Ara Dönemler: I-(30.5. 1960 - 27.10.1965), II- (12.3. 1971 - 26. 1.1974), ITJ-(22.9.1980- 13.12.1983)

(3) Demokratik Dönemler: I-(Demokrat Parti :22.5.1950-30.5.1960),

II- (Adalet Partisi: 27.10.1965-12.3.1971), III- (Ecevit Hükümetleri),

IV- (2. Demirel ve MC), V- (ANAP Dönemi), VI- (DYP-SHP Koalisyonu)

Tek Parti Dönemi 46 kanunla en çok kanun çıkarılan dönem olup, bunu 28 kanunla Demokratik Dönem ve 20 kanunla Ara Dönem izlemektedir. Tüzük ve yönetmeliklerin ise en çok Demokratik Dönemde çıkarıldığı görülmekte olup, bu dönemlerde 29 tüzük ve 120 yönetmelik çıkarılmıştır. Ara Dönem ise tüzük ve yönetmelik çıkarılması bakımından 24 tüzük ve 31 yönetmelikle ikinci sıradadır. Toplam mevzuat sayısı olarak incelendiğinde; Demokratik Dönemde 177, Tek Parti döneminde 91 ve Ara Dönemde 75 sağlıkla ilgili mevzuat çıkarılmış olduğu görülmektedir.

Ancak yıl başına düşen mevzuat olarak üç dönem karşılaştırıldığında (Tablo 5); en çok mevzuatın yıl başına 6.2 mevzuat ile Ara Dönemlerde çıkarıldığı, bunu yıl başına 5.3 mevzuat ile Demokratik Dönemlerin izlediği görülmektedir. Bu durum, hükümetler bazında yapılan karşılaştırmaların sonuçlarıyla uyumludur. Tek Parti Dönemi ise, yıl başına 3 mevzuat ile en az mevzuat çıkarılan dönemdir. Bunun nedeni, Tek Parti Döneminde çıkarılan tüzük ve yönetmelik sayısının - dönemin oldukça uzun olmasına karşın - az olmasından kaynaklanmaktadır (16 tüzük ve 29 yönetmelik).

SONSOZ

Türk Sağlık Mevzuatının İncelenmesi adını taşıyan bu çalışmada Ocak 1998 itibariyle geçerli olan sağlıkla ilgili 61 kanun, 4 kanun hükmünde kararname, 49 tüzük ve 119 yönetmelik ele alınmıştır.

Genel olarak ele alındığında, tüzük ve yönetmeliklerden çok daha az sayıda olmaları gereken kanun sayısının Türk sağlık mevzuatında 61 olması ilgi çekicidir. Böylesine çok sayıda kanun yerine, genel esasların ortaya konduğu daha az sayıda kanun yeterli olabilecektir. Bunun için tüm sağlık mevzuatının yeni baştan ele alınması ve bir reproduksiyon çalışmasına ivedilikle gidilmesi gereklidir. Meclis'in çalışmalarında herkesçe bilinen güçlükler nedeniyle, zaten günümüz ihtiyaçlarına cevap verebilecek sayıda ve her konuyla ilgili kanun çıkarılması mümkün değildir. Kaldı ki, kanunların günlük uygulamalarında hükümlere kolaylık sağlamak için, genci hükümler içeren metinler biçiminde düzenlenmeleri gereklidir. Sağlık Reformu adıyla yürütülen çalışmalarda bu esastan yola çıkıldığı bilinmektedir. Reform çalışmalarının özüne ilişkin olumlu veya olumsuz eleştiriler getirilebilir; ancak yürütülen çalışmanın hukuk metodolojisi yönünden doğru bir çalışma olduğu düşünülmektedir.

Kanunların 34 tanesi 1960 yılından önce çıkmış olup, bunların çoğu dili itibariyle anlaşılması güç metinli biçimindedir. 49 tüzükten sadece 16'sı 1960 öncesinde çıkmış olup, 119 yönetmelik içinde de 1960 öncesi çıkan yönetmelik sayısı ise 6'dır. Kanun hükmünde kararnamelerin tümü 1980 sonrasında çıkmıştır. Yukarıda belirtilen reproduksiyon çalışmasının gerçekleşmemesi halinde, Sağlık Bakanlığı'nca mevcut metinlerin günümüz diliyle yeniden yayımlanmasının ve dağıtımının sağlanması yararlı olacaktır.

Sağlık mevzuatında bir konuyu açıklayan birden çok mevzuat olduğu gibi, birbiriyle çelişen mevzuat metinlerine de rastlanmaktadır. Ayrıca mevcut mevzuatın günümüz ihtiyaçlarına tamamen cevap verdiği de söylenemez. Yukarıda belirtildiği biçimde çerçeve kanunların çıkarılması, ayrıntıların ise tüzük ve yönetmeliklerle belirlenmesi yoluyla bu eksiklikler giderilebilecektir. Bunun için konuyla ilgili uzmanların çalışmalarına ihtiyaç olduğu gibi, Avrupa Birliği mevzuatından da yararlanabilir.

Sağlık mevzuatında önemli sorunlardan birisi de, özellikle çevre sağlığı konusunda yaşanan yetki karmaşasıdır. Çevre mevzuatı içindeki global kirlilik alanının -yetki ve sorumluluk sınırları açıkça çizilerek- Çevre Bakanlığı 'na bırakılması gerçekleştirilmelidir. Türk idare hukukunun genel yapısının bir parçası olan sağlık mevzuatı, bu yapının içerdiği genel sorunları da bünyesinde taşımaktadır. Bu sorunlardan biri de, cezaların caydırıcılıktan uzak olmaları konusudur. Bu sorunun da hukuk sisteminin içinde, bütüncül bir yaklaşımla çözümlenmesi gereklidir.

Yönetici konumunda olsun veya olmasın, sağlık alanında çalışan herkes sağlık mevzuatı ile ilgilenmek durumundadır. Ancak halen mevzuatımız bütün olarak yeni baştan ele alınmaya ihtiyaç gösteren, içinden çıkılması güç metinler halindedir. Bu konuda başta Meclis ve Sağlık Bakanlığı olmak üzere ilgili tüm kurum, kuruluş ve kişilere büyük görevler düşmektedir. Başlatılmış olan Sağlık Reformu çalışmaları umut vericidir. Bu çalışmaların, bir çekirdek kadronun yönetiminde ve geniş katılımıla sürdürülerek sonuçlandırılması zorunluluktur.

KAYNAKLAR

1. Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü. T.C. Resmi Gazete (sürelî yayın). Ankara, Başbakanlık Basımevi.
2. Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü. Yürürlükteki Kanunlar Külliyyatı, Cilt: I/II, III, IV, V, VI, Ankara, Başbakanlık Basımevi, 1989.
3. Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü. Yürürlükteki Bazı Kanunların Mülga Hükümleri Külliyyatı (Sürelî yayın). Cilt: I, II, Ankara, Başbakanlık Basımevi, 1989.
4. Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü. Kanun Hükmünde Kararnameler Külliyyatı (Sürelî yayın). Ankara, Başbakanlık Basımevi, 1989.
5. Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü. Yürürlükteki Tüzükler Külliyyatı (Sürelî yayın). Cilt: I, II, III, Ankara, Başbakanlık Basımevi, 1989.
6. Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü. Bakanlar Kurulu Kararıyla Yürürlüğe Konulan Yönetmelikler Külliyyatı (Sürelî yayın). Cilt: I, II, III, Ankara, Başbakanlık Basımevi, 1989.
7. T. C. Anayasası. Ankara, Alkım Yayınevi. 1982.
8. Demirel N., Yiğit İ., Gözenman F., Tuncay L. Sağlık Mevzuatımız. 2. bs., İstanbul, Filiz Kitabevi. 1969.
9. Çubukçu S., Işık, D. Kavram İndeksli Sağlık Kanunları. Ankara, Güzel İstanbul Matbaası. 1970.
10. Köroğlu E. Sağlık Mevzuatı. 2. bs., Ankara, Hacettepe Yayın Birliği, 1987.
11. Eren N. Köy, İlçe ve İllerde Sağlık Yönetimi ve Mevzuatı. 1. bs., İstanbul, Beta Basım/ Yayın Dağıtım. 1984.
12. Akay V., Baykan N., Dirican R., Heperkan Y., Özkömür H., Tural K. Sağlık Nizamname, Talimatname, Tamim İndeksi. Ankara, Hıfzısıhha Okulu Yayını. 1960.
13. Ezherli İ. Türkiye Büyük Millet Meclisi (1920-1986). Ankara: TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları. No: 10. 1986.
14. Özcan C. "Sağlık Mevzuatı ve Kaynakları", Hacettepe Toplum Hekimliği Bülteni. Sayı: 3, (Temmuz 1986).
15. Özcan C. Hekim ve Hukuk (yayımlanmamış çalışma).
16. Fişek NH. Halk Sağlığına Giriş. Ankara, H.Ü.-D.S.Ö. Hizmet Araştırma ve Araştırmacı Yetiştirme Merkezi Yayını No: 2. Çağ Matbaası. 1983.
17. Tümerdem Y. Halk Sağlığı (Toplum Hekimliği). Cilt I, İstanbul, İ.Ü. Basımevi ve Film Merkezi. 1992.

18. Dırıcan R., Bilgel N. Halk Sağlığı (Toplum Hekimliği).2.bs.3 Bursa Uludağ Üniversitesi Basımevi. 1993.
19. Koksall O. "Beslenme Ders Notları" (Yayımlanmamış ders notları. Hacettepe Tıp Fak. Halk Sağlığı Anabilim Dalı, 1993).
20. Sağlık Hizmetlerinde Mevcut Durum. T. C. Sağlık Bakanlığı 1. Ulusal Sağlık Kongresi. Ankara, 1992.
21. Çalışma Grupları Raporları. T.C. Sağlık Bakanlığı 1. Ulusal Sağlık Kongresi. Ankara, 1992.
22. Sağlık Kanunu Tasarı Taslağı. T. C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü, 1993.
23. Çevre Dizisi. Ankara, T. C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü, 1995.
24. Develioğlu F. Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lügat, 9.bs., Ankara, Aydın Kitabevi, 1990.
25. Par AH. Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Sözlük. İstanbul, Serhat Yayınları A. Ş. 1992.

EKLER

KONULARA GÖRE MEVZUAT LİSTELERİ

1. KAMU SAĞLIĞININ KORUNMASI \

1.1. Bulaşıcı Hastalıklar 1.2.

Afetler ve Olağanüstü Haller

1.3. Tıbbi Ürünler, Parmasötik Madde ve Sağlık Malzemeleri, Zirai İlaç ve Aletler

1.4. Organ ve Doku Nakli, Kan ve Kan Ürünleri

1.5. Çevre Sağlığı

1.5.1. Sular

1.5.2. Çevre Sağlığını Etkileyebilecek Faktörler

1.5.3. Mezarlıklar, Ölülerin Nakli

1.5.3. Radyasyon Güvenliği

: 1.5.5. Beslenme ve Gıda Güvenliği

1.6. Sağlık Açısından Özellikli Grupların Korunması

1.6.1. Anne ve Çocuk Sağlığı

1.6.2. Çalışanların Sağlık Açısından Korunması

2. SAĞLIK ALANINDAKİ MESLEKLER

3. SAĞLIK HİZMETLERİNİN SUNUMU

3.1. Genel Mevzuat

3.2. Sağlık Bakanlığı

3.3. Diğer Resmi Kurumlar (Çevre Bakanlığı)

3.4. Özel Kurum ve Kuruluşlar

4. FİNANSMAN

5. DİĞER MEVZUAT

LİSTE 1: KONULARA GÖRE TUM MEVZUAT LİSTESİ

1 . KAMU SAĞLIĞININ KORUNMASI**1.1. Bulaşıcı Hastalıklar**

Umumi Hıfzısıhha Kanunu

Belediye Kanunu

Köy Kanunu

Verem Savaşı Hakkında Kanun

Sıtmanın İmhası Hakkında Kanun

Çeltik Ekimi Kanunu

Genel Kadınlar ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü Evlenme Muayenesi Hakkında Nizamname

Uluslararası Sağlık Tüzüğü

Frengi Savaş Yönetmeliği

Hudut Sağlık İdareleri Yönetmeliği Uçaklarda Uygulanacak

Sağlık İşlemlerine Ait Yönetmelik

Bulaşıcı ve Salgın Hastalıklar Çıktığında Alınacak Tedbirlere Uyulmaması Halinde Uygulanacak Ceza Yönetmeliği

1.2. Afetler ve Olağanüstü Haller

Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun

Seferberlik ve Savaş Hali Tüzüğü Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve

Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik

1.3. Tıbbi Ürün, Farmasötik Madde ve Sağlık Malzemeleri, Zirai İlaç ve Aletler

UHK

Türk Kodeksi Hakkında Kanun

İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu

Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun

Ecza Ticarethaneleriyle Sanat ve Ziraat İşlerinde Kullanılan Zehirli ve Müesssir

Kimyevi Maddelerin Satıldığı Dükkanlara Mahsus Kanun

Kozmetik Kanunu

Sıtma ve Frengi İlaçları İçin Kanun

. Tütün ve Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun

■ 181 Sayılı KHK

İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Nizamnamesi

Ayakkabı Murakabe Nizamnamesi

Zirai Mücadele İlaç ve Aletleri Hakkında Nizamname

Sanayi ve Ziraatte Kullanılan Zehirli Maddelerin Eczanelerde Sureti Hıfız ve Alım

Satımı Hakkında Talimatname

Kozmetik Yönetmeliği

Radyofarmasötik Yönetmeliği
Farmasötik Müstahzarların Biyoyararlanım ve Biyoeşdeğerliliğinin Değerlendirilmesi
Hakkında Yönetmelik
Eczaneler ve Eczane Hizmetleri Hakkında Yönetmelik
İlaçlarda Ambalaj Yönetmeliği
İlaç Araştırmaları Hakkında Yönetmelik
Beşeri, İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarların Tıbbi Tanıtımında Gerekli Kurallar
Yönetmeliği
Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunun Uygulanmasına İlişkin
Yönetmelik
İspençiyari ve Tıbbi Müstahzar İmalathaneleri Yönetmeliği
İthal Edilecek İlaç Ham, Başlangıç Maddeleri, İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar
Yönetmeliği
Farmasötik ve Tıbbi Müstahzar, Madde, Malzeme ve Terkipler İle Bitkisel Preparatların
Geri Çekilmesi ve Toplatılması Hakkında Yönetmelik
Haşhaşın Ekimi, Kontrolü, Toplanması, Değerlendirilmesi, İmhası, Satın alınması,
Satılması, İhracı ve İthalı Hakkında Yönetmelik
Tıbbi Farmasötik Ürünler Ruhsatlandırma Yönetmeliği

1.4. Organ ve Doku Nakli, Kan ve Kan Ürünleri

Kan ve Kan Ürünleri Kanunu
Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanun
Karı ve Kan Ürünleri Yönetmeliği
Organ Nakli Merkezleri Yönetmeliği
Üremeye Yardımcı Tedavi Merkezleri Yönetmeliği
Kornea Naklinde Kornea Sağlanması ve Paylaşımı Yönetmeliği

1.5. Çevre Sağlığı

1.5.1. Sular

Sular Hakkında Kanun
Sıcak ve Soğuk Maden Sularının İstismarı İle Kaplıcalar Tesisatı Hakkında Kanun
UHK
Belediye Kanunu
Köy Kanunu
Köy İçme Sulan Hakkında Kanun
Ankara, İstanbul ve Nüfusu Yüzbinden Yukarı Olan Şehirlerde İçme, Kullanma ve
Endüstri Suyu Temini Hakkında Kanun
Yalova Kaplıcalarının İşletilmesi ve Kaplıcaların İnkişafı İşlerinin Sıhhat ve İctimai
Muavenet Vekaletine Bağlı Hükmi Şahsiyeti Haiz Bir Teşekküle Devri Hakkında Kanun
Yeraltı Sulan Hakkında Kanun
Sağlık Bakanlığı'nun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
Yeraltı Suları Tüzüğü
Sular Kanununun Uygulanmasını Gösteren Tüzük
Kaynak Sulan Yönetmeliği
Maden Sulan Yönetmeliği
Su Kirlenmesi Araştırmaları ve Kontrolü Türk Milli Komitesi Yönetmeliği
Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği

7478 Sayılı Kanun Gereğince Vilayetlere Bırakılan Köy İçmesuyu İşlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik

1.5.2.Çevre Sağlığını Etkileyebilecek Faktörler

UHK

Belediye Kanunu

Köy Kanunu

Çevre Kanunu

Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkında Kanun

Gayri Sıhhi Müesseseler Yönetmeliği

Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği

Lağım Mecrası İnşası Mümkün Olmayan Yerlerde Yapılacak Çukurlara Ait Yönetmelik

Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği

Zararlı Kimyasal Madde ve Ürünlerinin Kontrolü Yönetmeliği

Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği

Maden ve Taş Ocakları İşletmelerinde ve Tünel Yapımında Tozla Mücadeleyle ilgili Yönetmelik

Gürültü Kontrol Yönetmeliği

Mevcut Binalarda Isı Yalıtımı Üe Yakıt Tasarrufu Sağlanması ve Hava Kirliliğinin Azaltılmasına Dair Yönetmelik

Atık Suların Kanalizasyon Şebekesine Deşarj Yönetmeliği

Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği

Çevresel Etki Değerlendirilmesi Yönetmeliği

Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında 3030 Sayılı Kanun'un Uygulanması İle İlgili Yönetmelik

Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği

1.5.3.Mezarlıklar, Ölülerin Nakli

UHK

Belediye Kanunu

Köy Kanunu

Mezarlıkların Korunması Hakkında Kanun

Mezarlıklar Hakkındaki Nizamname

Ölülerin Bir Yerden Diğer Bir Yere Taşınmasına İlişkin Yönetmelik

1.5.4.Radyasyon Güvenliği

Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Kanunu

Radyoloji, Radyum ve Elektrikle Tedavi ve Diğer Fizyoterapi Müesseseleri Hakkında Kanun

Nükleer Tesislere Lisans Verilmesine İlişkin Tüzük

Radyoloji, Radyom ve Elektrikle Tedavi Müesseseleri Hakkında Nizamname

Radyasyon Güvenliği Tüzüğü K;ı ' asyon Sağlığı Yönetmeliği

Keslenme ve Gıda Güvenliği

Belediye Kanunu
 Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu
 Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair KHK
 Gıda Maddelerinin ve Umumi Sağlığı İlgilendiren Eşya ve Levazımın Hususi Vasıflarını Gösteren Tüzük
 Mezbaha Yapı Tüzüğü
 Türk Standartlarının Uygulanması Hakkında Tüzük
 İspirtolu İçkilerin Vasıflarıyla Bira Fabrika ve İmalathanelerinin Kontrol ve Muayeneleri İle İlgili Nizamname
 Özel ve Resmi Kombinaların Kuruluş ve İşleyişini Gösterir Yönetmelik
 Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Yönetmeliği
 Süt ve Süt Mamullerinin İstihsal ve Satışına Mahsus Mahal ve Levazım İle Süt Veren Hayvanların Yaşadıkları ve Sağıldıkları Yerlerin Sıhhi Şartlarının Tesbitine Dair Yönetmelik
 Gıda Katkı Maddeleri Yönetmeliği
 Gıda Maddeleri İle Temasta Bulunan Veya Bulunmak Üzere İmal Edilen Plastikler Hakkında Yönetmelik
 Kasaplık Kanatlı Hayvanların Kesim Yerlerinin Asgari Teknik ve Hijyenik Şartlarını Gösterir Yönetmelik
 Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında 3030 Sayılı Kanun'mı Uygulanması İle İlgili Yönetmelik
 Gayn Sıhhi Müesseseler Yönetmeliği
 Gıda Üretim ve Satış Yerleri Hakkında Yönetmelik . . .

1.6. Sağlık Açısından Özellikli Grupların Korunması

1.6.1. Anne ve Çocuk Sağlığı

Nüfus Planlaması Hakkında Kanun

ı ı ı

Belediye Kanunu

Sağlık Hizmetlerinin Sosyalle sürütmesine Dair Kanun

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu

Rahim Tahliyesi ve Sterilizasyon Hizmetlerinin Yürütülmesi ve Denetlenmesine İlişkin Tüzük

Gebe Veya Emzikli Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Tüzük

Nüfus Planlaması Hizmetlerini Yürütme Yönetmeliği

Nüfus Planlaması Hizmetlerini Yürütecek Personelin Eğitimi, Görev, Yetki ve Sorumlulukları Hakkında Yönetmelik

İçkili Yerlere Verilecek İzinlerde Göz Önünde Bulundurulacak Esaslara Dair Yönetmelik

Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Açılacak Çocuk Bakımevleri Hakkında Yönetmelik

1.6.2. Çalışanların Sağlık Açısından Korunması

UHK

İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin

Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun

Ağır ve Tehlikeli İşler Tüzüğü

Fazla Çalışma Tüzüğü
 Gebe Veya Emzikli Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Tüzük
 Hal talik İş Günlerine Bölünemeyen Çalışma Süreleri Tüzüğü
 Hazırlama, Tamamlama, Temizleme İşleri Tüzüğü
 İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulları Hakkında Tüzük
 İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü
 İş Süreleri Tüzüğü
 İş Teftişi Tüzüğü
 İşyerlerinde İşin Durdurulmasına veya İşyerinin Kapatılmasına Dair Tüzük
 Kadın İşçilerin Sanayie Ait İşlerde Gece Postalarında Çalıştırılma Koşulları Hakkında Tüzük
 Maden ve Taş Ocakları İşletmelerinde ve Tünel Yapımında Alınacak İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Önlemlerine İlişkin Tüzük
 Parlayıcı, Patlayıcı, Tehlikeli ve Zararlı Maddelerle Çalışılan İşyerlerinde ve İşlerde Alınacak Tedbirler Hakkında Tüzük
 Sosyal Sigorta Sağlık İşlemleri Tüzüğü
 Vazife Malullüklerini Belirten Usul ve Belgeler Hakkında Tüzük
 Vazife Malullüklerinin Nevileri ile Dereceleri Hakkında Nizamname
 Yapı İşlerinde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü
 Postalar Halinde İşçi Çalıştırılarak Yürütülen İşlerde Çalışmalara İlişkin Bazı Özel Usul ve Kurallar Hakkında Tüzük
 Sağlık Kuralları Bakımından Günde Ancak Yedibuçuk Saat veya Daha Az Çalışması Gereken İşler Hakkında Tüzük
 İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik
 Memurların Hastalık Raporlarını Verecek Hekim ve Sağlık Kurulları Hakkında Yönetmelik

2 SAĞLIK ALANINDAKİ MESLEKLER

■ UHK

Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun
 Kimyagerlik ve Kimya Mühendisliği Hakkında Kanun
 Hemşirelik Kanunu
 Türk Tabipleri Birliği Kanun,
 Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun
 Türk Eczacıları Birliği Kanunu
 Türk Diş Hekimleri Birliği Kanunu
 Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği İle Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun
 Gözlükçülük Hakkında Kanun
 Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi . Hayvan Sağlık Memurları Mektebi ve bu Memurların Vazife ve Salahiyetleri Hakkında Nizamname
 Türk Eczacıları Deontoloji Tüzüğü
 Tababet Uzmanlık Tüzüğü

- Mezuniyet Belgesine Sahip Olmadan Mesleklerini İcra Etmekte Olan Gözlükçülere Ehliyet Sınavı İle Gözlükçü Unvanı Kazandırılmasına Dair Yönetmelik
- Türk Eczacıları Birliği Yönetmeliği
  - Türk Eczacıları Birliği Eczaneler Bölge Temsilcilikleri ve Eczacılar İşyeri Temsilcilikleri Yönetmeliği
  - Türk Eczacıları Birliği Merkez Heyeti Örgütlenme Yönetmeliği
  - Türk Eczacıları Birliği Merkez Heyeti Personel İç Yönetmeliği
  - Çevre Sağlığı Memurları Yönetmeliği
  - Sağlık Eğitimsi ve Sağlık Eğitimi Teknisyenlerinin Görev, Yetki ve Sorumluluklarını Gösterir Yönetmelik
  - Sağlık İstatistikçisi, Sağlık İstatistik Teknisyeni, İstatistik Memurlarının Görev, Yetki ve Sorumluluklarını Gösterir Yönetmelik
  - Laboratuvar Teknisyeni Sağlık Memurlarının Görev ve Yetkilerine İlişkin Yönetmelik
  - Radyoloji ve Tedavi Laboratuvarı Teknisyeni Sağlık Memurlarının Görev ve Yetkilerine İlişkin Yönetmelik
  - Tababet Uzmanlık Yönetmeliği
  - Tıpta Uzmanlık Eğitimi İçin Öğrenci Seçme Sınavları Hakkında Yönetmelik
  - Yan Dal Asistanlık Sınavı Yönetmeliği
  - Türk Dişhekimleri Birliği ve Dişhekimleri Odalarının Disiplin Yönetmeliği
  - Türk Dişhekimleri Birliği ve Diş Hekimleri Odalarının Anlaşmalı Dişhekimlerinin Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik
  - Türk Silahlı Kuvvetlerince Yetiştirilen Sıhhiye Sınıfına Mensup Erbaş ve Erlerin Bazı Küçük Sıhhi İşlemleri Yapabilmesi Hakkında Yönetmelik
  - Tanım ve Köyişleri Bakanlığı Veteriner Hekimliği Uzmanlık Yönetmeliği
  - Türk Eczacıları Birliği ve Eczacı Odaları Teşkilat Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik

3. SAĞLIK HİZMETLERİNİN SUNUMU

3.1.Genel Mevzuat

Umumi Hıfzısıhha Kanunu

Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesine Dair Kanun

Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu

Bazı Sağlık Personelinin Devlet Hizmeti Yükümlülüğüne Dair Kanun Bazı Sağlık

Personeline Devlet Hizmeti Yükümlülüğü Uygulaması Esaslarına Dair Yönetmelik

- Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirildiği Bölgelerde Hizmetin Yürütülmesi Hakkında Yönetmelik

3.2.Sağlık Bakanlığı

- UHK
- Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti Teşkilat ve Memurin Kanunu
- Türkiye Cumhuriyeti Refik Saydam Merkez Hıfzısıhha Müessesesi Teşkiline Dair Kanun
- Ankara Merkez Hıfzısıhha Müessesesinde Kullanılacak Yabancı Uzmanlara Ait Kanun
- Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü Memurları Maaşatının Tevhit ve Teadülü Hakkındaki 14 Nisan 1930 Tarih ve 1587 Numaralı Kanuna Müzevvel Kanun

Sağlık Eğitim Enstitüleri Kuruluş Kanunu
Köy Ebeleri ve Köy Sağlık Memurları Teşkilatı Yapılmasına ve 3017 Sayılı Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti Teşkilat ve Memurin Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun
Sağlık Personelinin Tazminat ve Çalışma Esaslarına Dair Kanun
181 Sayılı Sağlık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Tüzüğü
Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği
Sağlık Eğitim Enstitüleri Genel Yönetmeliği
Sağlık Meslek Liseleri Yönetmeliği
Sosyalleştirilmiş Sağlık Hizmetlerinin Sağlık Kurulları Yönetmeliği
SSYB Hizmetiçi Eğitim Yönetmeliği
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Aday Memurlarının Yetiştirilmelerine İlişkin Yönetmelik
Sağlık Bakanlığı Atama ve Nakil Yönetmeliği
Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği
SSYB Yayın Yönetmeliği
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına Bağlı Okullarda Okutulacak Ders Kitapları ile Eğitim Araçları Hakkında Yönetmelik
Sağlık Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarını Hizmete Açma, Kapatma ve Bunlara Ad Verme Usûl ve Esaslarına Dair Yönetmelik
Sağlık Bakanlığı Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü Sicil Amirleri Yönetmeliği
Kaza Sağlık İdareleri Motorlu Taşıt Talimatnamesi
Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirildiği Bölgelerde Sağlık Ocakları İşe Yönetmeliği
Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirildiği İl ve Bölgelerde Sağlık Ocağı ve Sağlık Evi Lojmanlarının Tahsis, Yönetim ve Kira Yönetmeliği
Kanser Savaş Konseyi Kuruluş ve Görevleri Hakkında Yönetmelik
Sağlık Müşavirleri ve Ataşeleri Yönetmeliği
SSYB Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığı Hizmet Yönetmeliği
Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Ait Sağlık İşletmelerinin Yönetimi ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
Kaza Sağlık İdareleri ve Sağlık Merkezleri Talimatnamesi
Sağlık Bakanlığı Taşra Teşkilatı Yatak ve Kadro Standartları Yönetmeliği
Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığı Sicil Amirleri Yönetmeliği
Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliği
Sağlık Bakanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliği
Sağlık Bakanlığı Sicil Amirleri Yönetmeliği
Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezleri Yönetmeliği
Diyaliz Merkezleri Yönetmeliği

3.3.Diğer Resmî Kurumlar

Çevre Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname
Çevre Bakanlığı Mahalli Çevre Kurulları Çalışma Esas ve Usulleri Yönetmeliği

Çevre Şurası Yönetmeliği
Çevre Bakanlığı Taşra Teşkilatı Görev, Yetki, Sorumluluk ve Çalışma Esasları Yönetmeliği
Çevre Bakanlığı Yüksek Çevre Kurulu İle Çevre Teknik Komitesi Çalışma Esaslarına İlişkin Yönetmelik

3.4.Özel Kurum ve Kuruluşlar

Hususi Hastaneler Kanunu
Şeriri ve Gıdai Taharriyat ve Tahlilat Yapılan ve Masli Teamüller Aranılan Umuma Mahsus Bakteriyoloji ve Kimya Laboratuvarları Kanunu
Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun
Radyoloji, Radyom ve Elektrikle Tedavi ve Diğer Fizyoterapi Müesseseleri Hakkında Kanun
Gözlükçülük Hakkında Kanun
Sıcak ve Soğuk Maden Sularının İstismarı İle Kaplıcalar Tesisatı Hakkında Kanun
Fizyoterapi ve Bunlara Benzer Müesseseler Hakkında Nizamname
Özel Hastaneler Tüzüğü . Türkiye
Kızılay Demeği Tüzüğü
Mezuniyet Belgesine Sahip Olmadan Mesleklerim İcra Etmekte Olan Gözlükçülere Ehliyet Sınavı İle Gö/Jükçü Unvanı Kazandırılmasına Dair Yönetmelik
Turizm Yatırım ve İşletmeleri Yönetmeliği
Turizm Yatırım, İşletme ve Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Yönetmelik
Akupunktur Tedavi Yönetmeliği

4. FİNANSMAN

Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Yeşil Kart Verilerek Devlet Tarafından Karşılanması Hakkında Kanun
Belediye Kanunu
Gemi Sağlık Resmi Kanunu
Eğitim, Gençlik, Spor ve Sağlık Hizmetleri Vergisinin İhdası İle 3074 Sayılı Akaryakıt Tüketim Vergisi Kanunu, 197 Sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu, 1318 Sayılı Finansman Kanunu, 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu, 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu, 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ve 492 Sayılı Harçlar Kanununda Değişiklikler Yapılması ve Bu Kanunlara Bazı Hükümler Eklenmesine Dair Kanun
Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu
Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesine Dair Kanun
Hususi Hastaneler Kanunu
Özel Hastaneler Tüzüğü
Emekli, Adi Malullük veya Vazife Malullüğü Aylığı Bağlanmış Olanlarla Bunların Kanunen Bakmakla Yükümlü Buldukları Aile Fertleri, Dul ve Yetim Aylığı Alanların Muayene ve Tedavileri Hakkında Tüzük
Askeri Hastanelere Alınacak Ahali ve Fukara Hakkında Nizamname
FTT Sağlık Yardım Sandığı Nizamnamesi
Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Devlet Tarafından Karşılanması ve Yeşil Kart Uygulaması Hakkında Yönetmelik

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına Bağlı Yataklı Tedavi Kurumlarında Ayakta Tedavi Edilen Fakir Hastalara İlaç ve Sıhhi Malzeme Verilmesi Hakkında Yönetmelik Sağlık Hizmetlerini Sosyalleştirildiği Bölgelerde Hizmetin Yürütülmesi Hakkında Yönetmelik

5. DİĞER MEVZUAT

- Adli Tıp Kurumu Kanunu
- Tababeti Adliye Kanunu
- Askeri Hastabakıcı Hemşireler Hakkında Kanun
- Askeri Nekaheihane ve Sanatoryumlarda Bulunan ve Sevkedüenlere ve Harb Yaralılarının ve Tebdilhavalıdanını Sureti İaşelerine Dair Kanun
- Askeri Hastaneler İle Hastane Gibi Kullanılacak Revirlerde Hastaların Beslenme ve Bakımları Hakkında Kanun
- Seferberlik ve Savaş Hali Tüzüğü
- Askeri Hastanelere Alınacak Ahali ve Fukara Hakkında Nizamname
- Türk Silahlı Kuvvetleri Sağlık Yeteneği Yönetmeliği
- Adli Tıp Kurumu Kanunu Uygulama Yönetmeliği
- İnsan Cesedi Üzerinde Bilimsel Araştırma Yapılmasına İlişkin Yönetmelik .
- Gemi Sağlık Resmi Kanunu Uygulama Yönetmeliği

LİSTE 2: KONULARA GÖRE KANUNLAR VE KHKLER LİSTESİ

1 . KAMU SAĞLIĞININ KORUNMASI

1.1. Bulaşıcı Hastalıklar

Verem Savaşı Hakkında Kanun
Sıtmanın imhası Hakkında Kanun

- Çeltik Ekimi Kanunu
- UHK

Belediye Kanunu
Köy Kanunu

1.2. Afetler ve Olağanüstü Haller

Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun

1.3. Tıbbi Ürün, Farmasötik Madde ve Sağlık Malzemeleri, Zirai İlaç ve Aletler

- UHK
- ISISayılıKHK
Türk Kodeksi Hakkında Kanun İspençiyari ve Tıbbi
Müstahzarlar Kanunu Uyuşturucu Maddelerin
Murakabesi Hakkında Kanun

Ecza Ticarethaneleriyle Sanat ve Ziraat İşlerinde Kullanılan Zehirli ve Müessir Kimyevi Maddelerin Satıldığı Dükkanlara Mahsus Kanun Kozmetik Kanunu Sıtma ve Frengi İlaçları İçin Kanun . Tütün ve Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun

1.4. Organ ve Doku Nakli, Kan ve Kan Ürünleri

Kan ve Kan Ürünleri Kanunu
Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanun

1.5. Çevre Sağlığı

1.5.1. Sular

Sular Hakkında Kanun
Sıcak ve Soğuk Maden Sularının İstismarı İle Kaplıcalar Tesisatı Hakkında Kanun

- UHK
- Belediye Kanunu
Köy Kanunu
- Yalova Kaplıcalarının İşletilmesi ve Kaplıcaların İnkişafı İşlerinin Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaletine Bağlı Hükmi Şahsiyeti Haiz Bir Teşekküle Devri Hakkında Kanun Yeraltı Suları Hakkında Kanun

- Ankara, İstanbul ve Nüfusu Yüzbinden Yukarı Olan Şehirlerde İçme, Kullanma ve Endüstri Suyu Temini Hakkında Kanun
Köy İçme Sulan Hakkında Kanun
Sağlık Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

1.5.2.Çevre Sağlığını Etkileyebilecek Durumlar

Çevre Kanunu

UHK

Belediye Kanunu

Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkında Kanun

1.5.3.Mezarlıklar, Ölülerin Nakli

■ UHK

Belediye Kanunu

Köy Kanunu

Mezarlıkların Korunması Hakkında Kanun

1.5.4. Radyasyon Güvenliği

Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Kanunu

Radyoloji, Radyum ve Elektrikle Tedavi ve Diğer Fizyoterapi Müesseseleri Hakkında Kanun

1.5.5.Beslenme ve Gıda Güvenliği

■ UHK

Belediye Kanunu

Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu

Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair KHK

1.6.Sağlık Açısından Özellikli Grupların Korunması

1.6.1.Anne ve Çocuk Sağlığı

■ UHK

Belediye Kanunu

■ Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesine Dair Kanun

■ Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu

Nüfus Planlaması Hakkında Kanun

1.6.2. Çalışanların Sağlık Açısından Korunması

• UHK

İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun

2. SAĞLIK ALANINDAKİ MESLEKLER

Kimyagerlik ve Kimya Mühendisliği Hakkında Kanun

Hemşirelik Kanunu

Tababet ve Şuabatı San' aüannu Tarzı İcrasına Dair Kanun

Türk Tabipleri Birliği Kanunu
Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun
Türk Eczacıları Birliği Kanunu
Türk Dış Hekimleri Birliği Kanunu
Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği İle Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun
Gözlükçülük Hakkında Kanun

3. SAĞLIK HİZMETLERİNİN SUNUMU

3.1-Genel Mevzuat

Umumi Hıfzısıhha Kanunu
Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesine Dair Kanun
Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu
Bazı Sağlık Personelinin Devlet Hizmeti Yükümlülüğüne Dair Kanun

3.2.Sağlık Bakanlığı

Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti Teşkilat ve Memurin Kanunu Sağlık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında 181 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname
Türkiye Cumhuriyeti Refik Saydam Merkez Hıfzısıhha Müessesesi Teşkiline Dair Kanun
Ankara Merkez Hıfzısıhha Müessesesinde Kullanılacak Yabancı Uzmanlara Ait Kanun
Hudut ve Sahiller Sıhhat Umura Müdürlüğü Memurları Maaşlarının Tevhit ve Teadülü Hakkındaki 14 Nisan 1930 Tarih ve 1587 Numaralı Kanuna Müzeyyel Kanun Köy Ebeleri ve Köy Sağlık Memurları Teşkilatı Yapılmasına ve 3017 Sayılı Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti Teşkilat ve Memurin Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun
Sağlık Personelinin Tazminat ve Çalışma Esaslarına Dair Kanun
Sağlık Eğitimi Enstitüleri Kuruluş Kanunu

■ UHK

3.3.Diğer Resmi Kurumlar

Çevre Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname

3.4.Özel Kurum ve Kuruluşlar

Hususi Hastaneler Kanunu
Serin ve Gıdai Taharriyat ve Tahlilat Yapılan ve Masli Teamüller Aranılan Umuma Mahsus Bakteriyoloji ve Kimya Laboratuvarları Kanunu
Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun
Radyoloji, Radyom ve Elektrikle Tedavi ve Diğer Fizyoterapi Müesseseleri Hakkında Kanun
Gözlükçülük Hakkında Kanun
Sıcak ve Soğuk Maden Sularının İstismarı İle Kaplıcalar Tesisatı Hakkında Kanun

4. FİNANSMAN

Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Yeşil Kart Verilerek Devlet Tarafından Karşılanması Hakkında Kanun

Belediye Kanunu

Gemi Sağlık Resmi Kanunu

Eğitim, Gençlik, Spor ve Sağlık Hizmetleri Vergisinin İhdası İle 3074 Sayılı Akaryakıt Tüketim Vergisi Kanunu, 197 Sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu, 1318 Sayılı Finansman Kanunu, 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu, 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu, 6183 Sayılı Amine Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ve 492 Sayılı Harçlar Kanununda Değişiklikler Yapılması ve Bu Kanunlara Bazı Hükümler Eklenmesine Dair Kanun

Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu

Hususi Hastaneler Kanunu

Sağlık Hizmetlerinin Sosyali estirilmesine Dair Kanun

5. DİĞER MEVZUAT

Adli Tıp Kurumu Kanunu

Tababeti Adliye Kanunu

Askeri Hastabakıcı Hemşireler Hakkında Kanun

Askeri Nekahethane ve Sanatoryumlarda Bulunan ve Sevkedilcnlere ve Harb Yaralılarının ve Tebdilhavalılann Sureti İşşelerine Dair Kanun

Askeri Hastaneler İle Hastane Gibi Kullanılacak Revirlerde Hastaların Beslenme ve Bakımları Hakkında Kanun

LİSTE 3: KONULARA GÖRE TÜZÜKLER LİSTESİ

KAMU SAĞLIĞININ KORUNMASI

1.1. Bulaşıcı Hastalıklar

Genel Kadınlar ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü
Evlenme Muayenesi Hakkında Nizamname
Uluslararası Sağlık Tüzüğü

1.2. Afetler ve olağanüstü haller

Seferberlik ve Savaş Hali Tüzüğü

1.3. Tıbbi Ürün, Farmasötik Madde ve Sağlık Malzemeleri, Zirai İlaç ve Aletler

İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Nizamnamesi
Ayakkabı Murakabe Nizamnamesi
Zirai Mücadele İlaç ve Aletleri Hakkında Nizamname

1.4. Organ ve Doku Nakli, Kan ve Kan Ürünleri: Bu başlık altında incelenebilecek tüzük yoktur.

1.5. Çevre Sağlığı

1.5.1. Sular

Yeraltı Suları Tüzüğü
Sular Kanununun Uygulanışını Gösteren Tüzük

1.5.2. Çevre Sağlığını Etkileyebilecek Durumlar (İlgili tüzük yoktur)

1.5.3. Mezarlıklar, Ölülerin Nakli

Mezarlıklar Hakkındaki Nizamname

1.5.4. Radyasyon Güvenliği

Nükleer Tesislere Lisans Verilmesine İlişkin Tüzük
Radyoloji, Radyom ve Elektrikle Tedavi Müesseseleri Hakkında Nizamname
Radyasyon Güvenliği Tüzüğü

1.5.5. Beslenme ve Gıda Güvenliği

Gıda Maddelerinin ve Umumi Sağlığı İlgilendiren Eşya ve Levazımın Hususi Vasıflarını Gösteren Tüzük
Mezbaha Yapı Tüzüğü
İspirtolu İçkilerin Vasıflarıyla Bira Fabrika ve İmalathanelerinin Kontrol ve Muayeneleri İle İlgili Nizamname Türk Standartlarının Uygulanması Hakkında Tüzük

1.6.Sağlık Açısından Özellikli Grupların Korunması

1.6.1.Anne ve Çocuk Sağlığı

Rallim Tahliyesi ve Sterilizasyon Hizmetlerinin Yürütülmesi ve Denetlenmesine İlişkin Tüzük

- Gebe Veya Emzikli Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Tüzük

1.6.2. Çalışanların Sağlık Açısından Korunması

- Ağır ve Tehlikeli İşler Tüzüğü
- Fazla Çalışma Tüzüğü
- Gebe veya Emzikli Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Tüzük
- Haftalık İş Günlerine Bölünemeyen Çalışma Süreleri Tüzüğü
- Hazırlama, Tamamlama, Temizleme İşleri Tüzüğü
- İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulları Hakkında Tüzük
- İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü
- İş Süreleri Tüzüğü
- İş Teftişi Tüzüğü
- İşyerlerinde İşin Durdurulmasına Veya İşyerinin Kapatılmasına Dair Tüzük
- Kadın İşçilerin Sanayie Ait İşlerde Gece Postalarında Çalıştırılma Koşulları Hakkında Tüzük
- Maden ve Taş Ocakları İşletmelerinde ve Tünel Yapımında Alınacak İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Önlemlerine İlişkin Tüzük
- Parlayıcı, Patlayıcı, Tehlikeli ve Zararlı Maddelerle Çalışılan İşyerlerinde ve İşlerde Alınacak Tedbirler Hakkında Tüzük
- Sosyal Sigorta Sağlık İşlemleri Tüzüğü
- Vazife Malullüklerini Belirten Usul ve Belgeler Hakkında Tüzük
- Vazife Malullüklerinin Nevileri ile Dereceleri Hakkında Nizamname
- Yapı İşlerinde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü
- Postalar Halinde İşçi Çalıştırılarak Yürütülen İşlerde Çalışmalara İlişkin Bazı Özel Usul ve Kurallar Hakkında Tüzük
- Sağlık Kuralları Bakımından Günde Ancak Yedibuçuk Saat Veya Daha Az Çalışılması Gereken İşler Hakkında Tüzük

2. SAĞLIK ALANINDAKİ MESLEKLER

Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi

- Türk Eczacıları Deontoloji Tüzüğü
- Tababet Uzmanlık Tüzüğü
- Hayvan Sağlık Memurları Mektebi ve bu Memurların Vazife ve Salahiyetleri Hakkında Nizamname

3. SAĞLIK HİZMETLERİNİN SUNUMU

3.1.Genel Mevzuat: Bu başlık altında incelenebilecek tüzük yoktur.

3.2.Sağlık Bakanlığı

Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Tüzüğü

3.3.Diğer Resmi Kurumlar (Çevre Bakanlığı): Bu başlık alımda incelenebilecek tüzük yoktur.

3.4.Özel Kurum ve Kuruluşlar

Özel Hastaneler Tüzüğü

- Fizyoterapi ve Bunlara Benzer Müesseseler Hakkında Nizamname
- Türkiye Kızılay Derneği Tüzüğü

4. FİNANSMAN ■

- PTT Sağlık Yardım Sandığı Nizamnamesi
Özel Hastaneler Tüzüğü
Emekli, Adi Malullük veya Vazife Malullüğü Aylığı Bağlanmış Olanlarla Bunların Kanunen Bakmakla Yükümlü Buldukları Aile Fertleri, Dul ve Yetim Aylığı Alanların Muayene ve Tedavileri Hakkında Tüzük
- Askeri Hastanelere Alınacak Ahali ve Fukara Hakkında Nizamname

5. DİĞER MEVZUAT

- Seferberlik ve Savaş Hali Tüzüğü
- Askeri Hastanelere Alınacak Ahali ve Fukara Hakkında Nizamname

LİSTE 4: KONULARA GÖRE YÖNETMELİKLER LİSTESİ

1. KAMU SAĞLIĞININ KORUNMASI :

1.1. Bulaşıcı Hastalıklar

Frengi Savaş Yönetmeliği
Hudut Sağlık İdareleri Yönetmeliği
Uçaklarda Uygulanacak Sağlık İşlemlerine Ait Yönetmelik
Bulaşıcı ve Salgın Hastalıklar Çıktığında Alınacak Tedbirlere Uyulmaması Halinde Uygulanacak Ceza Yönetmelisi

1.2. Afetler ve Olağanüstü Haller i

Afetlere İlişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik

1.3-Tıbbi Ürün, Farmasötik Madde ve Sağlık Malzemeleri, Zirai İlaç ve Aletler

Sanayi ve Zıraatte Kullanılan Zehirli Maddelerin Eczanelerde Sureti Hıfız ve Alım Satımı Hakkında Talimatname
Kozmetik Yönetmeliği
Radyoaktif Madde Yönetmeliği
Farmasötik Müstahzarların Biyoyararlanım ve Biyoeşdeğerliliğinin Değerlendirilmesi Hakkında Yönetmelik
Eczaneler ve Eczane Hizmetleri Hakkında Yönetmelik
İlaçlarda Ambalaj Yönetmeliği
İlaç Araştırmaları Hakkında Yönetmelik
Beşeri, İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarların Tıbbi Tanıtımında Gerekli Kurallar Yönetmeliği
Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik
İspençiyari ve Tıbbi Müstahzar İmalathaneleri Yönetmeliği
İthal Edilecek İlaç Ham, Başlangıç Maddeleri, İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Yönetmeliği
Farmasötik ve Tıbbi Müstahzar, Madde, Malzeme ve Terkipler İle Bitkisel Preparatların Geri Çekilmesi ve Toplatılması Hakkında Yönetmelik
Haşhaşın Ekimi, Kontrolü, Toplanması, Değerlendirilmesi, İmhası, Satın alınması, Satılması, İhracı ve İthali Hakkında Yönetmelik
Tıbbi Farmasötik Ürünler Ruhsatlandırma Yönetmeliği

1.4. Organ ve Doku Nakli, Kan ve Kan Ürünleri \^

Kan ve Kan Ürünleri Yönetmeliği
Organ Nakli Merkezleri Yönetmeliği
Üremeye Yardımcı Tedavi merkezleri Yönetmeliği
Kornea Naklinde Kornea Sağlanması ve Paylaşımı Yönetmeliği

1.5.Çevre Sağlığı

1.5.1.Sular

Kaynak Suları Yönetmeliği
Maden Suları Yönetmeliği
Su Kirlenmesi Araştırmaları ve Kontrolü Türk Milli Komitesi Yönetmeliği
Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği
7478 Sayılı Kanun Gereğince Vilayetlere Bırakılan Koy İçmesuyu İşlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik

1.5.2. Çevre Sağlığını Etkileyebilecek Durumlar

Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği
Lağım Meerası İnşası Mümkün Olmayan Yerlerde Yapılacak Çukurlara Ait Yönetmelik
Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği
Zararlı Kimyasal Madde ve Ürünlerinin Kontrolü Yönetmeliği
Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği
Maden ve Taş Ocakları İşletmelerinde ve Tünel Yapımında Tozla Mücadeleyle İlgili Yönetmelik
Gürültü Kontrol Yönetmeliği
Mevcut Binalarda Isı Yalıtımı ile Yakıt Tasarrufu Sağlanması ve Hava Kirliliğinin Azaltılmasına Dair Yönetmelik
Atık Suların Kanalizasyon Şebekesine Deşarj Yönetmeliği
Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği
Çevresel Etki Değerlendirilmesi Yönetmeliği
Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında 3030 Sayılı Kanun'un Uygulanması ile İlgili Yönetmelik
Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği
Gayri Sıhhi Müesseseler Yönetmeliği

1.5.3.Mezarlıklar, ölülerin Nakli

Ölülerin Bir Yerden Diğer Bir Yere Taşınmasına İlişkin Yönetmelik

1.5.4.Radyasyon Güvenliği:

Radyasyon Sağlığı Yönetmeliği

1.5.5.Beslenme ve Gıda Güvenliği

Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Yönetmeliği
Özel ve Resmi Kombinaların Kuruluş ve İşleyişini Gösterir Yönetmelik
Süt ve Süt Mamullerinin İstihsal ve Satışına Mahsus Mahal ve Levazım İle Süt Veren Hayvanların Yaşadıkları ve Sağıldıkları Yerlerin Sıhhi Şartlarının Teshiline Dair Yönetmelik
Gıda Katkı Maddeleri Yönetmeliği
Gıda Maddeleri ile Temasta Bulunan veya Bulunmak Üzere İmal Edilen Plastikler Hakkında Yönetmelik
Kasaplık Kanatlı Hayvanların Kesim Yerlerinin Asgari Teknik ve Hijyenik Şartlarını Gösterir Yönetmelik
Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında 3030 Sayılı Kanun'un Uygulanması ile İlgili Yönetmelik

Gayn Sıhhi Müesseseler Yönetmeliği
Gıda Üretim ve Satış Yerleri Hakkında Yönetmelik

1.6.Sağlık Açısından Özellikli Grupların Korunması

1.6.1.Anne ve Çocuk Sağlığı

Nüfus Planlaması Hizmetlerini Yürütme Yönetmeliği

- Nüfus Planlaması Hizmetlerini Yürütecek Personelin Eğitimi, Görev, Yetki ve Sorumlulukları Hakkında Yönetmelik
İçkili Yerlere Verilecek İzinlerde Gözönünde Bulundurulacak Esaslara Dair Yönetmelik
Kamu Kurum ve Kuruluşlarınınca Açılacak Çocuk Bakımevleri Hakkında Yönetmelik

1.6.2.Çalışanların Sağlık Açısından Korunması

İşyeri Açma ve alışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik

Memurların Hastalık Raporlarını Verecek Hekim ve Sağlık Kurulları Hakkında Yönetmelik

2 SAĞLIK ALANINDAKİ MESLEKLER

Türk Eczacıları Birliği Yönetmeliği

Türk Eczacıları Birliği Merkez Heyeti Örgütlenme Yönetmeliği

- Türk Eczacıları Birliği Merkez Heyeti Personel İ Yönetmeliği
- Türk Eczacıları Birliği Eczaneler Bölge Temsilcilikleri ve Eczacılar İşyeri Temsilcilikleri Yönetmeliği
Mezuniyet Belgesine Sahip Olmadan Mesleklerim İcra Etmekte Olan Gözlükçülere Ehliyet Sınavı İle Gözlükçü Unvanı Kazandırılmasına Dair Yönetmelik
- evre Sağlığı Memurları Yönetmeliği
Sağlık Eğitimcisi ve Sağlık Eğitimi Teknisyenlerinin Görev, Yetki ve Sorumluluklarını Gösterir Yönetmelik
Sağlık İstatistikçisi, Sağlık İstatistik Teknisyeni, İstatistik Memurlarının Görev, Yetki ve Sorumluluklarını Gösterir Yönetmelik
- Laboratuvar Teknisyeni Sağlık Memurlarının Görev ve Yetkilerine İlişkin Yönetmelik
Radyoloji ve Tedavi Laboratuvarı Teknisyeni Sağlık Memurlarının Görev ve Yetkilerine İlişkin Yönetmelik
- Tababet Uzmanlık Yönetmeliği
- Tıpta Uzmanlık Eğitimi İçin Öğrenci Seçme Sınavları Hakkında Yönetmelik
Yan Dal Asistanlık Sınavı Yönetmeliği
Türk Dişhekimleri Birliği ve Dişhekimleri Odalarının Disiplin Yönetmeliği
Türk Dişhekimleri Birliği ve Diş Hekimleri Odalarının Anlaşmalı Dişhekimlerinin alışma Esasları Hakkında Yönetmelik . Türk Silahlı Kuvvetlerince Yetiştirilen Sıhhiye Sınıfına Mensup Erbaş ve Erlerin Bazı Küçük Sıhhi İşlemleri Yapabilmesi Hakkında Yönetmelik . Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Veteriner Hekimliği Uzmanlık Yönetmeliği . Türk Eczacıları Birliği ve Eczacı Odaları Teşkilat alışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik

3. SAĞLIK HİZMETLERİNİN SUNUMU

3.1.Genel Mevzuat

Bazı Sağlık Personeline Devlet Hizmeti Yükümlülüğü Uygulaması Esaslarına Dair Yönetmelik
Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirildiği Bölgelerde Hizmetin Yürütülmesi Hakkında Yönetmelik

3.2. Sağlık Bakanlığı

Sosyalleştirilmiş Sağlık Hizmetlerinin Sağlık Kurulları Yönetmeliği

- Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği
  - Sağlık Eğitim Enstitüleri Genel Yönetmeliği
  - Sağlık Meslek Liseleri Yönetmeliği
  - SSYB Hizmetiçi Eğitim Yönetmeliği
- Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Aday Memurlarının Yetiştirilmelerine İlişkin Yönetmelik
- Sağlık Bakanlığı Atama ve Nakil Yönetmeliği
- Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği
- SSYB Yayın Yönetmeliği
- Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına Bağlı Okullarda Okutulacak Ders Kitapları İle Eğitim Araçları Hakkında Yönetmelik
- Sağlık Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarını Hizmete Açma, Kapatma ve Bunlara Ad Verme Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik
- Sağlık Bakanlığı Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü Sicil Amirleri Yönetmeliği
- Kaza Sağlık İdareleri Motorlu Taşıt Talimatnamesi
  - Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirildiği Bölgelerde Sağlık Ocakları İaşe Yönetmeliği
  - Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirildiği İl ve Bölgelerde Sağlık Ocağı ve Sağlık Evi Lojmanlarının Tahsis, Yönetim ve Kira Yönetmeliği
- Kanser Savaş Konseyi Kuruluş ve Görevleri Hakkında Yönetmelik
- Sağlık Müşavirleri ve Ataşeleri Yönetmeliği
- SSYB Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığı Hizmet Yönetmeliği
- Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Ait Sağlık İşletmelerinin Yönetimi ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- Kaza Sağlık İdareleri ve Sağlık Merkezleri Talimatnamesi . Sağlık Bakanlığı Taşra Teşkilatı Yatak ve Kadro Standartları Yönetmeliği . Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığı Sicil Amirleri Yönetmeliği . Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliği . Sağlık Bakanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliği
- Sağlık Bakanlığı Sicil Amirleri Yönetmeliği
- Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezleri Yönetmeliği
- Diyaliz Merkezleri Yönetmeliği

3.3.Diğer Resmi Kurumlar (Çevre Bakanlığı)

- Çevre Bakanlığı Mahalli Çevre Kurulları Çalışma Esas ve Usulleri Yönetmeliği
- Çevre Şurası Yönetmeliği
- Çevre Bakanlığı Taşra Teşkilatı Görev, Yetki, Sorumluluk ve Çalışma Esasları Yönetmeliği

Çevre Bakanlığı Yüksek Çevre Kurulu İle Çevre Teknik Komitesi Çalışma Esaslarına İlişkin Yönetmelik

3.4.Özel Kurum ve Kuruluşlar:

Mezuniyet Belgesine Sahip Olmadan Mesleklerini İcra Etmekte Olan Gözlükçülere Ehliyet Sınavı İle Gö/Jükçü Unvanı Kazandırılmasına Dair Yönetmelik

Turizm Yatırım ve İşletmeleri Yönetmeliği

Turizm Yalının, İşletme ve Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Yönetmelik

Akupunktur Tedavi Yönetmeliği

4. FİNANSMAN

Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Devlet Tarafından Karşılanması ve Yeşil Kart Uygulaması Hakkında Yönetmelik

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına Bağlı Yataklı Tedavi Kurumlarında Ayakta Tedavi Edilen Fakir Hastalara İlaç ve Sıhhi Malzeme Verilmesi Hakkında Yönetmelik

■ Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirildiği Bölgelerde Hizmetin Yürütülmesi Hakkında Yönetmelik

5. DİĞER MEVZUAT

Türk Silahlı Kuvvetleri Sağlık Yeteneği Yönetmeliği

Adli Tıp Kurumu Kanunu Uygulama Yönetmeliği

İnsan Cesedi Üzerinde Bilimsel Araştırma Yapılmasına İlişkin Yönetmelik .

Gemi Sağlık Resmi Kanunu Uygulama Yönetmeliği

ALFABETİK LİSTELER

LİSTE 5
ALFABETİK KANUNLAR VE KANUN HÜKMÜNDE
KARARNAMELER LİSTESİ

Kanun-KHK Adı	Sayfa
1 Adli Tıp Kurumu Kanunu	66
2 Ankara, İstanbul ve Nüfusu Yüzbinden Yukarı Olan Şehirlerde İçme, Kullanma ve Endüstri Suyu Temini Hakkında Kanun	62
3 Ankara Merkez Hıfzısıhha Müessesesinde Kullanılacak Yabancı Uzmanlara Ait Kanun	45
4 Askeri Hastabakıcı Hemşireler I İ hakkında Kanun	48
5 Askeri Hastaneler İle Hastane Gibi Kullanılacak Revirler de Hastalanıl Beslenme ve Bakımları Hakkında Kanun	45
6 Askeri Nefkahethane ve Sanatoryumlarda Bulunan ve Sevkedilenlere ve Harb Yaralılarının ve Tebdilhavalıların Sureti İşlerine Dair Kanun	37
7 Bazı Sağlık Personelinin Devlet Hizmeti Hükümlülüğüne Dair Kanun	64
8 Belediye Kanunu	39
9 Çeltik Ekimi Kanunu	46
10 Çevre Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükümünde Kararname	81
11 Çevre Kanunu	70
12 Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun	53
13 Eczacılar ile Sanat ve Ziraat İşlerinde Kullanılan Zehirli ve Müessir Kimyevi Maddelerin Satıldığı Dükkanlara Mahsus Kanun	35
14 Eğitim, Gençlik, Spor ve Sağlık Hizmetleri Vergisinin İhdası ile 3074 Sayılı Akaryakıt Tüketim Vergisi Kanunu, 197 Sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu, 1318 Sayılı Finansman Kanunu, 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu, 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu, 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ve 492 Sayılı Harçlar Kanununda Değişiklikler Yapılması ve Bu Kanunlara Bazı İ hükümler Eklenmesine Dair Kanun	74
15 Gemi Sağlık Resmi Kanunu	65
16 Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair KHK	81
17 Gözlükçülük Hakkında Kanun	49
İS Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu	72
19 Hemşirelik Kanunu	55
20 Hudut ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü Memurları Maaşatmın Tevhit ve Teadülü Hakkındaki 14 Nisan 1930 Tarih ve 1587 Numaralı Kanuna Müzeyyel Kanun	43
21 Hususi Hastaneler Kanunu	43

22	İspençiyari ve İbbi Müstahzarlar Kanunu	38
23	İşyeri Açına ve Çalışma Ruhsallarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun	74
24	Kalıtsal Hastalıklarla Mücadele Kanunu	76
25	Kan ve Kan Ürünleri Kanunu	69
26	Kimyagerlik ve Kimya Mühendisliği Hakkında Kanun	54
27	Kozmetik Kanunu	76
28	Köy Ebeleri ve Köy Sağlık Memurları Teşkilatı Yapılmasına ve 3017 Numaralı Sihat ve İçtimai Muavenet Vekaleti Teşkilat ve Memurin Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun	51
29	Kov Kanunu	31
30	Köy İçme Sulan Hakkında Kanun	59
31	M ezarlıkların Korunması Hakkında Kanun	7
32	Nüfus Planlaması Hakkında Kanun	7
33	Oryan ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanun	67
34	Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Yeşil Kart Verilerek Devlet Tarafından Karşılanması I lakkında Kanım	63 75
35	Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname	80
36	Radyoloji, Radyom ve Elektrikle Tedavi ve Diğer Fizyoterapi Müesseseleri Hakkında Kanun	47
37	S ağlık Bakanlığının Teşkilat ve Görevlen Hakkında Kanun Hükmünde Kararname	79
38	Sağlık bęitim Enstitüleri Kuruluş Kanunu	
39	Sağlıklı Hizmetlennin Sosyalleştirilmesi Hakkında Kanun	61
40	Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu	60
41	S ağlık Personelinin Tazminat ve Çalışma I esaslarına Dair Kanun	73
42	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına Bağlı Sağlık Kurumları İle Esenlendirme (Rehabilitasyon) Tesislerine Verilecek Döner Sermaye Hakkında Kanun	63 60
43	S eriri ve Gıdai Taharri yat ve Tahlilat Yapılan ve Masli Teamüller Aranılan Umuma Mahsus Bakteriyoloji ve Kimya Laboraluv arlan Kanunu	36
44	S ıcak ve Soğuk Maden Sularının İstismarı İle Kaplıcalar Tesisatı Hakkında Kanun	35
45	S ılıhat ve içtimai Muavenet Vekaleti Teşkilat ve Memurin Kanunu	
46	S itinanın İmhası Hakkında Kanun	47
47	S itma ve Frenci İlaçlan için Kanım	58
48	S osyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu	46
49	S ular Hakkında Kanun	68
50	Tababeti Adliye Kanunu	34
51	Tababel ve S/ııabalı San'atlanılın Tarzı icrasına Dair Kanun	31
52	Türk Diş Hekimleri Birliği Kanunu	37
53	Türkiye Atom Hııerjisi Kurumu Kanunu	71
54	Türk Eczacıları Birliği Kanunu	67

55	Türkiye Cumhuriyeti ReJ'ik Saydam Merkez Hıfzısıhha Müessesesi Teşkiline Dair Kanım	50
56	Türk Kodeksi Hakkında Kanun	33
57	Türk Tabipleri Birliği Kanunu	52
58	Tülün ve Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun	77 -
59	U muini Hayata Müessir Afetler Doıayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun	57 ,
60	Umumi Hıfzısıhha Kanunu	40
61	U yuşunıcu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun	44
62	Verem Savaşı Hakkında Kanım	51
63	Veteriner Hekimliği Mesleğinin icrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği İle Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun	55
64	Yalova Kaplıcalarının işletilmesi ve Kaplıcaların inkişafı işlerinin Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaletine Bağlı Hükmi Şahsiyeti Haiz BİR Teşekküle Devri Hakkında Kanun	49
65	Yeraltı Suları Hakkında Kanım	59

**LİSTE 6 ALFABETİK
TÜZÜKLER LİSTESİ**

	Tüzüğün Adı	Sayfa
1	A ğır ve Tehlikeli işler Tüzüğü	HU
2	Askeri Hastanelere Alınacak Ahali ve Fukara İlakında Nizamname	83
3	A vakkabı Murakabe Nizamnamesi	95
4	Emekli, Adi Mallullük Veya Vazife Malullüğü Aylığı Bağlanmış Olanlarla, Bunların Kanunen Bakmakla Yükümlü Buldukları Aile Fertleri, Dul ve Yetim Aylığı Alanların Muayene ve Tedavileri Hakkında Tüzük	
5	Evlenme Muayenesi Hakkında Nizamname	85
6	Fazla Çalışma Tüzüğü	104
7	Fizyoterapi ve Bunlara Benzer Müesseseler Hakkında Nizamname	94
8	Gebe veya Emzikli Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla limzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Tüzük	118
9	Gemilerde Yolcuların Sıhhi Hmniyeti Hakkında Nizamname	87
10	Genel Kadınlar ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler ve Fuhuş "\ uzunden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü	97
11	Gıda Maddelerinin ve Umumi Sağlığı ilgilendiren Eşya ve Levazımın Hususi Vasıflarını Gösteren Tüzük	89
12	Haftalık İs. Günlerine Bölünemeyen Çalışma Süreleri Tüzüğü	102
13	Hayvan Sağlık Memurları Mektebi ve bu Memurların Vazife ve Salahiyetleri Hakkında Nizamname	87
14	Hazırlama, I amamlama, Temizleme işleri I üzüğü	102
15	İспенçiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Nizamnamesi	85
16	İspirtolu içkilerin Vasıflarıyla Bira Fabrika ve imalathanelerinin Kontrol ve Muayeneleri İle İlgili Nizamname	93
17	işçi Sağlığı ve iş Güvenliği Kurulları Hakkında Tüzük	101
18	işçi Sağlığı ve iş Güvenliği Tüzüğü	109
19	iş Süreleri Tüzüğü	115
20	iş Teftişi Tüzüğü	111
21	işyerlerinde işin Durdurulmasına Veya işyerinin Kapatılmasına Dair Tüzük	119
22	Kadın işçilerin Sanayie Ait İşlerde Gece Postalarında Çalıştırılma Koşulları Hakkında T üzük	108
23	Maden ve Taş Ocakları İşletmelerinde ve Tünel Yapımında Alınacak İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Önlemlerine İlişkin Tüzük	116
24	Mezarlıklar Hakkındaki Nizamname	84
25	Mezbaha Yapı Tüzüğü	88
26	Nükleer Tesislere Lisans Verilmesine ilişkin Tüzük	114
27	Özel Hastaneler Tüzüğü	112
28	Parlayıcı, Patlayıcı, Tehlikeli ve Zararlı Maddelerle Çalışılan İşyerlerinde ve İşlerde Alınacak Tedbirler Hakkında Tüzük	108

29	Postalar Halinde İşçi Çalıştırılarak Yürütülen İşlerde Çalışmalara İlişkin Bazı Genel Usul ve Kurallar Hakkında Tüzük	103
30	PTT Yardım Sandığı Nizamnamesi	93
31	Radyasyon Güvenliği Tüzüğü	117
32	Radyoloji, Radyom ve Elektrikle Tedavi Müesseseleri Hakkında Nizamname	86
33	Rahim Tahliyesi ve Sterilizasyon Hizmetlerinin Yürütülmesi ve Denetlenmesine İlişkin Tüzük	113
34	Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Tüzüğü	120
35	Sağlık Kuralları Bakımından Günde Ancak Yedibuçuk Saat Veya Daha Az Çalışması Gereken İşler Hakkında Tüzük	116
36	Serbestlik ve Savaş Hali Tüzüğü	119
37	Sosyal Sigorta Sağlık İşlemleri Tüzüğü	100
38	Sular Kanununun Uygulanışını Gösteren Tüzük	83
39	Tababet Uzmanlık Tüzüğü	105
40	Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi	96
41	Türk Eczacıları Deontoloji Tüzüğü	99
42	Türkiye Kızılay Derneği Tüzüğü	121
43	Türk Standartlarının Uygulanması Hakkında Tüzük	99
44	Uluslararası Sağlık Tüzüğü	106
45	Vazife Malullüklerini Belirten Usul ve Belgeler Hakkında Tüzük	89
46	Vazife Malullüklerinin Nevileri İle Dereceleri Hakkında Nizamname	92
47	Yapı İşlerinde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü	111
48	Yeraltı Suları Tüzüğü	98
49	Zirai Mücadele İlaç ve Aletleri Hakkında Nizamname	95

LİSTE 7
ALFABETİK BAKANLAR KURULU KARARIYLA
YÜRÜRLÜĞE KONULAN YÖNETMELİKLER LİSTESİ

Yönetmeliğin Adı	Sayfa
1. Afetlere ilişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarını Dair Yönetmelik	133
2. Bazı Sağlık Personeline Devlet Hizmeti Yükümlülüğü Uygulaması Esaslarına Dair Yönetmelik	126
3. Çeltik Ekimi Kanununun Sureti Tatbikatına Dair Talimatname	123
4. Haşhaşın Ekimi, Kontrolü, Toplanması, Değerlendirilmesi, imhası, Satın alınması, Satılması, İhracı ve İthalı Hakkında Yönetmelik	132
5. Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Yönetmeliği	135
6. İçkili Yerlere Verilecek izinlerde Gözönünde Bulundurulacak Esaslara Dair Yönetmelik	130
7. Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Ait Sağlık İşletmelerinin Yönelimi ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik	137
8. Kamu Kurum ve Kuruluşları Açılacak Çocuk Bakımevleri Hakkında Yönetmelik	132
9. Kan ve Kan Ürünleri Yönetmeliği	129
10. Memurların Hastalık Raporlarını Verecek Hekim ve Sağlık Kurulları Hakkında Yönetmelik	125
11. Nüfus Planlaması Hizmetlerini Yürütme Yönetmeliği	129
12. Özel ve Resmi Kombinaların Kuruluş ve İşleyişini Gösterir Yönetmelik	126
13. Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirildiği Bölgelerde Hizmetin Yürütülmesi Hakkında Yönetmelik	125
14. S anayı ve Ziraatte Kullanılan Zehirli Maddelerin Eczanelerde Sureli Hıfız ve Alım Satım Hakkında Talimatname	122
15. Seriri ve Gıdaı Taharriyat ve Tahlilat Yapan Maslı Teamüller Aranılan Umuma Mahsus Bakteriyoloji ve Kimya Laboratuvarları Kanununa Müteferri Olarak Tanzim Olunan Yönetmelik	122
16. Süt ve Süt Mamullerinin istihsal ve Satışına Mahsus Mahal ve Levazım İle Süt Veren Hayvanların Yaşadıkları ve Sağüdıkları Yerlerin Sıhhi Şartlarının Teshiline Dair Yönetmelik	124
17. Turizm Yatırım, işletme ve Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Yönetmelik	128
18. Turizm Yatırım ve işletmeleri Nitelikleri Yönetmeliği	135
19. Türk Silahlı Kuvvetleri Sağlık Yeteneği Yönetmeliği	131
20. Türk Silahlı Kuvvetlerince Yetiştirilen Sıhhiye Sınılma Mensup Erbaş ve Erlerin Bazı Küçük Sıhhi İşlemleri Yapabilmesi Hakkında Yönetmelik	136
21. Yalova Kaplıcaları işletme idaresinin Hesap Usulleri ve Alım-Satım Muameleleri Talimatnamesi	123
22. Yataklı Tedavi Kurumları işletme Yönetmeliği	127

**LİSTE 8 ALFABETİK DİĞER
YÖNETMELİKLER LİSTESİ**

	Yönetmeliğin Adı
1	Adli Tıp Kurumu Kanunu Uygulama Yönetmeliği
2	Akupunktur Tedavi Yönetmeliği
3	Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezleri Yönetmeliği
4	Atık Suların Kanalizasyon Şebekesine Deşarjı Yönetmeliği
5	Beşeri, ispençiyari ve Tıbbi Müstahzarların Tıbbi Tanıtımında C i erekli Kurallar Yönetmeliği
6	Bulaşıcı ve Salgın Hastalıklar Çıktığında Alınacak Tedbirlere Uyulmaması Halinde Uygulanacak Ceza Yönetmeliği
7	Büyük Şehir Belediyelerinin Yönelimi Hakkında 3030 Sayılı Kanun'un Uygulanması İle İlgili Yönetmelik
8	Çevre Bakanlığı Mahalli Çevre Kurulları Çalışma Esas ve Usulleri Yönetmeliği
9	Çevre Bakanlığı Taşra Teşkilatı Görev, Yetki, Sorumluluk ve Çalışma Esasları Yönetmeliği
10	Çevre Bakanlığı Yüksek Çevre Kurulu ile Çevre Teknik Komitesi Çalışma Esaslarına İlişkin Yönetmelik
11	Çevre Sağlığı Memurları Yönetmeliği
12	Çevresel Etki Değerlendirilmesi Yönetmeliği
13	Çevre Şurası Yönetmeliği
14	Diyaliz Merkezlen Yönelmeiği
15	Eczaneler ve Eczane Hizmetleri Hakkında Yönetmelik
16	Fartnasötik Müstahzarların Biy oy aradanım ve Biyoesdeğerliliğinin Değerlendirilmesi Hakkında Yönetmelik
17	Famiasötik ve Tıbbi Müstahzar, Madde, Malzeme ve Terkipler ile Bitkisel Preparadann Geri Çekilmesi ve Toplatılması Hakkında Yönetmelik
18	Frengi Savaş Yönetmeliği
19	Gayrı Sıhhi Müesseseler Yönetmeliği
20	Gemi sağlık Resmi Kanunu Uygulama Yönetmeliği
21	Gıda Katkı Maddeleri Yönetmeliği
22	Gıda Maddeleri ile Temasla Bul iman Veya Bulunmak Üzere imal Edilen Plastikler Hakkında Yönetmelik
23	Gıda Üretim ve Satış Yerleri Hakkında Yönetmelik
24	Gürültü Kontrol Yönetmeliği
25	Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği
26	Hudut Sağlık idareleri Yönetmelisi
27	İlaç Araştırmaları Hakkında Yönetmelik
28	ilaçlarda Ambalaj Yönetmeliği
29	İnsan Cesedi Iizerinde Bilimsel Araştırma Yapılmasına İlişkin Yönetmelik
30	İспенçiyari ve Tıbbi Müstahzar imalathaneleri Yönetmeliği

31	<u>İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik</u>
32	<u>İthal Edilecek ilaç Ham, Başlangıç Maddeleri, İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Yönetmeliği</u>
33	<u>Kanser Savaş Konseyi Kuruluş ve Görevleri Hakkında Yönetmelik</u>
34	<u>Kasaplık Kanatlı Hayvanların Kesim Yerlerinin Asgari Teknik ve Hijyenik Şartlarını Gösterir Yönetmelik</u>
35	<u>Katı Atıkların Kontrolü Yönelmeliği</u>
36	<u>Kaynak Suları Yönetmeliği</u>
37	<u>Kaza Sağlık İdareleri ve Sağlık Merkezlen Motorlu Taşıt Talimatnamesi</u>
38	<u>Kaza Sağlık İdareleri ve Sağlık Merkezleri Talimatnamesi</u>
39	<u>Kornea Naklinde Kornea Sağlanması ve Paylaşımı Yönetmeliği</u>
40	<u>Kozmetik Yönetmeliği</u>
41	<u>Laboratuvar Teknisyeni Sağlık Memurlarının Görev ve Yetkilerine İlişkin Yönetmelik</u>
42	<u>Lağım Mecrası İnşası Mümkün Olmayan Yerlerde Yapılacak Çukurlara Ait Yönetmelik</u>
43	<u>Maden Suları Yönetmeliği</u>
44	<u>Maden ve Taş Ocakları İşletmelerinde ve Tünel Yapımında Tozla Mücadeleyle İlgili Yönelmelik</u>
45	<u>Mevcut Binalarda Isı Yalıtımı İle Yakıt Tasarrufu Sağlanması ve Hava Kirliliğinin Azaltılmasına Dair Yönetmelik</u>
46	<u>Mezuniyet Belgesine Sahip Olmadan Mesleklerini icra İlmekle Olan Gözlükçülere Ehliyet Sınavı İle Gözlükçü Unvanı Kazandırılmasına Dair Yönetmelik</u>
47	<u>Nüfus Planlaması Hizmetlerini Yürütecek Personelin İğİllim, Görev, Yelki ve Sorumlulukları Hakkında Yönetmelik</u>
48	<u>Orsan Nakli Merkezleri Yönetmeliği</u>
49	<u>Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerini] Devlet Tarafından Karşılanması ve Yeşil Kart Uygulaması Hakkında Yönetmelik</u>
50	<u>Ölülerin Bir Yerden Diğer Bir Yere Taşınmasına İlişkin Yönetmelik</u>
51	<u>Radyasyon Sağlığı Yönetmeliği</u>
52	<u>Radyofarmasötik Yönetmeliği</u>
53	<u>Radyoloji ve Tedavi Laboratuvarı Teknisyeni Sağlık Memurlarının Görev ve Yetkilerine İlişkin Yönetmelik</u>
54	<u>Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliği</u>
55	<u>Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığı Sicil Amirleri Yönetmeliği</u>
56	<u>Sağlık Bakanlığı Atama ve Nakil Yönetmeliği</u>
57	<u>Sağlık Bakanlığı Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü Sicil Amirleri Yönetmeliği</u>
58	<u>Sağlık Bakanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliği</u>
59	<u>Sağlık Bakanlığı Sicil Amirleri Yönetmeliği</u>
60	<u>Sağlık Bakanlığı Taşra Teşkilatı Yatak ve Kadro Standartları Yönetmeliği</u>
61	<u>Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği</u>

62	<u>Sağlık Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarının Hizmete Açına, Kapatma ve Bunlara Ad Verme Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik</u>
63	<u>Sağlık Eğitimcisi ve Sağlık Eğitimi Teknisyeni'nin Görev, Yetki ve Sorumluluklarını Gösterir Yönetmelik</u>
64	<u>Sağlık Eğitim Enstitüleri Genel Yönetmeliği</u>
65	<u>Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirildiği Bölgelerde Sağlık Ocakları İşe Yönetmeliği</u>
66	<u>Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirildiği 11 ve Bölgelerde Sağlık Ocağı ve Sağlık Evi Lojmanlarının Tahsis, Yönetim ve Kira Yönetmeliği</u>
67	<u>Sağlık İstatistikçisi, Sağlık İstatistik Teknisyeni, İstatistik Memurlarının Görev, Yetki ve Sorumluluklarını Gösterir Yönetmelik</u>
68	<u>Sağlık Müşavirleri ve Ataşeleri Yönetmeliği</u>
69	<u>Sağlık Meslek Liseleri Yönetmeliği</u>
70	<u>Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Aday Memurlarının Yetiştirilmelerine İlişkin Yönetmelik</u>
71	<u>Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına Bağlı Okullarda Okutulacak Ders Kitapları İle Eğitim Araçları Yönetmeliği</u>
72	<u>Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına Bağlı Yataklı Tedavi Kurumlarında Ayakta Tedavi Edilen Fakir Hastalara İlaç ve Sıhhi Malzeme Verilmesi Hakkında Yönetmelik</u>
73	<u>Sosyalleştirilmiş Sağlık Hizmetlerinin Sağlık Kurulları Yönetmeliği</u>
74	<u>SSYB Hizmetiçi Eğitim Yönetmeliği</u>
75	<u>SSYB Re'ik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığı Hizmet Yönetmeliği</u>
76	<u>SSYB Yavın Yönelmelim</u>
	<u>Su Kirlenmesi Araştırmaları ve Kontrolü Türk Milli Komitesi Yönetmeliği</u>
78	<u>Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği</u>
79	<u>Tababet Uzmanlık Yönetmeliği</u>
80	<u>Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Veteriner Hekimliği (Uzmanlık Yönetmeliği</u>
81	<u>Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği</u>
82	<u>Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği</u>
83	<u>Tıbbi Farmasötik Ürünler Ruhsatlandırma Yönetmeliği</u>
84	<u>Tıpta Uzmanlık Eğitimi İçin Öğrenci Seçme Sınavları Hakkında Yönetmelik</u>
85	<u>Türk Dişhekimleri Birliği ve Diş Hekimleri Odalarının Anlaşmalı Disiplinlerinin Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik</u>
86	<u>Türk Dişhekimleri Birliği ve Diş Hekimleri Odalarının Disiplin Yönetmeliği</u>
87	<u>Türk Eczacıları Birliği Eczaneler Bölge Temsilcilikleri ve Eczacılar İşyeri Temsilcilikleri Yönetmeliği</u>
88	<u>Türk Eczacıları Birliği Merkez Heyeti Örgütlenme Yönetmeliği</u>
89	<u>Türk Eczacıları Birliği Merkez Heyeti Personel İç Yönetmeliği</u>
90	<u>Türk Eczacıları Birliği ve İlaç Odaları Teşkilat Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik</u>
91	<u>Türk Eczacıları Birliği Yönetmeliği</u>
92	<u>Uçaklarda Uygulanacak Sağlık İşlemlerine Ait Yönetmelik</u>

93	<u>Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik</u>	150
94	<u>Üremeye Yardımcı Tedavi Merkezleri Yönetmeliği</u>	167
95	<u>Yan Dal Asistanlık Sınavı Yönetmeliği</u>	165
96	<u>Zararlı Kimyasal Madde ve Ürünlerin Kontrolü Yönetmeliği</u>	177
97	<u>7478 Sayılı Kanun Gereğince Vilayetlere Bırakılan Köy İçmesuyu İşlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik</u>	139

KRONOLOJİK LİSTELER

LİSTE 9
KRONOLOJİK KANUNLAR VE KANUN HÜKMÜNDE
KARARNAMELER LİSTESİ

Tarih	Kanun-KHK Adı	No	Sayfa
12.3.1921	Tababeti Adliye Kanunu	38	31
7.4.1924	Köy Kanunu	442	31
17.3.1926	Türk Kodeksi Hakkında Kanun	767	33
10.5.1926	Sular İağında Kanun	831	34
30.6.1926	Sıcak ve Soğuk Maden Sularının istismarı İle Kaplıcalar Tesisatı Hakkında Kanun	927	35
12.3.1927	Ecza Ticarethaneleri yi e Sanal ve Ziraat İşlerinde Kullanılan Zehirli ve Müesssir Kimyevi Maddelerin Satıldığı Dükkanlara Mahsus Kanun	984	35
30.3.1927	Senri ve Gıdai Taharriyat ve Tahlilat Yapılan ve Masli Teamüller Aranılan Umuma Mahsus Bakteriyoloji ve Kimya Laboratuv arları Kanunu	992	36
31.5.1927	Askeri Nekahethane ve Sanatoryumlarda Bulunan ve Sevkedilenlere ve Ilarb Yaralıların ve Tebdi[havalıların Sureti iaşelerine Dair Kanun	1034	37
14.4.1928	Tababet ve S. unbatı San'atlarının Tarzı icrasına Dair Kanun	1219	37
26.5.1928	ispençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu	1262	38
14.4.1930	Belediye Kanunu	1580	39
6.5.1930	Umumi Hıfzısıhha Kanunu	1593	40
27.4.1933	Hudul ve Sahiller Sıhhat Umum Müdürlüğü Memurları Maaşatımın Tevhit ve Teadülü Hakkındaki 14 Nisan 1930 Tarih ve 1587 Numaralı Kanıma Müzevvel Kanun	2151	43
5.6.1933	Hususi Hastaneler Kanunu	2219	43
24.6.1933	U yuşurucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun	2313	44
24.12.1934	Askeri Hastaneler ile Hastane Gibi Kullanılacak Revirlerde Hastaların Beslenme ve Bakımları Hakkında Kanun	2615	45
8.6.1935	Ankara Merkez Hıfzısıhha Müessesesinde Kullanılacak Yabancı Uzmanlara Ait Kanun	2755	45
15.6.1935	S itma ve Frengi İlaçları için Kanun	2767	46
23.6.1936	Çeltik Ekimi Kanunu	3039	46
23.6.1936	S ihhat ve içtimai Muavenet Vekaleti Teşkilat ve Memurin Kanunu	3017	47
28.4.1937	Radyoloji, Radyom ve Elektrikle Tedavi ve Diğer Fizyoterapi Müesseseleri Hakkında Kanun	3153	47
25.6.1938	Askeri Hastabakıcı Hemşireler Hakkında Kanun	3433	48

4.7.1939	Yalova Kaplıcalarının İşletilmesi ve Kaplıcaların İnkişafı İşlerinin Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaletine Bağlı Hükmi Şahsiyeti Haiz Bir Teşekküle Devri Hakkında Kanun	3653	49
4.1.1941	Gözlükçülük Hakkında Kanun	3958	49
4.1.1941	Türkiye Cumhuriyeti Refik Saydam Merkez Hıfzısıhha Müessesesi Teşkiline Dair Kanun	3959	50
16.7.1943	Köy Ebeleri ve Köy Sağlık Memurları Teşkilatı Yapılmasına ve 3017 Numaralı Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti Teşkilat ve Memurin Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun	4459	51
15.4.1949	Verem Savaşı Hakkında Kanun	5368	51
31.1.1953	Türk Tabipleri Birliği Kanunu	6013	52
24.12.1953	Eczacılar ve Hezanelerlakkmda Kamın	6197	53
20.2.1954	Kimyagerlik ve Kimya Mühendisliği Hakkında Kanun	6269	54
2.3.1954	Hemşirelik Kanunu	6283	55
18.3.1954	Veteriner Hekimliği Mesleğinin icrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği İle Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun	6343	55
2.2.1956	Türk Kczacıları Birliği Kanunu	6643	56
25.5.1959	Umumi Hayata Müessir Afetler Dolay isıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun	7269	57
11.1.1960	Sıtmanın imhası Hakkında Kanun	7402	58
16.5.1960	Köy içme Suları Hakkında Kanun	7478	59
23.12.1960	Yeraltı Suları Hakkında Kanun	167	59
9.1.1961	S ağılık ve Sosyal Yardım Bakanlığına Bağlı Sağlık Kurumlan İle Esenlendirme (Rehabilitasyon) Tesislerine Verilecek Döner Sermaye Hakkında Kanun	209	60
12 1.1961	Sağılık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkında Kanun	224	60
10.4.1965	Sağılık liğitim Fiistitüleri Kuruluş Kanunu	555	61
16.7.1968	Ankara, istanbul ve Nüfusu Yüzbinden Yukarı Olan Şehirlerde İçme, Kullanma ve Endüstri Suyu Temini Hakkında Kanun	1053	62
3.6.1979	Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanun	2238	63
31.12.1980	S ağılık Personelinin Tazminat ve Çalışma Esaslarına Dair Kanun	2368	63
25.8.1981	Bazı Sağlık Personelinin Devlet Hizmeti Yükümlülüğüne Dair Kanun	2514	64
10.11.1981	Gemi Sağlık Resmi Kanunu	2548	65
20.4.1982	Adli Tıp Kurumu Kanunu	2659	66
13.7.1982	Türkiye Atom Enerjisi Kurumu Kanunu	2690	67
27.5.1983	Nüfus Planlaması Hakkında Kanım	2827	67
27.5.1983	S osyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu	2828	68
25.6.1983	Kan ve Kan Ürünleri Kanunu	2857	69

11.8.1983	Çevre Kanunu	2872	70
14.12.1983	S ağlık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükümünde Kararname	181	79
25.6.1985	Türk Dış Hekimleri Birliği Kanunu	3224	71
16.5.1986	Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu	3285	72
15.5.1987	S ağlık Hizmetleri Temel Kanunu	3359	73
31.3.1988	Eğitim, Gençlik, Spor ve Sağlık Hizmetleri Vergisinin İhdası İle 3074 Sayılı Akaryakıt Tüketim Vergisi Kanunu, 197 Sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu, 1318 Sayılı Finansman Kanunu, 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu, 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu, 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ve 492 Sayılı Harçlar Kanununda Değişiklikler Yapılması ve Bu Kanunlara Bazı Hükümler Eklenmesine Dair Kanun	3418	74
17.6.1989	işyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükümünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun	3572	74
13.11.1989	Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair Kanun Hükümünde Kararname	383	80
21.8.1991	Çevre Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükümünde Kararname	443	81
3.7.1992	Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşları Tedavi Giderlerinin Yeşil Kart Verilerek Devlet Tarafından Karşılanması Hakkında Kanun	3816	75
30.12.1993	Kalıtsal Hastalıklarla Mücadele Kanunu	3960	76
26.2.1994	Kozmetik Kanunu	3977	76
13.6.1994	Mezarlıkların Korunması Hakkında Kanun	3998	77
24.6.1995	Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair KHK	560	81
26.11.1996	Tütün Mamullerinin zararlarının Önlenmesini Dair Kanun	4207	77

LİSTE 10 KRONOLOJİK
TÜZÜKLER LİSTESİ

Tarih	Tüzüğün Adı	Sayfa
2.1.1921	Askeri Hastanelere Alınacak Ahali ve Fukara Hakkında Nizamname	83
29.8.1928	S ular Kanununun Uygulanışını Gösteren Tuz.uk	83
9.8.1931	Mezarlıklar Hakkındaki Nizamname	84
21.9.1931	Evlenme Muayenesi Hakkında Nizamname	85
23.9.1935	İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Nizamnamesi	85
6.5.1939	Radyoloji, Radyom ve Elektrikle Tedavi Müesseseleri Hakkında Nizamname	86
28.5.1941	Hayvan Sağlık Memurları Mektebi ve bu Memurların Vazife ve Salahiyetleri Hakkında Nizamname	87
28.1.1943	Gemilerde Yolcuların Sıhhi Emniyeti Hakkında Nizamname	87
28.4.1947	Mezbaha Yapı Tüzüğü	88
8.11.1951	Vazife Malullüklerini Belirten Usul ve Belgeler Hakkında Tüzük	89
18.10.1952	Gıda Maddelerinin ve Umumi Sağlığı İlgilendiren Eşya ve Levazımın Hususi Vasıllarını Gösteren Tüzük	89
15.8.1953	Vazife Malullüklerinin Nevileri ile Dereceleri Hakkında Nizamname	92
15.9.1954	PTT Vardım Sandığı Nizamnamesi	93
27.4.1956	İspirtolu İçkilerin Vasıflarıyla Bira Fabrika ve İmalathanelerinin Kontrol ve Muayeneleri İle İlgili Nizamname	93
12.10.1957	Fizyoterapi ve Bunlara Benzer Müesseseler Hakkında Nizamname	94
15.5.1958	Ayakkabı Murakabe Nizamnamesi	95
4.2.1959	Zirai Mücadele ilaç ve Aletleri Hakkında Nizamname	95
19.2.1960	Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi	96
19.4.1961	Genel Kadınlar ve Genelevlerin Tabi Olacakları Hükümler ve Fuhuş Yüzünden Bulaşan Zührevi Hastalıklarla Mücadele Tüzüğü	97
8.8.1961	Yeraltı Suları Tüzüğü	98
22.2.1967	Türk Standartlarının Uygulanması Hakkında Tüzük	99
27.7.1968	Türk Eczacıları Deontoloji Tüzüğü	99
22.6.1972	Sosyal Sigorta Sağlık İşlemleri Tüzüğü	100
19.2.1973	İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulları Hakkında Tüzük	101
12.3.1973	Hazırlama, Tamamlama, Temizleme İşleri Tüzüğü	102
17.3.1973	Haftalık İş Günlerine Bölünemeyen Çalışma Süreleri Tüzüğü	102

4.4.1973	Postalar Halinde işçi Çalıştırılarak Yürütülen İşlerde Çalışmalara İlişkin Bazı Özel Usul ve Kurallar Hakkına Tüzük	103
4.4.1973	Fazla Çalışma Tüzüğü	HU
9.4.1973	Ağır ve Tehlikeli İşler Tüzüğü	HU
18.4.1973	Tababet Uzmanlık Tüzüğü	105
25.4.1973	Uluslararası Sağlık Tüzüğü	106
16.7.1973	Emekli, Adı Mallullük Veya Vazife Malullüğü Aylığı Bağlanmış Olanlarla, Bunların Kanunen Bakmakla Yükümlü Buldukları Aile hertleri, Dul ve Yetim Aylığı Alanların Muayene ve Tedavileri Hakkında Tüzük	106
22.8.1973	Kadın işçilerin Sanayie Ait işlerde Gece Postalarında Çalıştırılma Koşulları Hakkında Tüzük	108
24.12.1973	Parlayıcı, Patlayıcı, Tehlikeli ve Zararlı Maddelerle Çalışılan İşyerlerinde ve İşlerde Alınacak Tedbirler Hakkında Tüzük	108
11.1.1974	İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü	109
12.9.1974	Yapı işlerinde işçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü	111
28.8.1979	İş Teftişi Tüzüğü	111
10.1.1983	Özel Hastaneler Tüzüğü	112
18.12.1983	Rallim Tahliyesi ve Sterilizasyon Hizmetlerinin \ Üretilmesi ve Denetlenmesine İlişkin Tüzük	113
19.12.1983	Nükleer Tesislere Lisans Verilmesine İlişkin Tüzük	114
11.5.1984	İş Süreleri Tüzüğü	115
27.7.1984	Sağlık Kuralları Bakımından Günde Ancak Yedibuçuk Saat veya Daha Az Çalışılması Gereken İşler Hakkında Tüzük	116
22.10.1984	Maden ve Taş Ocakları İşlerinde ve Tünel Yapımında Alınacak İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Önlemlerine İlişkin Tüzük	116
7.9.1985	Radyasyon Güvenliği Tüzüğü	117
10.4.1987	Gebe veya Emzikli Kadımlann Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Tüzük	118
14.6.1987	İşyerlerinde İşin Durdurulmasına veya İşyerinin Kapatılmasına Dair Tüzük	119
16.7.1990	Serferberlik ve Savaş Hali Tüzüğü	119
14.9.1990	Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Tüzüğü	120
16.4.1993	Türkiye Kızılay Derneği Tüzüğü	121

ITSTF 11
KRONOLOJİK BAKANLAR KURULUYLA YÜRÜRLÜĞE
KONULAN YÖNETMELİKLER LİSTESİ

Tarih	Yönetmeliğin Adı	Sayfa
28.12.1927	S anayi ve Ziraatte Kullanılan Zehirli Maddelerin Eczanelerde Sureti Hız ve Alım Satımı Hakkında Talimatname	i22
31.7.1928	S eriri ve Gıdaı Taharnyat ve Tahlilat Yapan Masli Teamüller Aranılan Umuma Mahsus Bakteriyoloji ve Kimya Laboratuvarları Kanununa Mütefem Olarak Tanzim Olunan Yönetmelik	122
12.10.1936	Çeltik Kkimi Kanununun Sureti Tatbikatına Dair Talimatname	123
18.10.1944	Yalova Kaplıcaları İşletme idaresinin Hesap Usulleri ve Ahm-Satım Muameleleri Talimatnamesi	123
30.4.1956	Süt ve Süt Mamullerinin istihsal ve Satışına Mahsus Mahal ve Levazım İle Süt Veren Hayvanların Yaşadıkları ve dağıldıkları Yerlerin Sıhhi Şartlarının Teshiline Dair Yönetmelik	124
8.9.1964	S ağılık Hizmetlerinin Sosyalleştirildiği Bölgelerde Hizmetin Yürütülmesi Hakkında Yönetmelik	125
6.2.1981	Memurların Hastalık Raporlarını Verecek Hekim ve Sağlık Kurulları Hakkında Yönetmelik	125
20.11.1981	Bazı Sağlık Personeline Devlet Hi/.meti hükümlülüğü Uygulaması Esaslarına Dair Yönetmelik	126
12.12.1982	Özel ve Resmi Kombinaların Kuruluş ve işleyişini Gösterir Yönetmelik	126
13.1.1983	Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmelisi	127
19.4.1983	Turizm Yatırım, İşletme ve Kurul uslarının Denetimi Hakkında Yönetmelik	128
6.10.1983	Nüfus Planlaması Hizmetlerini Yürütme Yönetmeliği	129
25.11.1983	Kan ve Kan lininleri Yönetmeliği	129
9.7.1984	İçkili Yerlere Verilecek izinlerde Gözönünde Bulundurulacak Esaslara Dair Yönetmelik	130
24.11.1986	Türk Silahlı Kuvvetleri Sağlık Yeteneği Yönetmeliği	131
8.12.1987	Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Açılacak Çocuk Bakımevleri Hakkında Yönetmelik	132
4.5.1988	Haşhaşın Ekimi, Kontrolü, Toplanması, Değerlendirilmesi, İmhası, Satın alınması, Satılması, İhracı ve İthali Hakkında Yönetmelik	132
8.5.1988	Afetlere ilişkin Acil Yardım Teşkilatı ve Planlama Esaslarına Dair Yönetmelik	133
15.3.1989	Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Yönetmeliği	135
14.10.1993	Turizm Yatırım ve İşletmeleri Nitelikleri Yönetmeliği	135

11.10.1994	Türk Silahlı Kuvvetlerince Yetiştirilen Sıhhiye Sınıfına Mensup Erbaş ve Erlerin Bazı Küçük Sıhhi İşlemleri Yapabilmesi Hakkında Yönetmelik	136
11.11.1995	Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Ait Sağlık İşletmelerinin Yönetimi ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik	137

LİSTE 12 KRONOLOJİK DİĞER
YÖNETMELİKLER LİSTESİ

Tarih	Yönetmeliğin Adı	Sayfa
3.12.1930	Olüen Bir Yerden Diğer Bir Yere Nakline Dair Talimatname	138
17.8.1959	Kaza sağlık İdareleri ve Sağlık merkezleri Talimatnamesi	138
5.4.1960	Kaza Sağlık idareleri ve Sağlık Merkezleri Motorlu Taşıl Talimatnamesi	139
12.1.1963	7478 Sayılı Kanun Gereğince Vilayetlere Bırakılan Köy İçmesuyu İşlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik	139
14.8.1965	Çevre Sağlığı Memurları Yönetmeliği	139
27.6.1967	Radyoloji ve Tedavi Laboratuvarı Teknisyeni Sağlık Memurlarının Görev ve Yetkilerine İlişkin Yönetmelik	140
27.6.1967	Laboratuvar Teknisyeni Sağlık Memurlarının Görev ve Yetkilerine İlişkin Yönetmelik	140
27.6.1967	Sağlık Eğitimci ve Sağlık Eğitimi Teknisyenlerinin Görev, Yetki ve Sorumluluklarını Gösterir Yönetmelik	140
27.6.1967	Sağlık istatistikçisi, Sağlık istatistik Teknisyeni, istatistik Memurlarının Görev, Yetki ve Sorumluluklarını Gösterir Yönetmelik	141
7.8.1968	Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirildiği Bölgelerde Sağlık Ocakları İşe Yönetmeliği	141
6.12.1968	Radyasyon Sağlığı Yönetmeliği	142
15.3.1969	Sosyalleştirilmiş Sağlık Hizmetlerinin Sağlık Kurulları Yönetmeliği	142
19.3.1971	Lağım Mecrası İnşaaı Mümkün Olmayan Yerlerde Yapılacak Çukurlara Ait Yönetmelik	143
13.6.1973	Bulaşıcı ve Salgın Hastalıklar Çıktığında Alınacak Tedbirlere İlişkin Uygulanacak Ceza Yönetmeliği	143
22.5.1974	Tababet Uzmanlık Yönetmeliği	144
17.6.1974	Kaynak Suları Yönetmeliği	145
15.7.1975	Kanser Savaş Konseyi Kuruluş ve Görevleri Hakkında Yönetmelik	145
19.3.1976	Sağlık Müşavirleri ve Ataşeleri Yönetmeliği	146
7.5.1979	Hudut Sağlık idareleri Yönetmeliği	146
13.11.1979	Sağlık Meslek Liseleri Yönetmeliği	146
12.6.1980	Gıda Maddeleri ile Temasta Bulunan Veya Bulunmak Üzere İmal Edilen Plastikler Hakkında Yönetmelik	147
29.12.1980	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına Bağlı Yataklı Tedavi Kurumlarında Ayakla Tedavi Edilen Fakir Hastalara İlaç ve Sıhhi Malzeme Verilmesi Hakkında Yönetmelik	148
29.5.1981	Uçaklarda Uygulanacak Sağlık İşlemlerine Ait Yönetmelik	148

29.5.1982	Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirildiği 11 ve Bölgelerde Sağlık Ocağı ve Sağlık Evi lojmanlarının Tahsis, Yönetim ve Kira Yönetmeliği	148
17.6.1982	İnsan Cesedi Üzerinde Bilimsel Araştırma Yapılmasına İlişkin Yönetmelik	149
19.10.1982	S SYB Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığı Hizmet Yönetmeliği	150
21.11.1982	Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik	150
L2.4.1983	Frenci Savaş Yönetmeliği	150
10.9.1983	Nüfus Planlaması Hizmetlerini Yürütecek Personelin Eğitimi, Görev, Yetki ve Sorumlulukları Hakkında Yönetmelik (507 sayılı)	151
23.11.1983	Sağlık Eğitim Enstitüleri Genel Yönetmeliği	152
14.2.1984	Adli Tıp Kurumu Kanunu Uygulama Yönetmeliği	152
13.3.1984	Atık Suların Kanalizasyon Şebekesine Deşarjı Yönetmeliği	153
1.11.1984	İthal Edilecek İlaç Ham, Başlangıç Maddeleri, İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Yönetmeliği	153
1.1 i. 1984	Türk Eczacıları Birliği Merkez Heyeti Personel iç Yönetmeliği	154
1.11.1984	Türk Eczacıları Birliği Merkez Heyeti Örgütlenme Yönetmeliği	154
1.11.1984	Isı>ençiyari ve Tıbbi Müstahzar imalathaneleri Yönetmeliği	154
19.11.1984	Mevcut Binalarda Isı Yalıtımı ile Yakıt Tasarrufu Sağlanması ve Hava Kirliliğinin Azaltılmasına Dair Yönetmelik	155
12.12.1984	Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetiminin İlağında 3030 Sayılı Kanun'un Uygulanması İle İlgili Yönetmelik	155
5.10.1985	Türk Eczacıları Birliği Eczaneler Bölge Temsilcilikleri ve Eczacılar İşyeri Temsilcilikleri Yöneüneliği	156
22.12.1985	Türk Eczacıları Birliği Yönetmeliği	156
15.8.1986	Farmasötik ve Tıbbi Müstahzar, Madde, Malzeme ve Terkipler İle Bitkisel Preparatların Geri Çekilmesi ve Toplatılması Hakkında Yönetmelik	157
2.11.1986	Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği	157
5.11.1986	S SYB Hizmetiçi Eğitim Yönetmeliği	158
11.12.1986	Gürültü Kontrol Yönetmeliği	159
3.2.1987	Tıpta Uzmanlık Eğitimi için Öğrenci Seçme Sınavları Hakkında Yöneünelik	160
19.2.1987	Diyaliz merkezleri Yöneüneligi	160
15.7.1987	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Aday Memurlarının Yetiştirilmelerine İlişkin Yönetmelik	161
21.8.1987	Uremeye Yardımcı Tedavi Merkezleri Yönetmeliği	162
1.9.1988	Maden Suları Yönetmeliği	162

4.9.1988	Su Kirliliği Konrolu Yönetmeliği	163
7.11.1988	SSYB Yayın Yönetmeliği	164
20.11.1988	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına Bağlı Okullarda Okutulacak Ders Kitapları İle Eğitim Araçları Yönetmeliği	164
93.1989	İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik	164
17.12.1989	Yan Dal Asistanlık Sınavı Yönetmeliği	165
12.1.1990	Kasaplık Kanatlı Hayvanların Kesim Yerlerinin Asgan Teknik ve Hijyenik Şartlarını Gösterir Yönetmelik	166
10.2.1990	Su Kirlenmesi Araştırmaları ve Kontrolü Türk Milli Komitesi Yönetmeliği	166
1.6.1990	Mezuniyet Belgesine Sahip Olmadan Mesleklerini icra Etmekte Olan Gözlükçülere Ehliyet Sınavı İle Gözlükçü Unvanı Kazandırılmasına Dair Yönetmelik	167
7.9.1990	Beşeri, İspençiyari ve Tıbbi Müstahzarların Tıbbi Tanıtımında Gerekli Kurallar Yönetmeliği	167
7.6.1990	Gıda Katkı Maddeleri Yönetmeliği	168
14.9.1990	Maden ve Taş Ocakları İşletmelerinde ve Tünel Yapımında Tozla Mücadeleyle İlgili Yönetmelik	168
14.3.1991	Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği	169
23.3.1991	Türk Dişhekimleri Birliği ve Dış Hekimleri Odalarının Anlaşmalı Dışhekimlerinin Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik	170
24.4.1991	İlaçlarda Ambalaj Yönetmeliği	170
20.5.1991	Türk Dişhekimleri Birliği ve Dişhekimleri Odaları Disiplin Yönetmeliği	171
29.5.1991	Akupunktur Tedavi Yönetmeliği	171
14.9.1991	Çevre Şurası Yönetmeliği	171
9.2.1992	Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği	172
13.8.1992	Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Devlet Tarafından Karşılanması ve Yeşil Kart Uygulaması Hakkında Yönetmelik	172
13.10.1992	Eczaneler ve Hczane Hizmetleri i lakkında Yönetmelik	173
29.1.1993	İlaç Araştırmaları Hakkında Yönetmelik	174
7.2.1993	Çevresel Etki Değerlendirilmesi Yönetmeliği	174
8.3.1993	Çevre Bakanlığı Mahalli Çevre Kurulları Çalışma Esas ve Usulleri Yönetmeliği	175
12.5.1993	Çevre Bakanlığı Taşra Teşkilatı Görev, Yetki, Sorumluluk ve Çalışma Esasları Yönetmeliği	175
20.5.1993	Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği	176
16.6.1993	Çevre Bakanlığı Yüksek Çevre Kurulu İle Çevre Teknik Komitesi Çalışma Esaslarına İlişkin Yönetmelik	177
11.7.1993	Zararlı Kimyasal Madde ve Ürünlerin Konrolu Yönetmeliği	177
20.8.1993	Organ Nakli Merkezleri Yönetmeliği	178

20.8.1993	Kornea Naklinde Kornea Sağlanması ve Paylaşımı Yönetmeliği	178
26.10.1993	Sağlık Bakanlığı Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü Sicil Amirleri \ önetmeliği	179
23.12.1993	Radyofarmasötik Yönetmeliği	179
6.1.1994	Sağlık Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumlarını Hizmete Açma, Kapatma ve Bunlara Ad Verme Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik	180
8.4.1994	Kozmetik Yönetmeliği	180
27.5.1994	Fannasötik Müstahzarların Biyoyaradanim ve Biyoeşdeğerliliğinin Değerlendirilmesi Hakkında Yönetmelik	181
26.10.1994	Sağlık Bakanlığı Taşra Teşkilatı Yatak ve Kadro Standartları Yönetmeliği	182
12.1.1995	Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığı Sicil Amirleri Yönetmeliği	182
12.1.1995	Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliği	182
2.3.1995	Tıbbi Fannasötik Ürünler Ruhsatlandırma Yönetmeliği	182
8.3.1995	Sağlık Bakanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliği	183
8.3.1995	Sağlık Bakanlığı Sicil Amirleri Yönelmeliği	183
2.8.1995	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Veteriner Hekimliği Uzmanlık Yönetmeliği	184
27.8.1995	Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği	184
26.9.1995	Gayri Sıhhi Müesseseler Yönetmeliği	185
2,10,1995	Türk Eczacıları Birliği ve Eczacı Odaları Teşkilat Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik	185
3.3.1996	Gemi Sağlık Resmi Kanunu Uygulama Yönetmeliği	186
10.7.1996	Gıda Üretim ve Satış Yerleri Hakkında Yönetmelik	186
16.11.1996	Sağlık Bakanlığı Atama ve Nakil Yönetmeliği	187
6.2.1997	Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezleri Yönetmeliği	188

ÜSTE 13
SAĞLIKLA İLGİLİ KANUNLARDA ÖNGÖRÜLEN PARA
CEZALARI

Kanun No	Kanunun Adı	Para Cezası Hükümü İçeren Madde	Para Cezası TL (x1000) (1993)
1219	Tababet ve Şuabatı Sanallarının Tarzı İcrasına Dair Kanun	25	160-720
		26	40
		27	40
		42	40
		44	40
		54	40
		55	40
		56	40
		61	21
		62	40
		67	40
1593	Umumi Hıfzısıhha Kanunu	282	120-720
		285	160
		288	40
		289	40
		294	160
		295	160
		302	160
6197	Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun	40/1	240-2400
		40/2	480-800
		41/1	160
		41/2	160-480
		42/1	160
		42/2	240
		44	48
45	160		
6343	Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği İle Odalannın Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanun	65	160
		66	160

		67	40
		68	160-240
	69	:	235
		70	40
7478	Köy içme Suları Hakkında Kanun	16/1	160-360
3285	Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu	44	4800-48000
		46/1	720-
		53/1-1	7200
			240000
		54/1	4800-48000
		47	480
		48	240
		49/1	240
		49/2	720
		50	160
		51	240
		52/1.C	4800
		52/1-2.C	1200
		53/1-2.C	2400
		54/2. C	2400
2313	Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanun	4/2	160-360
		4/3	240-1200
		23	400
		25	160
984	Ecza Ticarethaneleri yle Sanat ve Ziraat işlerinde Kullanılan Zehirli ve Müessir Kimyevi Maddelerin Satıldığı Dükkanlara Mahsus Kanun	21	72
992	S eriri ve Gıdai Tahıamyat ve Tahılilat Yapılan ve Masli Teamüller Aranılan Umuma Mahsus Bakteriyoloji ve Kimya Laboraluv arlan Kanunu	9	72
		10	72
1262	ispençiyari ve Tıbbi Müstahzarlar Kanunu	18	192
		19	192
		20	40
2219	Hususi Hastaneler Kanunu	41	144
		42	288
		43	432
			144
		45	72

2767	S itina ve Frengi ilaçları için Kanun	o	240
3153	Radyoloji, Radyom ve Elektrikle Tedavi ve Diğer Fizyoterapi Müesseseleri Hakkında Kanun	11/1.1.C	160
		11/1.2.C	288
		U/2.1.C	160
		11/2.2.C	432
		13	160
3958	Gözlükçülük Hakkında Kanun	12	160
		15/1	40
		15/2-1.C	40
		15/2-2.C	48
		16	40
6283	Hemşirelik Kanunu	11	40
6023	Türk Tabipleri Birliği Kanunu	Ek Madde	240
		1/1	
		Ek Madde	480
		1/2	
6269	Kimyagerlik ve Kimya Mühendisliği İllakında Kanun	7/1.C	160
		7/2.C	470
7402	S Umanın İmhası İllakında Kanun	15	160
		16/1	40
167	Yeraltı Suları Hakkında Kanun	18/a	160
		18/b	160
2827	Nüfus Planlaması Hakkında Kanun	8	1200
3224	Türk İş Hekimleri Birliği Kanunu	46	2400

